

St. Sava
Serbian Orthodox Church
FIFTIETH ANNIVERSARY

OUR RELIGIOUS HERITAGE

IN AMERICA

NOVEMBER 14-15, 1964

1914

Gary, Indiana

1964

LAKE COUNTY
PUBLIC LIBRARY

For Reference
Not to be taken from this room

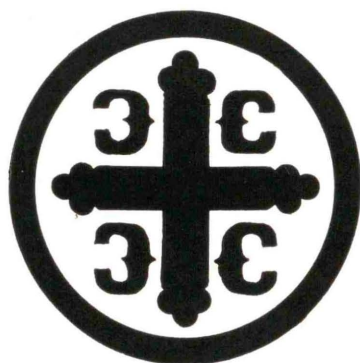
OUR RELIGIOUS HERITAGE
IN AMERICA

PRINTED IN THE U. S. A.
PALANDECH PRESS, CHICAGO

St. Sava

Serbian Orthodox Church
FIFTIETH ANNIVERSARY

OUR RELIGIOUS HERITAGE

IN AMERICA

1914

NOVEMBER 14, 15, 1964
GARY - INDIANA

1964

3 3113 02807 8576

This book is humbly and prayerfully dedicated to all living and deceased members, who contributed in many ways towards the establishment and perpetuation of this Holy Temple.

С А Д Р Ж А Ј

I.

Поздрав Њ. В. Краља Петра П.....	21
Оче Наш	22
Вјерују	24
Слушај мој сине	Владика Дионисије 27
Десет Божијих Заповести	29
Поздрав	Владика Иринеј 34
Поздрав	† Владика Николај 33
Поздрав	Владика Варнава 36
Поздрав	о. Петар Банкеровић 41
Поздрав	Никола Север, председник 46
Поздрав	Управа Ц. Ш. О. Св. Сава 50
Непокретни Празници	52

II.

ИСТОРИСКИ ДЕО

Јово Т. Марић	90
Почетак је тежак	55
Корак Ближе	60
Верско Наслеђе	65
Историске године српске Цркве	65
Избор имена светитеља Цркве	70
Прва Српска Црква и школа у Гери	72
Поздрав Првог Претседника Ц. Ш. О.	Глишо Рапаић 86
Српски Добровољци из Америке на Солун. фронту... К. Оташевић	92
Српски Соко у Америци.....	О. С. Бољанић 83
Армиски ген. Д. Михаиловић	Равна Гора 124
Стваралачки рад Грађевинског Одбора	110
Настају тешки дани	108
Напредак 1943-1955	Давид Бундало 132
Наши Храбри Војници	128
Смена Генерација	146
Препород и Напредак	154
Последње две године	158
Досадашњи свештеници	164
Управе Ц. Ш. Општине — 1914 до данас	166
Добротвори Цркве Св. Саве	Марко Лукач 169
Владо Меденица	172

Стеван Славић	172
Михаило Дучић	Саво Вртикапа 176
Живота Ђурђевић	К. Оташевић 178
Милка Рапаић	180
Владо и Тина Живанов	182
Олга Трбовић-Кујачић	183
Лука Р. Грковић	184
Диплома Дому Марка Витковића	187
Црквени Појци	188
Наши Црквени Тудори	189
Моја Реч из Првих Дана	Јово Т. Марић 190
Наша "Пепа"	192
50 година наше свете богомоље	Ружа Шевер-Радовановић 206
С. П. Д. "Карађорђе" својој Цркви	Саво Вртикапа 208

III.

КУЛТУРНО, ПРОСВЕТНИ, НАУЧНИ И ЗАБАВНИ ДЕО.

У Светој Земљи од Јована Дучића	преписао Саво Вртикапа 217
Вук Ст. Караџић	О. С. Бољанић 232
Петар II Петровић-Његош	Б. Н. Радовић 244
Његош и ланци	О. С. Бољанић 255
Стеван Ст. Мокрањац	О. С. Бољанић 256
Јован Дучић	Саво Вртикапа 258
Линколнов Говор	280
Правило МакАртура за свога сина Аревела	Десанка Марјанов 282
Српска герска песникиња	о. Д. Буњевић 284
Моја Земља — песма	Љубица Грковић-Бољанић 288
Аманет	Ђ. Ђорђевић 291
Линколн и војник	О. С. Бољанић 290
Дражи	Н. Ђинових 294
Моје име је Оговарање	О. С. Бољанић 295
Вајо, Симо и Стеван	О. С. Бољанић 296
Без Наслова	292

IV.

С. Д. Д. "Србадија"	Управа, Претседник Г. Рапаић 302
С. Д. Д. "Краљ Петар II	Управа, претседник Давид Бундало 304
С Н. Одбрана	Т. Стевановић 306
С. И. К. Д. "Његош"	Т Стањевић 308
С. К. К. Св. Сава	Југовић-Оташевић 311
Удружење Бораца Кр. Југ. Војске "Дрфажа Михаиловић"	316
Српска Братска Помоћ	315
Српски Пионирски Клуб	313
Клуб Лика	314

CONTENTS

I.

King's Greetings	21
The Lord's Prayer	22
The Creed	24
"Hearken, my son" Bishop Dionisije	27
The Ten Commandments	29
Greetings Bishop Irinej	34
Greetings † Bishop Nikolai	34
Greetings Bishop Varnava	38
Greetings Rev. Peter Bankerovich	43
Greetings Nick Sever, President	47
Greetings St. Sava Church Board	51
Immovable Orthodox Holidays	52

II

HISTORICAL SECTION

Beginning is Hard	John T. Marich	58
A Step Closer		60
Orthodox Teaching And Sources		61
Historic Years of the Serbian Church		66
The Religious Heritage		69
Selection of The Patron Saint of the Church		71
The Serbian Church-School in Gary		78
Greetings from the First President of the Parish Geo. Rapaich		87
Serbian Volunteers on Salonika Front K. Otasevich		100
Serbian Sokols in America S. O. Boljanich		84
Dragoljub D. Mihailovich		126
George Miljanovich		120
The Work of the Building Committee of the St. Sava Church 115		
Difficult Days Ensue		109
Successful Work David Bundalo		138
Our Heroic Soldiers		129
Karl Malden		152
The First Generation		149
New Era and Progress		157
The Last Two Years		161
Past Parish Priests		165
Church Parish Boards from 1914 to date		168
International Institute Elizabeth N. Wilson		142

Benefactors of St. Sava Parish	Marko Lukach	170
Vlado Medenica		173
Mitchell M. Duchich	Savo Vrtikapa	177
Milka Rapaich		180
Vlado and Tina Zivanov		182
Olga Trbovich-Kujachich		184
Louis R. Grkovich		186
Church Chanters		188
Our Church Elders		189
A Pioneer Recollects	John T. Marich	191
First Serbian Children Born in Gary		194
Our "Pepa"		194
The History of Sunday School		196
Parent-Teachers' Association		202
S. S. S. "Karageorge" to St. Sava Church	Savo Vrtikapa	210
English Church Service Choir	Ann Pamachena	214
St. Sava Men's Club		204

III.

CULTURAL, EDUCATIONAL, SCIENTIFIC & ENTERTAINMENT SECTIONS.

Prince Marko and Bey Kostadin	A. Ballad	242
Excerpts from the book "St. Sava"	† Bishop Nikolai	221
We Are Proud	Col. Nick Stepanovich	224
Vuk St. Karadzich	S. O. Boljanich	237
Petar II Petrovich — Njegosh	B. N. Radovich	249
Njegosh and Chains	S. O. Boljanich	255
Stevan St. Mokranjac	S. O. Boljanich	257
The Poet Jovan Duchich	Savo Vrtikapa	260
Nikola Tesla	M. R. Perich	262
Michael I. Pupin	G. Rapaich	274
Gettysburg Address	by Abraham Lincoln	281
MacArthur's Code		283
Gary's Serbian Poetess	Rev. D. Bunjevich	286
My Fatherland — a Poem	Violet Grkovich-Boljanich	289
Lincoln and the Soldier	S. O. Boljanich	290
Without Title	S. O. Boljanich	293
My Name is Gossip	S. O. Boljanich	295
Walter, Sam and Steve	S. O. Boljanich	296

IV.

GREETINGS OF ORGANIZATIONS.

S. B. S. "King Peter II"	The Board President David Bundalo	305
The Loyal American Serbian Demo. Club	Sonya Kalember	309
St. Sava Cultural Club	Jugovich-Otasevich	312

ST. SAVA

СВЕТОСАВСКА ХИМНА

HYMN TO ST. SAVA

Ускликнимо с љубављу
Светитељу Сави,
Српске цркве и школе
Светитељској глави.

Српска Дика школска слава
Добри пастир Свети Сава
Појте му Срби
Песму и утројте.

Благодарна Србија,
Пуна си љубави
Према своме пастиру
Светитељу Сави;

Босна и Херцеговина
Светог Саве дедовина
С тобом славе славу
Светог оца Саву.

Војводина питома:
Срем, Банат и Бачка,
Славонија, Банија,
Лика и Крбава,

Црна Горо, сестро мила,
Здраво и ти с нама била,
Да славимо Славу
Светитеља Саву.

Милешево слави се
Телом Светог Саве,
Кога славе сви Срби
С обе стране Саве,

Синан-паша ватру пали
Тело Светог Саве спали.
Ал' не спали славе
Нити спомен Саве.

Пет векова Србин је
У ропству чамио
Светитеља Саве,
Име је славио.

Да живимо сви у слози
Свети Сава ти помози,
Почуј глас свог рода
Српскога народа.

Let us sing with Love
To Saint Sava,
Serbian Churches and schools
Glorify Him!

Serbian pride — Protector of Schools
Good Shepherd, St. Sava,
Let us praise Him, O Serbs!
Let us sing His hymn thrice!

Grateful Serbia,
Thou art full of Love,
Toward thy Shepherd,
Holy father Sava!

Bosnia and Hercegovina
Saint Sava's forefather's Fatherland
With Serbia together
Glorifying our Holy Father Sava!

Voyvodina gentle:
Srem, Banat and Bachka,
Slavoniya, Baniya,
Lika and Krbava

Montenegro, our dear sister,
Be thou joyful with us
To celebrate our Glory
Our Holy Father Sava!

Mileshevo Monastery, full of glory,
Thou hast the relics of St. Sava
Which all Serbs venerate
From both sides of River Sava.

Sinan-Pasha is firing the stake
To burn the relics of St. Sava
But he did not burn His Glory
Nor the memory of his beloved Name.

For five long centuries
Serb was under Turkish yoke
But the Name of St. Sava
He always celebrated!

To live in love and harmony
Help us, O Holy Father Sava,
Hear the voice of thy children,
The Serbian Nation.

Translation by
REV. PETER BANKEROVICH

LYNDON B. JOHNSON
The President of United States of America

GOD BLESS AMERICA!

by IRVING BERLIN

Verse:

While the storm clouds gather
Far across the sea,
Let us swear allegiance
To a land that's free,
Let us all be grateful
For a land so fair,
As we raise our voices
In a solemn prayer.

Chorus:

GOD BLESS AMERICA,
Land that I love
Stand beside her and guide her
Thru the night with a light from above.
From the mountains, to the prairies,
To the oceans white with foam,
GOD BLESS AMERICA
My Home Sweet Home!

A. MARTIN KATZ
MAYOR

City Of Gary

Gary, Indiana

OFFICE OF THE MAYOR

P R O C L A M A T I O N

WHEREAS: the St. Sava Serbian Eastern Orthodox Church of Gary was founded in this City in 1914, and has throughout its history served as a leading force for the general welfare and well-being of this community, and

WHEREAS: this year marks the 50th Anniversary of this remarkable organization, and will be duly celebrated, and

WHEREAS: the St. Sava Serbian Eastern Orthodox Church of Gary has ever since its founding played prominent roles in the many noteworthy civic affairs of this community, and

WHEREAS: during its entire history, St. Sava Serbian Eastern Orthodox Church of Gary, with its many dedicated members, contributed tremendously and in many ways to the betterment of human well-being not only in this community but throughout America, its members giving unselfishly of their time and energy;

NOW THEREFORE, I, A. MARTIN KATZ, Mayor of the City of Gary, do hereby proclaim the 15th day of November, 1964, as St. Sava Serbian Church Day in the City of Gary, and urge all of our citizens to take cognizance of the celebration and special events of this notable day.

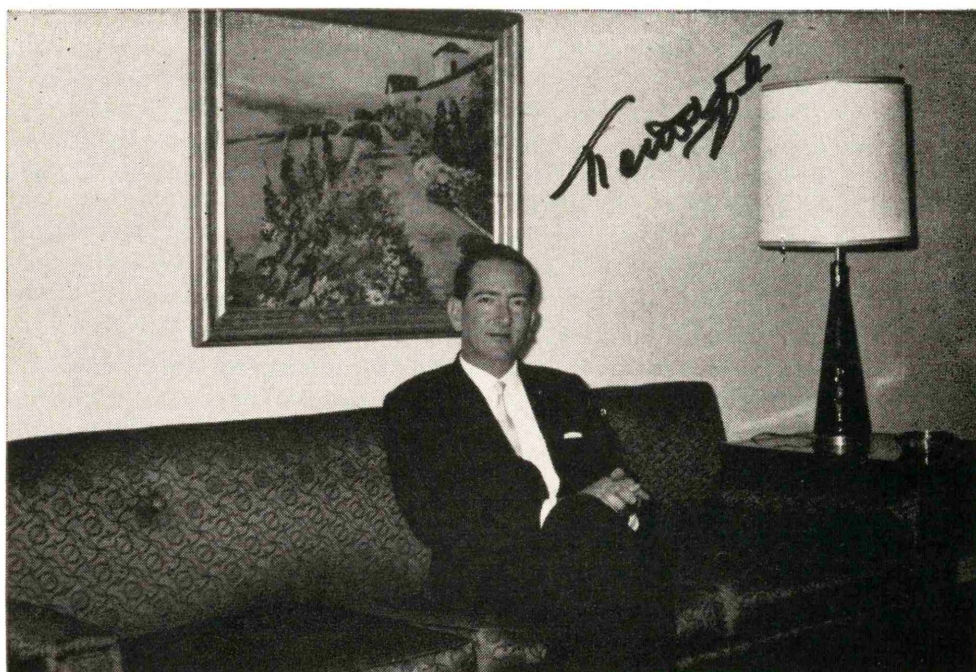
IN WITNESS WHEREOF, I have hereunto set my hand to be affixed to this proclamation this 30th day of September, 1964.

A. MARTIN KATZ,
Mayor.

A. MARTIN KATZ
Mayor City of Gary

HIS MAJESTY, KING PETER II

(КРАЉЕВСКИ ГРБ)

Ница — Француска — 15 септ. 1964 г.

Преподобни оче и драга Моја браћо,

Ваши родољубиви преци, бежећи испод тешког аустроугарског јарма, отискивали су се у свет, а понајвише у слободне земље САД. Они су пренели у срцу своме и своју Цркву, у нову постојбину. Чим се указала могућност, основали су своју Парохију и подигли богомољу, као ново место око кога се окупљали и напајали будућа поколења својом и својих предака вером. У наручај тог топлог српско-православног огњишта пригрљена су и Ваша браћа — политичке избеглице, које је комунизам натерао у туђину. И данас сте духовно и бројно појачани.

Сазнање, да у новембру о. г. прослављате педесетогодишњицу оснивања Српско-православне парохије, испуњава Ме великом радошћу. Од сада као и до сада, нека Вам буде у Вашем раду водић ваш патрон Св. Сава Немањић, велики просветитељ, препородитељ и утемељач чисте православне вере и народне свести.

Ви сте слободни и славите велико дело своје и својих благочестивих предака. Не заборављајте да наш крстоносни Српски народ преживљава своје најтрагичније дане, у поробљеној Отаџбини, под најокрутијим непријатељем Цркве и слободе. Зато Вас позивам да, уз Божју помоћ, прикупите све националне и духовне снаге, како би учинили крај трпљењу свога народа и донели му радост слободе.

Наш поздрав вашој прослави садржи и жељу, да као наследници св. Саве Немањића, покровитеља васколиког Српског народа, продужите рад светлим путем, који је он обележио, а који искључује сваки компромис са грехом и служитељима греха. На многаја лета!

ПЕТАР II, (с. р.)

(THE ROYAL SEAL)

NICE, FRANCE – SEPTEMBER 15, 1964.

VENERABLE FATHER AND MY DEAR BROTHERS,

Your patriotic ancestors, fleeing from the heavy yoke of the Austro-Hungarian Empire, emigrated all over the world, but mostly to the independent country, the United States of America. They brought with them their Church within their hearts, into a new nation. As soon as the possibility presented itself, they organized their own Parish and built their Church, as a new center around which they congregated and assimilated their new generation into the religious heritage of their predecessors. Your brothers, the political refugees whom Communism drove into exile, are embraced in the warmth of the Serbian Orthodox Church. And today, you are spiritually and numerically strengthened.

The knowledge that, in November of this year, you are celebrating the fiftieth year of the founding of your Serbian Orthodox Parish, fills me with happiness. Henceforth as hereto, may your Patron St. Sava Nemanjich, the great educator, the reformer and the founder of the pure Orthodox faith and national conscience, be your guide.

You are free, and you are celebrating your great work and the illustrious deeds of your pious ancestors. Forget not that our Cross-bearing Serbian nation is experiencing its most tragic days, in the enslaved fatherland under the most tyrannical enemy of the Church and of Freedom. For that reason, I call upon you, with the help of God, to mobilize all the national and spiritual forces, to end the suffering of our people and to bring to them the joy of Freedom.

Our salutation to your celebration contains the desire that you, as the heirs of St. Sava Nemanjich, Protector of all Serbs, may continue your work on the bright pathway which he blazed, and which excludes any compromise with sin, and with the servants of transgressions. God grant you many years!

PETER II.,

(signature)

ОЧЕ НАШ ... ГОСПОДЊА МОЛИТВА

Оче наш, који си на небесима,
Нека се свети име Твоје,
Нека дође царство Твоје,
Нека буде воља Твоја, како на небу, тако на земљи;
Хлеб наш потребни дај нам данас;
И опрости нам дугове наше,
Као што и ми опраштамо дужницима нашим;
И не наведи нас у напаст
Но избави нас од лукавога.

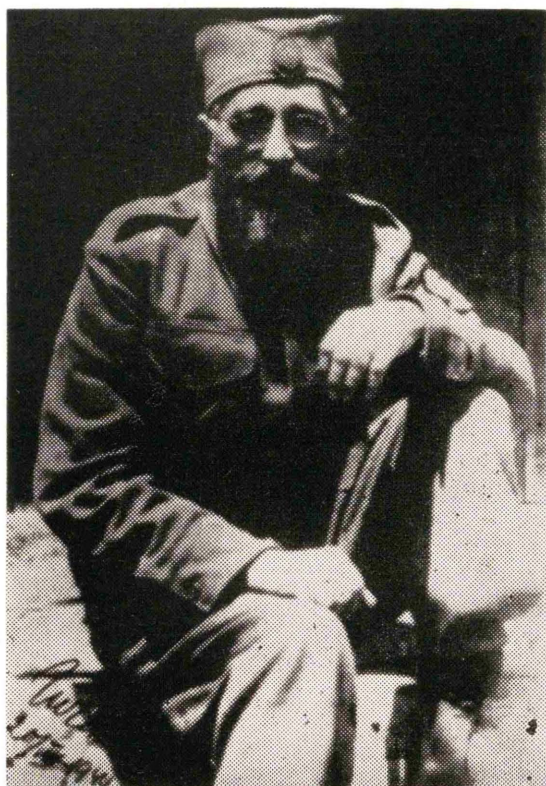
Амин.

OUR FATHER ... THE LORD'S PRAYER

Our Father, who art in heaven,
Hallowed be Thy name,
Thy kingdom come,
Thy will be done on earth as it is in Heaven.
Give us this day our daily bread,
And forgive us our trespasses
As we forgive those who trespass against us,
And lead us not into temptation,
But deliver us from evil one.

AMEN.

GEN. DRAGOLJUB — DRAZA MIHAILOVICH

ВЈЕРУЈУ

1. Верујем у једнога Бога, Оца, Сведржитеља, Творца неба и земље, виљивог и невидљивог.
2. И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божјег, Јединородног од Оца пре свих векова; Светлост од Светлости, Бога истина од Бога истина, рођеног, нествореног, једнобитног са Оцем, кроз кога је све постало;
3. Који је ради нас људи и ради нашег спасења сишао с неба и оваплотио се од Духа Светог и Марије Дјеве и постао човек;
4. И који је распет за нас у време Понтија Пилата, страдао и погребен;
5. И који је васкрсао трећи дан, као што је писано;
6. И који се узнео на небо и седи са десне стране Оца;
7. И који ће опет доћи да суди живима и мртвима и његовом царству неће бити краја;
8. И у Духа Светога, Господа животворног, који од Оца исходи, који се са Оцем и Сином Обожава и слави, који је говорио кроз пророке;
9. У Једну Свету Саборну и Апостолску Цркву;
10. Исповедам једно крштење за отпуштање грехова;
11. Чекам васкрсење мртвих;
12. И живот будућег века. Амин.

THE CREED

1. I believe in one God, the Father, the Almighty, Creator of Heaven and Earth, and of all things visible and invisible;
2. And in one Lord Jesus Christ, the Son of God the only begotten; begotten of the Father before all times; Light of Light; Very God of Very God, begotten, not created, of one essence with the Father; by whom all things were made;
3. Who for us men and for our salvation came down from heaven, and was incarnate of the Holy Spirit and the Virgin Mary, and was made man;
4. And was also crucified for us under Pontius Pilate, and suffered and was buried;
5. And the third day He rose, according to the Scriptures;
6. And ascended into Heaven, and sitteth at the right hand of the Father;
7. And He shall again with glory to judge the quick and the dead, and His Kingdom shall have no end.
8. I believe in the Holy Sprit, the Lord, the Life-giver, Who proceedeth from the Father, Who with the Father and the Son together is worshipped and glorified, Who spoke through the prophets.
9. And I believe in One Holy Ecumenic and Apostolic Church.
10. I acknowledge one Baptism for the remission of sins.
11. I look for the resurrection of the dead.
12. And the life of the world to come. Amen.

HIS GRACE BISHOP DIONISIJE
25

СЛУШАЈ СИНЕ МОЈ

“Слушај сине мој, и прими ријечи моје, и умножиће ти се године у животу. Учим те путу мудрости, водим те стазама правијем . . .” Тако је премудри Соломон давао наставу и науку, деци јеврејског народа . . . Они су слушали то кроз векове и одржали се, ево од тога близу 3,000 година, као народ са својом традицијом, историјом, културом и својом ТОРОМ-Библијом, у којој су 10 Божјих заповести.

Тако су пионири српски у Гери, Индиана, када су почињали своју Црквену општину пре 54 године, и када су почињали зидање свога првога храма - цркве пре 50 година, радили и говорили деци својој, и за њих и потомство њихово, за свој мили српски род и народ, основали своју светосавску црквено-школску општину и подигли храм Светога Саве, где, сам Свети Сава дочекује своју децу — Српски Народ, и говори им: **ДОЋИТЕ К МЕНИ, СТРАХУ БОЖИЈЕМ НАУЧИЋУ ВАС, ЗАКОНУ БОЖИЈЕМ НАУЧИЋУ ВАС, ДРЖАЊУ СРПСКЕ ТРАДИЦИЈЕ, ОБИЧАЈА, ИСТОРИЈЕ И СВЕГА ШТО ЈЕ НАЈБОЉЕ, НАУЧИЋУ И УЧИЋУ ВАС, ДА СЕ ОДРЖИТЕ КАО МОЈ НАРОД!**

Тако су оснивачи герске српске и колоније и црквене општине ударили снажне и вечне темеље, нашој српској будућности, на овом континенту. Ја им са своје стране одајем велико признање, похвалу и захвалност, што су заиста правилно схватили будућност нашу и како она треба, и са чиме треба, да се чува и одржава. То су значиле речи које се налазе у првом записнику: **“СЛОЖИМО СЕ И ПОРАДИМО ДА ДО ЦРКВЕ ДОЂЕМО. ЦРКВА НАМ ЈЕ ЈЕДИНА ОДБРАНА И ЈЕДИНИ СПАС НАШ.”**

Ево деце тих првих пионира српских у Гери, Инд., који су послушали савете својих родитеља, која су данас на управи Црквено-Школске Општине Светога Саве у Гери, Инд., и исту воде онако, и у оном духу, како су их учили њихови родитељи, онако како су и њихови родитељи примили од својих отаца, дедова и прадедова. Ето, зато је Гера СРПСКА, и водећа српска колонија на овом континенту, зато је снажна, зато је јака, и ништа и нико том снажном духу српском у Гери, Инд., не може наудити, јер је српска црква у Гери назидана на том тврдом и огромном као брдо КАМЕНУ, нико, па ни врата паклена, као што је сам Христос рекао.

А није само Гера таква. Такве су све наше општине и колоније које стоје уз нашу Цркву, која је прва стала на бранику слободе и правде Србинове. Хвала нашој српској родољубивој ГЕРИ.

У име наше Српске Православне Америчко-Канадске Епархије, ја најсрдачније честитам прославу 50-годишњице цркве Светога Саве у Гери, Инд., и дајем пуно признање свима њезиним управама, члановима и парохијанима, који држе високо тај српски светосавски барјак, који воде ту дивовску борбу за слободу и наше Цркве и нашега народа.

СРЕТНА ВАМ, БРАЋО, ПРОСЛАВА 50-ГОДИШЊИЦЕ. ДАЈ БОЖЕ ДА СЛОЖНО И СНАЖНО У ИСТОМ ДУХУ ПРОСЛАВИТЕ И СВОЈУ СТОГОДИШЊИЦУ! Амин, Боже дај.

BISHOP DIONISIJE

HEARKEN, MY SON . . .

"Hearken, my son, and accept my words, and the years of your life will multiply. I am teaching you the way of wisdom., I am leading you into the right pathway . . ." Thus did the most wise Solomon give instruction and education to the children of the Jewish nation . . . Through the centuries they hearkened and they preserved, for almost 3,000 years, as a nation, these words with their tradition, history, culture and their TORAH-Bible, in which are God's Ten Commandments.

The pioneer Serbs of Gary acted and instructed their children in the same manner for them and their posterity, when they commenced to organize their Church parish 54 years ago, and when they began to build their first temple-church 50 years ago, for their beloved Serbian race, and people established the community, and erected the Church of St. Sava, where He himself welcomes his children, the Serbian people, and speaks to them: COME TO ME, THE FEAR OF GOD I WILL TEACH, THE FAITH OF GOD, PRESERVATION OF SERBIAN TRADITIONS, CUSTOMS, HISTORY AND ALL THAT IS BEST, I WILL TEACH AND INSTRUCT YOU, SO THAT YOU MAY CONTINUE AS MY PEOPLE!

So did the founders of Gary's Serbian colony and church parish establish strong and perpetual foundations for the future of Serbians on this continent. I personally wish to convey to them my distinct recognition, praise and gratitude, for their truly comprehension of how to maintain and preserve our future. That was the significance of the words, which occur in the first minute-book: "LET US UNITE AND ENDEAVOR TO GAIN A CHURCH. THE CHURCH IS OUR ONLY DEFENSE AND OUR ONLY SALVATION."

Here are the children of the first Serbian pioneers in Gary, Indiana, who have heeded the advice of their parents, who are now members of the executive board of the Church-School Parish, St. Sava, in Gary, Indiana, and operate it in the same way, and in the same spirit, as their parents have instructed them, in the same way as their parents received it from their fathers and forefathers. That is why Gary is SERBIAN, and the leading Serbian community on this continent; that is why it is vigorous, that is why it is strong, and nothing nor anyone can harm that Serbian spirit in Gary, Indiana, because the Serbian church in Gary is erected upon the steadfastness and infiniteness of the mountain of STONE; no one, and not even the gates of Hell, just as Christ Himself spoke.

Such is not only Gary. Such are all the parishes and colonies which support our Church, who took the stand to defend the freedom and justice of the Serbs. Our thanks to Serbian patriotic Gary.

In the name of our Serbian Orthodox American-Canadian Diocese, I most heartily congratulate the 50th year celebration of the Church of St. Sava in Gary, Indiana, and I convey complete recognition to their Boards, members, and parishioners, who hold on high the Serbian banner of St. Sava; who carry on the gigantic battle for freedom of our Church and our People.

Joy to you, brethren, on the 50th anniversary celebration. May God grant that, in unity and in strength, you may celebrate in the same spirit your one hundredth anniversary. Amen, God Grant.

Monastery St. Sava
Libertyville, Illinois
August, 1964.

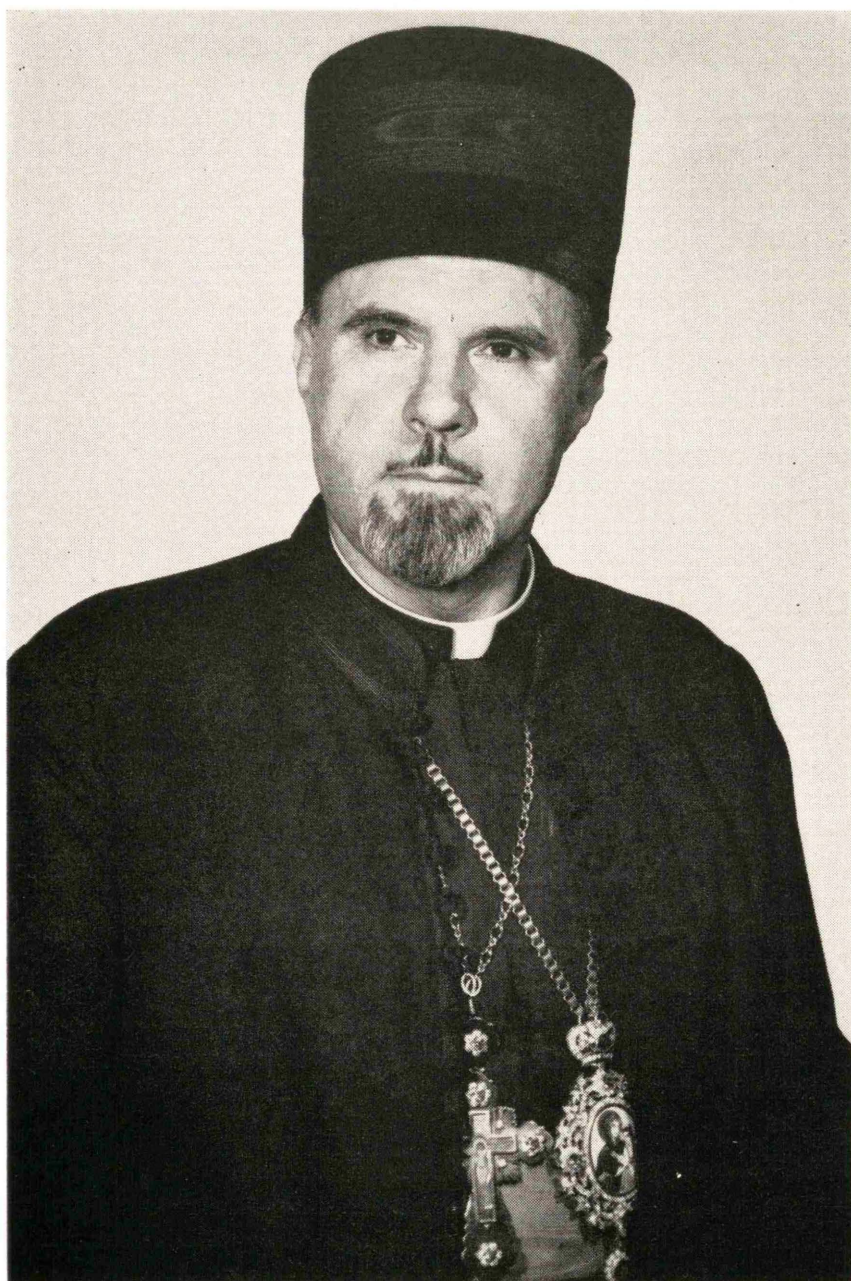
ДЕСЕТ БОЖЈИХ ЗАПОВЕСТИ

1. Ја сам Господ Бог твој; немој имати других богова осим мене.
2. Не прави себи идола нити какве слике, немој им се клањати нити им служити.
3. Не узимај узалуд Имена Господа Бога својега.
4. Шест дана ради и сврши све послове своје, а седми дан посвети Господу Богу својему.
5. Поштуј оца свога и матер своју, да срећан и дуговечан на земљи поживиш.
6. Не уби.
7. Не чини прељубе.
8. Не кради.
9. Не сведочи лажно на ближњега свога.
10. Не пожели ништа што је туђе.

THE LORD'S TEN COMMANDMENTS

1. I am the Lord thy God; Thou shalt have no other Gods beside me.
2. Thou shalt not make unto thee any graven idol nor the likeness of anything that is in the Heaven above, or in the earth beneath, or in the waters under the earth. Thou shalt not worship them nor serve them.
3. Thou shalt not take the name of the Lord thy God in vain.
4. Remember the sabbath day to keep it Holy. Six days shalt thou labour and do all thy work; but the seventh day is the sabbath to the Lord thy God.
5. Honor thy Father and thy Mother, that it may be well with thee, and that thou mayest live long on the earth.
6. Thou shalt not kill.
7. Thou shalt not commit adultery.
8. Thou shalt not steal.
9. Thou shalt not bear false witness against thy neighbor.
10. Thou shalt not covet thy neighbor's wife, thou shalt not covet thy neighbor's house, nor his land, nor his manservant, nor his maid-servant, nor his ox, nor his ass, nor any of his cattle, nor anything that is thy neighbor's.

HIS GRACE BISHOP IRINEY

ПОЗДРАВ ПРЕОСВЕЋЕНОГ ЕПИСКОПА Г. ИРИНЕЈА

Свима Богољубивим и Родољубивим Србима и Српкињама,
Парохијанима Цркве Св. Саве у Гери, Инд.

Са искреном радошћу честитамо Вам ово дивно славље — ПЕДЕ-
СЕТОГОДИШЊИЦУ пожртвованог рада и славе Богу.

У овим значајним данима сетимо се у молитвама нашим свију пре-
минулих и у Царство Господње пресељених осниватеља, дароватеља,
работника, и доброжелетеља на овој њиви Христа Спаситеља. Нека
би њихов светао пример послужио као инспирација новим српским
генерацијама, како се кроз светог Саву прославља Христос, јер је
Светосавље и Христославље.

Одајемо искрено признање свима Вама који сте милошћу Божијом
дочекали да ову златну Педесетогодишњицу прославите. Захваљујемо
Вам што сте у овим, по нашу свету Цркву најсудбоносијим данима,
остали верни Светосављу и заветима својих дичних предака. Вашом
одлучношћу, верношћу и борбеношћу показали сте се правим војни-
цима Христовим.

Ваши потомци поносиће се са Вама.

Благослов Господњи нека Вас увек прати.

Епископ + ИРИНЕЈ

GREETINGS FROM HIS GRACE BISHOP IRINEY

TO ALL GOD-LOVING AND PATRIOTIC SERBS, PARISHIONERS
OF ST. SAVA'S CHURCH, GARY, INDIANA

With sincere joy, we congratulate your blessed celebration — Fifty
Years — of your devoted work for the Glory of God.

In these significant days, let us remember in our prayers all deceased,
into Kingdom of God transferred, the founders, benefactors, laborers
and well-wishers in this vineyard of our Lord. Let their wonderful
example be as an inspiration to new Serbian generations — how to glorify
Christ through St. Sava — for that is what we believe; St. Sava's saint-
hood means Glorification of Christ.

We are expressing our sincere recognition to you who, according
to the Mercy of God, are celebrating this Golden Jubilee. We are grate-
ful to you, for you remained loyal to Svetosavlje and to the vows of your
glorious ancestors in these most eventful days of our holy Church.

With your determination, faithfulness and firmness, you have shown
that you are the true soldiers of Christ.

Your descendants will be proud of you.

May The Lord's blessing always guide you.

BISHOP + IRINEY

HIIS GRACE, BISHOP NIKOLAI

ВЛАДИКА НИКОЛАЈ

Пре десет година свечано је прослављена четрдесетогодишњица оснивања црквено-школске општине Св. Сава у Гери.

Тада је још био међу живима и блистао у величанственом сјају мудрости и верског знања наш велики српски и православни проповедник, епископ Николај Велимировић. Топло и нежно волео је он сав српски народ. Али, за нашу Геру и њене Србе, чланове цркве Св. Саве је показивао и изражавао нарочиту љубав. Са најдубљим поштовањем сећамо се Владике Николаја.

Молимо те, велики Владико, да са творцем српског православља Светим Савом и свима Српским Светитељима и Српским Мученицима измолите код престола Свевишњег Господа Бога Слободу, Срећу, Веру, Љубав и Напредак за цео Српски Род. Слава ти, велики Владико!

У знак наше захвалности износимо овде његов поздрав који нам је упутио 1954 године. . .

“Четрдесет година труда, пожртвовања и успеха једне народне установе несумњиво заслужује признање. Та установа Божја црква, која по пророди својој обухвата све светосавске синове и кћери, и све њих просвећује духовно и снажи морално, надахњујући их најсветијим хришћанским идеалима и уједињујући их у братољубље.

Такав четрдесетогодишњи јубилеј прославља ове године српска православна општина у Гери. Српски народ у Америци често управља своје погледе у српску Геру, да види њена постигнућа, да сазна њена стремљења, да чује њене уздахе, да се зарадује њеној песми и осети њен родољубиви пулс.

Зато ће на дан великог јубилеја Герско Светосавље, сви амерички Срби и Српкиње, изблиза и издалека, срдечно поздравити како приређиваче тако и срећне учеснике тога славља. Уз поздрав, уздижући молитве Богу за покој душа усопших пионира храма Св. Саве, а за дуг живот, здравље, снагу и напредак свих живих чланова и њихових потомака. Све у славу Христа, и част св. Саве а на спасење свих Срба у Гери.

Тим срдчним поздравима и топлим народним молитвама придружује се и

смирени
еп. ✠ НИКОЛАЈ

BISHOP NIKOLAI

Ten years ago a solemn celebration marked the Fortieth Anniversary of the Church School Parish of St. Sava in Gary. At that time still among us was our great Serbian apostle of Eastern Orthodoxy, the late Bishop Nikolai Velimirovich. His wisdom and religious knowledge glowed with divine inspiration. He had a warm and tender love for the Serbian people. But, for the Serbs of Gary, the parishioners of St. Sava Church, he revealed special affection. It is with deep reverence that we recall the late Bishop Nikolai.

We beseech you, great Bishop, to pray at the Throne of The Almighty God, the Creator of Serbian Orthodoxy, together with St. Sava and with all other Serbian Saints and Martyrs, asking Him to grant all Serbs Freedom, Happiness, Faith, Love and Progress.

As a token of our gratitude, we present here the greetings he sent to us in the year 1954.

"Forty years to toil, sacrifice and success of a public institution undoubtedly deserves to be celebrated with rejoicing. Especially, since the institution is the Church of God which by its very nature encompasses all the sons and daughters of St. Sava. It brings spiritual enlightenment and moral strength, uniting all in brotherhood and inspiring the congregation with the most holy Christian ideals. This is the kind of fortieth anniversary the Serbian Orthodox parish in Gary is celebrating this year. The Serbian people in America very often turn their eyes to Serbian Gary; to see her achievements, to learn of her endeavors, to hear her sighs, to rejoice in her song and to feel her patriotic pulse.

For such a reason, on this occasion of your fortieth anniversary of Serbian Orthodoxy in Gary, all American Serbs, from near and far, will send sincere greetings to the organizers and to the fortunate participants of this celebration. With these salutations, they will petition in their prayers to God for the peaceful rest of the souls of the departed pioneers of the St. Sava Temple, and for the long life, health, strength and progress of all living members and their children. All in Glory of Christ, in honor of St. Sava, and for the redemption of all Serbs in Gary.

With sincere greetings and earnest prayers, I join all our people in prayers for you."

humble,
BISHOP + NIKOLAI

RT. REV. BISHOP VARNAVA

СРПСКОЈ ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРВКЕНОЈ ОПШТИНИ “СВ. САВЕ”, ГЕРИ, ИНДИАНА

“Не мислите да сам Ја дошао да донесем мир на земљу; нијесам дошао да донесем мир, него мач”. — (Матеј 10, 34).

Педесетогодишњица Ваша, драга браћо моја и сестре у Христу, дошла је у знаку мача. То значи да је дошла у најбољем од свих могућих знакова. Далеко, дакле, од сваке смутње или туге, Ви ћете прославити своју педесетогодишњицу у најлепшој од свих радости које овај свет може дати. У радости маченосача Христових.

Честитам Вам, вољена браћо и сестре моје, и радујем се заједно са Вама. Али ова моја радост није само једнострука. Она је двострука, и трострука, и многострука.

Радујем се, јер је то радост једне Цркве Божије.

Радујем се, јер је мој љубљени родитељ, Ваш некадашњи суграђанин, Танасије Нاستић, један од оснивача Ваше Општине, коју Бог данас благосиља педесетогодишњицом. Ја се у име свога родитеља радујем на овоме свету, а он се радује на ономе. И први парастос који је отслужен у тој светој богомољи Вашој био је парастос родитеља мога родитеља, Пери Настићу. Нека их, о нека их Господ и све Ваше општинаре на онове свету, обасја овом радошћу нашом и нас нека обасја радошћу њиховом!

Радујем се, јер је тај Ваш празник и мој лични празник, јер ја сам био међу првим Вашим олтарским дечацима, и први сам по оснивању Ваше општине примио чин чтеца под сводовима Вашег храма. Под благословеним Небом Ваше Црквене Општине никли су први изданци и мога телесног и мога духовног — благодатног живота.

Радујем се више него свему другоме самој тој Вашој радости маченосача Христових. Радости лепшој од свих других, већој од свих других, и слађој од свих сласти овога света.

Радујем се, на последњем месту, али не на најмањем, што ту Вашу, и своју, радост дочекујем и прослављам у још једној другој радости. У радости страдања Христа ради. У радости крлетке, своје обескриљене слободе. Та моја радост бескрајно је увећана свешћу да је моју крлетку исплело Ваше маченоштво у Христу, и да је моју слободу обескрилила Ваша љубав према слободи и Истини Христовој! Ваша, браћо и сестре Герани, и још многих других Срба и Српкиња, расејаних по широкој Америци, и по ширинама и дужинама расејаног света. И ја немам веће радости, ни веће љубави, него да положим душу своју за Вас, пријатеље своје.

И тако не мрштите лице своје због бојне, граје и вике која се диже око Вас. Нема боја без звекета мача и мрака од барута и праха. Бој-

на вика и бојни поклич део су саме битке и сваки борац радује им се исто онако као што се радује и самоме боју, и мачу своме.

Мач који Ви у руци држите, мач Христов, није искован од челика и гвожђа. Он је сливен од Истине и Правде. Од његовог удара не тече крв. Његова оштрица убија неправду и лаж. И по божанском парадоксу Христовом, једино тај Христов мач доноси пароле — *Pax Romana* — римски мир, па све до данашњих голубова, и коегзистенција, и парола о миру, многи су проповедали мир, али нико га није доносио. Њега доноси само Христос, и само Христов мач и Христов бој.

Нека Вам је зато, и срећна, и весела, и златна педесетогодишњица Ваше славне Црквене Општине! Дао Бог и Христос Спаситељ, и Светитељ Сава, да све своје будуће годишњице дочекивате у томе истоме знаку. У знаку и стварности Христовога Мача. И тако све до онога златног дана у који Христов мач буде успоставио Христов Мир и Христово Царство на овоме немирноме и Антихристовоме свету.

У Христу Господу Ваш сабрат
и радосни саслављеник
Епископ ✠ ВАРНАВА

У манастиру Беочину
3 септембар 1964.
На дан св. Апостола Тадеја.

TO THE SERBIAN CHURCH CONGREGATION OF ST. SAVA, GARY, INDIANA

"Think not that I have come to bring peace on earth: I came not to bring peace, but a sword." (Matt. 10, 34).

Your 50th Anniversary, dear brothers and sisters in Christ, came in the sign of a sword. It means — it came in the sign of Christ. It means that your golden 50th Anniversary came in the best sign possible. Therefore, far from any offence or sorrow, you will celebrate your 50th Anniversary in the most beautiful of all joys this world can give. In the joy of the sword-bearers of Christ.

I congratulate you, my beloved brothers and sisters, and I rejoice with you. But this joy of mine is not only one-sided. It is twofold, and threefold,, and manifold.

I rejoice, because it is the joy of the Church of God.

I rejoice, because my beloved father, your former fellow-citizen, Tanasije Nastich, was one of the founders of your parish, which God is today blessing with its 50th Anniversary. In the name of my father, I am rejoicing in this world, and he is rejoicing in the other world. The first parastos which had been served in your Church was for my grandfather, Peter Nastich. Oh, Lord, illuminate them and all your parishioners in the other world with our joy and illuminate us with theirs!

I rejoice, because your Feast is my personal feast also, for I was among the first of your Altar-boys, and I was the first one after the formation of your Church congregation to whom was given the rank of "Chtec" — Reader — under the arch of your Church. Under the blessed heaven of your Church Community, my first formation of my physical and graceful-spiritual life sprouted.

I rejoice, more than anything else, because of your own joy — the joy of the sword-bearers of Christ. The joy, which is more beautiful than all others, greatest above all others, and sweeter than all sweetness of this world.

And last but not least, I rejoice in our spiritual joy, which I am awaiting to celebrate in another joy — in the joy of suffering for Christ. The joy in the cage of my wingless freedom. This joy of mine, infinitely increased with consciousness that my cage was created by your sword-bearing in Christ, and that my wingless freedom caused by your love for freedom and for Truth of Christ! — Your love, brothers and sisters in Gary, and many other Serbs — spread throughout the vast regions

of America and all over the world. And I do not have greater joy, or love, than to sacrifice my soul for you, my friends.

So, do not despair because of the struggle, the clamor and noise, which is spreading around you. There is no battle without the clashing of swords, nor smoke without gun-powder. The sound of the battle and the shouting of the soldiers are parts of the very fight, and every warrior is happy to hear it as much as he is proud of the battle and of his sword.

The sword you hold in your hands, the sword of Christ, is not forged from steel or iron. It is forged by Truth and Justice. From its blow, blood does not flow. Its sharp edge destroys injustice and untruth. And, according to the divine paradox of Christ, only this sword of Christ brings the true peace of Christ. Even from the ancient Roman days, since the day of the Roman slogan: PAX ROMANA — Roman Peace — 'til these days of doves and coexistence and slogans for peace, many preached peace, but no one brought it about. Peace is brought through Christ, and only by Christ's sword and Christ's battle.

Therefore, let this 50th Anniversary of your Glorious parish community be a happy, joyful and golden one!

May God and Christ the Saviour, and Saint Sava grant that all your future Anniversaries be welcomed in the very same spirit: In the sign of the reality of Christ's sword. And so 'til that golden day when Christ's sword will establish Christ's Peace and Christ's Kingdom in this troublesome and Anti-Christ world.

In Christ your brother and joyful co-celebrant

BISHOP + VARNAVA

In the Monastery Beocin

September 3, 1964

On the day of St. Apostle Thaddeus.

REV. PETER BANKEROVICH

БЛАГОСЛОВ ПАРОХА

Драга моја у Христу Господу браћо и сестре,
Драги моји парохијани,

Благословен Бог Отаца наших, Који нам је са молитвама св. Саве омогућио да доживимо и прославимо овај историјски — верски и национални Празник наше заједничке свете Куће — парохије светог Саве у Гери, Индиана.

Историја српске Гере тесно је везана са светосавском парохијом, која је пре 50 година основана од наших пионира, који су први дошли и са собом донели онај дух Српства и Православља, који и данас гори, не само у њиховим срцима, него и у срцима њихових потомака — американаца српског порекла.

Имена ових славних пионира остаће у вечитој успомени захвалности свих оних синова и кћери нашег Светосавског Дсма, који буду долазили да приносе своје свете молитве.

Помислимо драги моји, колико се светих Литургија отслужило за ово пола века? — Рачунајући све свете недеље и Празнике било би хвала Богу, преко 3,000 отслужених светих Литургија!

Колико се верног српског народа исповедило и причестило? На хиљаде.

Слава Свевишњем Богу!

Колико се светих Крштења, Венчања и Опела отслужило? — Колико се свећа упалило, колико се тамјана изгорело, колико се свете нафоре поделило . . . а све у славу Божју, у чест светог Саве и за спасење рода нашег Српског Крстоносног, за благослов и просперитет наше слободне Америке.

У овој историјској прекретници, када улазимо у другу половину столећа, морамо себе још више духовно и национално изградити, да би и ми, нашој деци могли предати оне вечите моралне вредности хришћанства, које су и нама наши очеви и дедови предали и са којима се ми данас поносимо.

Нека би наша срца куцала у осећају да само у љубави и смирењу можемо умилостивити Свемилоствог Господа да нам помогне и да нас ојача.

Без Бога не можемо ништа учинити!

Зато драги моји, помолимо се Господу Богу и нашем заштитнику св. Сави: да слога у заједничком раду и узајамно поверење буду основа нашег будућег рада у њиви Господњој и Светосавској.

Ова Јубиларна књига има задатак, по својој садржини и намени, да упозна нашу и американску јавност са верским, националним и културним наслеђем наше Светосавске парохије за протеклих 50 година.

Благодаримо Спаситељу нашем Господу Исусу Христу који је на нас мале и грешне излио своју Милост пребогату. Одајмо хвалу светоме

Сави и свим српским светитељима, који су нас подржали у тренутцима наших великих тешкоћа и искушења. — Нека је хвала и вечан помен међу нама свима нашим покојницима, који све од себе дадоше да се наш свети Храм: “Украси као невеста у бело и као жених главу своју венцем украси”.

Хвала свој оној браћи и сестрама који су се потрудили да наша прослава буде достојанствена — речју и делом.

Хвала свима онима који су допринели да ова Јубиларна књига буде образ нашег 50-то годишњег живота и рада.

Сетимо се у молитвама нашим палих — знаних и незнаних јунака — наше српске Гере и нека им то буде као упаљена воштаница на гробовима славе.

У духу свега што срочих мојим неуким пером, поздрављам вас Празником 50-то годишњице наше Светосавске Парохије, са поздравима Мира и Љубави — са којима је свети Сава измирио завађену браћу своју — Стевана и Вукана.

Са благословом и целивом Љубави,
у Христу Господу,
Ваш

о. ПЕТАР

PASTOR'S BLESSINGS

My dear brothers and sisters in Christ,

My dear Parishioners,

Blessed is the Lord of our Fathers, who by the prayers of St. Sava, has enabled us to experience and celebrate this historical — religious and national Holiday of our mutual Holy House — the St. Sava Parish in Gary, Indiana.

The history of the Gary Serbs is tightly bound with the St. Sava Parish, which was organized fifty years ago by our pioneers, who came first, bringing with them that spirit of Serbianism and Orthodoxy which glows even to this day — not only in their hearts, but also in the hearts of their descendants, the Americans of Serbian heritage.

The names of these glorious pioneers will abide in eternal memory of thanksgiving, prayers offered by their sons and daughters who will come to pray in the Church of St. Sava.

Let us imagine, my dear friends, how many Divine Liturgies have been served during this half century? Taking into account all the Sundays and Holidays, there have been over 3,000 Divine Liturgies served!

How many of the faithful Serbian people have come for Confession and received Holy Communion? Thousands of them!

Glory to Almighty God!

How many Holy Baptisms, Holy Matrimonies and Funeral Services were performed? How many candles were lighted, how much incense was offered, how much "naphora" (Holy Bread) was distributed to the faithful . . . and all for the Glory of God, in honor of St. Sava and for the salvation of our Serbian Cross-bearing nation, for the blessing and prosperity of our free America.

In this historical transition, as we are entering into the second part of the half-century, we must build ourselves, spiritually and nationally, much stronger so that we may transfer those eternal Christian moral virtues that we received from our fathers and forefathers of whom we are so proud today.

May our hearts beat with the feeling that only in love and with a humble soul we can entreat the Allmerciful God to help us and strengthen us.

Without God we can do nothing!

So, my dear ones, let us pray to the Lord and to our Patron Saint for unity in mutual labor and for common trust amongst us to be the foundation of our future work and life in the Vineyard of Our Lord, Jesus Christ, and of our St. Sava Parish.

This Jubilee book has a purpose, according to its contents and mission, to introduce to the American and Serbian public our religious, national and cultural heritage for the past fifty years.

Let us give thanks to St. Sava and to all Serbian Saints, our intercessors, who supported us in the moments of our difficulties and temptations. — — Thanks and eternal memory be to all our deceased, who have given all of themselves so that our Church: "be dressed in white as a Bride and as the Bridegroom's head is adorned with a wreath".

Thanks to all those brothers and sisters who made the efforts so that our fiftieth Anniversary Celebration could be dignified — in word and deed.

Thanks to all who helped make this Jubilee book to be the reflection of our parish life in the past fifty years.

Let us remember in our prayers all the fallen heroes, known and unknown, of our Serbian Parish in Gary, and let this be a memorial candle upon the graves of their Glory.

In the spirit of all I have written with my unfit pen, I am greeting you, my dear Parishioners, on this Fiftieth Anniversary of our St. Sava Parish, with the greetings of Christ's Peace and Love — with which St. Sava reconciled his discordant brothers, Stevan and Vukan.

With the Blessing of Our Lord, Jesus Christ, Your

FATHER PETER

NIKOLA SEVER, President St. Sava Church Congregation

ПОЗДРАВ ПРЕТСЕДНИКА

Драга Браћо и Сестре, Срби и Српкиње у Гери:

Славити златни јубилеј је реткост, како код појединаца, тако и код организованог тела. Ми смо доживели ту ретку срећу да ове године прославимо 50-то годишњицу оснивања и опстанка наше Цркве, Св. Саве.

Први дани, по причању још веома малог броја оснивача, су били мучни. Многе препреке су биле на путу, али су их добра воља и љубав савладале. Полако, али сигурно се ишло тим успонским путем док се дошло до овога што имамо.

Наши родитељи, наши неимари су нама, својој деци, утрли пут, иако су то били обични људи, без школе, без ма чије помоћи, али неограниченог полета да се гради. Њихов рад, из ничега, је наш понос. Нити у њиховом стварању, нити у нашем преузимању, нема ништа због чега не би могли да идемо уздигнуте главе. Они су почели на празном, пустом терену а ми настављамо на изграђеном. У нас, ваших синова и кћери, је удахнута тврда одлука да вам се одужимо — следећи ваш траг. То је наша заветна реч.

Има нас довољно старих који се сећамо безброј ваших сапутника и сарадника којих више нема међу нама живим. Њихов удео у овом раду је упечаћен у наша срца и данас ћемо да им упалимо свећу сећања.

Ми, ваша овде рођена прва генерација, којој сте ви предали бреме Светосавског рада, а у братској сарадњи са ново-дошлом браћом, обећавамо, да се ради нас нећете постидети, да ћемо нашу децу у истом духу одгајати, да нам као добри Срби-Американци, остану верни својој традицији. Наше гесло је — своја кућица, своја слободица.

Нека вам је срећно славље и нека вас Бог и Св. Саво у вашем животу прате.

НИКОЛА ШЕВЕР, Председник
Црквено-Школске Општине, Св. Сава.

PRESIDENT'S MESSAGE

My dear Brothers and Sisters, Serbians in Gary:

The Golden Jubilee celebration is a rarity for an individual as well as for an organized body of men. We are fortunate to have lived to celebrate 50th anniversary of origination and existence of our St. Sava Church.

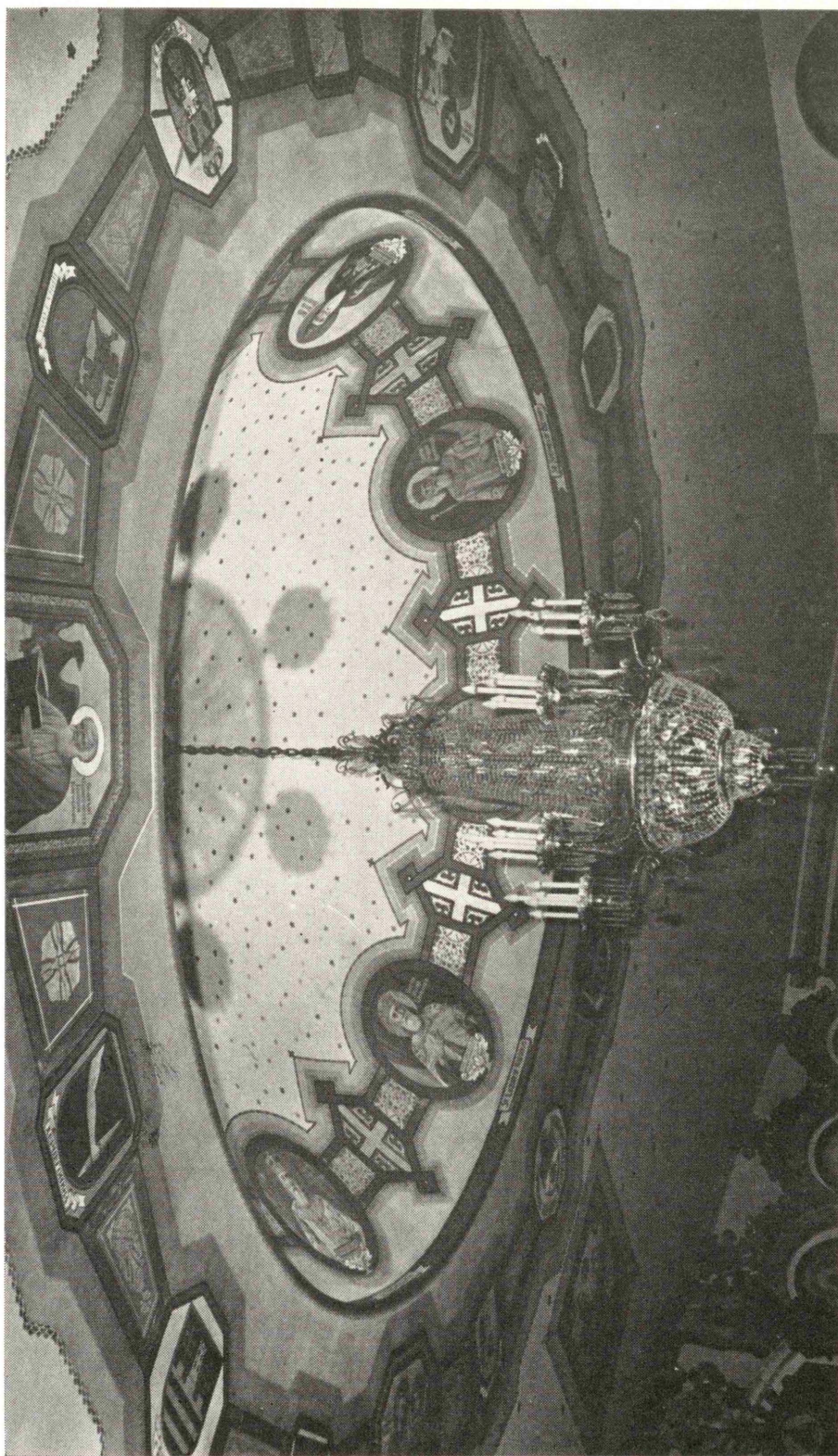
The first days, according to a very small number of founders, were laborious. Many obstacles were in the way, but good will and love surmounted them. It was a slow but sure going upgrade until what we have today was achieved. Our parents, these builders, common men without schooling, without any assistance from anyone; but they, being of limitless impetus to build, paved the way for us, their children. Their achievement out of nothingness is our pride. Neither in their creative building, nor in our taking possession, is there anything that say we cannot hold up our heads. They began on an empty and wild terrain, but we are continuing on the road they built and paved for us. We, your sons and daughters, are inspired by the resolute determination to follow your path. This is our pledge.

There are many of us who are old enough to recall a great number of your sojourners and co-workers who are not among the living. Their share of achievement is deeply imbedded in our hearts, and today we shall light the candle in memory of them.

We, your first generation, to whom you have surrendered the responsibility of St. Sava Orthodoxy and in brotherly cooperation with our later immigrants, do promise that you shall not be ashamed of us, and we will rear our children in the same spirit, so that they will remain true to their traditions as loyal American Serbs. Our motto is: My home is my freedom!

Happy celebration, and may God and St. Sava guide you in your life.

NICK SEVER, President
Church-School Parish

CHURCH DOME INSIDE

ST. SAVA EXECUTIVE BOARD

Front: Steve Boljanich, Emil Obren, Nikola Sever, President; Milan Bundalo, Rev. Peter Bankerovich, Savo Vrtikapa, Rev. Dushan Bunjevich, Zivotije Millojevich and Emil Manyin. Standing: Gordon Gerbick, Stanley Pavlitza, John Nikolich, Pete Zakula and Steve Majstorovich.

ПОЗДРАВ ОПШТИНСКЕ УПРАВЕ ХРАМА СВ. САВЕ

Драги наши родитељи, браћо и сестре:

Са пуним срцем радости, ми вас поздрављамо — Срећна вам педесетогодишњица!

Данас, ево, састадосмо се да свечано прославимо ваш педесетогодишњи труд и часни рад. Ми само из вашег причања и забележака знамо, кроз шта сте ви пролазили да дочекате и доживите ово славље. Почели сте из ничега а успех вам је величанствен. Ми вам се дивимо као и оним вашим верним сарадницима којим судбина није доделила да се и са вама и са вашом и њиховом децом данас веселе. Слава им!

Из поштовања и захвалности према вама, ми смо у тесној и братској сарадњи председника свих наших организација окупљених око овог храма, издали ову књигу — споменицу. Педесет година вашег рада и сувише је обимно да би се он сав могао у једну књигу унети. Ипак, ми смо свесрдно и договорно покушали да се сваког верног раденика, и, вашег дугог посла дотакнемо. Али, као што рекосмо, време и простор у књизи нам нису то све дозволили. Зато вас молимо да нам опростите.

Одбор за писање ове књиге је највише уложио труда да ова ретка слава изнесе своје пуно значење. Опет, ми нисмо могли да изнесемо све што смо желели јер је педесет година дуг период. Ми такође врло добро знамо, да нико од нас не пише књиге, нити нам је то посао, ипак смо имали довољно смелости и снаге, да бар неки део вашег рада изнесемо на светлост. Очекивати је, да ће се можда, и неке грешке појавити у овој књизи, зато вас уверавамо да су ненамерне и због краткоће времена и ограничене способности, за овакав потхват.

Нема никога у нашој општини коме ми нисмо благодарни, без обзира колико је ко допринео, да се ово славље омогући.

Колико год је заслуга целокупног српског народа у овом граду за наш успех кроз цео доданашњи период времена, толико смо више благодарни овој вашој новој домовини, а нашој рођеној грудии — Америци, чији мудри очеви омогућише сваком живом и хуманом бићу, да без страха и понижења слободно исповеда своју прадедовску веру.

Да живи слободна Америка!

ПАРОХ И УПРАВА
ЦРКВЕНО-ШКОЛСКЕ ОПШТИНЕ СВ. САВА

GREETINGS OF PARISH BOARD OF ST. SAVA CHURCH

OUR DEAR PARENTS, BROTHERS AND SISTERS:

With the heart full of joy we greet you a happy Fiftieth Anniversary.

Today, we gathered to solemnly celebrate the fifty years of your endeavors and honorable work. Only through your conversations and recorded material did we learn the hardships you encountered to be able to make this celebration possible. You started out of nothingness, but, the success is magnificent. We are proud of you and your co-workers whose fate did not bless them to celebrate and enjoy themselves today with you, and their children.

Their memory may live.

Out of respect and gratitude towards you, we have published this "Book" in close and brotherly cooperation with all presidents of all Serbian organizations active in this parish! Fifty years of your work is too voluminous to be written in one book. Still, wholeheartedly and co-operatively we tried to embrace the work of all, you and your contemporaries. But, as we said, the time, and space in book did not permit all that. Therefore, we ask you to forgive us.

The Committee working on this book did its best to present this celebration in its full measure. Again, it was impossible to bring forth everything we wanted, because, fifty years is a long period. We are also well aware that none of us is a writer, nor is that our profession, still we had enough courage and energy, to bring to light at least some of your work. It is to be expected that some errors might appear in this book but we assure you that they were unintentional due to short time and limited ability for such undertaking.

There is no one in our Parish to whom we are not grateful, regardless of how much he contributed towards this celebration.

It is of prime importance to note, that, in as much as this is our success in this city to this date, we must be grateful to this new country of yours and our place of birth — America — whose forefathers wisely made it possible for every human being, to, without fear or humiliation, freely worship their forefathers' beliefs.

Long live free America!

THE BOARD AND PASTOR OF ST. SAVA PARISH

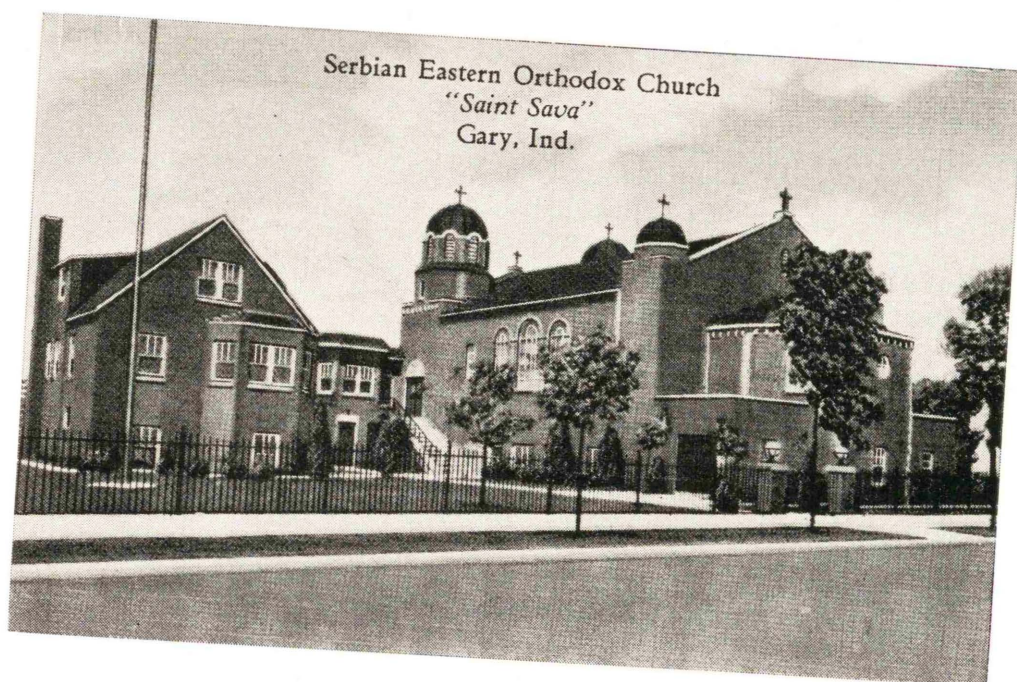
IMMOVABLE ORTHODOX HOLIDAYS

НЕПОКРЕТНИ ПРАВО- СЛАВНИ ПРАЗНИЦИ

New Year	Jan. 14	Нова Година
Circumcisson	Jan. 14	Обрезање Господње
Epiphany	Jan. 19	Богојављење
Sabor St. John, The Baptist	Jan. 20	Сабор Св. Јована Крститеља
St. Sava	Jan. 27	Св. Сава
Meeting Of Our Lord	Feb. 15	Сретење Господње
St. George	May 6	Великомученик Ђорђе
Vidovdan (Day of Reckoning)	June 28	Видовдан
Nativity of St. John	July 7	Рођење Јована Крститеља
St. Peter and Paul	July 12	Апостоли Петар и Павле
St. Elijah, The Prophet	Aug. 2	Св. Илија, Пророк
Assumption of Bl. Virgin Mary	Aug. 19	Преображење Господње
Transfiguration	Aug. 28	Успеније Богородице (Велика Госпојина)
Beheading of St. John	Sept. 11	Усековање Јована Крститеља
Nativity of Bl. Virgin Mary	Sept. 21	Рождество Богородице (Мала Госпојина)
Holy Cross	Sept. 27	Крстов-Дан
Patronage of Bl. Virgin Mary	Oct. 14	Покров Богородичин
St. Demetrius	Nov. 8	В. М. Димитрије (Митров-дан)
St. Archangel Michael	Nov. 21	Сабор Арх. Михаила
Presentation of Bl. Virgin Mary	Dec. 4	Ваведење
St. Nicholas	Dec. 19	Св. Никола
Orthodox Christmas	Jan. 7	Рождество Христово — Божић

II

ИСТОРИСКИ ДЕО

II

Historical parts of the Church

ПОЧЕТАК ЈЕ ТЕЖАК

Тамо где се данас простира средиште града и где у огромним палатама и великим зградама све ври од живота, полета и радости и где из богато осветљених и раскошно украшених излога трговачких кућа блистају сјајне ствари и у радње улазе и излазе дивни грађани Гере на одличне њене широке улице, по којима се у свима правцима креће аутомобилски саобраћај, који нас и задивљује и збуњује и својим бројем и својом лепотом, пре педесет и неколико година биле су пешчане дуне, шибље, коров и баруштине.

Онде где се данас уздижу китњасте и архитектонски беспрекорне изграђене хришћанске богомоље, и где се у славу Господа Бога уздижу молитве захвалности није пре 50 година било никаквог живота.

Двадесет и пет миља југоисточно од Чикага, на јужној ивици Мичиганског Језера, почела је 1906 године да се подиже највећа индустрија челика на свету, Јунајтед Стетс Стил Корпорација, чијим ће развојем да се подигне и најмодерније изграђена варош овог двадесетог столећа, град Гера.

Већ у самом почетку подизања и фабрика и града пристижу у Гери из свих крајева Америке и целог света радни, предузимљивији и вредни људи, а природно да су међу првима дошли и истакли се својом вредношћом и својим моралним начином живота наши Срби. Они овде својом истрајношћу, способношћу и великом љубави за своју нову Отаџбину Америку, преданим радом оснивају своје домове, своје породице, своја српска братска друштва, подижу школу и оснивају пре педесет година своју црквено-школску општину Св. Саве, припремају и стварају све добре услове за подизање прве српске цркве — храма Светог Саве.

Доћи пре педесет и више година из Европе у Америку није било лако. Захтевала се велика одважност и тешко је било напустити свој дом, своје огњиште и своју отаџбину, своје миле и драге. Превалити огромно растојање од четири хиљаде миља, наћи средства за плаћање подвоза; путовати некад по месец и више дана и стићи у земљу где никог нису ни познавали и чији су им и језик и обичаји били и туђи и страни, могли су наши Срби да остваре и постигну благодарећи само своје васпитању и својој великој вери и љубави за своју Светосавску — Православну веру и за свој српски род. Знали су они да је њихов опстанак и успех био условљен — самоодрицањем, огромним и неуморним радом, поштеним и побожним начином њиховог живота и братском сарадњом са свим осталим националним групацијама настањеним у Гери. И, зато, иако су на сваком кораку наилазили на велике тешкоће; иако је почетак био више него тежак, ипак су својом снагом, спо-

собношћу, издржљивошћу и љубављу подигли и посветили величанствен храм Св. Саве; и основали српску школу и српски дом.

У почетцима тога свог плодног рада види се једна мања група интелегентнијих и далековиднијих Срба која се 25 фебруара 1910 године састаје и доноси одлуку да оснују српску цркву, српску школу и српски дом у Гери.

Увиђајући, да остварење те њихове замисли неће бити лако, они се договарају о начину на који ће се припремити народна одлука по овом питању. Потписујући први записник о овим закључцима Лука Р. Грковић, Мато Ђук, Душан Ћеловић, Јово Т. Марић, Танасије П. Настић, Михаило Дучић и Стево Орлић, као записничар; полажу као неку врсту заклетве да ће њихов рад бити честит и поштен и на корист целе српске заједнице у Гери. Били су то предузимљиви и вредни људи. Већ 28 марта 1910 године, на састанку коме су присуствовала 53 лица, доноси решење да се изradi и упутити проглас српском народу. У прогласу је истакнуто да живот без вере и цркве не вреди ништа и да Србин не може да живи без своје цркве. Варају се они који верују да нам црква није потребна зато јер су намерни ускоро да се врате у свој стари крај, и не желе да овде у Америци заснивају своје породице и своје огњиште. Варају се прво зато што ни сами још нису ништа одлучили о томе повратку, а друго, што су већ многи наши Срби овде засновали своје домове и са својим породицама не мисле да ће икад више да се врате у Европу.

На тим првим народним састанцима, а затим на скупштинама 23 маја 1911 у дворани на углу 13 и Вашингтон улице и на састанку одржаном 9 фебруара 1912 године они су већали о овом питању и том су приликом изабрали Школски одбор коме су ставили у задатак да се стара и брине о васпитању деце у српском и православном духу. За школског надзорника изабран је Јово Кладарин, а за његовог помоћника одређен је Љубомир Симић; Јово Т. Марић и Милан Мискин изабрани су за чланове школског одбора. Они су одмах приступили раду. Од нечега је лако нешто створити. Али, они у то доба нису имали ништа сем сиротиње, добре воље и деце рођене у немаштини. Материјална беда није успела да застраши добронамерне чланове школског одбора. Они су се размилили по српском герском насељу и закуцали на сва врата. Добили су од капетана Нортонa, директора челичне индустрије једну дрвену бараку на углу 14 и Месађусетс улице, а од градске општине извeстан број школских клупа и школа, иако сиромашна и још не намештена, почела је свој рад са децом. Тешко је било Школском Одбору да набаве потребна учила, а још теже да пронађу лице способно да обавља дужност учитеља. Благодарећи Савезној конвенцији која је у то доба одржавала се у Кливланду пронашао је Јово Т. Марић у томе месту једног тихог и доброг човека, Павла Вељкова, кога позивају и доводе у Геру за учитеља, а доцније ће Павле бити рукоположен и једно време биће и наш свештеник и наш учитељ.

Прве школске године школа је имала двадесетеро деце, а доцније се тај број све више повећавао. Први испити одржани су на крају школске године и имали су заиста свечан карактер. Решено је да се најбољим ђацима доделе награде и Глишо Рапаић се сећа да је прву награду као најбољем ђаку доделио најбољој ученици Милицу Дракулић.

Балкански рат почео је 9 јуна 1912 године и сјајни успеси српске војске у борби против Турске и ослобођење Старе Србије и Македоније, а нарочито чињеница да је освећено Косово и да је постигнута веза са Црном Гором, скренули су својим значењем сву пажњу српског народа на догађаје у Србији и за тренутак ослабили интересовање и рад на подизању прве српске цркве у Гери.

BEGINNING IS HARD

Fifty years ago this area was covered with sand dunes, swamps, and weeds. Today the city stands with its tall, stately buildings pulsating with life, drive, and work. Beautiful displays glisten in richly appointed store windows. The fine citizens of Gary crowd the sidewalks, and its wide modern streets are alive with traffic moving in all directions.

Today we see ornamented and architectually correct Christian temples where prayers are said to the glory of God. Then there was no life of any kind.

In 1906, twenty five miles southeast of Chicago on the southern shores of Lake Michigan, the United States Steel Corporation began building the plants which were to become the largest steel producing facilities in the world. The development of the steel mills resulted in the creation of the most modern city of the twentieth century — Gary.

During the early stages of the development of the steel mills and the city, hard working, enterprising people started pouring into Gary from all parts of America and the world. Among those who were first to arrive and to distinguish themselves with their industry and moral standards were our Serbs. With great love for their new homeland, America, and with ability and persistence they made their homes, started families, founded fraternal lodges, opened a school, and established their church-school St. Sava.

On February 25, 1910, a small group of intelligent and far sighted Serbs met and decided to found a Serbian Church, Serbian school, and Serbian "Dom" in Gary.

Having recognized the enormity of their goal, they discussed plans which would secure the support of their people. Those present at this meeting were: Luka R. Grkovich, Mato Chuk, Dushan Chelovich, Jovo T. Marich, Tonasije P. Nastich, Mitchel Duchich, and Steve Orlich. These enterprising men made a solemn pledge to work for the whole Serbian community and to serve it with honor. On March 10, 1910 at a meeting attended by 53 persons, they decided to issue a proclamation to the Serbian people. This proclamation stated that life without religion and church is worthless and unthinkable to a Serb. There were those who felt that building a church was unnecessary, because they planned to return to the Old Country eventually. They were deceiving themselves. Their arguments were discredited on two counts: (1) their plans to return to Europe were indefinite and (2) there were many Srbs who had definitely decided to make America their home.

The hall located at Thirteenth Avenue and Washington Street was the place and May 23, 1911 the day on which a meeting was held to

discuss these matters. On February 9, 1912 a school board was organized and charged with the responsibility of educating the children in the Serbian Orthodox faith. Jovo Kladarin was elected president and Ljubomir Simich his assistant. Members of the school board included Jovo T. Marich and Mitar Miskin. They began their work at once. When there is something with which to start, one can progress more easily. But, at this time, these people had nothing but good will and children born to a great heritage, but lacking economic opportunities. Material need did not deter these well intentioned members of the School Board. They knocked on every door in Gary.

Captain Norton, a U. S. Steel executive donated a wooden shed located at Fourteenth Avenue and Massachusetts Street. The city donated a number of school desks. School began even though it was poor and barely furnished. It was hard to find teaching materials and even harder to find a qualified teacher. John T. Marich discovered a quiet, kindly man named Pavle Veljkov at a convention of the S. N. S. in Cleveland. When Mr. Marich asked Mr. Veljkov to teach in Gary, he accepted. Pavle later became a priest, and for a short while, was both priest and teacher.

About twenty children attended school the first year, but this number increased from year to year. Tests were held at the end of each school year and awards presented to good students. George Rapaich recalls that he presented the first award to Milica Drakulich the best student.

The Balkan War began on June 9, 1912 and brought the brilliant success of the Serbian army against the Turks plus the liberation of Old Serbia and Macedonia. At least Kossovo was avenged and the links with Montenegro established. These heady events captured the attention of the Serbian people and for the moment, reduced their interest in the building of the first Serbian Church in Gary.

КОРАК БЛИЖЕ

Срби у почетку и пре оснивања своје цркве су имали своје друштвене заједнице створене на уским покрајинским окупљањима. Ове заједнице нису обухватале опште потребе Српског народа. То се потврђује чињеницама приликом отварања српске школе када је патриотска грозница за време избијања Балканског рата ставила опште српске интересе изнад свих локалних и покрајинских стремљења.

Седморица герских Срба се састају 15 фебруара 1914 са потпуно другим циљем — са намером да оснују своју црквену општину. Овај састанак, иако мали по броју учесника, утврђује одређени циљ. Ту се бира управа са задатком уписивања нових чланова и прикупљање прилога. Божа Трбовић, је једногласно изабран за привременог претседника, а Стево Орлић за секретара.

Записници тога времена потврђују да Лука Р. Грковић води главну реч у постављању и утврђивању правила за развој рада оснивачке скупштине.

Од 1-ог марта, 1914 године привремена управа одржава седнице у дворани Српске школе и прикупља чланарину и добровољне прилоге за зидање будућег храма. Скупштине се одржавају у дворани на 14-ој и Вашингтон улици у Соко дворани.

A STEP CLOSER

In the beginning, Gary Serbs were segregated into groups whose interests and former European locales were similar. These segregated groups in no way excluded the more important needs of the Serbian people as a whole. Evidence of this was given by the establishment of a Serbian school and the united effort of all Serbs during World War I.

Seven Gary Serbs met on February 15, 1910, to unite for still another reason — to establish a church congregation. This meeting, though small in number, established some definite precepts. These included the choice of a church board plus resolutions to enroll members and collect necessary funds. A unanimous vote made Bozo Trbovich the first temporary president and Steve Orlich, temporary secretary.

Written documents indicate the very favorable influence of the late Luka R. Grkovich in setting up future objectives.

Beginning March 1, 1914, the church temporary board met in the hall of the Serbian school to collect fees for membership and contributions to the church building fund. The Sokol Hall on 14th and Washington housed the larger assemblies.

ORTHODOX TEACHINGS AND SOURCES

I. ECUMENICAL COUNCIL 325 THE TEACHING OF "SUBSTANCE" OF JESUS

The first Ecumenical Council was convened at Nicea of Asia Minor in 325 A. D. with 318 representatives by Constantine the Great.

CAUSE: Arius, the learned Presbyter from Alexandria, taught that Christ was created by God the Father, that there had been a time when He was not, and therefore, He was inferior to God the Father.

Athanasius the Great, then a deacon, spoke out against this teaching saying in substance what was adopted and proclaimed by this Council in the second article of the Nicene Creed — that Christ is the only-begotten Son of God, and of the same essence with the Father.

The Council had condemned Arianism and formulated the first seven articles of the Creed. Other decisions:

This Council established the method of calculating the Easter Sunday of the year. It also abolished the idea of forced celibacy of clergymen of any degree, a decision which was kept up to the 7th century when celibacy was forced on the Bishops.

II. ECUMENICAL COUNCIL 381

CAUSE: Semi-Arians tried to substitute a new word, "homiousios", (of the similar essence of Jesus Christ to the Father) for the word which was already in existence "HOMO OUSIOS" (which means: of the same essence with the Father). The right term "homousios" had been adopted by the previous Council in order to reconcile the Arians and Orthodox. The Orthodox Church rejected the changes and was persecuted, but the Nicene Creed emerged and was sealed by the famous Cappadocians (Basil the Great, Gregory of Nyssa and Gregory of Nazianzus). The Council again condemned Arianism.

SECOND CAUSE: Patriarch Macedonius, following the same reasoning as the Arians, taught that the Holy Ghost was created by the Son. The Council condemned him and stated that the Holy Ghost is not created but proceeds from the Father and was sent by the Son, as it is stated in the Nicene Creed.

The Nicene Creed, which was formulated by the entire church, East and West, declared that the Holy Ghost proceeds from the Father. No mention of a Second Procession was made. Moreover, according to Holy Scripture, the Holy Ghost proceeds ONLY from the Father: "But when

the Comforter (Holy Ghost) is come whom I will send unto you from the Father, even the Spirit of truth, WHICH PROCEEDETH FROM THE FATHER he shall testify of me" (John 15, 26).

However, in spite of this, during the 8th and 9th centuries the Roman Church added the phrase: "and the Son" (Filioque") to the Creed. When the Bishops of the Eastern part of the church learned of this addition, they wrote to the Bishop of Rome on this matter through the Patriarch of Constantinople.

In this way a great discussion between the Western and Eastern Theologians was initiated.

The question of the Filioque is clearly answered by the Holy Scripture, as previously mentioned. In support of this contention, the following quotation taken from the Acts of the Apostles, Chapter 2, v 33, might be added: "Therefore, being by the right hand of God seated and having received of the Father the promise of the Holy Spirit, he had shed faith this, which you now see and hear."

On the basis of these and other scriptural proofs, the church formulated the Doctrine that the Holy Ghost proceeds from the Father alone.

This Second Council formulated also the last five articles of the Nicene Creed.

III. ECUMENICAL COUNCIL 431 DECISION ON TWO NATURES OF CHRIST

The third Ecumenical Council was convened at Ephesus in 431 with 200 representatives present.

CAUSE: Apollinarianism denied a "rational" soul to the incarnate Logos; The God-man, they taught, took on only the "irrational" soul, and "His Divinity" took the place of the "rational" one. But in such case, the Orthodox Church argued, Christ did not heal our Soul "For that which He did not assume, He did not heal."

SECOND CAUSE: Archbishop Nestorius, on the other hand, drew a sharp distinction between the two natures in Christ, recognizing two persons in Him, with two distinct natures existing independently, Christ the God and Christ the Man — rather than that He is one person with two perfect natures. Therefore, according to them, Mary should be called Christotokos (Mother of Christ), (a man) and not "theotokos" (mother of God).

The Council abolished both and proclaimed one Christ, Son and Lord, being God and Man, as it is written in the Creed, with two natures, the divine and human, "without distinction and without separation."

IV. ECUMENICAL COUNCIL 451 EXPLANATION OF TWO NATURES OF CHRIST

The Fourth Ecumenical Council was convened at Chalcedon in 451 by Empress Pulcheria.

CAUSE: Eutychius and Dioscorus, contrary to Nestorius, taught that

the union of the two natures of the Logos merged in One. The divine nature they claimed absorbed the human and both mingled and only one divine nature rather than fused in one. So, in fact, Christ had only one divine nature rather than He had both a divine and human one, so united as to preserve their distinctness. That is why this teaching was called the "monophysit" (mono — single and physis — nature).

The Council abolished this theory and reaffirmed the decisions of the third Council, that the Lord has two perfect natures which are united in the person of the Logos, stating in addition to the previous Council: "without confusion and without change".

V. ECUMENICAL COUNCIL 553

The fifth Ecumenical Council was convened at Constantinople in 553, by Emperor Justinian.

CAUSE: The decision made by two previous Councils on the two natures of the Logos were misinterpreted by ARMENIANS, Abyssinians and Jacobites as a separation of the person of God-Man, and they sought to break away from the Orthodox Church. This Council made explicit the difference between the heretical opinion of Nestorians' teaching of the persons in Christ and the Orthodox recognition of two natures in one Person. The Council condemned the three theological works of Nestorian conception intended to conciliate the Monophysites.

VI. ECUMENICAL COUNCIL 680 DEFINITION ON TWO WILLS OF CHRIST

The sixth Ecumenical Council was convened at Nicaea in 680 with 160 present by Constantine Pagonatos.

CAUSE: In order to bridge the chasm between the Monophysites and the Orthodox a new formula was introduced stating "two natures in Christ, but one activity or one will" and thus creating the so called: "monothelitism" (mono — single and thelisis — will). The Orthodox asserted that two natures have two activities. Consequently, the divine shown in miracle and the human in daily life.

The Council condemned Monothelitism, proclaiming both the divine and human activities and wills, but with the human one subordinated to the divine, although they are not opened to each other. The adherents of Maronites of Lebanon still follow the heresy of Monothelitism today.

VII. ECUMENICAL COUNCIL 787 THE VENERATION OF ICONS

The seventh Ecumenical Council was convened at Nicaea in 787 with 386 present, by Empress Irene.

CAUSE: Emperor Leo the Isaurian tried to eliminate icons. In 730 the proclamation was issued by him that icons should be removed from churches entirely. John of Damascus issued three homilies indicating the right use of icons. He quoted St. Basil, who, while speaking on the Holy Spirit, referred to icons, that "the honor which is given to the icon

passes over to the prototype" — i. e. to the persons themselves. They help us "to imitate their virtues and to glorify God," John further commended. The icons, according to John of Damascus, should serve as a monument of the acts of heroism of the saints. He stated, though, that this is an unwritten tradition such as the veneration of the Cross. Nevertheless in the controversy precious works of art were put to flames; manuscripts with miniatures were destroyed; blood was shed. The people were divided into icon-lovers and icon-breakers. Constantine Copronymos also was against icon-lovers.

The 7th Ecumenical Council finally allowed the people to use icons to render to them honor but not worship, which is to be offered only to God.

Contrary to this decision of the seventh Ecumenical Council, the Emperors from 813-842 were against the icons. Theodora, the widow of Theophilus, summoned a Council to Constantinople on the first Saturday of Lent in 843 (March 11).

This Council decided that the decision of the 7th Ecumenical Council should prevail, the icons were brought back to the churches with pomp and ceremony, and a yearly festival of this commemoration, called the Sunday of Orthodoxy, was inaugurated.

ИСТОРИЈСКЕ ГОДИНЕ СРПСКЕ ЦРКВЕ

Славенска Азбука (браћа Св. Ђирило и Св. Методије)	862
Смрт Св. Ђирила, славенског Апостола	869
Срби примили Хришћанство, око	870
Смрт Св. Методија, славенског Апостола	885
Руси примили Хришћанство	988
Отцепљење Запада од Истока	1054
Св. Сава (Растко Немањић) рођен	1169
Св. Сава (Растко Немањић) закалуђерио се у Св. Гори	1185
Стеван Немања сазвао Сабор	1196
Стеван Немања одрекао се Престола	1197
Стеван Немања закалуђерио се у Св. Гори	1197
Св. Сава је издејствовао независност Српске Цркве	1219
Св. Сава, Први Српски Архиепископ — Жича	1219
Св. Сава сазвао Српски Црквено-Народни Сабор у Жичи	1220
Оставка Св. Саве, Српског Архиепископа	1233
Св. Сава умро у Трнову (Бугарска) 12 Јануара	1237
Мошти Св. Саве пренешене у Манастир Милешево 4 Маја	1238
Српска Архиепископија проглашена Патријаршијом	1346
Душан Силни крунисан за цара Српског	1346
Косовска битка — почетак пет-вековног ропства	1389
Мошти Св. Саве Турци спалили на Врачару 27 Априла	1594
Турци укинули Српску Патријаршију	1766
Прва Српска Црква у Америци — Џексон, Калифорнија	1894
Српска Црква у Гери основана на 20-тој и Конектикут ул., (први састанак одржан 1910)	1914
Синђел Мардарије дошао из Русије у Америку	1917
Синђел Мардарије унапређен као Архимандрит	1919
Уједињење свих Српских Православних Аутокефалних Цркава у једну	1919
Српска Патријаршија поново успостављена	1920
Епархија основана за време Часног Поста у Гери	1923
Земљиште Манастира Св. Саве у Либертивилу купљено (33 ак.)	1923
Мардарије, први Српски Епископ у Америци, 25 Априла	1926
Црква, Св. Саве, 1300 Конектикут ул., у Гери, саграђена	1938
Први Србин-Американац изабран за Председника ове општине Св. Саве, Раде Таталовић	1955
Црквено земљиште на 49-тој улици — источно, 42 акера купљена, и кумовао Јово Буљ	1956

HISTORICAL YEARS OF THE SERBIAN CHURCH

Slavonic Alphabet — by brothers, St. Cyril and St. Methodius . . .	862
Death of St. Cyril, Slav Apostle	869
Serbs accepted Christianity, on or about	870
Death of St. Methodius, Slav Apostle	885
Russians accepted Christianity	988
Schism of The Church	1054
St. Sava (Rastko Nemanjć) was born	1169
St. Sava (Rastko Nemanjić) became a Monk	1185
Stevan Nemanja assembled the Church Council	1196
Stevan Nemanja renounced the Throne	1197
Stevan Nemanja became a Monk	1197
St. Sava attained the independence of the Serbian Church	1219
St. Sava, First Serbian Archbishop of Zhicha	1219
St. Sava assembled the first Church-National Council in Zhicha . .	1220
Resignation of St. Sava as Serbian Archbishop	1233
St. Sava died in Trnovo (Bulgaria), January 12	1237
Remains of St. Sava transferred to Milieshevo Monastery, May 4 . .	1238
Archepiscopacy declared as Patriarchate	1346
Dushan, The Mighty, crowned as Czar of Serbia	1346
Kosovo battle	1389
Remains of St. Sava burnt at Vrachar by the Turks, April 27 . . .	1594
Turks annulled the Serbian Patriarchate	1766
First Serbian Church in America — Jackson, California	1894
Serbian Church in Gary organized at 20th & Connecticut Street (first meeting held in 1910)	1914
Presbyter Mardarije came to United States from Russia	1917
All Serbian Orthodox Autocephalous Churches united into one . .	1919
Presbyter Mardarije elevated as Archimandrite	1919
Serbian Patriarchate re-established	1920
Serbian Orthodox Diocese organized in Gary during the Great Lent	1923
St. Sava Monastery grounds (33 Acres) purchased in Libertyville, Illinois	1923
First permanent Bishop in United States of America, Bishop Mar- darije, April 25	1926
Present St. Sava Church erected at 1300 Connecticut Street	1938
First American-born Serbian elected President of St. Sava Church- School Parish, Rudy Tuttle	1955
St. Sava Picnic Grounds at East 49th Avenue, 42 Acres, purchased, Sponsor — Joe Buley	1956

EARLY WEDDING — MAY 23, 1914 — 14th MASSACHUSETTS STREET

1st. Row: Bozo Grkovich, Rako Papich, Pero Krstovich, Tripo Spasojevich.
 2nd. Row: Luka Grkovich, Risto Kovacevich, Danica Kovacevich, Risto Yelich, Anica Palikuca, Dusan Palikuca, Nikola Yelich, Risto Krstovich, Ljuba Grkovich.
 3rd Row: Bozo Narancich, Risto Tesanovich, Mihailo Ducich, Marko Salvarica, Obren Rasevich, Gaso Aleksich, Marko Golub, Marko Stijacich, Unknown, Todori Komnenich, Obren Bokich.

ВЕРСКО НАСЛЕЂЕ

“Ти си добар Американац зато што си првенствено добар Србин”, рекао је Претседник Вилсон професору Михаилу Пупину.

Ове речи које је изговорио председник Вилсон односе се и на Србе у Гери, и они који још нису прихватили суштину ових речи, нису се снашли.

Два Устанка јуначког српског народа су учинили за Србе оно што је учинила Револуција за прве америчке досељенике. Надахнут духовним делима Св. Саве, герски Србин је дословно прихватио и савладао све непогоде, које могу да се упореде, са онима, првих америчких досељеника. Кад год су сви оправдани и умерени спорови наговештавали њихов рад, герски Срби и Православље су се одржали.

Школоване вође су били ретки. Нешколовани радник је осећајно знао, да само рад осигурава напредак. Сувишно би било, да се његова честитост и поштење икада постављају у питање. Његов сан је био да пренесе своју љубав у нешто стварно.

Њему су требале Цркве, школе, и дворане — које би постало једно мало острво, где би он испољавао сву своју љубав за своју отаџбину и своје обичаје. За Србина је непојмљиво да не слави своју Крсну Славу. Али, не заборавимо да се ово његово наслеђе разликовало од онога, његових суседа.

Тако је герски Србин створио могућност да подигне свој храм који означава све што је он био и што је сада — добар Србин и добар Американац.

THE RELIGIOUS HERITAGE

"You are a good American because you are primarily a good Serb."

Quotation by President Woodrow Wilson to Professor Michael Pupin.

These words, spoken by President Wilson, apply to the Serbian people of Gary, and they, who have not yet accepted this point of view, have lost a treasure.

The two Uprisings of the gallant Serbian people have done for the Serbs what the Revolution did for the American colonists. The deep love for freedom, inherent in every Serbian heart, parallels that of the American colonist. Inspired by the spiritual deeds of St. Sava, the Gary Serb has met and overcome odds which match those of the colonists, deed for deed. The Gary Serbs and Orthodoxy have survived when all practical and reasonable arguments decreed their downfall.

Educated leaders were scarce. The unschooled villager knew intuitively that action alone insured success. It would have been superfluous to ever question his honesty and integrity. This was the Serb. To transfer his love into something tangible, was his dream.

He needed a Church, a Hall, and a School — which could become a vessel, holding all his love for his Homeland and his traditions. A Serb not celebrating his Patron Saint's Feast (Krsna Slava) is unthinkable. Of course, this heritage differed from his neighbor's.

Thus, the Gary Serb was able to erect an edifice that would signify all that he was and is — — a Good Serb and a Good American.

ИЗБОР ИМЕНА СВЕТИТЕЉА ЦРКВЕ

Поводом прославе четрдесетогодишњице нашег храма, Јован Х. Т. Поповић у својем писму члановима ове општине се сећа и озбиљне и духовите стране избора покровитеља наше цркве.

Са озбиљне стране он се сећа тешкоћа са којима се сусрело. Због њихове намере да се поврате у Европу, нису сви били за цркву. Њихове потребе се нису ни поклапале са онима који су допремили своје породице овамо и који су свесно разумели потребу богомоља и молитве. Ту је почетак цркве Св. Саве. Скромна црква је одговарала свим потребама и утрла пут данашњој величанственој грађевини.

Духовитија страна се показује у избору светитеља заштитника, а којег црква носи, Св. Сава. Из Поповићевих живих сећања човек може да предочи тадашња збивања.

Седница је одржана на 21-ој и Вашингтон улици у Рибљановој дворани. Јово Кладарин је предао сву архиву и записник Поповићу и замолио га да води записник, а Стево Орлић је председавао. Прва тачка на програму је био избор храмовског свеца покровитеља. Свако је предлагао име покровитеља свога дома — свог крсног имена. (Само Србин може да замисли са каквим поносом и оданошћу су имена била предлагана). Али, дошло се у тешку ситуацију.

Онда је Поповић, као гром из ведра неба мирно рекао, да, иако наша црква признаје и поштује све ове свеце, они нису били Срби. Једини прави избор би био Св. Сава, не зато што је он много допринео просвети и вери, него зато што је он, од свих светаца, једини био Србин. Настаде буна. Помоћу пок. Ђукана Рапајића, Поповић је напустио дворану.

Неколико дана доцније су Васо Дубраја и Вајо Божанић срели Поповића и карали га због његових “издајничких” изјава против њихових светаца. Поповић је сабрано објаснио порекло многих светаца као и чињеницу да су они били хришћани али не и Срби. Они су ово не радо примили али су замолили Поповића да ово никоме више не каже.

На следећој седници храм је званично добио име највећег српског свеца и просветитеља, Св. Саве.

SELECTION OF THE PATRON SAINT OF THE CHURCH

In a letter to the members of St. Sava on the occasion of the Church's fortieth anniversary, Jovan H. T. Popovich recalled both the serious and lighter aspects of the establishment of the church.

On the more serious side he relates the difficulties encountered. All were not in favor of a church, mainly because of their intention to return to Europe. Their needs were not the same as those who had relocated their families and wisely understood the vital need for a place to worship. And so St. Sava was born. The modest edifice supplied the first need and gave way to the present magnificent structure.

The more humorous aspect involves choosing the name which the church bears — — St. Sava. It is quite easy to picture the events from Mr. Popovich's vivid re-collections:

The meeting was held at Ribljan Hall on 21st and Washington Street. Jovo Kladarin gave Mr. Popovich the records and asked him to take the minutes for the meeting at which Stevo Orlich presided. First on the agenda was the choice of a name for the Church.

Picture, if you will all the men suggesting the names of the personal saints of their krsna slavas. (Only another Serb could possibly understand with what fervor and devotion these names must have been submitted.) A stalemate had been reached.

Mr. Popovich then delivered a bombshell by quietly announcing that though all these saints were recognized and beloved by the church they were not, of all things, Serbs. The only logical choice could be that of St. Sava, not only because of his great contribution in education and religion but, the fact that he alone, of all the Saints, was a Serb. Pandemonium ensued. Mr. Popovich with the help of his good friend the late Djukan Rapajich wisely left the hall.

Several days later Vaso Dubraja and Vajo Bozanich met with Mr. Popovich and chided the latter for his traitorous remarks against their saints. Mr. Popovich calmly explained the origin of many of the saints and the fact that they were Christian but not Serbian. They reluctantly accepted these truths but asked earnestly that Mr. Popovich please not mention it to anyone else.

At the next meeting the church was officially named for its greatest saint and educator, St. Sava.

ПРВА СРПСКА ЦРКВА И ШКОЛА У ГЕРИ

Срби у Гери истицали су се својом вредноћом и својим савесним радом. Они су исто тако сагоревали и на својим српским пословима. Њихова је намера и жеља била да васпитају своје мале Српчиће у духу Православља, Српства и његове Косовске Епопеје. Међутим, то тада није било лако остварити. Притисак немаштине и сиротиње; остављење сами себи; недовољно умешни за такве послове они су се борили са огромним тешкоћама које су кочиле развој њихових прегнућа. Воља је била ту. Али, шта то све вреди када не постоје могућности стварања школе и подизања цркве.

Истина је да прегаоцу и Бог помаже. И у самом почетку организовања српског црквеног живота постигнут је први успех: Српска школа у Гери отпочела је свој рад. Први је учитељ био Павле Вељков. Школски одбор сачињавали су: Јово Кладарин као надзорник, а Љубомир Симић као његов помоћник; чланови су били: Јово Т. Марић и Митар Мискин. На углу 14 и Месађусет улице у једној шандри — бараци почео је 1912 године рад српске школе, коју је већ те прве године рада посећивало више од двадесеторо Српчића.

У току 1914 године Павле Вељков је био рукоположен за свештеника и одлази на своју парохију у Саут Бенд, а на његово место за учитеља долази Јован Вукшић.

На углу 13 и Вашингтон улице закупљена је бивша дворана Српске Народне Одбране за Српску школу и цркву и 11 децембра 1914 године један део те дворане преуређен је за света богослужења. Ту се подиже и један зид и тако се добија простор за српску школу, која сада наставља свој рад на овом новом месту.

МУКЕ И НЕВОЉЕ

Из дана у дан већали су Срби у Гери о подизању своје школске зграде. Пионири из тога доба сећајући се тих дана и огромних тешкоћа са уздахом би узвикнули: "Ох, Боже, колико је ту напора и рада уложено!" Раније купљено земљиште на углу 20 и Конектикут улице није још отплаћено. Пристижу рокови за отплату, а новца у благајни нема. Каса је празна. Трчи се до газде од земљишта у Чикагу и преклињу га да још мало причека. Газда добра нека душа, види честите људе пред собом и њихову решеност и загрејаност за подизање школе па продужује рок отплате. Тек што се изврши једна отплата а оно се појави нова невоља.

Недељом Срби желе да присуствују св. литургији и да се помоле Богу. Како ће да нађу свештеника? Мора да траже из суседних колонија и да плате свештено лице које треба да служи службу у једном одељењу где нема ни чирака на престолу олтара, ни чирака за свеће у цркви. Заиста много, много потреба а мало ил' нимало новца. Истина,

ST. SAVA CHURCH, 20th AND CONNECTICUT STREET

много су обећали новчану помоћ, али каква је корист од обећања кад новац не пристиже. Чланарина иако је веома мала, не плаћа се. Није било лако. У то доба, родитељ би, често се сећајући својих у старом крају и гледајући своју децу, морао да стисне зубе од бола и да са тешкоћом распореди своја скромна средства за исхрану своје деце; за своје у крају и да остави нешто за школу и цркву. У доба те оскудице често се одвајало и од уста своје рођене деце да би се подигла школа. Али, нису то били једини издаци. Од Срба у Гери тражи се још нешто. Србија је у крв огрезла. Напада је Шваба, Бугарин и Мађар и хоће да збрише Србина са земаљског шара и да затре српско име и српски род. Треба Србију помоћи у њеној неравној борби са српским душманима. Треба спасавати оно што се још може спасти. Скупљају се прилози за Српски Црвени Крст. Сва друштва у Гери са својим српским чланством само једно мисле: Како помоћи мајку Србију на њеној новој Голготи? Није било Србина у Гери а да није приложио своју пару за одбрану Србије и Српства.

ЗИДАЊЕ ШКОЛЕ И ЦРКВЕ

Ето, у таквој мучној новчаној и душевној бризи и положају заиста веома тешком отпочело је зидање српске школе на још неотплаћеном земљишту. Увиђајући тешкоће управе црквено-школске општине и у намери да помогне рад на подизању школе, Српско добротворно друштво "Милош Обилић", поклања од својих скромних средстава за оно доба огроман износ новца — педесет долара. Одмах се приступа куповини материјала и зидање почиње добровољним и бесплатним радом наших Срба у Гери, који су прионули на посао као кртице и утркују се ко ће више радних дана учествовати на подизању своје школе. Истиче се и предњачи Лука Р. Грковић. Он је радио највише дана, а он се увек и истицао и водио главну реч на свим српским скупштинама. Луке Р. Грковића смишљени и мудри предлози усвајају се готово без икаквих дискусија. Био је то ретко трезвен, паметан и радан човек, чији је рад за српске установе у Гери претстављао неоцењиву вредност.

Неимар српске куће био је Петар Прица. Радило се неуморно. Априла месеца 1915 отпочели су радови и већ за месец дана довршено је зидање. Прва седница у новој згради српске школе на углу 20 и Конектикут улице одржана је 14 маја 1915 године. Истичући у својим молитвама Господу захвалност на Његовој милости одредили су да 13 јуна 1915 изврше свечано освећење.

ОСВЕЋЕЊЕ ПРВЕ ШКОЛЕ И ЦРКВЕ

Огроман број Срба и Српкиња из Гере и њене околине присуствовао је свечаности освећења, на коме је Јово Матановић заступао кума Михаила Пупина и предао кумов дар за цркву и школу у износу од три стотине долара. Један странац, И. Г. Буфингтон у знак признања за жилав, истрајан и успешан рад српског човека даровао је црквено-школску општину са пет стотина долара.

ОСТВАРЕЊЕ СНА

Делимично је остварен сан Герских Срба. Под претседништвом Стеве Орлића подигнута је српска школа у којој ће њихова деца бити

васпитана у прадедовској-светосавској вери и где ће недељом одржавати свете литургије и приносити молитве Господу за покој душа својих милих, а за дуг живот, здравље, напредак и срећу своју и својих укућана. Ударен је камен темељац будућем раду и српском стварању у Гери.

ЖИВОТ БЕЗ ДУГА

Иако су добијени дарови, иако је на самој прослави освећења цркве прикупљено \$529.77, ипак то није било довољно за потпуну исплату дуга. У то време био је свештеник Петар Стијачић, а у његовом послу у школи помагала га је вредна и неуморна млада Српкиња Јованка Кујовић-Херцег. Радила је и дању и ноћу за добро своје школе и цркве потпуно бесплатно и то са таквим жаром, одушевљењем и способношћу да су тада постигнути велики успеси и да је тада исплаћен цео дуг. Име Јованке Кујовић-Херцег и њен пожртвовани рад служиће свима будућим српских нараштајима као светао пример како несебично треба радити, истрајно и марљиво на свима пословима српске цркве и школе и свих српских организација. Под претседништвом Јове Т. Марића на годишњој скупштини црквено-школске општине одржаној 31 децембра 1916 године истиче се и подвлачи чињеница да је сав дуг исплаћен и да више нема дуга.

ПОЈАЧАНИ АПЕТИТ

Срби у Гери имају своју цркву и школу. То је њихова заједничка кућа где се састају и окупљају, али они не сматрају да је то све што они требају, и, они желе више. По мери своје љубави према своме Српству и Православљу они би желели да подигну нешто велико. Хтели би Српски Дом и српску дворану. Састају се 1 фебруара 1917 на заједничкој седници српских друштава и црквено-школске општине и договарају се о томе шта треба урадити. Састају се поновно 2 априла исте године и разговарају о потреби закључења једног зајма од пет хиљада долара. Вероватно да су ратни догађаји у свету, а нарочито припреме Срба за стварање Солунског фронта за извесно време смањиле интересовање за рад око подизања новог Српског дома. Али је у том периоду времена проширена стара црква; подигнута је испод цркве дворана и украшена је унутрашност храма. На освећењу ове веће — проширене цркве кумовао је Лука Р. Грковић. Јово Ђулибрк био је кум на освећењу црквених звона, а освећење је извршио тадашњи руски владика.

НОВЕ ТЕШКОЋЕ

Иако су решена основна питања и потребе ипак се појавила нова тешкоћа. Срби су почели да се расељавају из центра града на његову периферију. Школа је постала и сувише удаљена за српску децу. Оскудевало се у превозним средствима. Посета и настава у школи почела је да малаксава. И поред настојања црквене управе и школског одбора, а нарочито свештеника и учитеља, ипак због удаљености школе, деца нису могла да посећују предавања. Дуго се расправљало и решавало како ово питање да се реши, па је одлучено да се отворе три школе. Једна у постојећој црквено-школској згради, друга на Глен парку у кући Адама Тривановића и трећа у близини фабрике челика у кући Станка

Николића. На та три места, свештеник са помоћним особљем, по плану су одржавали предавања, Дужност и послови пароха увећавали су се из дана у дан и он није никада имао много времена за рад у школи и зато се још тада појављује потреба за сталним учитељем који би се старао о раду школе и радио на васпитању наше српске деце.

Расељавање из средишта града изазвало је још једну потребу: подизања још једне богомоље у Глен Парку. Црквена управа под вођством Луке Р. Грковића купује цркву на углу 39 и Вашингтон улице. Наизменично је служба служена, једне недеље на 20ој и Конектикут улици, а друге недеље у цркви на Глен Парку.

Иако ће о добровољцима бити речи у напису Крсмана Оташевића, овде је потребно истаћи, да су девет браће Вајагића са преко 450 Срба на позив Србије отишли као добровољци на Солунски фронт да положи своје животе на олтар слободе своје отаџбине, своје Србије.

Природно да је тако велики одлазак српског народа из Гере у Србију, а затим и ступање у америчку војску и одлазак на европско бојиште за време Првог Светског Рата смањило и више него преполовило број Срба у Гери. И тај њихов одлазак одмах је запажен и јако изражен у животу и раду наше српске цркве и школе у Гери. Чак се из тога доба не може да пронађу ни записници о раду црквене управе, па није познато ко је све био претседник општине од 1918 до 1922 године.

Није лако било надокнадити огроман губитак у броју чланства зато се и не види и не осећа велика активност у раду црквено-школских општина. Иако у црквеним записницима нема трага о раду црквене управе од 1924 до 1930 године из Епархијске архиве се види да је 19 августа 1926 године позван епископ Мардарије на банкет, као и да је позван августа 1929 да изврши освећење темеља за нову цркву. После тога настаје још већи застој у развоју црквеног живота, јер наступа страшна привредна депресија, из које ће тек после погибије Краља Александра 1936 године, да се крене снажним корацима напред, на подизању храма и школе са учионицама и великом двораном на углу 13 и Конектикат улице, чије је подизање описано у чланку "Изванредан рад Грађевинског одбора".

ST. SAVA CHURCH ON 39th AND WASHINGTON IN EARLY TWENTIES

THE SERBIAN CHURCH-SCHOOL IN GARY

The Serbs of Gary have always distinguished themselves by industrious and conscientious work. They applied this same zeal to rearing their children in the spirit of Orthodoxy, Serbian traditions, and according to the moral teachings of the Epic of Kossovo. This, however, was no easy task in the early days. They faced many hardships in their new homeland. They had to shift for themselves and were not prepared to undertake the building of a church and school. Even though the desire was there the means were not available.

It is true that God helps those who try. At the very beginning of Serbian church life, the first success was achieved. Serbian school was founded. Their first teacher was Pavle Veljkov. The first School Board consisted of Jovo Kladarin, superintendent; Ljubomir Simich, assistant-superintendent; and Jovo T. Marich and Mitar Miskin, members of the board. In a shack at the corner of Fourteenth Avenue and Massachusetts Street, the first school opened in 1912, with more than twenty students attending classes.

During the year of 1914 Pavle Veljkov was ordained a priest and left Gary to serve his parish in South Bend. He was replaced by Jovan Vuksich.

Later a hall rented from the Serb National Defense at Thirteenth and Connecticut was partitioned and remodeled and, on December 11, 1914, was ready for school instructions and church services.

DIFFICULTIES AND PROBLEMS

Every day Gary Serbs held meetings concerning the building of a new church. Now our old pioneers — in recalling those days — remark with sighs "Oh Lord, how much effort and work we put into it!" Property bought earlier at Twentieth Avenue and Connecticut Street was not paid for yet. When payments were due, the treasury was depleted. This necessitated commuting to Chicago often to plead with the owner of the land for patience. The sympathetic owner, seeing before him a group of honest people, determined and eager to build a school, did not disappoint them. No sooner was the problem of land payments settled than a new obstacle arose. On Sunday every Serb likes to attend church services and participate in the celebration of the Divine Liturgy, but there was no priest. They had to look to neighboring colonies for a new priest, who had to hold services in a church that had no candle-holders on the Holy Throne or anywhere in the church. The needs and desires were great, but the means meager. Many pledges were made to alleviate the financial problem, but these failed to materialize. Although

membership dues were small, people could not afford to pay them. These were not easy times. Besides supporting their families, many parents were obligated to help more unfortunate relatives in Europe. Their meager earnings had to provide for: food for their children; help for relatives overseas, and donations to the church. And, as a matter of fact some of the money intended for feeding hungry children was given to the school building fund. This was not all however, more was expected of Gary Serbs. Serbia was bleeding. She was attacked by Austria, Bulgaria and Hungary, whose purpose was to erase the Serbs from the surface of the earth, to obliterate the Serbian name and to exterminate the Serbs as a nation. Serbia had to be helped in her unequal fight against the enemy. That which still could be saved had to be saved at any cost. Funds for the Serbian Red Cross were immediately collected. Every Serb in Gary loyally donated for the defense of Serbia.

Construction of a Serbian School building on the unpaid property was begun in spite of the painful financial condition. Recognizing the difficulties of the Church-School Board, and desiring to help on the construction of the school, the Serbian Benevolent Society "Milos Obilich", donated fifty dollars of its limited funds, a tremendous contribution for that time. Building material was purchased and construction of the new building began immediately, helped by enthusiastic Serbs who volunteered their labor. They competed among themselves to see who would donate the most work days. Luka R. Grkovich proved himself the most ambitious. He was a rather remarkable man. Luka R. Grkovich's motions were usually accepted without discussion or opposition because he was regarded as sober-minded, intelligent and industrious. His work in the Serbian organizations was of inestimable value.

The building director was Petar Prica. Work proceeded without let-up. In April, 1915 construction began and a month later the building was completed. The new school located at Twentieth Avenue and Connecticut Street held its first meeting on May 14, 1915. There they offered prayers of thanks to God for His mercy and designated June 13 as Consecration Day.

CONSECRATION OF THE FIRST SCHOOL AND CHURCH

A great number of Serbs from Gary and neighboring cities witnessed the consecration ceremony. Jovo Matanovich represented Michael Pupin as "kum" (sponsor) of the church. E. G. Buffington, United States Steel official, recognized their determined efforts and donated five hundred dollars to the Church-School Parish.

REALIZATION OF A DREAM

The dream of the Gary Serb was partially realized when, during the presidency of Steve Orlich, a Serbian School was built for the children who were instructed in the religion of their forefathers. Prayers were offered to God for the peaceful rest of the souls of the departed members and petitions chanted for a long life, health, progress and happiness for

the living. The corner stone was laid for future work and hopeful Gary Serbs looked forward to fruitful years ahead.

LIFE WITHOUT DEBT

Although gifts of money were received in addition to the five hundred twenty-nine dollars and seventy-seven cents collected on the day of the Church Consecration, the treasury funds were insufficient to meet the loan payments in full. At that time Petar Stijacich was parish priest. In his work with the school, Father Petar was assisted by a capable and tireless young lady named Jovanka Kujovich-Herceg. She worked day and night without any financial compensation for the benefit of both church and school. In the light of such enthusiasm and ability, success was assured. The name of Jovanka Kujovich-Herceg, and her devoted work serve as a shining example to future Serbian generations, showing them how to work selflessly, steadily, and diligently for the Serbian Church School and all Serbian organizations. At the yearly meeting held on December 31, 1916 during the presidency of Jovo T. Marich, it was joyously announced that the entire debt was paid.

APPETITES INCREASE

The Serbs of Gary now had a Church and a School. This was a home they shared together, where they met formally and informally. However, they soon realized that this was not enough. They needed a Serbian "dom" (home) and a Serbian hall, representative of their love for Serbianism and Orthodoxy. On February 1, 1917 the Church-School Board met with the various other organizations to discuss new plans. On April 2nd of the same year they met again to discuss the need of obtaining a loan for five thousand dollars.

Serious world events soon interrupted their designs for a new "dom" and a new hall. World War I began. Serbia was preparing to open the Salonica Front. This distressing situation forced the Gary Serbs to halt their new plans. Instead, they enlarged the old church building, beautified the Church interior and built a hall in the basement. At the consecration of the enlarged church building, Luka R. Grkovich served as "kum". A Russian bishop consecrated the Church bells this time and Jovo Chulibrk was "kum".

NEW PROBLEMS

Now basic needs were satisfied, but once again a new problem presented itself. Serbs were leaving the center of town for the suburbs. Some families lived far away and because of transportation difficulties, many children were unable to attend school. In spite of the persistence of the Church-School Board, the priest and the teachers, attendance dropped. Long deliberation resulted in the decision to have three schools. One was to remain in the present location; the second at the home of Adam Trivanovich in Glen Park; and the third one, near the steel mills, in the home of Stanko Nikolich. The priest, with his assistants, instructed

FRONT OF ST. SAVA CHURCH ON 20th AND CONNECTICUT, ABOUT 1920

the children in all three locations. The responsibilities of the priest multiplied daily, leaving him little time for teaching classes. Even then it became imperative that a full-time teacher be named to take complete responsibility of the school and education of the children.

Since many families had moved to Glen Park, it became necessary to build a church in that area. The Church Board, headed by Luka R. Grkovich, bought a church at the corner of Thirty-ninth and Washington Street. The Divine Liturgy was celebrated alternately — one Sunday downtown and the next in Glen Park.

World War I left a marked effect on the work and the life of our Serbian Church and School in Gary. Many Serbs left Gary to serve their never-forgotten homeland, thus reducing the Serbian population of Gary by one-half. Although Krsman Otashevich will treat the activities of the volunteers in a special article, it is important to state here that the nine Vajagich brothers, together with 450 other Serbs volunteered for action on the Salonica Front, answering the call of Serbia, to lay down their lives, if necessary, on the altar of freedom of their homeland. Besides the volunteers who left Gary to serve on the Salonica Front, many young Serbs in Gary joined the American Armed Forces to fight on European battlegrounds.

Books containing the minutes of the Church Board Meetings were lost, leaving no record of the names of the parish presidents from 1918 to 1922.

Unable to make up for the tremendous loss of manpower there was not much activity in Gary during their absence.

Although the church records can not be traced for the period from 1924-1930, it is evident, from Diocese records that Bishop Mardarije was invited to a banquet on August 19, 1926; also, that he was requested to consecrate the corner-stone of the new church.

After that, an even longer pause in the development of the Church life occurred. The great economic depression set in. It was only after the assassination of King Alexander in 1934 that first steps were taken toward building a new temple, a schoolroom and a large hall at Thirteenth and Connecticut Street. This construction is described in the article, "The Work of the Building Committee".

СРПСКИ СОКО У АМЕРИЦИ

Један од многих задатака Српског Сокола је био, да своје чланове оспособљава за српски и грађански позив. Да подиже и одржава свест одговорности. Обавезно је било морално васпитање, национално просвећивање и физичко развијање, јер је и Соколима претстојао удео у крупном задатку. Требало је да се оствари уједињење српског народа.

Организација је основана по угледу на оне у отаџбини, а ова опет по оној у Чешкој, где јој је и био главни зачетак. Циљ им је био истовестан, збацивање туђинског јарма.

У Гери је основан 10 марта 1910. На Видовдан, 1912 године, бројао је 64 члана. Вођа им је био Михаило Дучић.

На иницијативу Сокола из Синсинати, Охајо, и Гери, одржан је први састанак у Гери 1 октобра 1911, да се створи нека заједница. У осам Соколских чета је било учлањено 402 члана — 192 редовна и 210 помажућих. Председавао је покојни Љубомир Симић.

По усвојеним правилима о будућем раду и уобичајеним банкетима, парадама и певањем српских песама, основана је прва српска Соколска Жупа у Америци, 2 октобра 1911, у Гери, Индиана. Први изабрани старешина је био Лука Грковић, а подстарешина, Петар Секуловић, који је у то време живео у Чикагу. Основали су свој орган “Соко”, чији је уредник био Петар Стијачић, каснији свештеник. На овом часопису је сарађивао и водећи амерички педагог на Колумбија Универзитету, Др. Паја Радосављевић. Истовремено је донето решење да се први српски Соколски Слет одржи, идуће 1912 године у Чикагу, на традиционални српски, народни и верски празник, “Видовдан”.

На том слету Соколство из целе Америке је одушевљено маршелоу улицама града Чикага, праћено српском музиком и заставама, америчким и српским, полазећи од српске цркве, на знак трубе: “Радо иде Србин у војнике...”, па све до Нешонал Гров, на северној страни Чикага. Параду су водили старешина Грковић и почасни старешина професор Михаило Пупин, који је на предлог Грковића, акламацијом био тим почашћен. После разноврсних соколских вежби, герски Соко је добио прву награду, за вежбе копљима, и на справама.

О доцнијим активностима Српског Сокола у Америци, вероватно нема више ништа забележено. Ако нема, то је и разумљиво, јер су све снаге америчког Српства онда биле уперене на помоћ Србији и српском живљу свугде, за време Балканског рата. Доцније активности су се опет усредсредиле на помоћ нечовечно нападнутој Србији. Та помоћ је долазила из редова Соколства, чије морално васпитање, национално просвећивање и физичко развијање није остало у позадини. Добровољно у рат, да се брани Србија, био је циљ којег су остварили.

О. С. Бољанић

SERBIAN SOKOLS IN AMERICA

One of many tasks of the Serbian Sokol (Falcon) movement was to educate its members in patriotism and good citizenship. To elevate and maintain the consciousness of responsibility, morale education, national enlightenment, and physical development were obligatory, because they too were to play their vital participation in the eventual program — to realize the unification of all Serbs.

The organization was formed on the 10th day of March, 1910. On Vidovdan in 1912, it consisted of 64 members. Their leader was Mitchell M. Duchich.

Upon the incentive of the Sokols (Falcons) from Cincinnati, Ohio, and Gary, the first meeting was held October 1, 1911, in Gary, to form a fraternal unity. In eight such organizations there were 402 members — 192 regular and 210 auxiliary. The late Ljubomir Simich presided.

After the acceptance of regulations for future activities, the customary parades, banquets, and singing Serbian songs, the first Serbian Sokol Unit in America was formed on October 2, 1911, in Gary, Indiana. Elected as the first Leader (Elder) was Luka R. Grkovich from Gary, and Petar Sekulovich as an assistant, who lived in Chicago at that time. Simultaneously, the first official publication, "Soko" (Falcon), was organized and the editor was Petar Stijachich, who later became a priest. One of the early contributors to this journal was a leading American pedagogist, the late Dr. Paja Radosavljevich, professor at University of Columbia. At the same time, it was resolved to call all Serbian Sokols in America at the first assembly in Chicago on the traditional Serbian national and religious holiday, "Vidovdan".

At that assembly, Serbian Sokol units from all over America marched with great enthusiasm through the streets of Chicago, starting from in front of the Serbian Church, to the accompaniment of Serbian music, American and Serbian flags, and upon the sound of the trumpets, singing "Rado ide Srbin u vojnike (Joyfully goes the Serb into the army)", marching to the National Grove on Chicago's northside. The parade was led by Elder Grkovich together with the honorary Elder, Professor Michael Pupin, who was elected by acclamation to that post upon the motion of Elder Grkovich. After various Sokol exercises, Gary's unit was awarded first prize in their drills with spears and in gymnastics.

In all probability, there are no further records on the later activities of the Serbian Sokols in America. If there are none, it is understandable, since all of the efforts of the American Serbs were concentrated on the aid to Serbia and Serbs everywhere during the Balkan War. Later activities were centered upon assistance to the inhumanly-attacked Serbia. That assistance came from the ranks of the Sokols whose morale, education, national enlightenment and physical development did not remain in the background. Voluntarily, they went to war to defend Serbia. This was the goal which they realized.

STEVE O. BOLJANICH

GEORGE (GLISHO) RAPAICH

ПОЗДРАВ ПРВОГ ПРЕТСЕДНИКА СРПСКОЈ ПРАВОСЛ. ЦРКВЕНО-ШКОЛСКОЈ ОПШТИНИ СВ. САВЕ У ГЕРИ

Драга браћо и сестре Срби и Српкиње:

Приликом овогодишње прославе Златног Јубилеја наше Светосавске Општине, ја се толико срећан осећам да немам речи са којима бих могао изразити своју радост и весеље, и да се захвалим Господу Богу, што сам доживео да могу заједно са вама да прославим ову нашу историску свечаност наше слободне Цркве. Тешко је обичном човеку да опише догађаје о протеклом периоду од пола века. Једино што може да каже, да је био млад као и његови другови, сви пуни полета и енергије да раде и стварају, иако без икаквог материјалног темеља. Док је наша Гера била још млада, у свом најранијем зачетку, већина нас смо дошли овамо на голу пржину, голу и недирнуту Српску њиву. Млади, и неискусни, из свих делова наше отаџбине, разних мишљења, погледа и амбиција.

Као достојни синови херојског Српског Народа, донели смо са собом жарку љубав за своју српску Православну Веру Светосавску, за своју српску традицију и народну културу. И као остале националне јединице, и ми Срби смо се трудили да подигнемо своју свету Богомољу, и свој културни Центар, око којег ћемо се сакупљати у радости и жалости.

Отада, па до данашњег дана, учествовао сам у сваком раду ове општине, у овом или оном својству. Бирао сам са браћом и био бирао. Напређивао и извршавао наређења. Реч "не могу" није била у речнику нас, прегаоца ондашњег доба, па до данас. Нема покрета, било у Цркви, Савезу, Епархији, Соколству, певачком друштву, Српској Народној Одбрани, давања помоћи овој или оној сврси, и увек по својој најбољој могућности одазивао се свему што је ишло у корист наше Српске Нације.

Писати о нашим првим састанцима и договорима би ме одвело у недоглед, једно бих хтео напоменути. Иако смо били материјално сиротиња, ми смо били душевно богати, и дај Боже да материјална богатства не умање наше душевно богатство.

Не бих хтео да понављам ствари које су други већ написали о нашој ранијој прослави. Али, има једна ствар, коју бих хтео да нагласим, и да захвалим нашој млађој генерацији, људима који се не стиде свог српског имена, и који, хвала Богу, имају више школе и повољније услове него што смо ми старији имали, и који су показали дивне резултате као управници наших разних организација а нарочито наше свете Цркве. Ви драга наша омладино не можете се потужити на своје старије да вам нису ништа предали. Ми смо учинили што смо могли, а ви продужите стопама својих старијих и прикупљајте своју дечицу око своје ма-

тере цркве, да не иду у друге стране цркве, јер где год оду, они су странци, а нема ништа лепше него своја кућа.

Ми Срби смо племенит народ, ми никад нећемо туђе, а увек се са својим поносимо. Ми хоћемо да нашу драгу Америку појачамо у борби против комунистичких завојевача, који хоће да униште Америчку Слободу. Срби су били први који су увидели опасност од комунизма. Ми морамо да чувамо нашу Цркву да не падне под Југословенску Комунистичку Верску Комисију — то би одузело нашу слободу у Америци, а то би такође шкодило и Америчкој Слободи уопште.

Ми се поносимо нашом Гером, јер се не дамо поплашити и збунити од непријатеља, који хоће да нам наметну власт комунистичке верске комисије. Зато браћо, заветујмо се, да ћемо се одржати по оној Хајдук Вељковој — “Главу даје, крајину не даје”.

Са највећом побожношћу запалимо свећу и помолимо се Богу за покој душе свих преминулих неимара. Слава им и вечан помен међу нама.

Нашој драгој новој имиграцији, која је одбила комунистичко ропство и изабрала Америчку Слободу, нека им је свака част и слава на њиховом борбеном држању — као достојним следбеницима бесмртног Генерала Драже — њима који чврсто стоје уз нашу Слободну Америчко - Канадску Епархију. Живели браћо, на многаја љета.

Још једном честитам Златни Јубилеј С. Ц. Ш. О. “Св. Сава”, нашој српској борбеној Герској Светосавији!

ГЛИШО РАПАИЋ, Први Претседник — 1914 год.
Српске Црквено - Школске Општине, Св. Сава.

GREETINGS FROM THE FIRST PARISH PRESIDENT

My dear brother Serb:

My words are inadequate to express the joy and thanks to God that I have lived to see this Golden Jubilee. It is difficult to describe all events which happened in the last half century. A man can say that he and his co-workers were young and energetic, with no material riches. A majority of us came here while Gary was still young, uncultivated. We all were young, inexperienced, from all parts of our fatherland, with diversified opinions, views and ambitions.

We did bring with us a glowing love for our Orthodoxy of St. Sava, which embraces Serbian tradition and culture. Like other nationalities, we strove to have built our Church, our center where we could assemble in prayer, in joy and sorrow.

Ever since the beginning, I participated in the activities of this Parish, in one capacity or another. I helped to select and was elected. I ordered and was ordered to perform. The expression, "I Can Not" did not exist in our vocabulary, and still does not exist. There was no movement in our national activities that I did not participate in, or donate to, to the best of my ability. We were poor materially, but rich spiritually. There would be no point in going into the activities already described; however, we are pleased to see our younger generation actively engaged where we left off. They are proud of their inheritance. We expect to see them and their children well organized in our Church, and follow the pathway of their forefathers. In our community here they are at home. To join with another, which was created by someone else, makes you a stranger. We are a noble people, we ask nothing from others because we are proud of what we are and what we have to offer.

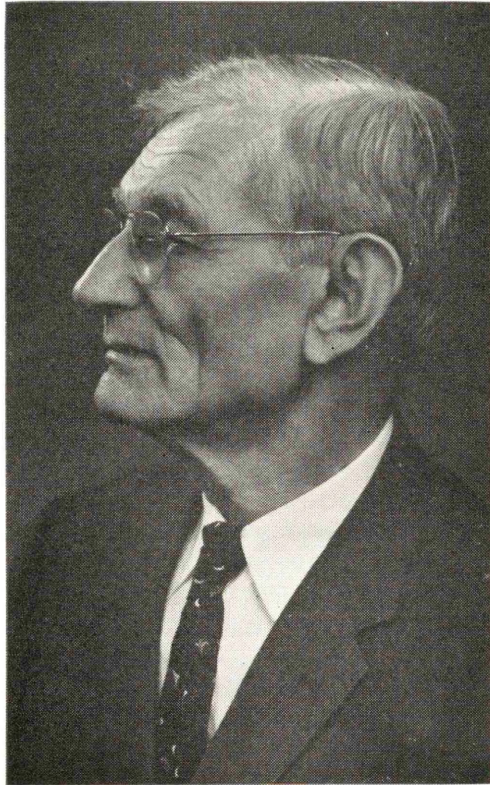
We are proud of Gary. We refuse to accept any foreign dictations to join their 'Religious Committees'. We are free in America, and we will not yield to anyone for fear of losing this freedom! We are proud of newly-arrived brothers who denied Communism and did not allow themselves to be coerced.

To our pioneers, who have gone on to Eternity, we will light a candle with reverence and remember them in our prayers.

Once again, I congratulate the Serbian Church School Parish of St. Sava on the Golden Jubilee we celebrate this year!

GEORGE RAPAICH,

First President 1914 Serbian Church School Parish St. Sava in Gary.

JOHN T. MARICH

ЈОВО Т. МАРИЋ

Из српске колевке Немањића и Светога Саве; из земље светог Василија Јовановића Острошког; из родног краја највећих српских песника Алексе Шантића и Јована Дучића; из племените Херцеговине која је дала Српству славне своје синове: Шолу, Ћоровића, Грчића, Ћеловића и многе друге, рађа се 1881 године герски пионир и један од највиђенијих Срба у Гери, Јово Т. Марић.

Са своја три друга, још почетком овог двадесетог века, напушта он свој мили родни крај и долази у Америку. Још тада, он осећа, да ће последице члана 25 Берлинског уговора о миру, по коме су Босна и Херцеговина управљане од Аустро-Угарске, бити веома страшне за српски народ у тим крајевима. Догађаји из 1908 године и окупација Босне и Херцеговине, а затим и Други светски рат, нажалост, су потврдили предвиђања Јове Т. Марића. Млад, снажан, физички и духовно дивно развијен и васпитан у прадедовској вери својих родитеља — у српском Православљу и Светосављу, неустрашиво стиже у Њујорк, где га видимо да се прима и најтежег посла да обезбеди свој опстанак. Вредан и истрајан он полази у школу и брзо постиже врло добро знање у енглеском језику и америчкој историји. На глас да ће на средњем западу отпочети са подизањем велике фабрике и челичне индустрије, видимо где стиже у Чикаго и ту се већ за кратко време истиче код оснивања друштава и цркве.

У самом почетку подизања Гере, Јово Т. Марић настањује се овде 5 септембра 1908 године и ту оснива своју трговачку радњу са својом одличном супругом, Гошом, подиже свога сина Ненада и своје четири ћерке успешно васпитава и удомљава. Поред тога, он стиже да буде увек или први или међу првима у раду, на добро и корист наше српске цркве Св. Саве, њене школе и наших свих добротворних српских организација, од којих је у Српској народној одбрани имао један од најтежих задатака, који је као и готово све што је у животу предузимао, завршио са одличним успехом. Његова брига и старање о пријему и смештају новодошлих тако-званих ДП лица у Гери био је огroman и тежак посао.

Описати сав рад Јове Т. Марића и све његове предузимљиве акције у нашој српској цркви у Америци и његов тако велики и тако плодан рад у нашем Савезу и добротворним и патриотским српским организацијама не би се могао до танчина изнети ни у једној засебној књизи од неколико стотина страна. Зато, поред помињања његовог имена као претседника црквено-школске општине и његовог рада у свим акцијама за напредак и развој наше цркве Св. Саве, простор нас приморава да се овде ограничимо, само на истицање његове успешне делатности о пријему и смештају расељених лица.

JOHN T. MARICH

From the cradle of Nemanya's Serbia and Saint Sava; from the land of Saint Vasilije Yovanovich of Ostrog; from the birthplace of great Serbian Poets Aleksa Shantich and Jovan Duchich, and from a proud and noble Hercegovina, which has given to Serbdom its famous sons: Shola, Chorovich, Grchich, Chelovich, and a host of others, was born also a Serbian pioneer in the year 1881, one of Gary's outstanding citizens, John T. Marich.

With his three companions he departs from his beloved homeland for the United States at the turn of the century. Even then he senses the grave consequences brought on by the 25th Article of the Berlin Congress for peace, whereupon Bosnia and Hercegovina come under Austro-Hungarian rule, which was to become a very trying period in history for the Serbian people in this area. The events of the year 1908, the occupation of Bosnia and Hercegovina, and, finally, the First and Second World Wars have, unfortunately, confirmed the predictions of John T. Marich. Young and energetic, physically and spiritually developed and educated in the ancestral spirit and religion of his parents, the Serbian Orthodox faith of Saint Sava, he boldly sets forth on the long journey to New York, where we see him soon after engaged in the most menial kinds of work for a living.. As a hard and steady worker, he attends evening school and soon masters English very well with a profound knowledge of American history.

When word arrives that new factories and a large steel mill have started going up in the Middle West, we see him again in Chicago, hard at work organizing various church societies.

At the outset of its founding, John T. Marich settles in Gary, Indiana, on September 3, 1908, during which he opens his place of business along with his esteemed spouse, Gosha, raising four daughters and one son in the patriarchal manner of his forebears. In addition to his family obligations, he always finds time to be first, or among the first of those working for the benefit and future of our church Saint Sava, its Sunday schools, and the various patriotic Serbian organizations in one of which he had most difficult tasks to perform; namely, the Serbian National Defense of America. Whatever he undertook to do he always completed with outstanding success.

His concern and active participation in helping to establish favorable conditions of work for Displaced Persons, was a tremendous job in itself.

It is impossible to publish in detail, or in one volume alone of several hundred pages or more, the entire work of John T. Marich and his many deeds of action in our Serbian Church of America . . . the scope and breadth of his successful enterprises in our Serbian National Federation and charitable, patriotic Serbian organizations throughout the land.

Therefore, suffice it to say he was actively engaged as past president of the Church and School Parish in all matters pertaining to the growth and progress of our Church Saint Sava in the early years of its founding and, much later, actively engaged in behalf of Serbian Displaced Persons at the close of World War II.

СРПСКИ ДОБРОВОЉЦИ ИЗ АМЕРИКЕ НА СОЛУНСКОМ ФРОНТУ

I

Писати о српским добровољцима у Првом светском рату за мене је у истини тешко, али и врло часно. Података нема, историских факата нема; ништа није сачувано, чак ни имена. Овде желимо да поводом славне Педесетогодишњице Српске Православне Цркве Св. Саве у Гери, Индиана као и Педесетогодишњице Првог светског рата (1914-1918) укратко прикажемо бар само из Гере оне див јунаке.

У овом прикупљању података помогли су нам многи, а нарочито лични учесници и јунаци са Солунског фронта и то: гг. Петар Демоња, Божо Ступар, Јово Новаковић, Марко Керкез, Павле Барић, Стево Рашевић, Милан Нонковић, исто тако и други који још увек љубоморно чувају у свежој успомени ове велике и светле догађаје љубави за српском родном грудом, као: г-ђа Гоша и г. Јово Т. Марић, г-ђа Стоја и г. Ђуро Кокотовић, г-ђа Марија Н. Мишковић, гг. Ђукан Угарчина, Давид Бундало, Стево Грубор, Глишо Рапаић, и многи други. Ми смо нарочито захвални Герској Народној Библиотеци и г. Џиму Њубергу (Jim Newberg), шефу департмана историске колекције, у којој смо нашли драгоцене оригиналне податке из 1916. и 1917. године.

II

Још у Балканском рату (1912-1913) многи српски родољуби отишли су из Америке у помоћ српској и црногорској војсци. Они су узели активног учешћа у српским четничким одредима, као и у борбама око Скадра, Тарабоша, Бардањола и Брдице.

Почетком Првог светског рата многи одлазе из Америке и Канаде у Србију. Један од ових још живих храбрих јунака у Гери јесте скромни и тихи старина Марко Керкез, рођен 21. децембра 1886. у Босанском Петровцу; он је још 1915. године отишао из Канаде, и већ 10. августа исте године у Скопљу био обучен у војничку српску униформу. Он активно учествује у четничким одредима, прво, Воје Танкосића, па Војина Поповића, војводе Вука; прелази Албанију; учествује у пробоју Солунског фронта и заслужно добива 3 српска одликовања на челу са златном медаљом Обилића. Стево Рашевић напустио је Америку преко Њујорка 23. јуна 1915. и отишао право у Ниш, у Србију. Доцније се са српском војском повлачио преко Албаније и дошао на Солунски фронт, на коме је храбро узео учешћа у борбама ослобођења.

Психолошки, Срби су у Америци благовремено припремани за националну борбу. Тако су разне патриотске организације као: Српска народна одбрана, Коло Српских сестара, Косовски осветници, Страхинић Бан, Св. Ђурађ, Српски литерарни-политички клуб, итд. почели да идејно окупљају српске добровољце.

NINE VAJAGICH BROTHERS WHO SERVED IN THE FIRST WORLD WAR

Још у 1916. години отпочели су да држе Србима пригодна предавања тада млади владика Николај Велимировић и министар Ђуро Матановић (Чешка дворана у Чикагу). Прва српска скупштина за помоћ одржана је у Гери, у среду вече 24. јануара 1917. у Румунској дворани, на којој су говорили о помоћи српској сирочади у Србији поред осталих и гг. Др. Цуша, Др. Јитенски, Мр. Клиетел, г. и г-ђа Јефтић (Види Гери Ивнинг Пост, Год. VIII, Бр. 96, од 24. јануара 1917).

Реорганизација Српске народне одбране на челу са професором и научником Михаилом Пупином одржала је своју велику родољубиву скупштину у четвртак 1. марта 1917, на којој су нарочито активно радили на прикупљању српских добровољаца: Лука Р. Грковић, Лав Гердец, Мато Ђук, Душан Трбовић, Крсто Геруновић, Мирко Сувајцић, Јово Поповић, Стево Орешчанин, Божо Трбовић, Ристо Балтић, Милан Бараћ, Стево Орлић, Глишо Рапаић, Радош Павловић, Обрен Рашовић, Никола Матијевић, Тешо Крстић, (Види Гери Ивнинг Пост, Год. VIII, од 1. марта 1917, стр. 1).

У овој ратној психози вратила се из Србије и мисија Америчког црвеног крста на челу са Др. Рајен (Ryan) из Бруклина, Њу Јорк, која је поднела истинити исцрпни рапорт о страхотама у Србији, и која је тражила да се одмах пружи помоћ Србији (Види Гери Ивнинг Пост, стр. 1, од 20 октобра 1917.)

Када је овако све добро психолошки било припремљено, дошла је Српска војна мисија коју су сачињавали пуковник Милан Прибићевић, капетан Скобла, поручник Митар Стевановић и наредник Ђурчић. Ова војна мисија отпочела је одмах са уписивањем српских родољуба и одашиљањем на Солунски фронт.

Масовни састанак — скупштина ватрених српских патриота са Српском војном мисијом, а под покровитељством Српске народне одбране одржан је овде у Гери у Румунској дворани на 12. улици и Адамс у суботу вече, 22. децембра 1917, на коме су поред осталих говорили и Петар Перуновић, Љубо Леонтић, Нејлон Јефтић. Говорило се поред купљења добровољаца и о хитном прикупљању Божићних поклона за српску сирочад у храброј Србији (Види Гери Ивнинг Трибјун, стр. 1, од 22. децембра 1917).

Око 20.000 добровољаца отишло је из Америке и Канада у Србију. Из Гери је отишло око 450 људи на челу са чувених ДЕВЕТ БРАЋЕ ВАЈАГИЋА и херојем Ристом Вајагићем, витезом Карађорђевог збезде са мачевима. Било је више група. Ишло се преко Чикага, па Њујорка, као и преко Канаде, па за Енглеску, Француску, Бизерту (Тунис у северној Африци) и Грчку, на тз. Солунски фронт.

Прва већа група од 100 српских добровољаца из Гери пошла је одавде искићена цвећем у паради од Српске православне цркве Св. Саве 20. улица и Конектикат, у недељу 22. априла 1917, па онда на Пенсилваниа станицу возом преко Чикага за Њујорк (Види Сатердеј Ивнинг, Април 21, 1917, страна прва).

Друга, вероватно, највећа група од 196 људи пошла је опет у недељу ујутро, 30. децембра 1917. Ево шта бележи тадања америчка месна штампа — Гери Ивнинг Пост — на првој страни, у понедељак 31. децембра 1917.

“Лојалност герских Срба била је крунисана јуче највећом славом, када су 196 младих патриота под америчком заставом отишли преко Канаде на бојно поље. Окићени цвећем, у парадном маршу, праћени музиком они су под командом српског официра Милана Прибићевића отишли право за Чикаго, да би се придружили другој српској групи од око 600 људи. Лука Грковић их је све одвео у Монреал (Канада), где су се обукли и после краћег војничког тренинга, отпутовали даље. Добровољци су пошли из Румунске дворане, одакле их је предводио у паради претседник града Гери Р. О. Џонсон (Roswell O. Johnson) са шефом полиције **Forbis**, свим полицајцима и пожарницима.

Претседник Општине Џонсон одвео је ове младе српске патриоте у Чикаго где их је поздравом дочекао гувернер државе Илинои, Лоден.

III

Писати о свима добровољцима као и о њиховом личном учешћу у разним борбеним фазама на Солунском фронту, одвело би нас далеко. Овде желимо да истакнемо само једну епизоду из борби, у којима је лично учествовао један од мало још преживелих, г. Петар Демоња, чије груди красе више српских одликовања, и који с поносом чува и писмену похвалу коју му је Краљ Петар I Карађорђевић предао уз златну медаљу. Он је иначе још увек врло активан и данас у свима српским проблемима у Гери. Као војник он је служио у 2. воду, 4. чети, 2. батаљона, 5. пешадиског пука “Краља Милана”, у Дринској дивизији. Његове војничке старешине су биле: потпоручник Станислав Краков, мајор Светолик Радовановић, потпуковник Љубомир Максимовић, пуковник Божидар Загорчић и генерал Крста Смиљанић. Пустимо овде искусног и опробаног борца, а још живог (у Паризу) г. Станислава Кракова да он кроз свој ратни дневник само додирне ове тешке ратне страхоте српских добровољаца који врше јуриш груди у груди, са бајонетом и камом, на Трновску Косу под Соколом, и тако својом крвљу отварају капију слободе славној царској Србији:

“... Сву ноћ је небо било осветљено севањем стотина топовских цеви, експлозијама, рефлекторима и светлећим ракетлама... У лому, диму, грмљави, фијуку... кроз ровове прострујала је команда: “Нож на пушку!” И док су ножеви, звечећи о камење, натицани на пушке, прожмале су нас пиштаљке и заорила се она чудесна реч која води људе у смрт, или им доноси славу и слободу: Напред: ... Јуриш! Ура! Митраљеска зрна су пробијала дрвеће, прштала ударајући о камен, јаукала, звиждала... Тешке бугарске и немачке мине су раскидале земљу и читав се брег тресао од њихових експлозија. Камење, земља и дим са комадима гвожђа, све је то падало око нас изгубљених у камуфлажи урагана челика и експлозива... Земља је тутњала а небо било запаљено... За десетак секунди били смо већ у бодљикавим жицама... Настаде клање и отимање утврђених фортификациских позиција... И Бог је на страни праведних и храбрих... Наше две чете, 1. и 4. добровољачке прве су овладале рововима на целом том делу Трнавске Косе...” (Види чланак — Са добровољцима из Америке, У Ратном походу 1918 — од Станислава Кракова у Споменици Педесетогодишњице Српског Народног Савеза (1901-1951), страна 141, Питсбург, 1951.).

У овим борбама многи су били храбри, али један, **Јово-Јоја Шевер**, стриц данашњег претседника Црквено школске општине Св. Саве г. Николе Шевера, осветлао је образ Српству. Он је сам својом довитљивошћу и личном храброшћу заробио цео један бугарски стрељачки батаљон. За ово велико дело добио је и највећи орден Карађорђеву звезду са мачевима лично од Краља Александра. Преживео је све ратне тешкоће и доцније је био често у друштву Краља Александра. Променом режима данашњи властодршци по доласку на власт убили су га.

И тако се ређају брзи напади а Градешницу, Пламени Брег, Криву Реку, прелазак преко хучног и брзог Вардара, преко кога први прелази Србин добровољац из Гери са својим митраљезом, **г. Триво Новаковић**, и први улази у српски Велес, за које јуначко дело добија и Златну Медаљу Милоша Обилића. Затим се усиљеним маршом гони непријатељ: Бугари, Аустро-Мађари и Немци, — даље преко Нагоричана, Јастребца, Крагујевца, Руме, Врдника, до Ријеке и саме Истре. Тако се жртвује све за велику и царску Србију.

IV

Многи од ових српских витезова оставио је своје кости на бранику славе и части; многи је преживео ратне недаће и вратио се у ослобођену Отаџбину; многи се повратио у Америку и продужио да зарађује кору осушеног хлеба у овој слободној и благословеној земљи. Још су данас у Гери у животу само десетак људи добровољаца и то: **Павле Барић, Никола Бијелић, Петар Демонја, Марко Керкез, Јосо Мамула, Стојан Марић, Јово Новаковић, Милан Нонковић, Триво Новаковић, Марко Пајић, Никола Радетић, Марко Радусиновић, Стево Рашовић и Божо Ступар.**

Они су раније имали и своје Удружење Српских Добровољаца. Имали су чак и Америчко-Српску Легију.

Писац ових редова натопио је сваку реченицу писану о овим српским родољубима својим топлим сузама захвалницама. Јер, више хиљада ових српских добровољаца су оставили своје нове домове, своје породице, своје послове и свој мирни живот, да би — организовани кроз Српску Народну Одбрану — духовно повезани српском мишљу, о свом руху и круху, **о свом трошку**, прешли у стрељачке редове бораца за ослобођење и уједињење целокупног Српства. Неки нису ни стигли, јер су их немачке подморнице са минама потопиле пред Сан Ђовани ди Медуа.

V

Одлазак добровољаца из Америке на Солунски фронт је светао пример како се служи својој Отаџбини, како се жртвује све за националне идеале. Високи морал и косовска етика: за Крст Часни и Слободу Златну, чврстина карактера и дубока љубав за српском родном грудом носили су ове витезове из окршаја у окршај, из победе у победу. Они су својом крвљу обележили границе српске нације: Од Кајмак-чалана, Доброг Поља и Сиве Стене до Српских Моравица (Лика) и од Скадарског Језера и плавог Јадрана до Суботице и Тимока.

И данас, после крвавих четничких борби, после Равне Горе и славног Драже Михаиловића, српски домаћин нема своје слободе. Србин

не сме да иде у цркву, не сме да слави своју славу — Светитеља Саву. Безбожнички и диктаторски режим ставио је све под своју гвоздену канџу. Претстоји нам још велика борба за УНИШТЕЊЕ КОМУНИЗМА и поновно ОСЛОБОЂЕЊЕ И УЈЕДИНЕЊЕ СРПСКОГ НАРОДА.

И данас, у слободној српској емиграцији постоји код већине висока српска свест и ВЕРА У БОГА И СРПСКИ НАРОД, вера у српске животне принципе и српска национална наслеђа као и у светосавске вредности српске православне цркве.

И данас су српски борци спремни на неотступну борбу за животне интересе српског народа. И данас, — као и у свима српским ослободилачким ратовима: од Цара Душана, Косова (цар Лазар) од Орашца (Карађорђе) и Такова (Милош), Куманова и Цера (Краљ Петар I Карађорђевић) Кајмакчалана (Краљ Александар Карађорђевић) до Равне Горе (Дража), — свим српским борцима био је увек избор духовне снаге СРПСКИ, кога је песнички геније (Јован Јовановић-Змај) уздигао у Божје небеске висине својим снажним и полетно надахњујућим стиховима:

“А ко беху они диви?
Који су те напред звали,
Који су ти крила дали:
То бежаху ИДЕАЛИ!”

СПИСАК СРПСКИХ ДОБРОВОЉАЦА

азбучним редом из Гере, Индиана и околине, који су отишли из Америке или Канаде у Првом светском рату, да помогну ослобођење Србије. Било их је око 450, али се дошло до имена само следећих:

Марко БАРАЋ
Павле БАРИЋ
Никола БИЈЕЛИЋ
Симо БОРОТА
Никола БУЛАЈИЋ
Дане ВАРИЋАК
Ђурађ ВАЈАГИЋ
Ђуро ВАЈАГИЋ
Марко ВАЈАГИЋ
Ристо ВАЈАГИЋ
Симо ВАЈАГИЋ
Триво ВАЈАГИЋ
Столе ВАСИЋ
Ђуро ВЕЛЕВИТ
Гајо ВИДОВИЋ
Васо ВУКИЋЕВИЋ
Петар ВУКМИР
Вајо ГЛУМИЧИЋ
Ђуро ГРАНДИЋ
Милан ГРАНДИЋ
Обрад ГРМУША
Томо ГРМУША
Јово ДАКИЋ
Миле ДАКИЋ
Перо ДАКИЋ

Стево ДАКИЋ
Михаило ЗДЈЕЛАР
Ђуро ЗЛОКАЗ
Илија ЈАПУНЦИА
Триво ЈАПУНЦИА
Симо ЈОВЧИЋ
Триво ЈОВЧИЋ
Јован КЛАДАРИН
Марко КЕРКЕЗ
Влајко КРНЕТИЋ
Миле КНЕЖЕВИЋ
Никола КНЕЖЕВИЋ
Дане КОКОТОВИЋ
Љубан КОКОТОВИЋ
Петар ЛАЗАРЕВИЋ
Стеван ЛАЗАРЕВИЋ
Перо ЛИЧИНА
Милош ЛОНЧИНА
Божо ЉУБИЧИЋ
Мићо ЉУБИЧИЋ
Џвијо МАЗАЛИЦА
Васо МАЛИЋ
Миле МАРИЋ
Јосо МАМУЛА
Михаило МАМУЛА

Чедомир МАНДИЋ
Милан МАНОЈЛОВИЋ
Јово НОВАКОВИЋ
Стево НОВАКОВИЋ
Триво НОВАКОВИЋ
Милан НОНКОВИЋ
Марко ПАЈИЋ
Миле ПАРИПОВИЋ
Никола ПОЛОВИНА
Крста ПОПОВИЋ
Миле ПОЧУЧА
Саво РАДОВИЋ
Ристо РАДУСИН
Марко РАДУСИНОВИЋ
Никола РАДЕТИЋ
Мирко РАНИЋ
Стево РАШЕВИЋ
Буде РЕПАЦ
Марко РЕПАЦ
Божо СТУПАР
Илија СТУПАР
Перо СТУПАР
Петар СИБИЋ
Љубомир СРБЉАНИН
Раде СТОИСАВЉЕВИЋ

Љубомир СТРИЖАК
Никола СУЖЊЕВИЋ
Илија ЋУЛИБРК
Илија ДАМЈАНИЋ
Перо ДАМЈАНИЋ
Јован ДЕЈАНОВИЋ
Петар ДЕМОЊА
Миле ДОБРИЋ
Марко ДРОБАЦ
Стеван ДРАГИЋ
Милан ДРАКУЛИЋ
Мирко ЂЕРМАНОВИЋ
Глиго ЂУРЂЕВИЋ
Јово ЂУРЂЕВИЋ
Милош ЂУРЂЕВИЋ
Никола ЂУРЂЕВИЋ
Петар ЕРАКОВИЋ

Миле ЕРЦЕГ
Божо ЗЕЦ
Илија МАЧКИЋ
Триво МАЧКИЋ
Никола МИЈАТОВИЋ
Стево МИЛЕТИЋ
Љукан МИЛЕШЕВИЋ
Марко "Шустер"
МИЛЕШЕВИЋ
Марко "Црни"
МИЛЕШЕВИЋ
Адам МИЛИЋ
Љуро МИЛИЋ
Симо МИЛИЋ
Стеван МИЛИЋ
Мићо НИКОЛИЋ

Љуро НОВАКОВИЋ
Љуро УГАРЧИНА
Станко УГАРЧИНА
Столе УГАРЧИНА
Љоко УМИЋЕВИЋ
Љуро ЦРНОЈЕВИЋ
Стеван ЦРНОЈЕВИЋ
Милош ЧАВИЋ
Јсзо (Јоја) ШЕВЕР
Јово ШЕВИЋ
Лазо ШЕВИЋ
Влајко СЕКЕРОВИЋ
Лазо ШИЈАК
Божо ШТРБАЦ

120

НАПОМЕНА: Подвучена имена су она лица, за које се зна да су добила нарочито висока одликовања за личну храброст, као: Карађорђева Звезда, Бели Орао, Златна Медаља Обилића, итд. Иначе СВИ ДОБРОВОЉЦИ су добили одликовања или писмене похвале од Краља Петра I или Краља Александра I Карађорђевића. Жалимо да нисмо добили имена свих Вајагића.

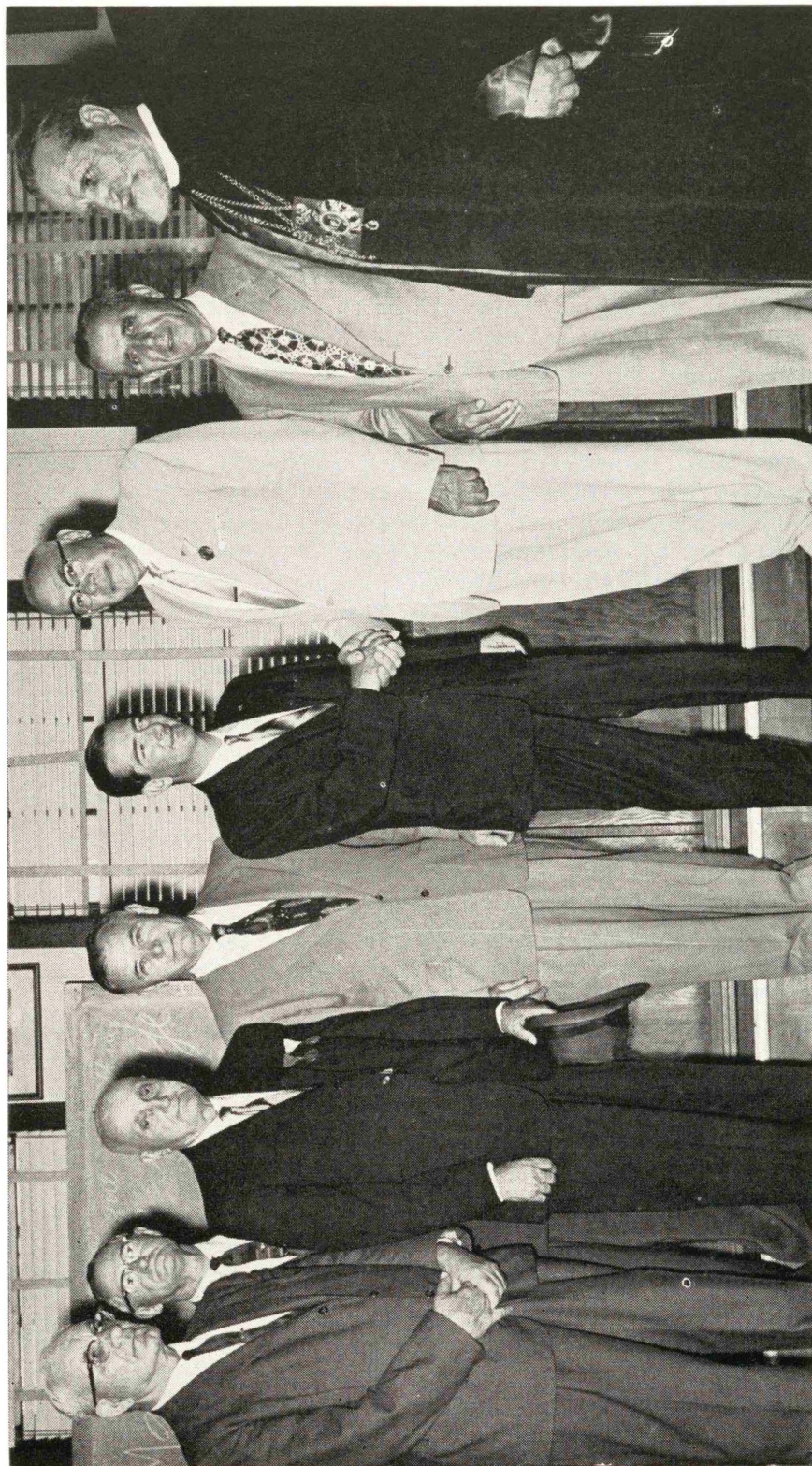
15. септембра 1964

Гери, Индиана

Прикупио
Крсман ОТАШЕВИЋ

JOVO "JOJA" SEVER

SERBIAN VOLUNTEERS WORLD WAR I. WITH H. M. KING PETER II.

Left to right: Jovo Nonkovich, Nikola Bijelich, Trivo Novakovich, Paul Barich, H. M. King Peter II., Pete Demonja, Jovo Novakovich and His Grace Bishop Dionisije.

KRSMAN OTASEVICH:

SERBIAN VOLUNTEERS FROM AMERICA ON THE SALONIKA FRONT IN WORLD WAR I

I

Writing about the Serbian Volunteers in World War I is really difficult, but it is an honor for us. There is no evidence nor statistical and historical documents; nothing is preserved; we do not have their names. We wish, in connection with the celebration of the Fiftieth Anniversary of The St. Sava Serbian Orthodox Church in Gary, Indiana, — and also in connection with the Fiftieth Anniversary of World War I (1914-1964) to tell something about these Volunteers.

Many people helped to give the facts about the Serbian Volunteers. They are: Peter Demonja, Paul Barich, Bozo Stupar, Jovo Novakovich, Marko Kerkez, George Ugarcina, Milan Nonkovich, David Bundalo, John T. Marich and his wife, Mrs. Gosha Marich, Stevo Grubar, George Rapach, Mrs. Maria N. Miskovich, Mr. and Mrs. George Kokotovich, Steve Rashevich and others. We are very thankful to the Gary Public Library and especially to Mr. Jim Newberg, Chief of the Local History Collection Department, who helped find precious original documents from 1916 and 1917.

II

Some Serbian Patriots went in the Balkan Wars (1912-1913) to help the Serbian and Montenegrin Army fight the Turks, then the Bulgarians. They participated in Serbian Chetnik Units, also in the battles around Skadar, Tarabos, Bardanjol and Brdica.

At the beginning of the First World War many Patriots again started voluntarily to go from the United States of America and Canada to Serbia. One, who is still living in Gary, a very modest and fine gentleman, Mr. Marko Kerkez, was born on 12-21-1886 in Petrovac (Bosnia). He went in 1915 from Canada and on 8-10-1915 he was dressed in the Serbian Military Uniform in Skoplje (South Serbia). He was an active fighter with the famous Major, Voja Tankosic, later with Colonel, Vojin Popovic-Chetnik's Voyvoda Vuk; he went through Albania to the Crete and Salonika Fronts. For his personal courage he was awarded three decorations headed by the high Golden Medal of the Legendary Hero, Milos Obilich. Steve Rashevich left New York on 6-23-1915 for Nish in Serbia, and after for the Salonika Front.

Psychologically, the Serbian People were well prepared for national fighting in advance. Many Serbian Patriotic Organizations such as:

Serbian National Defense, Serbian Sisters Circle, Kossovo's Revenges, Strahinjich Ban, St. George, Serbian Literary and Political Club, — started the concentration and union of the Serbian Volunteers.

In 1916, the young Bishop, Dr. Nickolai Velimirovich and Government Minister, Djuro Matanovich, started to deliver fitting speeches (in Czechs' Hall in Chicago). One deputation with John T. Marich and Stole Ugarcina was sent to Clinton, Indiana to register Volunteers there.

The first Relief Meeting with over 300 people in attendance was held in Gary, on Wednesday evening, January 24, 1917 at the Roumanian Hall. The speakers among others were: Dr. Gusha, Dr. Jitensky, Mr. Klietel and Mr. and Mrs. Yeftich, who spoke about helping the war orphans in Serbia (See The Gary Evening Post, Vol. VIII, No. 96, January 24, 1917).

Newly reorganized the Serbian National Defense with President Michael Pupin, professor and scientist (from New York) sponsored a mass meeting in Gary, on Thursday evening, March 1, 1917. To select and enroll Volunteers the following people worked very diligently: Luka Grkovich, Tanasije Nastich, father of Gary born Orthodox Bishop Varnava, who is apparently under house arrest in Yugoslavia: Mitchell Duchich, Bozo Martinovich, Stole Ugarcina, Lav Gerdec, Stevo Orlich, Mato Cuk, Dusan Trbovich, Krsto Gerunovich, Mirko Suvajdzich, Jovo Popovich, Stevo Orescanin, Bozo Trbovich, Risto Baltich, Milan Barac, George Rapaich, Rados Pavlovich, Obren Rasovich, Nikola Matijevich, Teso Krsitch, etc. (See front page, The Gary Evening Post, March 1, 1917).

In those days of war fever there returned from Serbia a Mission of the American Red Cross with its head, Dr. Ryan from Brooklyn, N. Y., who gave a report of tragedy in Serbia, and requested aid to be sent to Serbia immediately (See article sent by correspondent from Rome, J. H. Hurley, in the Gary Evening Post, October 20, 1917).

When all this was done and the Serbians were psychologically well prepared, a Serbian Military Mission came to Gary to start not in theory, but practice, the enrolling of Serbian young men as Volunteers to send to battle on the Salonika Front. This Military Mission was composed of the following: Colonel Milan Pribicevich, Captain Skobla, Lieutenant Mitar Stevanovich and Sergeant Churchich.

The mass meeting of the fiery Serbian Patriots with the Serbian Military Mission, sponsored by the Serbian National Defense, was held in Gary in the Roumanian Hall, Twelfth and Adams Street, on Saturday, December 22, 1917 at 8:00 P. M. On this occasion among others who spoke were: Peter Perunovich, Ljubo Leontich and Neillon Jeftich. They talked about the registration of Volunteers, and also about purchasing Christmas Gifts for the Serbian Orphans in Serbia (See Gary Evening Post Tribune, front page, December 22, 1917).

About 20,000 young Volunteers went from the United States and Canada to Serbia. But, from Gary, Indiana there were about 450 young men, among them the nine Vajagich Brothers. Among these was the Hero, Risto Vajagich, who was decorated with the highest Serbian Medal — The Karageorge Star With Swords. There were many groups. They

went through Chicago and New York: also through Canada, England, France, Bizerta (Tunis in North Africa) and on to Greece, and the Serbian Salonika Front.

The first large group of 100 Serbian Volunteers moved from St. Sava Serbian Orthodox Church, on 20th Avenue and Connecticut Street on Sunday Morning, April 22, 1917, after being presented flowers and accompanied by a band in a parade to The Pennsylvania Train Station to Chicago and on to New York (See Saturday Evening Post, April 21, 1917, front page).

The second larger group of 196 young "boys" went on Sunday morning, December 30, 1917. We are able to proudly quote from the Gary Evening Post (micro-film in The Gary Public Library, front page, Monday, December 31, 1917) regarding this group as follows:

"The loyalty of Gary Serbians, was crowned with the highest glory yesterday morning when 196 men of that nationality, under the stars and stripes left via Canada for the battle front. The flower of the Serbians of Gary, under the direction of veteran Serbian Officer, Colonel Milan Pribicevich, left Gary Sunday Morning for Chicago, where they were joined by approximately 600 more Serbians from that city, and all entrained, under the command of Luka Grkovich, for Montreal, where after a short training and receiving their equipment they will continue their journey to the firing line where they will fight for the downfall of auto-cracy under the direction of the allied powers.

"The Volunteers gathered at the Roumanian Hall at eight o'clock yesterday morning and a short time later formed in line in a mammoth parade headed by Mayor Roswell O. Johnson and Chief of Police Forbis, and the entire police department proceeded from the Hall to the Depot, marching to the tune of Serbian Patriotic Music played by Perry's Municipal Band.

"Several hundred friends and relatives of the departing men, besides hundreds of interested spectators gathered at the station to see the "boys" off.

"Mayor Johnson, and many of the immediate relatives of the Volunteers accompanied the men to Chicago where, patriotic music and speeches consumed the time between trains.

"Governor Lowden of Illinois made a special trip from Springfield to pay honor and respect to the Volunteers and made an enthusiastic and patriotic speech bidding the men good-by.

"Another large parade was held in Chicago and it was estimated 25,000 witnessed the procession".

III

Writing about all the Serbian Volunteers and their personal brave contributions on the rugged and craggy hilly terrain in the Salonika Battle, would take us too long. But, we wish to emphasize here only one fighting episode among many, in which participated one man among hundreds from Gary who is still living here, and who is still active in many civic, patriotic and political organizations. He is Mr. Peter Demo-

SERBIAN VOLUNTEERS, WORLD WAR I

Dane Kokotovich, Mile Paripovich, Ljuban Kokotovich, Mile Počuča, Marko Repac, Bude Repac, Dane Varićak, Savo Radovich

nja, whose chest was decorated with three high Serbian Golden Medals, and also who proudly keeps the original written praise from King Peter I Karageorgevich. He served in the military unit of the 2nd Platoon, 4th Company, 2nd Battallion, 5th Infantry's Regiment of the "King Milan", Drina's Division.

Demonja's military superiors were as follows: Stanislav Krakov, Svetolik Radovanovich, Ljubomir Maksimovich, Bozidar Zagorcich and Krsta Smiljanich. Let, — at this time the young and brave lieutenant, Stanislav Krakov, still living in Paris, France, — tell us from his personal experience and his war diary how these Serbian Volunteers were going from hill to peak through dreadful war episodes, making charges shoulder to shoulder with bayonets and hand grenades on the so-called Trnavska Kosa under the Sokol Mountain, and with their own human blood opened the gate of liberty to the Czar's Serbia.

" . . . The sky was illuminated all night with red-white sparkles from hundreds of cannons, explosions, reflectors and lightening rockets . . . In rupture, refraction, noise, smoke, and thunder . . . whistle . . . through the trenches there ran through the silence a command: "Bayonet on rifle!" And until the swords, clanging were fixed on the rifles, whizzing and hissing through with resonance the mystical word which takes men to death or gives them freedom and liberty: "Forward! . . . Charge! . . . Hurrah! . . . Mitraileusses' Bullets pierced the trees, crackled over the stones, hissed, bewailed and ricocheted, lamented . . . Heavy Bulgarian and German Mines bent and severed the earth and the whole mountain shook and thundered from explosions like a earthquake . . . Stone, earth and smoke with pieces of iron and steel, all these fell around us who were lost in the camouflage and hurricane of steel's hail and detonation . . . The earth roared and boomed and the heaven was inflamed . . . For a few seconds we were in the barrage of the barbed wires already . . . Then started killing, slashing, screaming, groaning and — God was with us, the brave and courageous . . . Our two companies, 1st and 4th composed of American Serbian Volunteers first dominated and then took the fortified trenches on this very hilly terrain of Trnavska Kosa . . . " (See article: With Volunteers from America In War Expedition 1918, by Stanislav Krakov, in the Memorial Book of Fiftieth Anniversary of Serbian National Federation, Page 141, for the year 1951, Pittsburgh, Pennsylvania).

IV

And so on, later they produced fast advanced attacks on Gradesnica, Plameni Breg, Kriva Reka, crossing the roaring and rapid River Vardar, over which the first to cross was a Volunteer from Gary, who is still quietly living here. He is Mr. Trivo Novakovich who, with his mitrail-leuse, was the first to enter the Serbian City of Veles, for this heroic deed he was decorated with the high Golden Medal of the famous Serbian Hero, Milos Obilich (from Kossovo Battle, 1389). Further, these war units pursued the enemies (Bulgarian and Austro-Hungarian-German) with a forced march. Enemy soldiers retreated, heartless and desperate before

PAUL BARICH (right, standing) and
and his buddies

the brave and heroic Serbian Army on Nagoricane, Jastrebac, Kragujevac, Beograd, Ruma, Vrdnik, Zagreb, Rijeka and Istra. Serbian Patriots sacrificed everything for the freedom and independence of the great and divine Serbia.

Among the many Serbian Volunteers deserving praise is one who received the largest number of Golden Medals-five. He is **Jovo-Joja Sever**, Uncle of the President of St. Sava Serbian Orthodox Church Community to-day, Mr. Nick Sever. This Volunteer, Jovo, who went from Gary, received the highest ordain-decree of Karageorge's Star with Swords for personal bravery in battle, when he with his cunning and courage captured a whole Bulgarian Battalion. He survived and later was very often in the company of King Alexander I Karageorgevich. But, after the misery of World War II, the present tyrannical governing system killed him.

V

Many of these Serbian Knights were killed for the Holy Cross and Golden Freedom; many survived all the misfortunes of war and remained in the free country; many returned to the United States of America and continued to work for their daily bread and butter in this free and blessed land. Only a few Volunteers are still alive here in Gary and they are: Paul Barich, Nikola Bijelich, Peter Demonja, Marko Kerkez, Jovo Mamula, Stojan Marich, Jovo Novakovich, Trivo Novakovich, Milan Nonkovich, Marko Pajich, Nikola Radetich, Marko Radusinovich, Stevo Rashevich and Bozo Stupar.

They had their own society: The Association of Serbian Volunteers; they also had the American-Serbian Legion, Gary Post No. 6.

The writer of these lines immersed almost every sentence with his own warm tears. They are a symbol and tribute of thankfulness to all Serbian Volunteers, who left their homes, families, businesses, work, also a quiet and nice life in order to help Mother Serbia to be free and united again. Some never reached the goal, because German Submarines sank them while torpedoing in the Mediterranean near San Giovanni de Medua.

VI

The departure of the American Serbs to the Salonika Front (1914-1918) is a glorious example of how one should serve his country; how patriots should sacrifice everything for the national ideal. The high moral and Kossovo Ethic: **FOR THE HOLY CROSS AND GOLDEN LIBERTY**, the integrity of character and deep love for the **SERBIAN HERITAGE**, Culture, tradition, art, and their native clod of earth encouraged these knights, these "White Eagles", and they were running from skirmish to battle, from victory to freedom and liberty. They marked with their own blood the borders of the great Serbian Nation from Kajmak-Calan and Dobro Polje, Siva Stena to Serbian Moravice (Lika), and from Skadar Lake and the blue Adriatic Sea to Subotica and River Timok.

And to-day, after bloody World War II and the Chetnik's fighting,

after Ravna Gora and the immortal General Draza Mahailovich, the Serbian Host, the Serbian People do not have freedom. A Serb cannot go in the church and pray freely to God, Jesus Christ and his St. Sava. Bloody communism took everything in its tyrannic hands, and the Serbian People are sobbing under the godless yoke. We are reminded that we are in an imminent struggle in order — not to have peaceful co-existence — but to destroy communism and to restore freedom and unity for all Serbian People in Yugoslavia.

To-day, among most Serbian Immigrants in the Free World, there exists a great SERBIAN CONSCIENCE AND BELIEF IN GOD AND THE SERBIAN PEOPLE, faith in VITAL SERBIAN PRINCIPALS, HERITAGE and tradition, also in St. Sava's value to the Serbian Orthodox Church.

Presently, the Serbian Fighters are ready in an uncompromised fight for the vital interest of the Serbian Nation. To-day, as it was in all Serbian Wars in history — wars for Liberty and United as such: from Czar Dusan and Kossovo. (Czar Lazar), Orasac (Karageorge), Takovo (Milos), Kumanovo and Cer (King Peter I Karageorgevich), Kajmak-Calan (King Alexander I) and Ravna Gora (Draza Mihailovich) — to all Patriots it was always one gigantic spiritual WELL OF POWER-SERBIANISM, which the talented poetic genius (Jovan Jovanovich-Zmaj) uplifted to God's Heaven through his own vigorous and inspiring rhyme:

“And who were these Giants?
Who invited you forward;
Who gave you wings;
They were I D E A L S !”

НАСТАЈУ ТЕШКИ ДАНИ

Радови на проширењу и преправкама прве српске цркве у Гери на 20-ој и Конектикат улици успешно су завршени. Црква Св. Саве освећена је и са правом се очекивало да ће путем сложеног рада бити постигнут још већи напредак. Истина, одласком герских највиђенијих Срба у добровољце наша се колонија смањила. Први светски рат који је почео 28 јула 1914, нападом Аустроугарске на нашу Србију, приморао је њену војску да се под притиском несравњено јачих снага повуче на југ, и да септембра 1918 са Солунског фронта уз помоћ савезничких снага нанесе одлучан пораз непријатељу. Потписивањем уговора о Примирју у Компјењу 11 новембра 1918, уништена је Аустро-Угарска монархија и Немачка царевина. Србија је ослобођена и уједињена са својим српским покрајинама. У њеној новој држави и развоју требала је она све Србе и зато, у полету њеног великог напретка, готово нико и не одлази у емиграцију, већ шта више многи Срби из Америке и Гере одлазе и враћају се у Србију. Број чланова наше колоније смањује се. Поред тога оснива се и друга црквена парохија Христово Васкрсење, а затим Коло српских сестара Краљица Марија, чије су претседнице биле Евица Ђурчија, Драга Пргомеља, Босиљка Витковић, Вукица Бокић; а тајнице Анка Мркеља, Босиљка Витковић, Даница Божић и Перка Стојановић. Ово коло за време подизања новог храма ујединило се је са сада постојећим Колом Српских Сестара.

Чињеница, да се нису могли пронаћи записници седница црквеношколске општине за време 19 марта 1924 године до 1 априла 1930 године, доводи до закључка, да се записало у раду и да су биле велике тешкоће, које су доцније општом депресијом изазвале још теже последице. Из епархиске архиве виде се нека документа која обележавају скроман рад у том периоду времена, али, свакако један снажан покрет из тог застоја забележен је избором за претседника црквеношколске општине 1929 године, Јевта Вулетића, који уз одличну помоћ и сарадњу свих својих управника, а нарочито Сима Мишчевића и Ђуре Миљановића и Владе Меденице, успевају не само да сачувају од распада и новчаног банкротства нашу општину, већ и да припреме терен за успешне разговоре са свим тадашњим српским организацијама, које ће затим довести до уједињења и до оснивања заједничког Грађевинског Одбора за подизање новог храма Светог Саве.

DIFFICULT DAYS ENSUE

The work on expansion and renovation of the first Serbian Church in Gary at 20th and Connecticut Street was successfully completed. The Church of St. Sava was dedicated, and, rightfully, further success was expected through unified efforts. True enough, by the departure of most prominent Serbs, who volunteered to go to war, our colony decreased in number. The Austro-Hungarian attack on Serbia July 28, 1914, caused the First World War. Under incomparably strong forces, the Serbian army was forced to withdraw to the south. But the help of Allied Forces in September, 1918, from the Salonica front, resulted in the defeat of the enemy. An Armistice, signed at Compiegne on November 11, 1918, annihilated the Austro-Hungarian Monarchy and the German Empire. Serbia was liberated and united with all of its Serbian provinces. In its development, the newly formed state needed all Serbs, and that is why, in its ambition for great progress, very few emigrate — on the contrary, many Serbs from America as well as Gary, returned to Serbia. In addition, a new parish, "Holy Resurrection", was formed and organized, as well as a Serbian Sisters' Circle "Queen Marie", whose presidents were Evica Churchia, Draga Prgomelja, Bosiljka Vitkovich and Vukica Bokich; secretaries were Anka Mrkelja, Bosiljka Vitkovich, Danica Bozich and Perka Stojanovich. After the consecration of our Church, this organization had united with another identical circle.

The fact, that the Minute books of the Church School Parish could not be found for the period from March 19, 1924, to April 1, 1930, brought the inference that work was arrested and that, later, the depression brought out more difficult consequences. In the Diocesan archives some documents showed lesser activities during that period; however, out of this standstill, a great movement was recorded with the election of Jevto Vuletich as president of the Church School Parish in 1929, who was ably assisted by a fine corps of officers, especially Sam Misceovich, George Miljanovich and Vlado Medenica, and were successful in preserving the Parish from financial bankruptcy and disintegration; moreover, prepared the terrain for triumphant communications with other Serbian organizations, which lead to the unification and formation of a mutual Building Committee for the New Church of St. Sava.

СТВАРАЛАЧКИ РАД ГРАЂЕВИНСКОГ ОДБОРА ЗА ПОДИЗАЊЕ ХРАМА СВ. САВЕ У ГЕРИ, ИНДИАНА

Срби у Гери и за време највеће депресије, која је почетком тридесетих година овога двадесетог века владала у Америци, стално и истrajно су радили на остварењу своје велике идеје: подизање новог храма Св. Саве.

Иако је црквена управа са највећим тешкоћама изналазила сретства за редовне исплате црквених трошкова; иако је владала велика оскудица; иако је у Фонду за подизање новог храма стари Грађевински одбор у почетку 1936 године имао само \$4,223.38, који износ није био довољан да покрије ни једну десетину трошкова зидања, ипак се ради на припремању планова и све се припрема за његово подизање.

Архитекта Живко Павловић из Чикага, је израдио нацрте за зидање цркве, школе и дворане и свештеничког стана на углу 13 и Конектикат улице, а на имању кога је црквена управа добила од Јунајтед Стејтс челичне корпорације, преко њене агенције Гери Ленд корпорације. Први предрачуни наговештавају да ће зидање да кошта око 40 хиљада долара. Била је то тада огромна сума новца. И, да би се дошло до тога новца мислило се да се предузме акција за прикупљање прилога. Али, у то је доба у Гери поред храма Св. Саве постојала и парохија Христово Воскресеније са својом црквеном управом. Зато је за успех подизања новог храма и прикупљање новца било неопходно ујединити ове парохије. Одмах су предузети кораци да се то уједињење што пре оствари. Постојала је добра воља и на једној и на другој страни, али је требало изнаћи формулу и начин за њихово уједињење.

У највећем жеку рада на уједињењу наших двеју парохија у Гери деси се трагична смрт Краља Александра. Погибија Краљева је више него узбудила цео српски народ у герској колонији. Плач, жецај и туга нису могле да стишају и ублаже народни бол.

Посредством добровољаца из ратова за Ослобођење Србије докончани су преговори и постигнут је споразум о уједињењу ових двеју парохија.

Народна скупштина црквено-школске општинге Св. Саве одлучила је 21 Јуна 1936 године да се позову све српске организације у Гери на заједничку сарадњу и да образује нови Грађевински одбор коме су дата најшира овлашћења. Све тада постојеће српске организације у Гери, а то су: Црквено-школска општина Св. Саве; Црквено-школска управа храма Христово Воскресеније; Коло Српских Сестара; Српско Певачко друштво Карађорђе; Српско добротворно друштво Србадија; Српско добротворно друштво Краљ Петар II; Српски клуб Народна Одбрана; Српски потпорни и политички клуб Лика; Добровољачко удружење Српски Ратници; Српски клуб Бановина; Српско добротворно друштво Свесни Радници; и Коло сестара Краљица Марија — одређују по пет

својих чланова у нови Грађевински Одбор. Претставници ових организација изабрали су за претседника Грађевинског одбора Луку Кристифоровића, а за потпретседника Милана Дивића. Секретар је био Стево Орлић; благајник Никола Вејновић, рачуновођа Сава Вртикапа, а у Надзорни одбор изабран је за претседника Петар Спанаћевић и за чланове: Ђуро Миљановић; Милан Паскаш; Марко Радусиновић и Петар Ђукић. Овај нови Грађевински одбор одмах се прихватио посла. Израдио је пословник за свој рад и сваке је седмице одржавао своје седнице. У циљу прикупљања прилога у новцу изабран је Одбор за кампању и прикупљање прилога. У тај одбор одређени су: Давид Бундало; Ђуро Прица; Крсто Геруновић; Чедомир Мандић и Ђуро Стојаковић. Активност овог Одбора одмах се осетила. Прилози почињу да пристижу. Омладина је организована и она ради на овом послу и она заиста постиже лепе успехе. Све српске организације поред својих богатих прилога, приређују своје забаве и пикнике у корист Фонда Грађевинског одбора. Организовани су и тимови за прикупљање прилога и они обилазе све српске домове у Гери и са великим успехом врше упис и прикупљање новца.

Српски Герски Гласник почиње да излази већ почетком 1936 године и поред чланака о раду Грађевинског Одбора, доноси и тачан списак свих приложника и износ прикупљених прилога за подизање цркве. Износ уписаних прилога у почетку 1937 године био је \$10,851.40. Преко радио станице упућен је позив нашим герским Србима да својим прилозима остваре народну замисао и подигну свој величанствени храм.

Иако је многи родитељ морао да откине у то тешко привредно доба и од залогаја своје рођене деце, иако је морао да лиши и себе и своје и од најнужнијих животних потреба, ипак је са радошћу и љубављу давао свој прилог, јер је знао да његов новац иде за оно, што и он лично жели — за подизање светог храма у коме ћемо сви слушати свете литургије и сва чинодејства.

У недељу 6 Јуна 1937 године осветио је полагање камена темељца тадашњи администратор наше Епархије, владика Др. Иринеј Ђорђевић уз асистенцију свештенства, а у присуству скоро целокупног српског народа у Гери.

Закључен је уговор са предузимачем Е. Стром-ом да за једну стотину радних дана изгради и изведе све грађевинске радове на подизању храма за цену од \$53,000.00. Стручни надзор грађевинских послова поверен је архитекту Живку Павловићу, а архитекта Варинер прегледао је планове и израдио спецификације и зато је одређен за одговорног архитекту за подизање храма.

Божјом помоћу, 21 Јуна 1937 године приступа се зидању храма, а већ 11 августа долази и прва исплата предузимачу Строму за извршене радове.

Потпретседник Грађевинског одбора Милан Дивић, спречен својим пословима, повлачи се са тог положаја и даје оставку, а на његово место долази Ђура Миљановић који се истиче својим стручним, вредним и савесним радом.

Октобра месеца 1937 године извршена је продаја дотадашње црквено-школске зграде и имања на 20-ој и Конектикат улици.

Радови на зидању напредују. Међутим, прилози иако пристижу, нису довољни за редовне исплате извршених радова. Пронаћи нове изворе новчаних средстава и спремити новац за исплате није лако. Грађевински одбор озбиљно је заузет тим финансијским питањима. Приступа се уписивању зајма од имућних Срба, а поред новчаних прилога, одлучено је да се примају и прилози у физичком раду. Уштедиће се издаци за грубе радове, јер ће те послове обавити сами Срби добровољно, без икакве награде.

Ближи се крај 1937 године. Грађевински радови напредују; треба још подићи кров, урадити нешто мало у унутрашњем делу храма, па ће моћи за Божић да се одржи и служба Божја. Али, претходно је било потребно скупити и дати предузимачу 1,500 долара. У то доба су већ сви новчани извори били потпуно искоришћени и нигде се није могао наћи тај новац. Многи би поклекли пред тим тешкоћама, али наши неуморни прегаоци, уз помоћ свога српског народа у Гери успевају и налазе и тај потребан новац. Поставља се и подиже кров. Привремено се уређује олтар и прославља почетком 1938 године први Божић у нашој још недовршеној цркви.

На годишњој скупштини изабран је за претседника Ђуро Миљановић. Прима се прилог од Карнеги Илиној Корпорације челика, у износу од 5,000.00 долара. Била је то велика помоћ, која је стигла баш онда када је највише требала.

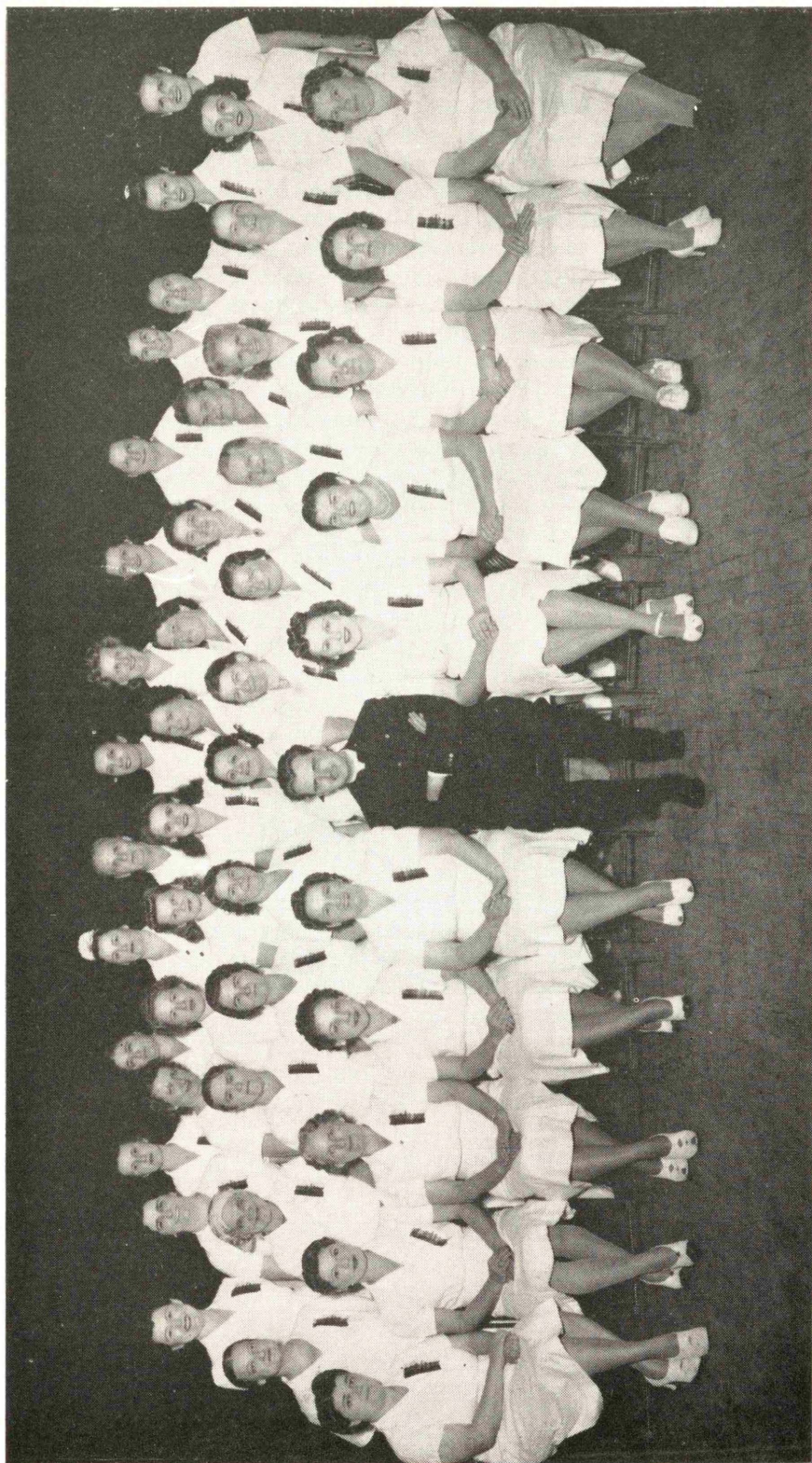
Почетком фебруара 1938 завршени су и исплаћени груби радови. Према предрачуну инжињера, остало је да се изврше унутрашњи радови у вредности од 12,000 долара. Закључен је уговор са новчаним заводом у Валпарезу и добијен је зајам од 15,000 долара. На овај је начин обезбеђен потребан износ новца за извршење свих радова, а да би се обезбедили и приходи за отплату зајма и црквено-школских редовних трошкова, одређено је да сваки члан плаћа по један долар месечно на име чланарине.

ОСВЕЋЕЊЕ ХРАМА

Готово су сви радови приведени крају 23 септембра 1938 године, Подигнута је и ограда око црквеног имања. Готов је свештенички стан; завршени су сви радови и у дворани и у школи и у читаоници. Заиста се тога дана дануло душом. Срби су решили да прославе тај значајни дан и да искажу своју захвалност управницима и члановима Грађевинског одбора на њиховом тешком, огромном и успешном раду на подизању величанственог храма Св. Свае.

Тих дана вратио се из Европе претседник Лука Кристифоровић, био је у посети својих најближих у свом родном крају. Приређен је велики банкет у његову почаст у новој српској дворани. У дивним говорима изражена је народна захвалност Луки. Завршено је једно велико дело за којим је народ чезнуо више од 25 година. Подигнут је најлепши храм на средњем западу Америке. Благодаран је Богу сваки Србин у Гери, што је љубав победила мржњу, што је слога савладала и уништила све размирице и неслоге и што су са великим жртвама подигли велико дело: храм своје светитељу, оцу српског православља, Светом Сави.

Освећење храма, школе, дворане, свештеничког стана и свих про-

SERBIAN SISTERS' CIRCLE "KRALJICA MARIJA"

сторија, извршено је на најсвечанији начин 24 новембра 1938 године. Стигао је и дар Кола Сестара Краљица Марија. То су три звона, која ће на дан освећења, својим умилним звуцима, да одјекну широм Гере и објаве позив на молитву захвалности.

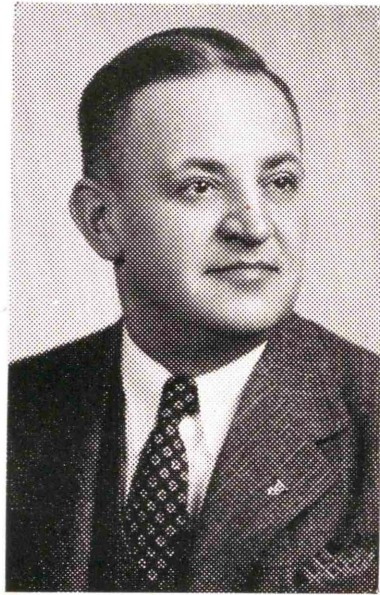
Позна је већ јесен, али је дан освануо ведар и сунчан. У препуном храму свечаност почиње светом архијерејском литургијом коју служи преосвећени владика Др. Дамаскин уз учешће протојереја: Живојина Ристановића; Андре Поповића; Петра Стијачића; Ђорђа Петровића и Душана Шуклетовића; свештеника Ђорђа Милосављевића и јеромонаха Глигорија Удицког. Присутни су и свештеници других православних вера: руски, грчки и румунски. Српско певачко друштво Карађорђе тога дана је певало као никада до тада.

У првим редовима били су: Константин Фотић, југословенски амбасадор у Вашингтону и Петар Чабрић, конзул у Чикагу. Кум наше цркве Никола Тесла, спречен лично да присуствује овом слављу, упутио је свој поздрав и умолио да га у кумству заступа уважени геранин Михаило Дучић. Поред претседника Српског Народног Савеза дошли су и гости из ближе и даље околине из Чикага, Детроита, Стубенвила, Акрона и других удаљених места.

По завршеном освећењу одржан је банкет на коме је после много дивних поздрава и говора, најузбудљивији тренутак био, кад је Лука Кристифоровић, као претседник Грађевинског Одбора, устао и предао цркву и све црквене просторије тадашњем претседнику црквено-школске општине Ђури Миљановићу и позвао га да чува ову српску народну задужбину као своје очи у глави. Знаш, брате Ђуро, — рекао је Лука, — колико нас је коштало муке, труда, новца и рада док смо постигли ово што сада имамо. На ово је одговорио Ђуро: “У заносу и радости побожно и гласно одговарам: Чуваћу ову народну задужбину више него свој живот.” Сви устају и певају “На многаја љета”. Чуваћемо и сачувати и још више унапредити овај наш храм у славу Господа Бога живог, у част светитеља српског Св. Саве, а на понос и радост целог српског народа у Гери, Америци и широм целог света.

Да се не заборави; црквеним звонима која је купило и поклонило Коло Српских Сестара Краљица Марија, кумовали су Милан Дивић, Ђуро Миљановић и Лука Кристофоровић.

Герска Црквено школска општина се са великом захвалношћу сећа одушевљеног рада свих чланова Грађевинског Одбора. Сви су се залагали у свим видовима рада с претседницима одбора: Даном Делић, Николом Мишковићем и другима, да се изградња и прослава приведу успешном завршетку.

L. C. CHRISTOPHER

THE WORK OF THE BUILDING COMMITTEE OF THE ST. SAVA CHURCH IN GARY, INDIANA

The Serbs of Gary, in the midst of the great depression of the thirties, worked with unrelenting determination on the realization of their great dream: the building of an edifice, dedicated to St. Sava.

Though the Church Board had great difficulties in finding money to meet the regular Church expenses, and the previous building committee had only \$4,223.38 in its fund (which was not sufficient to cover one-tenth of the building costs), these people were busy drawing the plans, and making other preparations, for the construction of the new Church.

Architect Zivko Pavlovich of Chicago designed the Church, the Hall and the Parish Home. It was to be built at the corner of Thirteenth Avenue and Connecticut Street, on the property donated by the United States Steel Corporation, through its agency, the Gary Land Company. The first estimates for the building amounted to \$40,000.00 a stupendous sum at the time. It was thought that the best way to raise money would be to solicit donations. However, at this time there was another Serbian Parish, the Resurrection of Christ, existing in Gary, with its own Parish board. It became imperative to unite these two parishes, if the action for raising money was to succeed. Immediate steps were taken to achieve this unification as early as possible. Good will existed on both sides, but a way still had to be found to achieve this.

While the work on the unifying of these parishes was in progress, the tragic death of King Alexander took place. The assassination of the King did more than just disturb the Serbian colony in Gary. All their weeping could not soften their grief. Through the intervention of the volunteers, who fought in the wars for the liberation of Serbia, negotiations for the unification of the two Parishes was successfully concluded.

At the meeting of St. Sava Parish members, held on June 21, 1936, it was decided to invite all Serbian organizations in Gary to take part in planning of the Church; also, to form a new building committee with extensive authorizations. Each organization then in existence: the St. Sava Parish, The Resurrection of Christ, Parish, the Serbian Sisters' Circle, the Serbian Singing Society Karageorge, the Serbian Ben. Society King Peter II, S.B.S. Srbadija, the Serb. Nat. Defense Club, the Serbian Aid and Political Club Lika, the Serbian Benevolent Society "Svesni Radnici", and the Serbian Sisters' Circle Queen Mary — was asked to name five of its own members to the new building committee. The representatives of these organizations elected Louis

Christopher President of this Committee, and Milan Divich as Vice-President. The Secretary was Steve Orlich; the Financial Secretary, Nikola Vejnovich; the Treasurer, Savo Vrtikapa. The Auditing Board included Peter Spann as Chairman, and the members of the board were George Miljanovich, Milan Paskash, Marko Radusinovich, and Peter Djukich. This new Building Committee immediately started its project. It set up a work procedure and met every week.

A committee for soliciting contributions was established. It consisted of the following members: David Bundalo, George Price, Krist Gerunovich, Chedomir Mandich and George Stojakovich. The results of the committee's work was soon noted. Donations began to come in. Our youth got into the action and did very well. All Serbian organizations were not only giving considerable donations, but were turning over the proceeds from their socials and picnics to the Church building fund. Teams were organized for collection of contributions. They went to the homes of Gary Serbs to solicit the pledges and donations.

The Gary Serbian Herald began its publication early in December, 1936, and with the various articles written about the work of the Building Committee, it listed the names of all contributors and the sums donated.

The amount of donations received by the beginning of 1937 was \$10,851.40. Through Radio announcements, the Gary Serbs were urged to donate money, which would help achieve this great goal: the building of a magnificent temple of worship.

Many a father sacrificed his family's basic needs, even where food was concerned, for what he so fervently desired: the building of a holy temple in which he and his family could hear and participate in the Divine Liturgy.

On Sunday, June 6, 1937, the cornerstone for the new building was consecrated by the administrator of our Diocese, Bishop Dr. Irinej Djordjevich, assisted by several priests, and witnessed by almost all of Gary's Serbian people.

A contract was signed with E. Strom, a building contractor, in the amount of \$53,000.00, providing that all work connected with the building of the Church to be completed in one hundred days. Technical supervision of the construction work was entrusted to Architect, Zivko Pavlovich. Architect Warriner, having checked the plans and figured out the specifications, was made the project engineer.

With God's help on June 21, 1937, the work on the construction of the building started, and on August 11 the first payment was made to the contractor for the work already completed.

Vice-President of the Building Committee, Milan Divich, due to the pressures of his business, tendered his resignation and was replaced by George Miljanovich, who distinguished himself by his competent, industrious and conscientious work.

In October of 1937, the old Church building and other property located at 20th Avenue and Connecticut Street were sold.

The building of the new Church was progressing satisfactorily. Though donations were coming in, they were inadequate to cover the regular payments due to the contractor. To find new sources for money with which to make the payments was not an easy task. The Building Committee gave this problem serious consideration. Finally, it was decided to seek the loans from wealthy Serbs. In addition to this, the Church members were asked to donate their physical labor.

The end of 1937 was approaching. The construction work proceeded according to plans. The roof was yet to be placed, and there were a few minor jobs inside the building to be completed, but it appeared that the Parishioners would be able to have Christmas services there. Before this could be realized, however, \$15,000.00 had to be collected and paid to the contractor. By this time, all ways of raising funds had been utilized, and there was no way of obtaining this money. Most people would have bowed down under these difficulties, but not our unrelenting church workers, who somehow contrived to get the amount needed. The roof was constructed; a temporary altar was installed, and the very first Christmas was celebrated in the unfinished Church.

At the yearly Church meeting, George Miljanovich was elected President. A gift of \$5,000.00 came from the Carnegie Illinois Steel Corporation. This generous aid arrived just at the time when it was most needed.

By the beginning of February, 1938, all exterior work on the building was completed and paid for. There remained, according to the project engineer, and estimated \$12,000.00 worth of work to be done in the interior. A loan in the amount of \$15,000.00 was arranged with a Valparaiso, Indiana, banking firm. In this way, money for the remaining work was assured; and also to assure the money necessary to meet loan payments and regular church expenses, it was decided to have each member pay one dollar more with their monthly dues.

DEDICATION OF THE CHURCH

Practically all work was completed by September 23, 1938. The fence was even erected around the church property. Work was completed in the Parish Home, the hall, the school and the library. On that day everybody sighed with relief. All the parishioners resolved to celebrate this momentous occasion and to give thanks to their leaders, and to the members of the Building Committee for their immensely difficult but successful work on the building of this magnificent Church to St. Sava.

At this time, the President of the Building Committee, Louis Christopher, returned from abroad where he visited his family. A big banquet was prepared in his honor in the new Church hall, and a well deserved tribute was paid him by all Church members.

At long last, the monumental goal, for which the Gary Serbs longed for more than twenty-five years, was reached. Everybody was thankful to God that the division amongst them was overcome, and that unity prevailed; that they were able, with untold sacrifices, to

realize their dream; the building of a fitting temple to the Father of Serbian Orthodoxy, St. Sava.

The dedication of the Church, the hall, the Parish Home was celebrated on November 24, 1938. A gift from the Serbian Sisters' Circle Queen Marie arrived. It consisted of three church bells. On dedication day, the lovely chimes of these bells called the worshippers to Church to give thanks in prayer.

It was late fall, but the day was clear and sunny. In the Church, celebrating had begun with the Pontifical Divine Liturgy. It was served by His Grace, Bishop Dr. Damaskin, assisted by Very Rev. Zivojin Ristanovich, Very Rev. Andro Popovich, Very Rev. Dushan Shoukletovich, Rev. George Milosavljevich and Monk-Priest Gligorije Udicki. Also present were the Priests of other Orthodox Churches: Russian, Greek and Roumanian. The Serbian Singing Society Karageorge sang the responses more beautifully than ever before.

In the first row were Konstantin Fotich, Yugoslav Ambassador to Washington, D. C., and Peter Cabrich, Yugoslav Consul in Chicago. The Church sponsor, Nikola Tesla, unable to attend this celebration personally, asked to be represented by the well-known Gary Serb, Mitchell Duchich. Besides the representative of the Serb National Federation, guests came from Chicago; Steubenville, Ohio; Detroit, Michigan; Akron, Ohio; and many other cities, near and far.

After the dedication ceremonies, at the Banquet warm greetings and eloquent speeches were heard in praise of the great accomplishment, but the most moving moment was reached when Louis Christopher, as President of the Building Committee, turned over his responsibilities to George Miljanovich, the President of the St. Sava Parish; and asked him to watch over this legacy of the people as if it were his most precious possession. "You are well aware," said Liouis, "how much hardship, effort and money it cost us to accomplish this." To that George replied, "With great joy, happiness and piety I make this statement — I will guard this legacy more dearly than my life."

Everyone rose and sang the stirring "Na Mnogaja Ljeta" . . . ('Long live', for many years). People were heard to exclaim that the Church would not only be cherished as it is, but would be further improved for the glory of God, the honor of Serbian Saint Sava, and would serve as a source of just pride not only for the Serbs of Gary and the United States, but for the Serbs all over the world.

Lest we forget, the Church bells, which were purchased and donated by the Serbian Sisters' Circle Queen Marie, were sponsored by Milan Divich, George Miljanovich and Louis Christopher at the dedication.

In conclusion, the Gary Serbian Church Community and Parish remembers with gratitude the spirited endeavors of all members of the Building Committee. All of them volunteered their physical energies in all phases of the work, with the chairmen of the various committees: Dan Delich, Nick Miskovich, and others, in order that the building and celebration could be brought to a successful end.

DJURA MILJANOVICH

1938-1943

On November 24, 1938, during the consecration of St. Sava, our Church and School at the corner of Thirteenth and Connecticut, the President of the Building Committee, Louis Christopher, presented the keys of the building to Djura Miljanovich, President of the Church-School. Mr. Miljanovich accepted the keys enthusiastically and joyously and vowed to guard this legacy as dearly as his life. His six years of successful office bore evidence of his diligence in attending to church matters. Included on his board were: Milan Knezevich, Steve Boljanich, Nick Vejnovich, Steve Orlich, and Vlada Medenica.

Gary Serbs regret that the very deserving Djura Miljanovich is not alive to witness the momentous occasion of St. Sava's Fiftieth Anniversary. May God Almighty give to his soul rest and find a place for him in heaven. As a token of our gratitude for his noble work and to preserve for our youth the memory of our Djura's devoted work, we are reprinting below the greetings he sent us on the occasion of the Fortieth Anniversary of the founding of St. Sava.

TO MY GARY

The celebration you hold this fall is the celebration of free Serbs everywhere, even of those in slavery. When they hear of your celebration, their hearts will be gladdened and happy. Much time has passed since we came to this land of freedom, to our adopted homeland, America. Even though it was then a strange land, she kindly opened wide her doors to us. Though we lived under difficult circumstances, we were allowed to develop freely. We were young and inexperienced at the turn of the century, but were aware of the need for religious and cultural organizations. Naturally some mistakes were made and there was an occasional difference of opinion, but overall, the feeling of national purpose and devotion to duty overcame all difficulties. Although we are few in number, future generations will be unable to discredit us. Our descendants need feel no embarrassment at the results of our labor. On the contrary, they will be proud. We are endowing them with a standard by which they may judge a man's nobility, honesty, justice, truth and boundless persistence and industry. It is quite certain that they will choose the noble road of their parents; there are obvious signs to that effect. We have wonderful young people.

As I said previously, though it has been a long time, beautiful memories of the First Anniversary of the St. Sava Church remain clear in my mind. Young, full of vigor, love, enthusiasm and selflessness, with very little schooling we somehow found our way and began to develop as a

GEORGE MILJANOVICH

group. This Temple, is the result of our efforts and we are proud of it. Yes, I remember practically all the brothers and sisters with whom I worked on the building of the old as well as the new church. How well I remember all those people who so generously helped me to serve the needs of the church and school, while I was President. I remember them and I will remember those, who through God's Will left us much to early . . . I will remember all the fine priests, presidents and parishioners as long as I live. I remember their efforts and sacrifices and therefore, let us bow to their shadows, light candles, and remember them in our prayers. They are worthy of our remembrances; thy earned them.

In closing, brothers and sisters, cling to your church. Men make mistakes, but do not use those mistakes as an excuse to reject your church. You are the living Church of Christ. Christ is faultless. Men are inclined to evil. Man did not found our church — The Lord Jesus Christ did that. The Church is Holy because of Christ, not because of sinful men. I urge you to respect each other, to live in harmony, and to share your joys. Mutual love will lead you to success. The strong should help the weak, and the weak those less fortunate than they. Do not look for faults in each other, for no one is faultless except God. If you are looking for weaknesses, there will be no end of quarreling. We Serbs need unity. Work together brothers. You are strengthened by the arrival of you brothers from the Old Country. They will continue your work and together with your children, take the same noble road you have traveled. Our noble road is that of Serbianism and Orthodoxy. That is our road. It is a thorny road, that is true, but it is the way to Truth, Justice, Honor and Victory.

Happy Anniversary, Serbian Gary!

Милан Кнежевић
потпредседник 1938-39-40

Протојере Думан Ј. Шукетовић
ПАРОХ

Ђуро Микановић
председник 1938-39-40

Никола Вејновић
Благотворник 1938-39-40

Стево Орлић
Глумици 1938-39

Владимир Меденић
Рачуноводња 1939-1940

Остоја Вољанић
Глумици 1939-1940

УПРАВНИ ОДБОР СЕПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ
ЦРК. ШКОЛ ОПШТИНЕ СВ. САВА ГЕРИЊА.

АРМ. ЂЕНЕРАЛ ДРАГОЉУБ - ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ

Родио се у Ивањици, Србија, 27 априла 1893 године.

У Нижу школу Војне Академије ступио је 1910 године из које полази као питомац - наредник у Српско - турски рат и у току овог рата бива унапређен у чин потпоручника. После овог рата, 1913 године, ступио је на накнадни курс Ниже школе Војне Академије, који је завршио 1914 године са 43 класом. Свршио је Вишу школу Војне Академије и припрему за ђенералштабну струку и постао ђенералштабни официр.

Учествовао је у рату 1914 - 18 године, у коме се истакао храброшћу и умешношћу па је био више пута одликован, похваљиван и истичан.

После Првог светског рата, био је начелник штаба Команде Краљеве Гарде; командант батаљона и командант 39 пешадиског пука; начелник штаба Дравске Дивизије, па потом на служби у Врховној инспекцији Министарства војске и морнарице.

На Вишој школи Војне Академије и на Ђенералштабној припреми предавао је тактику и стратегију, а као војни изасланик био је у Прагу и у Софији.

Пред Други светски рат био је начелник штаба Приморске армиске области, а у рату је ушао као начелник Оперативног одељења II Армије.

Са овог положаја, после капитулације Југословенске војске, не признавајући ову капитулацију, упутио се, са извесним бројем официра, подофицира и војника и заставом 41 пешадиског пука, на Равну Гору, где је наставио и организовао борбу против окупатора.

Појава Дражина на Равној Гори поздрављена је спонтано од стране целокупног српског националног и антикомунистичког народа, који се ставио под његову команду и следио га самопрегорно у борби за СПАС и ЧАСТ СРПСКОГ НАРОДА.

Име српског народа поново се рађа из заборавља у који га беху закопали југословенски мегаломани.

Српски народ, предвођен Дражом и српским четницима, задао је Хитлеру, најстрашнији ударац који му је икада задат, и то у часу када је цела окупирана Европа лежала прострta под Хитлеровим ногама, а Велика Британија дрхтала у самртном страху.

Западни слободни свет величао је тада Дражу и уздизао га у ред највећих и најславнијих војсковођа света.

Генерал Михаиловић у Другом светском рату, био је први вођа прве стварне герилске војске у Европи, коју су сачињавали српски четници.

Он је са својим српским народом неизмерно допринео савезничкој победи у Африци, ометајући саобраћај Осовинским силама на витал-

ној линији: Београд - Ниш - Солун.

Михаиловић је спасао од смрти и предао америчким властима 600 америчких авијатичара који су пали падобранима на окупирану територију Југославије.

Његове услуге савезничкој ствари, признате су похвалама и захвалницама, упућеним од стране генерала Ајзенхауера, генерала де Гола, Сир Ален Кунингхам-а, маршала Тедера и др.

Дража је у 1941 години произведен у чин армиског генерала и постављен за начелника штаба Врховне Команде а затим и за Министра војске и морнарице и био је под непосредном командом Савезничког Главног Стана за Средњи Исток.

Током Другог светског рата одликован је многобројним ратним највишим одликовањима домаћим и страним.

Али, једног дана, савезници су “изгубили своју душу” и издали су свог највернијег савезника, генерала Дражу и српски народ, довели су на престо српских владара, комунистичке тиране. Они су им дали у посед целу Југославију и тако помогли комунистима да окују у ланце српски народ, који је за савезнике све жртвовао, а кога савезници нису хтели да помогну у часу његове агоније, већ су га бездушно гурнули у комунистички пакао.

Ми, српски четници, заветовали смо се да са Дражиног пута нећемо никада скренути и заклели смо се да ћемо његову борбу наставити до ПОБЕДЕ СРПСКОГ НАРОДА НАД НЕПРАВДОМ.

Дража је постао симбол поробљених и потлачених, као вођа прве герилске војске у Европи, против свих видова тоталитаризма.

Дража је са српским народом у Другом светском рату водио борбу за часну слободу свих народа света и право човека, верно сарађујући са савезницима, који су га издали и предали комунистима, па су га комунисти на варварски начин лишили живота и не зна му се гроба у цивилизованом свету.

Српски народ обожава и носи собом Дражину поруку и иде смело напред ка ВАСКРСУ СРБИЈЕ.

С ВЕРОМ У БОГА ЗА КРАЉА И ОТАЏБИНУ —

Са лозинком: СЛОБОДА ИЛИ СМРТ!

Централни Одбор О. С. Ч. “Равна Гора”

DRAGOLJUB – DRAZA MIHAILOVICH

He was born in Ivanjica, Serbia, 27 April, 1893.

In 1916, he enrolled in the Military Academy but left it as a Cadet Seargent during the Serbo-Turkish war during which he was promoted to Second Lieutenant. After the war in 1913, he re-entered the Military Academy from which he graduated with the class No. 43. After he graduated from the Military Academy of higher learning and preparation for General Staff he was promoted to a rank of Officer of General Staff.

During the First World War he distinguished himself for which he was decorated many times. After the First World War, he was Chief of Staff in a Command of Royal Guard; Battalion Commander and Commandant of the 39th Infantry Regiment; Chief of Staff Drava Division and then transferred to Supreme Inspection of Secretary of Army and Navy.

He was lecturing on tactics and strategy at the Military Academy and the Academy of General Staff.

Prior to the Second World War he was Chief of Staff of the Coast Army region, but entered the war as Chief of Section of Operation in the Second Army.

Not recognizing the capitulation of Yugoslav Army — with a certain number of officers, non-commissioned officers and soldiers and with the flag of 41st Infantry regiment, he went to Ravna Gora where he organized the fight against occupation forces.

There the entire Serbian population and anti-communists greeted him spontaneously and volunteered to sacrificingly serve under him for the salvation and honor of Serbians.

The name of Serbs is reappearing, as it was burried by Yugoslav megalomaniacs.

Serbian population led by Draza and Serbian Chetniks inflicted the most terrific blow to Hitler's heels and Great Britain shivered in deathly fear.

At that time the free West glorified Draza and pronounced him as the most glorious Army leader.

In the Second World War, General Mihailovich was the first guerilla leader in Europe — his army consisting of Chetniks.

He, with his Serbian population contributed immensely towards the Allied victory in Africa by sabotating the vital Axis lines — Belgrade — Nish — Salonica.

Mihailovich rescued and delivered to Allied Forces more than 600 American aviators who parachuted into occupied territory of Yugoslavia.

His favors to Allied cause were most enthusiastically recognized by generals Eisenhower, de Gaulle, Sir Allan Cunningham and Marshall Tedder.

In 1941, Draza was promoted to General and appointed as Chief of Staff of Supreme Command and then as Secretary of Army and Navy to be directly under command of Allied Forces in the Middle East.

During the Second World War he was decorated with many Yugoslav and Allied war decorations.

But, one day, the Allies "lost their soul" and betrayed their most faithful allies — Draza and his Serbian population — brought to the Serbian throne communist tyrants. They handed them the entire Yugoslavia and helped the communists to shackle the Serbian population who sacrificed everything for Allies but received as help from them in their days of agony — they were pushed into abyss of Communist hell.

We, the Serbian Chetniks vow, never to deviate from Draza's path but to continue his fight until the victory of Serbian people over injustice has been won.

Draza became a symbol of those enslaved and oppressed — the leader of the first guerilla army in Europe against all types of totalitarianism.

During the Second World War, he led the fight for honorable freedom of all peoples and the right of all men, faithfully cooperating with Allies who betrayed him to the Communists who barbarically assassinated him and "his grave is unknown in the civilized world".

And last, but not least, Serbian people cherish and carry his message marching to resurrection of Serbia.

Freedom or Death!

Central Committee O. S. C.
RAVNA GORA

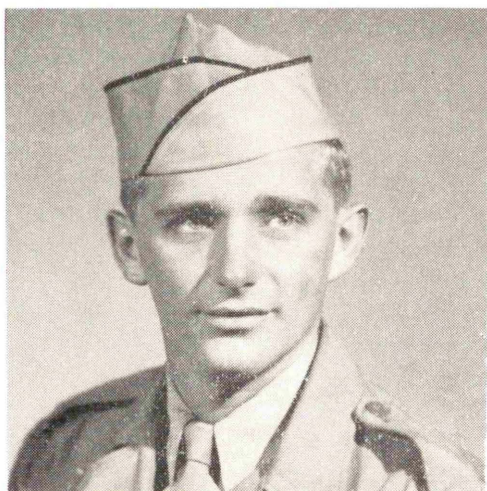
НАШИ ХРАБРИ ВОЈНИЦИ

О овом нашем српском поносу нико не може довољно написати. Не би се могло ни онда да су остали у животу, акамоли кад знамо да су дали своје младе животе на олтар своје домовине. Они су положили и последње што се од једног човека може да тражи. Та њихова жртва је допринела, да ми који осподосмо иза њих, можемо да живимо у оном за шта су они поднели жртву Богу — за Слободу ове њихове и наше свете земље.

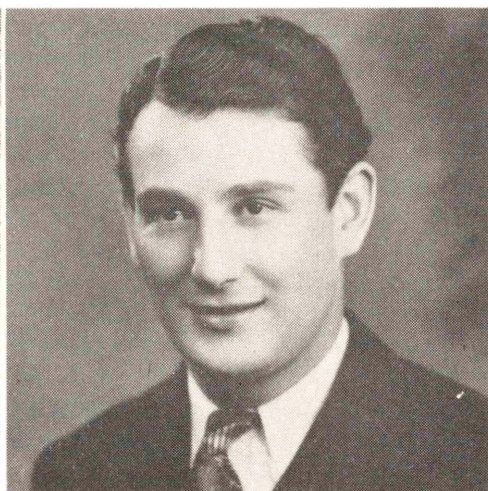
Као што је казао почивши председник Линколн: ...“свет ће заборавити ово што ми пишемо и говоримо али никад неће заборавити оно што су они урадили”... Њихове жртве су узвишене и имена благог сећања им се налазе у редовима њихових безбројних другова, исте, часне и свете судбине.

Тешко је наћи утеху њиховим уцвељеним мајкама, очевима, супругама, деци, сестрама и браћи. А и нама, њиховим сународницима, јер смо их познавали као српску децу — као цвет српске омладине у овом граду. Али можемо да им одржимо помен, да их се у молитви сетимо и да им упалимо свећу вечног мира. Њихова узвишена дела, њихова последња жртва је нама опомена да нас обожи и да нас увек и на сваком кораку потсети на бољи, срећнији и сложнији пут Светосавља и српске часне дужности.

Слава Герским Српским јунацима!

MILAN BABICH

MARKO BATNICH
mirjco

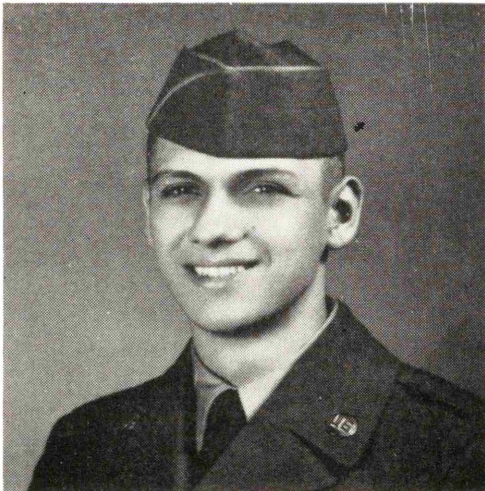
OUR HEROIC SOLDIERS

Enough can never be written about this, our Serbian pride. Not even had they survived, let alone when we realize that they sacrificed their young lives on the Altar of their Homeland, can this be fulfilled. They sacrificed the utmost which could be asked of any man. Their sacrifice contributed to us who remained behind, that we may live in that Supreme being for whom they placed their lives.

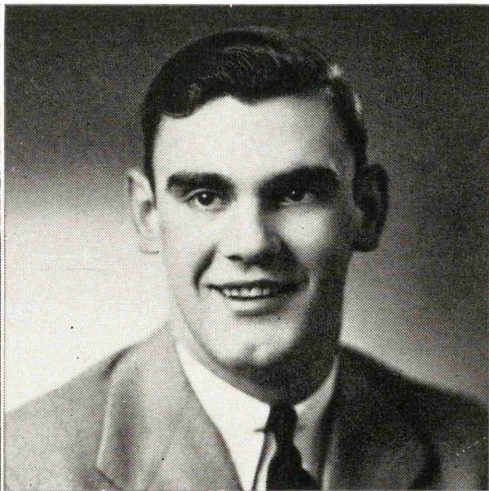
Late President Lincoln had said: . . . "The world will little note, nor long remember what we say here, but it can never forget what they did here" . . . Their sacrifices are noble, and their names in gentle memory are found in the ranks of their numberless comrades, having the same honor and divine destiny.

It is difficult to find words of consolation for their bereaved mothers, fathers, wives, children, sisters and brothers. And for us, their compatriots, it is difficult because we knew them as Serbian children — the flower of Serbian youth in this city. We may commemorate their memory by remembering them in Prayer and light a candle for their eternal peace. Their noble deeds, their supreme sacrifice is a warning to us, to fear God and to always remind us of a better, happier, and more united path of St. Sava and Serbian moral obligations.

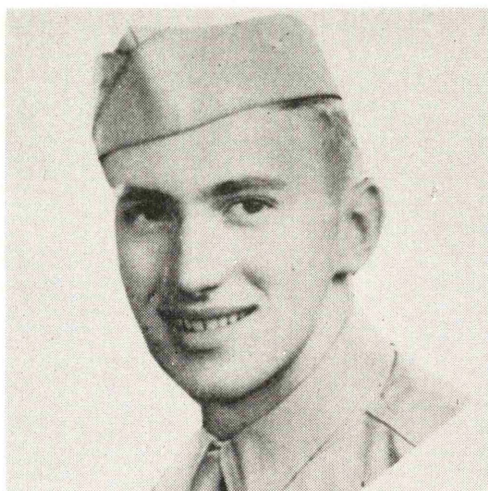
Glory to Gary's Serbian Heroes!

DUSHAN CHULIBRK

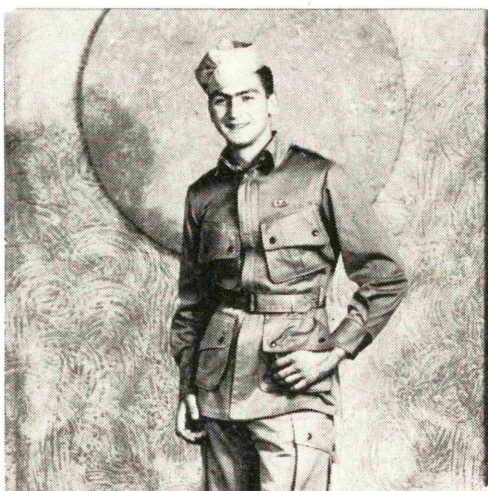
MILAN KALEMBER

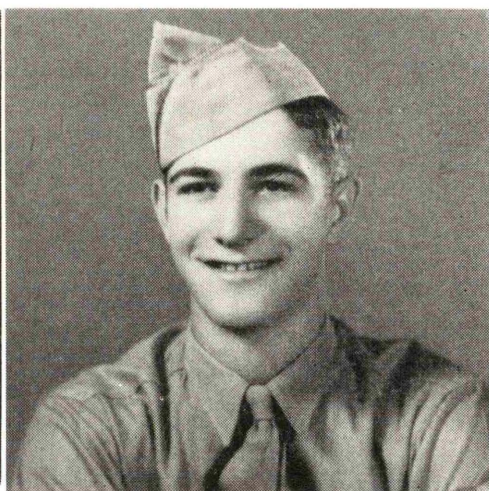
SAVO KOKOTOVICH

NIKOLA KOSANOVICH

NEDELJKO SIBICH

BRANKO KOTUR

MAKSIM STOYANOVICH

MILAN ZECEVICH

MILAN VUKOVICH

НАПРЕДАК ЦРКВЕНО-ШКОЛСКЕ ОПШТИНЕ Св. САВЕ У ГЕРИ, ИНДИАНА, ОД 1943 ДО 1955

Под дванаесто-годишњим претседниковањем и управом Давида Бундала

На годишњој скупштини црквено - школске општине Св. Сава у Гери, Индиана, одржаној 24 јануара 1943 године српски је народ акламацијом изабрао за претседника своје општине уваженог, поштеног неимара брата Давида Бундала.

Рад Давидов запажен је још 1917 године приликом преуређења наше прве цркве на углу 20 и Конектикат улице. Његово пожртвовање у раду Грађевинског одбора и то како у скупљању прилога, тако и изналагању свих потребних средстава за довршење радова и преброђавање свих огромних тешкоћа истакле су Давида у први ред српских родољуба у Гери. И, зато је за време од дванаест година и то од 1943 до 1955 године непрекидно биран за претседника црквеношколске општине Св. Сава.

Благодарећи изванредним радним способностима Давидовим, његовој безграничној љубави и пожртвовању у раду за све што је Православно — Светосавско и изнад свега српско, као и у нарочитој способности својој да изабере најодличније, најбоље и највредније сараднике своје и то како своју дивну и одличну супругу Милицу, тако и све своје црквено-школске управнике, а то су били: Стево Орлић, Обрен Провицало, Милан Пилиповић, Никола Кнежевић, м.л., Симо Глушац, Милош Пујо, Остоја Бољанић, Илија Жигић, Владо Меденица, Емил Милутин Обрен, и са њима је наша црква Св. Сава у Гери корачала из године у годину ка све већем и лепшем свом развоју и напретку.

Отплата дуга

Давидов претходник у претседниковању био је почивши Ђуро Миљановић који је у главном оставио сређено финансиско стање у црквено - школској благајни. Истина, дуговало се банци у Валпарезу 16 хиљада долара. Ђура је побољевао од огромног рада и велике бриге за отплату тога дуга. Добронамерни људи размишљали су ко би могао да га замени. Изабрали су Давида. Давид је припремио и израдио план за свој рад и одважно и вредно почео да га спроводи. Основна је брига била да се исплати дуг. Предвиђања Давидова и његове управе остварила су се. Добило се чак и више него што се дуговало. Вредне чланице Кола Српских Сестара, као и увек кад је у питању напредак и добро наше цркве Св. Саве, радиле су неуморно — као пчеле у кошници. За осам месеци скупљен је потребан новац за исплату дуга банци. У своме раду на прикупљању прилога нарочито се истакао одбор од три чланице: поч. Цвета Меденица; Ружица Шевер; и Милица Ђулибрк. Би-

ло је и других веома вредних екипа, али су ове три жене превазишле све остале одборе и зато их је скупштина наше црквено-школске општине на свом годишњем заседању јавно похвалила и у знак признања дала им је диван поклон. Свака је добила у знак признања и захвалности српског народа ручни златни сат. У тој екипи са те три жене исто тако вредно је радила и Давидова жена Милица, али она је добила само хвалу на скупштини, јер јој Давид није дозволио да прими поклон. И као што Давид није дозволио својој жени да прими поклон за свој пожртвовани и огроман рад, тако исто ни он сам никад није хтео, нити је икада примио било какав поклон и награду за свој огромни, напоран и успешан дванаестогодишњи рад.

Дуг банци у Валпарезу исплаћен је и већ после прве године Давидовог претседниковања на годишњој скупштини 30 јануара 1944 године, из благајничко-рачуноводственог извештаја види се да је после свих исплаћених издатака остала у благајни сума од \$4,148. долара и 88 центи.

Проширење мале дворане

Још приликом зидања цркве уочило се да је мала дворана преграђена непотребним зидом и да је улаз веома незгодан. За те правке требало се утроштити око осам хиљада долара и народ је знао да се сви послови домаћински и поштено воде, па је радо одобрио ове измене којима је извршено проширење доње дворане.

Израда новог иконостаса

Лепа и дивна је наша црква Св. Саве. Само њен иконостас није одговарао величини ни лепоти нашег храма. Са својим управницима и тадашњим свештеником о. Владом Мрвичином, Давид решава да се одмах приступи изради новог иконостаса. Пронашли су у Детроит-у уметника - иконографа Цвета Поповића. Много су муке имали са тим чувеним уметником, који попут свих славних сликара није много марио ни за рад ни за дисциплину. Често се морало одлазити у Детроит да пронађу мајстора и уметника Цвета и да га преклињањем и молбама опет доведу у Геру да заврши започети рад. Најзад после великих свих напора и протекле две године, помоћу Божјом завршено је и то велико дело и израђен заиста тако диван иконостас да служи на понос и дику наше српске цркве и нашег српског народа у Гери. Израда иконостаса је коштала око 12 хиљада долара, што не претставља велики издатак када се има у виду да је иконостас герске цркве један од најлепших и најбољих у целој Америци. При освећењу иконостаса, Давид Бундало је истакао нарочиту захвалност свештенику о. Мрвичину, чијом је помоћи остварен овај велики уметнички рад, као и Колу Српских Сестара на њиховој огромној материјалној помоћи. Коло Српских Сестара је увек радило за своју цркву и увек је издашно помагало рад црквено-школске управе, али овога пута Коло је у својој великој помоћи превазишло сва очекивања и зато заслужује нарочиту похвалу и захвалност.

Куповина имања

Иза наше цркве и нашег имања, а у правцу садашње палате полиције налазило се неколико празних плацева са лицем према Масаћу-

сетс улици. Прибојавало се да те плацеве може неко други да купи, и зато је Давид Бундало предложио управи и народу да се ти празни плацеви откупе за цркву и да се на тај начин обезбеди њена залеђина и њен изглед. Тај је предлог примљен са одобравањем и одушевљењем.

Подизање монументалног споменика

Кад је Америка у одбрану Човечанства и Слободе свих народа света ушла у окршај Другог Светског Рата многи су српски синови из Гере позвани под оружје Америчке заставе. Отишло је тада око 500 српских синова на бојиште да бране Слободу и Демократију. И тада Давид Бундало, са својим управницима и својим старијим народом, у тузи и поносу за својом децом, решавају да им подигну споменик поред цркве; Мртвима за Душу, а Живима за Здравље, Срећу и Напредак. На споменику су исписана имена све мушке и женске српске деце који су отишли из Гере и учествовали у Другом Светском рату. При врху споменика налазе се имена оних који положише своје животе на бојним пољима Европе и целог света. Омладина је задовољна пажњом својих старијих и ценећи тај споменик, сваке године када црква слави дан свога освећења, они са својим легионарима — преживелим борцима, приређују свечани помен изгинулим борцима и ките га цвећем и венцима, оживљујући успомену на своје заслужне ратне саборце. Заиста је ово диван споменик у држави Индиана којим се може поносити наш српски народ.

Постављање клупа

Често пута се истицало и постављало питање о постављању клупа у нашој цркви. Старији су нерадо на то гледали, а омладина је готова сва била зато да се клупе поставе. На први поглед, изгледало је, да то није ни у духу наших црквених прописа. Међутим, надлежни су дали одговор, да се постављање клупа не противи црквеним прописима и чим је добијено одобрење, приступило се намештању клупа, које је одушевљена омладина са таквом радошћу примила да је одмах отпочела са скупљањем прилога за њихову исплату. Издатак је био око десет хиљада долара, али нико не жали за то, јер нам је у последње време црква увек пуна и омладина и данас сачињава већину црквених посетилаца.

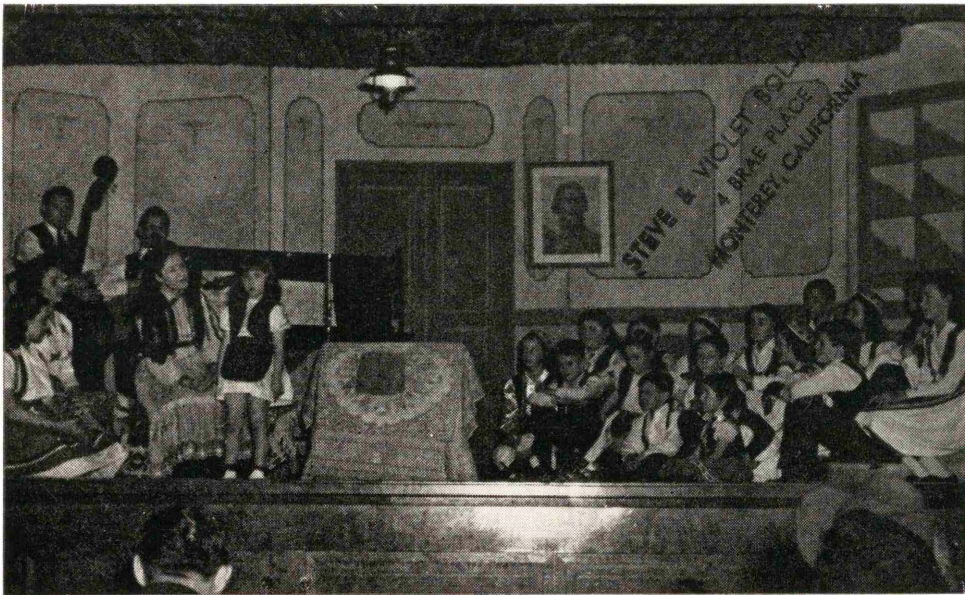
Рад у српској школи

Школа за свој успех од 1943 до 1955 има нарочито да захвали брату Давиду Бундалу и његовим управницима, који су увек указивали Школском одбору највећу пажњу и помоћ.

За време његовог претседниковања, за постигнути успех деце и школе, има да се захвали нарочито нашим српским вредним госпођама: Љубици Грковић-Бољанић; Десанки Маријанов; Зорки Мањин и осталим вредним учитељицама. Љубица до своје удаје била је увек први радник на просветном пољу, а после је тај рад продужила са својим мужем Остојом, нашим уваженим и виђеним српским, просветним радником. Десанка Марјанов никада није жалила да највећи део свог слободног времена посвети васпитању наше српске деце, а исто тако је и Зорка Мањин увек била прва у раду у школи са герском одличном српском децом.

Left to right: Vaso Mrdjenovich, Desanka Manjin, Persida Palikucha, Donna Romich, Rev. Nicholas Sekulich, Frank Kazich, Steve Glusac, Misho Nahod, Gordon Vrtikapa.

ST SAVA SCHOOL CHILDREN WITH VIOLET GRKOVICH

Афидевити за долазак расељених српских лица

Одазивајући се апелу владике Дионисија, брат Давид Бундало, не само у својству претседника црквено-школске општине, већ и у своје лично име потписује и шаље у европске логоре 350 афидевита за пријем Срба избеглица.

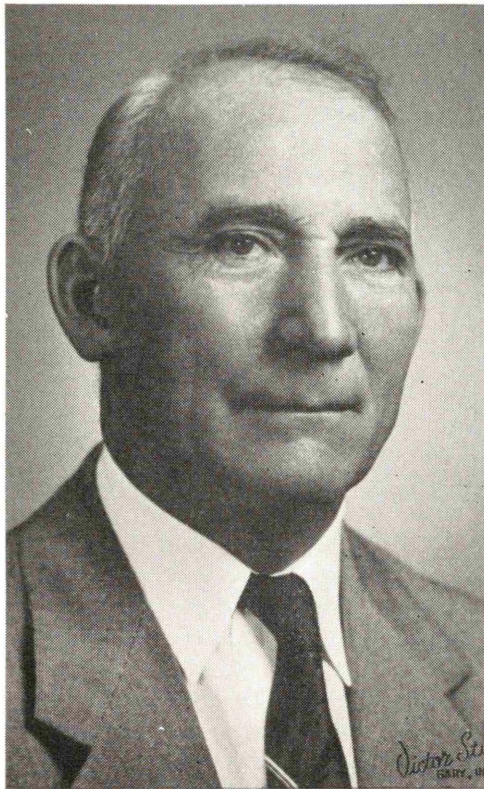
Ствара се црквени фонд за пријем расељених лица и пружа се прва помоћ новодошлима. Даје им се храна, смештај; срдачан, братски стисак пријатељске српске руке и помаже се свима да нађу запослења. И овде се истицао у раду на прихваћању Давид Бундало са својом женом Милицом. Ту су били на помоћи многи људи од којих Јово Т. Марић; Милан Марјанов; Петар Милановић; свештеник Никола Секулић; црквени управници Обрен Провицало и Симо Глушац са Јованком Херцег и Љубом Бајином, заслужују сваку похвалу и захвалност српског народа.

Као што је Давид Бундало радио на пословима наше српске цркве Св. Сава у Гери, тако је исто са огромним успехом водио као претседник наше велико српско добротворно друштво Краљ Петар II, које је увек указивало неограничену помоћ нашој цркви, и које је онда, када се у изградњи због оскудице новца застало у радовима, притекло у помоћ нашој цркви и дало у зајам две хиљаде долара, поклањајући интерес у износу од преко шест стотина долара.

Љубав тражи жртве

Давид Бундало и његови управници увек су најприсније сарађивали са нашим српским народом у Гери и увек су настојали да удовоље свима његовим жељама и његовим стремљењима. Они су и пре подизања храма носили цркву у својој души и своме срцу. У Гери су Срби доказали да знају да србују, већ да они знају и да подижу, да граде и да стварају.

Чувајући своје српско име, своју српско-православну веру и своје дивне српске обичаје они у своме раду приносе са љубављу и највеће жртве, са успехом припремају и васпитају своју омладину да им почетком 1955 године предаду у наслеђе и управу, величанствени храм, Св. Саве, српску школу и српски дом и да им са готовином од преко четрдесет хиљада долара омогуће још снажнији развитак и напредак наше цркве и наше српске школе.

DAVID BUNDALO

SUCCESSFUL WORK IN ST. SAVA PARISH

Under the Presidency of David Bundalo, 1943-1955

On January 24, 1943, David Bundalo was elected President of the Church School Parish in Gary, Indiana.

In retrospect, we should mention that David participated in the building of our earlier Church on 20th Avenue and Connecticut Street. During the building program for the erection of our present edifice, David was one of the first members on the Building Committee. Alert, diligent and, above all, most capable, his love for everything Serbian and Orthodox, David performs his duties to the best of his ability without equal to anyone. His loyal wife, Milica, is always at his side in every endeavor. His faithful members of the Church Board have learned from David to be always ready with their helping hands, day or night. The members who served on this Board were: Steve Orlich, Obren Providzalo, Milan Pilipovich, Nick Knezevich, Jr., Simo Glusac, Milosh Pujo, Steve Boljanich, Ilija Zigich, Vlado Medenica, Nikola Vejnovich and Emil Obren.

BURNING OF THE CHURCH MORTGAGE

Prior to taking over the Presidency, David's predecessor, George Miljanovich, left the office in good order financially, except for the \$16,000.00 mortgage at a bank in Valparaiso. David's first duty was to rid the Church of this debt. His plan was to accomplish this project in connection with the Serbian Sisters' Circle, who then helped to make this a reality by forming teams and about went door to door for donations. The three wonderful members of the Sisters' Circle who deserve particular mention for this accomplishment were: Cveta Medenica, Rose Sever, and Mildred Chulibrk. The Church Board and the Parish designated a gift of a gold wristwatch for these worthy sisters. At the annual Parish meeting, the women received these gifts with proper ceremony.. David would not allow any gifts to be bestowed upon his wife for her tremendous assistance in this project, nor would he allow any particular designation for himself.

Under David's planning, many improvements and alterations were accomplished. One particular project was the enlargement of the small hall for social purposes.

The spacious Church needed an appropriately beautiful Ikonostas to be constructed. The Church Board with David Bundalo then contracted an iconographer, Cveta Popovich, of Detroit and paid him \$12,000.00 for this project which was not without its problems and petty annoyances. Very Rev. Vlado M. Mrvichin was instrumental in the planning and supervision of the construction, which proved to be a most rewarding achievement. At the consecration of the Ikonostas, Robert T. Martin acted as

KOLO SRPSKIH DEVOJAKA

Left to right, front row: Mileva Vujcich, Sophie Chalich-Brancich, Ann Delich-Pamuchina, Mary Bozanich-Huminsky, Jovanka Kujovich-Herceg. 2nd row: Rose Vinovich-Chalia, Desanka Marich-Marianov, Anne Tomich-Kertesz, Anna Yanich-Bartal, Mary Drakulieh-Wright, Anna Vojnovich. 3rd Row: Mary Borjan Durakovich, Lillian Miskovich-Barrich, Darinka Marich McLaughlin, Mary Pilipovich, Sophie Gerbick-Selner.

the sponsor upon the invitation of the Church Board, and was most gracious with his donation in behalf of his Church. At the same time, it must be noted that the Serbian Sisters' Circle deserves much credit for its most generous financial assistance in the payment of this Ikonostas. On many occasions, the Church Board emphasized its gratitude to the Circle for its cooperation.

In order to prevent any possibility of an obstruction to the view of our Church from Broadway, David and the Church Board advised the membership to purchase existing vacant lots adjoining the property. Since this was a wise move, the membership approved the purchase.

The entire Church membership felt the need for a monument to be erected in honor of our young men and women, who went into the Armed Services for our country during World War II. The President, David Bundalo, and the Board went to work on this project, and today there stands one of the finest monuments, in the churchyard, that exists in the city. Above the long list of names, one can read, with reverence, the names of our sons who "lost their lives so that we can live!"

As the younger generation grew into adulthood, other problems presented themselves which had to be solved for the benefit of the youth. It was suggested that pews be installed in the Church as the next project, despite the opposition of some of the elders who frowned upon the idea. Since no canonical rules of the Church would be violated, the Church Board had the pews installed, and the faithful now sit in Church, concentrating on the Holy Liturgical Services.

Much time and effort was devoted by the Church Board to maintain a Serbian Church School for the benefit of our children. The Church Board was grateful to the following members for their voluntary assistance and complete devotion; namely, Violet Grkovich-Boljanich, Bessie Marianov and Zorka Manyin. They not only performed as school teachers, but planned many programs and performances for the pleasure of the audiences.

When the Displaced Persons Law was enacted, many of our present parishioners — newcomers — refused to return to Yugoslavia from the European camps, David Bundalo personally and in the name of the congregation, signed 350 affidavits to bring them into this country. A church fund was established for this purpose. The following members of our Parish deserve particular mention for their humanistic assistance in this program; namely, the entire Church Board with David, as President; his wife, Milica Bundalo; John T. Marich; Milan Marianov; Peter Milanovich; Rev. Nikola Sekulich; Obren Providzalo; Sam Glusac; Yovanka Herceg; Louis Bajin.

We can not overlook the fact that the S. N. F. Lodge, King Peter II, with David Bundalo as its long-time President, came to the aid of our Church with their generous loan of \$2,000.00, and upon repayment of this loan, the Lodge refused the interest on the loan.

No great success is achieved without certain sacrifices, and the Serbs in Gary realized this with David Bundalo and the Church Board leading the way in the cause of Serbdom.

Left to right: Nancy Vitkovich, Dorothy Mrkelja, Patsy Kazich, Rev. Nicholas Sekulich, Gordon Vrtikapa and Momcilo Dakich

INTERNATIONAL INSTITUTE'S CONTRIBUTION TO GARY SERBS

The International Institute of Gary has been privileged to work with the members of the Serbian community through 45 years of his history. One of the most interesting and rewarding periods was from 1947 to 1953 during which time over 1,000 Serbian Displaced Persons must have come to our city in addition to these of other nationalities.

At the end of the Second World War in 1945, few people in the United States understood why 1,000,000 people in Germany, Austria and Italy, displaced from their homes by forces beyond their control, refused to go home. But the Serbians everywhere in the world understood. Their great national guerilla hero, Gen. Draza Mihailovich, had been executed by the Communists who took over control of Yugoslavia. Going home for the men who had fought under him was an impossibility. They chose, instead, to become refugees.

Long lists of these Serbian men were turned over to Church World Service which divided them up and distributed the lists among Serbian churches of the United States with a call for help in resettling them. Few on the lists had close relatives in this country to sponsor them. Even if they had had, it was impossible to bring them to the United States because of the nature of our immigration laws. The tiny quota blocked immigration of refugees born in Yugoslavia as it did the refugees from other eastern and southern European countries in which most of the refugees were born. The only possible solution was to change the law.

National leaders of government and churches understood but interpretation must be spread all over the United States to develop sufficient pressure on Congress to change the law. A privately supported national Displaced Persons Committee was formed which called on nationality groups, social service agencies, churches, civic and educational organizations, industry, organized labor, newspapers and magazines to help. Local committees were established and eventually favorable results were achieved. Congress passed the "Displaced Persons Law" on June 25, 1948. It was in effect until 1952, with some changes in 1950.

A Displaced Persons Commission was established by Congress to administer the Law and to take over responsibility from the State Department and the American Consuls. The Commission faced a superhuman task and people predicted that the law was impossible to administer. The Commission worked with the United Nations, with four governments and with seven branches of the United States government. Religious faiths set up their overseas offices to aid in what proved to be the greatest piece of international humanitarian work in the history of the world.

In the end, 1,000,000 refugees resettled in all free countries and 400,000 of them in the United States.

Locally, here in Gary, the International Institute had taken the lead in interpreting to the community. On March 12, 1947, it had called a meeting of civic and nationality leaders at the Bailey Branch Library to hear Curtis E. Johnson, Midwest representative of the National Displaced Persons Committee present the problem. As a result of this meeting, the Lake County Citizens Committee on Displaced Persons was organized. The first job of this Committee was to lobby for the proposed law. The Serbians were active from the start. Mr. David Bundalo was President of the Church and Rev. Shoukletovich was the priest. Mr. Bundalo was President of the Serbian National Federation Lodge No. 16 and Mr. George Rapaich of the Serbian National Federation Lodge No. 31. Mr. George Rapaich was also President of the Serbian National Defense Council, Mr. Michael Philips of St. Sava's Young Men's Organization and Mrs. Dan Sever of the Serbian Sister's Circle. All Serbian organizations were helpful in forming the Committee and Mr. Mitchell Duchich took the lead on a national level working from Chicago.

After passage of the DP law, Committees took over the work of helping to implement it, getting the assurances of housing and jobs and preparing to receive the Displaced Persons. The heart of this job was not in Washington or Indianapolis where a State Committee under the Indiana Economic Council had been organized, but in the local communities.

In 1949 when this phase of the work was under way, Mr. John T. Marich headed the work of St. Sava as President of the Gary Chapter of the Serbian National Defense Council, and Chairman of the Indiana State Committee on Displaced Persons, with the late Mrs. Olga Kujacich as Vice Chairman. Rev. Nikola Sekulich was the parish priest.

Resettling so many unknown persons was a project new to the members of St. Sava Church as it was to the Executive of the International Institute. The Serbian leaders called a meeting and invited me, as the Executive of the Institute, and Mr. Nick Stepanovich, Serbian attorney of East Chicago, who was working on a national level, to come to the meeting and explain what the congregation was expected to do. I recall this meeting vividly, with the leaders sitting behind the desks and Mr. Stepanovich explaining in Serbian and in English. In the end it was agreed that individuals in the community would sign, with faith, the many hundreds of assurances, that certain Serbian organizations would underwrite expenses and arrange for loans to the newcomers until they were self supporting and that the International Institute would turn over to the Serbian Committee 200 of the 300 jobs promised by U. S. Steel Corporation, on condition that the Institute would handle the paper work. (There were not a great many people in Gary who at that time know of relatives in the camps). The Institute typed the first 200 assurances and later Mr. Milan Marianov and Peter Milanovich helped with the paper work at the Church as the Institute moved on to work with other groups in the community. Eventually, after good work

had been demonstrated, blanket assurances from organizations were permitted.

The Serbian community soon began to receive hundreds of newcomers. I recall that during a long steel strike, it seemed that an unusually large number of people arrived. People in Gary were wondering how in the world the Serbians managed, but they did. Homes were gradually found and soon the newcomers were self supporting. U. S. Steel honored all the pledges of employment had made and took many more employees than the 300. Soon the newcomers had begun to build up seniority and a feeling of security.

It was difficult for the vanguard of newcomers as they had been stripped of all identifying immigration documents at port of entry. Milan Marianov would often bring 15 or 20 persons to the office so that they could be identified from our list of names and on to the Immigration Service at Hammond to identify them as legal residents so that they might be accepted at work. Protests by social workers over this policy of stripping people of identification soon led to the issuance of temporary alien cards to the newcomers.

This postwar period was a most interesting one to the staff of the International Institute which included Miss Marcella Lawler, case worker, and Misses Violet and June Kosanovich, clerical workers. Their skill in interpreting was very helpful.

The Institute saw a great deal of the newcomers because of the forms they came to fill out. In those days we still had Declarations of Intention or First papers and everyone came to apply for these. Then there were the semi-annual reports in June and December, required of the Displaced Persons alone in the history of immigration. The idea of promising jobs to prospective immigrants was new and the government wished to be assured that the plan was working out all right. Later the plan of January address reports was instituted. In one January we had 1,000 people to make these individual reports, as Mrs. Bessie Marianov, then a member of our staff, will recall. After five years of residence they came for help in being naturalized. We have helped many to bring families from Yugoslavia.

In the early days the International Institute was in a position to assist the Displaced Persons but soon we found they were helping us. Many became members and have paid their dues year after year. They appeared in beautiful costumes on programs in Festivals of Song and Dance, giving of their talents and they assisted with Style Shows and Dinner Dances. They brought much color to the Jubilee Celebration of Gary in 1956 and they helped to decorate floats for the United Fund parades.

The resettlement of the former "Displaced Persons" in the Calumet area was an overwhelming success. They filled an acute labor shortage at the end of the war; many, who had a fine education, worked below their level of skill. They were a disciplined, hard working group of employees. They strengthened the business life of Gary, buying first cars and then homes. A few started businesses. They raised their children

well. Some stood at the head of their classes and went on to our universities. As donors to the United Fund they have strengthened all the social agencies of Gary. Hardships was inherent and the transfer from one culture to another under such cruel circumstances, but the newcomers had spirit and ingenuity and they met the challenge. They are now an integral part of the life of our nation. We should all feel a sense of pride in a job which, jointly, was exceptionally well done. We congratulate St. Sava's congregation on this phase of its activity and for its 50 years of service in our community.

ELIZABETH N. WILSON

Executive Director
International Institute of Gary, Ind.

INTEREST NOT ACCEPTED ON LOAN TO SERBIAN NATIONAL DEFENSE

Sitting, left to right: Ilija Tarailo Marko Kosovac, Mihailo M. Duchich, Jovo Bulj, Milenko Živanovich. Standing: George Mitrovich, Marko Radusinovich, Glisho Rapaich, Ralph Papich and John T. Marich.

СМЕНА ГЕНЕРАЦИЈА

Раде Таталовић, први овде рођени претседник Општине

Српска омладина у Гери поред одличног школског васпитања добија од својих родитеља сазнање о лепотама српског језика и културе, прима и цени и поштује веру својих отаца. Напајајући се тим великим српским и човечанским идеалима, смењивале су се генерације за генерацијама и увек придолазили нови нараштаји са још снажнијим пољетом своје младалачке снаге. Материјална добра користе они за удовољавање својих потреба, али им она никада нису постала циљ живота. Никада наши Срби, а још мање њихова дивна омладина и наше српске цркве нису подизале злато до божанства.

Као што се са планом оснивало, подизало и водило напретку и процвату наше српске цркве и школе у Гери, тако се исто припремало и са нестрпљењем очекивало да млађи нараштаји прихвате и наставе рад својих родитеља. И зато, када је на годишњој скупштини црквено-школске општине Св. Саве у Гери изабрана 1955 године нова управа на челу са виђеним српским младим привредником Радом (Руди) Таталовићем и његовим младим сарадницима; наша српска колонија у Гери је била поносна и срећна, и такмичила се да укаже љубав и пуну сарадњу својој омладини. Истичући се својим вредним, поштеним и неуморним радом, а уз пуну сарадњу свих својих одличних сарадника и управника, међу којима се нарочито истичу Никола Чабраја, Никола Шевер, Симо Глушац, Душан Лацковић, Саво Вртикапа, Светозар Херцег, Ђорђе Митровић, Емил Обрен, Петар Паркер, Миле Ђукић као и уз пуну подршку целокупног црквеног чланства, Раде — Руди Таталовић постиже велике успехе.

Куповина огромног и дивног имања

Увиђајући потребу подизања просторија за нашу српску школу, а имајући на уму развој наше српске колоније у Гери и жељу нашег српског народа да се подигне у догледно време нови величанствени храм, који ће бити толико велик да прими у своју светињу сав наш српски народ у Гери, одлучено је да се пронађе и купи имање, које ће и по своме положају и по својој величини моћи да задовољи наше потребе.

Источно на 49-тој улици пронађено је и за износ од 42 хиљаде долара купљено земљиште које са својом величином од 42 акера и са својим дивним положајем претставља такву лепоту, да се са овим имањем поноси наше чланство.

На извршеном посвећењу земљишта кумовао је Јово Буљ. За исплату земљишта прикупљени су добровољни прилози у износу од тридесет хиљада долара, тако да је из црквене благајне за куповину овог земљишта; које данас вреди много више, а можда и троструки износ своје куповне цене; утрошено свега двадесет хиљада долара.

RUDY TATALOVICH

Уређење Земљишта

На овом великом имању требало је прокрчити и изградити путеве и пешачке стазе; спровести водовод и канализацију; подићи потребне зграде и кабине и урадити све оно што је неопходно потребно да би се земљиште могло да користи за излете и пикнике наше цркве, њених удружења и осталих српских организација.

Већина тих послова извршена је добровољним радом чланства потпуно бесплатно благодарећи управнику и старатељу тога имања, тада црквено-школском потпретседнику, Николи Чабраји.

Божија служба на енглеском језику

Старословенски језик, на коме се обављају и врше готово сва богослужења више се не предаје и не учи ни у школама у нашем Старом крају. Врло тешко је пратити ту службу са потпуним разумевањем чак и онима који су рођени у Србији, а како је то тешко онима који су основно васпитање добили на енглеском или неком другом језику, није потребно ни помињати. Наша црквено-школска општина из дана у дан увећавала се бројем чланова, којима је тај старо - словенски језик био непознат и требало је и хитно и савршено решити, како да се тим члановима пружи могућност да слушају света богослужења и да приносе своје молитве Господу Богу на оном језику који је њима познат и који у нашој колонији и нашој Гери и нашој новој отаџбини Америци је званични језик. Зато је установљена, и света литургија је почела да опслужује у засебној енглеској служби сваке недеље од девет до десет часова пре подне, а затим се служи друга литургија на српском језику.

Посета Краља Петра II

Краљ Петар II, Карађорђевић је посетио у јесен 1959 године нашу српску цркву Св. Саве у Гери. Приређен је свечани дочек и у Његову част дат је тако величанствен банкет који ће за навек остати у дивној успомени нашег чланства. Црквена управа на челу са претседником Таталовићем је учинила све да дочек буде краљевски и својим сјајем и лепотом надмаши сва очекивања и сва предвиђања свих присутних.

Срби у Гери захвални су Ради Таталовићу и његовој управи на њиховом дивном и одличном раду, и, сећајући се са највећим поштовањем драге појаве нашег непрежаљеног и љубљеног претседника, Раде Таталовића, уздижу своје молитве Свевишњем Господу да му подари вечни мир и рајско насеље. Нека ти је вечна слава, драги Раде, а твојим сарадницима, нашим управницима, који су те пожртвовно помагали у твоме раду, нека је наша највећа захвалност и благодарност.

FIRST GENERATION RUDY TUTTLE,

first American born Serb, President of this Parish

In addition to their education, the first Serbian generation receives the knowledge of the beautiful Serbian language and tradition from their parents. They value and respect the faith of their fathers. Inspired by these patriotic and humanistic ideals, a generation followed another generation with still greater efforts in their nationalistic duty. Material wealth serves them only for their daily needs, but never as a goal in their lives. Never did our people, still less the younger generation, value gold above Divinity.

As plans were organized, and having built our Church and School, the Congregation eagerly waited for the moment when the youth assumes the responsibilities of their fathers. At the annual meeting in 1955, the Serbian Parish of St. Sava Church elected the new Board, headed by an industrious and young American born Serb, Rudy Tuttle, and a corps of officers made up of first generation active members. The entire Serbian colony was elated over this election, and eagerly offered to extend full cooperation. With the full collaboration of board members, namely: Sam Glusac, Dan Lackovich, Savo Vrtikapa, Charles Herceg, George Mitrovich, Emil Obren, Mile Djukich and Peter Parker, plus the eager assistance of the entire membership, Rudy Tuttle achieves a rare success.

PURCHASE OF REAL ESTATE

In view of the fact that the Serbian colony in Gary was ever increasing beyond all expectations, the need for a larger Church, School and Parish home presented itself. Therefore, it was decided to purchase land for the eventual expansion. Forty-two acres of beautiful wooded acreage on East 49th Avenue was purchased. At the formal consecration of the property, our worthy parishioner, Joe Buley, served as sponsor.

The parish treasury did not have to deplete its savings, except for \$12,000, as the major debt was paid by donations from the Parishioners.

CLEARING THE LAND

To make the land suitable for various activities of all the Serbian organizations, there was work to be done. So the good Parishioners volunteered to do the work. The most necessary structures were erected for organizational and private outings. All modern facilities were installed to accommodate the people. Nick Chabraja, as the Vice-President at the time, devoted hours of his valuable time on the supervision of an excellent job.

HOLY LITURGICAL SERVICES IN ENGLISH

The Old Slavonic language, used in all Orthodox services, is not

taught any longer in the schools of the old country. The Parishioners born in Serbia have a difficult time following the Liturgy, let alone the American born who are educated in the English or other languages. Something had to be done for the benefit of the faithful born here, which is increasing day by day, and the Slavonic to them is incomprehensible. This prompted the Church Board and the Parish Priest to institute English Services, beginning at 9:00 a. m. The Divine Worship of the Holy Liturgy in Slavonic is served at 10:30 a. m. This movement has brought more members into the Church.

THE VISIT OF KING PETER II

King Peter II Karageorgevich visited the Serbian Church Parish in the fall of 1959. The St. Sava Congregation honored the King with a magnificent banquet worthy of a royal personage, and this memorable occasion exceeded all expectations.

IN MEMORIAM

The Serbs in Gary are grateful to Rudy Tuttle and his Church Board for their devoted and excellent administration, and, in remembrance with deep respect of his beloved presence as our never-forgotten president, Rudy Tuttle, they offer prayers to Almighty God to grant him eternal peace and heavenly abode. May your glory be eternal, dear Rudy, and to your fellow-workers, who unselfishly assisted you in your work, we extend our gratitude and deep appreciation.

MLADEN SEKULOVICH — KARL MALDEN

GREETINGS

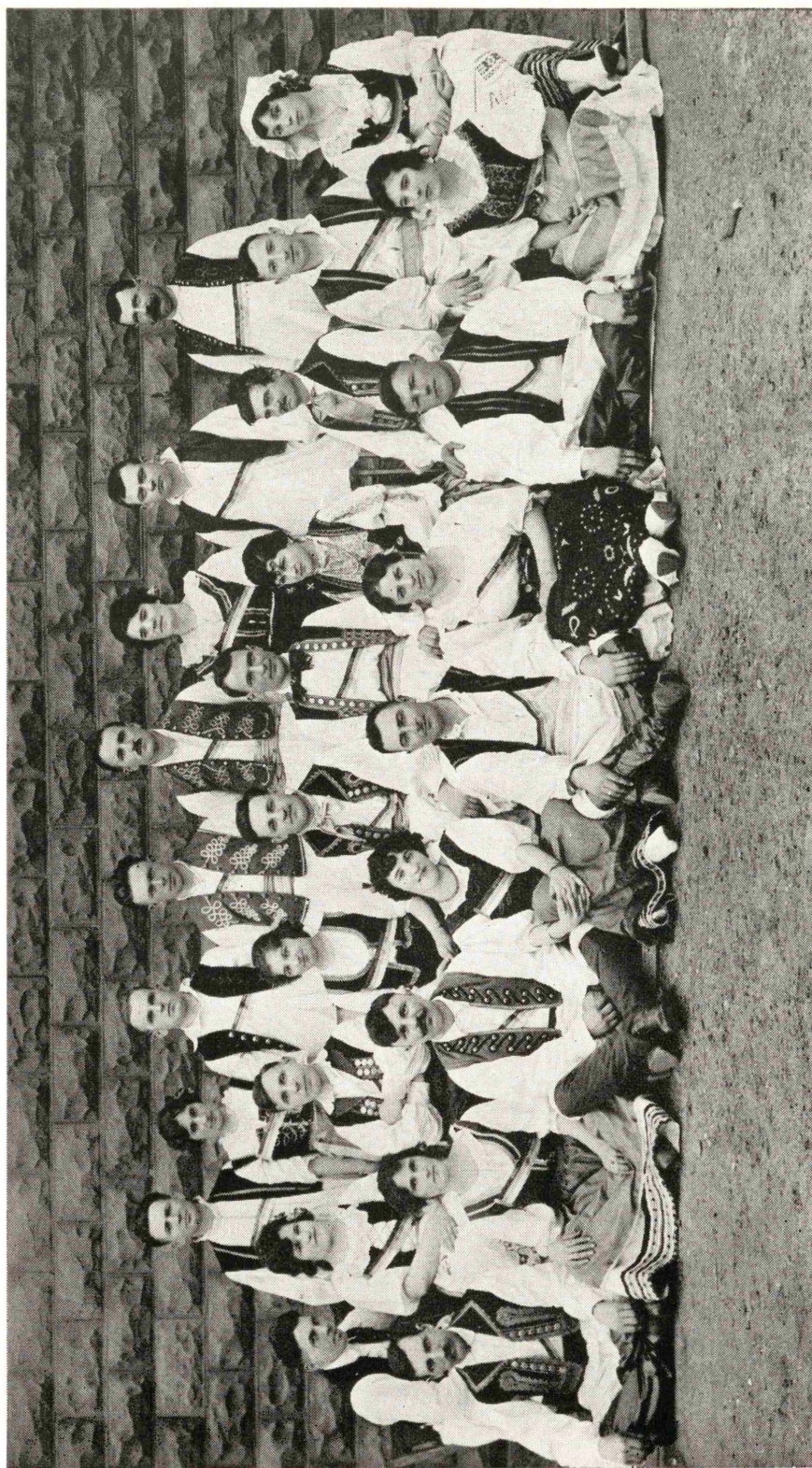
I was born of Serbian parents in a wonderful country, America! That made me an American, and yet when asked: "What are you?", I always answer: "A Serb!" I feel very fortunate to have been raised with the knowledge of Serbian culture, and born in a country made rich by many cultures. Živeli!

God bless all of you!

KARL MALDEN
(Mladen Sekulovich)

These brief, sensible and sincere greetings from Gary's Mladen Sekulovich are so complete that any addition to the meaning or feeling would be superfluous. Besides his parental upbringing, he fortified himself in his Church, which he acknowledges above. His inborn talent for acting was revealed on the stage of his Parish school. He followed and still follows the standard set for him by his parents, Peter and Minnie Sekulovich.

We are proud of him!

THEATRICAL AND NATIONAL PLAY "DJIDO" — 1915, under direction of George Rapaich

ПРЕПОРОД И НАПРЕДАК

Престао је рад у челичним индустријама. Почео је 116-то дневни штрајк који је тешко погодио и раднике и привреднике у Гери. У трговачким и другим радњама послови су сведени на најмању меру и готово изумиру. Саобраћај је улицама тако незнатан, да су нашу Геру прозвали градом духова. Фабричке сирене 7 новембра, 1959 године објављују почетак рада највеће светске индустрије најбољег гвожђа и челика. Гера се креће препороду и напретку. На том њеном успону и развоју помоћи ће је и нова државна управа и сви њени грађани, а нарочито претставници верских и националних група на челу са својим претседницима.

Срби увиђајући важност овога доба и времена изналазе и бирају за свога претседника герске црквене општине Св. Саве најбољег и најодлучнијег свога управника, брата Николу Чабрају, који се својим радом у српским организацијама, а нарочито својим радом као потпретседник наше црквено-школске општине, толико истакао, да је уређујући наше ново купљено црквено имање готово без икаквих трошкова, оспособио га за излете и пикнике месних друштава и црквених удружења.

Годишња скупштина 21 фебруара 1960 године поред претседника, Николе Чабраје, бира за потпретседника: и то првог Николу Шевера, другог Милана Марјанова и трећег Давида Бундала, за секретара Душана Лацковића, за благајника Јована Никчевића и за рачуновођу Милутина — Емила Обрена. Надзорни Одбор је био састављен од Петра Брнчића, Марка Ћућуза и Мића Радовановића. У Школски одбор су ушли: Божидар Гојковић, Живојин Чокић, Стево Боровић, Милан Свилар, Гојко Сибић, Данило Жижа, Тони Танев, Драган Курузовић, Божидар — Роберт Трбовић, Матеја Рокнић, Петар Јаковљевић, Никола Глумац, Гојко Грбић, Милан Црнојевић, Стево Глушац, Илија Тица, Јанко Буха, Чедо Радовић, Благоје Драгић, Душан Орлић, Петар Делић и Божо Шајновић.

Црквени су тутори: Љуба Дакић, Милан Пилиповић, Марко Марјановић, Ђура Прица, Божо Радовић, Гојко Сибић и Сима Цимеша. Суд части су сачињавали: Петар Секуловић, Стево Боровић, Стево Воркапић и Милан Паскаш.

Брат Никола Чабраја рођен је 10-ог јануара, 1915 године овде у Гери и ту је успешно завршио гимназију. У спортском животу узима активно учешће и истиче се као управник баскет-бол тима, Св. Саве. Ступа на рад у нашу највећу фабрику челика и ту се истиче својим мудрим и вредним радом и убрзо постаје надзорни орган — форман. Са својом одличном супругом Анђом, која се увек истиче својим српским радом и своја три сина, они су чланови нашег Српског савеза у Српском добротворном друштву Србадија.

Никола је први Србин рођен овде у Гери који учествује у раду Српског црквеног Сабора и годинама бива биран за члана Епархијског Над-

NICHOLAS CHABRAJA, former President St. Sava Church Congregation

зорног Одбора, да би доцније био изабран и за епархијског благајника

Унапређење наше школе

Да би се оспособиле просторије за рад наше недељне школе извршена је инсталација нових преграда и тако је велика сала уређена да може да служи као неколико учионица и да се после завршеног наставног рада опет доведе у свој првобитни положај.

Избором сталног учитеља, Душана Буњевића, обезбеђена је редовна и стручна настава из веронауке и српског језика и преко 200 ученика сваке године ту стиче одлично основно знање о Светосављу и Српству.

Основа споменика Срба ветерана

Постављањем нових слова и уређењем украшен је овај наш герски српски споменик палим борцима и преживелим ветеранима из оба светска рата.

Паркирање кола

Испред наше цркве налази се велики простор од неколико лотова који се користе за паркирање аутомобила. Ово земљиште је под управом брата Николе, потпуно бесплатно уређено, асфалтирано и оспособљено тако да се на њему могу да сместе неколико стотина кола. Поред тога што је овим уређењем задовољена једна од веома важних потреба наших чланова, јер је сада све теже и теже наћи смештај за кола, овим је поправљен и украшен изглед и приступ за нашу цркву.

Никола Чабраја са својим вредним сарадницима заслужује највећу захвалност српског народа у Гери за његов успешан и одличан рад, као и за ванредно велики финансиски успех, јер је и поред свих трошкова око уређења имања, подизања нове ограде и других радова; имовина црквена, која је 1-ог јануара 1960 године износила \$62,110.51 увећана за време трогодишњег успешног њиховог рада на износ од \$96,966.01.

Никола Чабраја својим одличним знањем, паметним и мудрим радом са огромним пожртвовањем својим и својих чланова породице, а уз огромну и стручну помоћ свога првог потпретседника, сада нашег претседника, Николе Шевера, успевају да се унесе препород и напредак у раду наше црквено-школске општине Св. Саве. Да се штампањем и стручним уређењем издаје наш црквени гласник Билтен; да се куповином и слањем аутомобила и помоћи Варнави Настићу, српском владици рођеном у Гери, пружи и обезбеди могућност његовог успешног верског рада у Старом Крају. Указаним пријемом и сјајним дочеком наше црквене делегације на челу са митрополитом Дамаскином заслужује најшире и најпотпуније признање свих верних српских синова и кћери, чланова наше најлепше цркве у Гери, храма Светог Саве.

Историски обрадио
Лазар Субановић

NEW ERA AND PROGRESS

Economic conditions in general had its consequences on the activities and progress of our Parish. Everything was practically at a standstill. Fortunately, in 1959, the industry began to call people back to work.

At the annual meeting, the energetic and capable vice president Nick Chabraja was elected to the presidency. His proposals and those of his board were accepted, particularly in installing all improvements and facilities on the picnic grounds — with no cost to the Parish.

The following church members, elected with Nick, February 21, 1960 served diligently and faithfully: Vice presidents, Nick Sever, Milan Marianov and David Bundalo; secretary, Dusan Lackovich; treasurer, John Nickovich; and financial secretary, Emil Manyin. The Board of Control consisted of Pete Brancic, Marko Chuchuz and Mitch Radanovich. The School Board included the following members: Robert Gojkovich, Zivojin Chokich, Steve Baroevich, Milan Svilar, Gojko Sibich, Dan Ziza, Toni Tanev, Dragan Kuruzovich, Robert Trbovich, Matija Roknich, Petar Jakovljevic, Nikola Glumac, Gojko Gerbick, Milan Crnoevich, Stevo Glusac, Ilija Tica, Janko Buha, Cedo Radovich, Blagoje Dragich, Dusan Orlich, Petar Delich and Robert Sajnovich.

The Church Elders appointed were Mile Pilipovich, Ljubo Dakich, Marko Marjanovich, George Prica, Bozo Radovich, Gojko Sibich and Sam Cimesa. The Tribunal Board consisted of Petar Sekulovich, Stevo Vorkapich and Milan Paskash.

Nick Chabraja was born in Gary and was graduated from Lew Wallace High School. He took a very active part in all sports in this Parish. In the local Steel Works,, with his hard work, forcefulness, and ingenuity, Nick was promoted to a supervisory capacity. This inspiration of his congenial and attractive wife Andja always helped his activities. Nick and Andja, with their three sons, are members of the local lodge Srbadija.

Nick's activities gained him a recognition in the affairs of our Diocese; he, being the first Gary-born Serb elected to the Board of Control. At a later date, he became the treasurer.

In order to accomodate all classes of our Sunday School, this board made immediate plans for the necessary improvements.

Mr. Dusan Bunjevich was appointed as School Superintendent. This solved another problem confronting the Parish for a long time.

The Veteran's Monument on the Church grounds was renovated: the names of the service men being inscribed in plastic and the Monument being enclosed in glass.

The asphalt surfacing of our lots West made it convenient for our parishioners to park their cars at all times.

These are some of the projects completed by this Board. They also succeeded in adding \$34,855.50 to the Parish Treasury. There are other accomplishments to the credit of this Board; such as the creation of a Church Bulletin, purchasing a car for Bishop Varnava and a stately reception for the visiting Archbishop Damaskin.

All this and more was accomplished by Nick and his board for which the parishioners are immeasurably grateful.

ПОСЛЕДЊЕ ДВЕ ГОДИНЕ

После брата Николе Чабраје за претседника Црквено-Школске Управе био је изабран брат Никола Шевер, на годишњој скупштини која је одржана на дан 10 фебруара 1963.

На тој Скупштини за чланове новоизабране Управе изабрана су браћа: Гојко Грбић I потпретседник; Милан Бундало II потпретседник; Јован Јерковић III потпретседник; Јован Никчевић, благајник; Емил Мањин, рачуновођа; Саво Вртикапа, секретар; Чланови Управе: Петар Жакула, Живан Пековић, Марко Брнчић, Славко Павлица, Животије Милојевић и Душан Буњевић, школски надзорник.

После кратког периода мирног рада новоизабране Управе дошао је изненадни напад од стране тако-зване Верске Комисије у Београду, на нас слободне Србе а преко св. архијерејског Сабора, који је био узрок великих непријатности како у нашој колонији, тако и у свима српским православним општинама широм целе Америке и слободног света. Неколико месеци владала је неизвесност шта ће бити са нама, који бранимо не само слободу своје Српске Православне Цркве, него кроз њу и слободу наше слободне отаџбине Америке и поробљене Србије. Нашла се мала група људи — који су били опсењени паролом — “за Мајку Цркву” и који су покорно примили све одлуке поробљеног св. архијерејског Сабора а то значи “Верске Комисије”, која је у ствари оружје у рукама атеистичког режима, који већ скоро 20 година трује здраву душу и витални ум нашег Српског народа као и целе Југославије.

У тим тешким моментима, када се љубав претворила у мржњу — црквено-школска Општина на челу са својим претседником, учинили су све, да мир и љубав у овом нашем педесет година старом светом Дому поново завладају. Трудили су се да докажу да се ту не ради о Мајци Цркви, чији смо и ми верни синови, за чију се слободу свесрдно боримо, нити да се ради о црквеним законима и правилима — званим канонима, него о чистој жељи непријатеља и Бога и Српског народа, да нас подели и на тај начин лакше завлада.

Дубоко жалимо што се ова наша Педесетогодишњица завршава једним оваквим догађајем, који није достојан следбеника Христових. И поред тога сматрамо да смо се по нашој историјској дужности морали осврнути са пар речи и на овај немио догађај у нашој светој Цркви.

Не желимо да судимо икога, нити имамо зла у срцима својим према икоме. Верујемо Христовим речима, да не треба мрзети грешника, него грех у њима. А мржња и свађа су грехови пред Богом.

После одласка свештеника о. Велимира Петаковића, место пароха је остало упражњено, па се Управа обратила Његовом Преосвештенству Епископу Господину Дионисију да пошаље новог свештеника. Његово Преосвештенство је послао на дужност привременог пароха јеромонаха о. Петра Банкеровића из Манастира св. Саве у Либертивилу.

Хвала Господу да су рад и сарадња Управе и новог свештеника про-

лазили у разумевању и љубави, што је помогло да се прилике у ново-насталој ситуацији среде.

У августу 1963 године наша парохија је била почашћена високом посетом Њ. Вел. Краља Петра II. Свештеник и Претседник са својом Управом и целокупни српски народ у Гери достојанствено и свечано су дочекали Краља Петра.

Своју прву славу, св. Архангела Михаила, у новој парохији свештеник је прославио по српском обичају, имајући своје парохијане као миле и драге госте.

На годишњој Скупштини одржаној 9 фебруара 1964 године изабрана је Управа и ове године на челу са братом Николом Шевером. Новоизабрана Управа остала је скоро у целом саставу као и прошле године, осим са неким малим изменама. Била су изабрана следећа браћа: Гојко Грбић I потпретседник; Милан Бундало II потпретседник; Милутин Обрен III потпретседник; Јован Никчевић благајник; Емил Мањин рачуновођа; Саво Вртикапа секретар; чланови Управе: Петар Жакула; Цвијо Мајсторовић; Марко Брнчић; Славко Павлица; Животије Милојевић; и Душан Буњевић — школски надзорник. Надзорни Одбор: Милан Р. Перић; Радослав Ћеловић; Славко Мачак. Суд Часте: Симо Каран; Петар Еркман; Михаило Радановић; Милојко Галић; Милош Радовић.

На овој годишњој Скупштини од 9 фебруара и Американци Срби и Срби из старе Домовине огромном већином су се изјаснили за став свога свештеника и своје Управе а то је да се не признају одлуке светог архијерејског Сабора у Београду од маја 1963 године, јер су донешене под притиском тако зване Верске Комисије, експонената једног режима који верује да је: “религија опијум за народ”. Такав став Управе и свештеника био је у духу одлука Х-ог Црквено-народног Сабора одржаног у Манастиру св. Саве у Либертивилу, у августу и новембру 1963 године.

Хвала Богу, наши су се редови средили. Мир и ред су опет завладали и ми данас са више поверења и духовне снаге корачамо у будућност, молећи се Христу Господу и светоме Сави да сви опет једно будемо.

Свете Литургије на Божић и Ускрс биле су по чину и свечано служене. Наш црквени хор “Карађорђе” певао је у славу Божију а Управа се и ове године као и ранијих потрудила, да света Литургија буде преношена преко WWCA станице у Гери.

За Ускрс ове године 1964 наш свети Храм као и све просторије у парохијској згради били су офарбани и очишћени. Вредним рукама госпођа: Смиља Жакула, Анета Каран, и Јелена Богданић сашивене су нове превлаке за свети Престо у Олтару и остале аналије. Захваљујући добрим дародавцима, нарочито нашем вредном Колу Сестара на челу са њеном Претседницом а на заузимање свештеника, наш свети Храм се обновио многим новим стварима. Између осталог, купљена су два нова света Јеванђеља, једно на словенском а једно на енглеском језику. Свето Јеванђеље на енглеском језику подарено је од стране породице Голуб за покој душе петнаестогодишњег сина Томислава. Добротом многих парохијана златна одежда и две нове кадионице су набављене, а породица покојног Симе Глушца, подарила нову скупоцену плаштани-

цу. Члан Управе брат Милутин Обрен много се потрудио у Цркви, свештеничком стану и свуда где је требало да све буде у најбољем реду.

Одлазак у болницу нашег вредног пионира и верног појца у Храму св. Саве пуних 50 година, осетио се међу нама. Молимо се Богу да нашем чика Сави Вртикапи поврати нарушено здравље и да га поново врати у нашу средину у којој се он несебично потрудио од дана када је као младић дошао из старе Домовине. Но Господ се побринуо и надокнадио нам отсуство болесног Саве Вртикапе и послао нам је човека који је исто тако дуги низ година био радник на Светосавском пољу овде у Гери. Долазак господина и брата Остоје Бољанића био је у прави час и нека му је од Бога награда за његов труд и рад који је уложио, а нарочито за овај рад око сређивања материјала за штампање наше Јубиларне књиге.

Наш вредни надзорник црквене школе, свршени богослов брат Душан Буњевић био је рукоположен у чин ђакона у Мисији св. Саве у Ђаксону, Калифорнија, а у чин свештеника 9 августа 1964 у Храму св. Саве у Гери, Индиана, где се он несебично трудио пуне три године. Оба рукоположења извршио је Преосвећени владика Иринеј. После рукоположења био је приређен свечани банкет, где се новорукоположени јереј о. Душан Буњевић опростио са својим геранима, јер је по потреби свете Цркве отишао за пароха у Сан Франциско. Српски народ у Гери, са љубављу је испратио о. Душана, одајући му тиме признање за његов пожртвовани рад.

На позив Управе и свештеника, по одласку о. Душана, примила се да ради наша вредна и угледна сестра госпођа Десанка Марјанов. За њену љубав према Цркви светог Саве и за њене вредне руке Господ ће је наградити. Од нас скромна хвала.

Узело би нам много места да све поименице поменемо, што је ко урадио за ову парохију, за последње две године. Нека Господ награди све оне који су се потрудили за ове последње две године, настављајући традицију очева и мајки.

Они ће увек бити у молитвама наше свете Цркве која каже:

“Још се молимо за оне који доносе добре плодове, који раде за добро овога светог и свечасног Храма, који се труде и певају . . . и да се на њих излије, Твоја Боже, велика и пребогата Милост” . . . Амин, да Бог да.

THE LAST TWO YEARS

At the Annual Meeting of the Serbian Church Parish, held on February 10, 1963, brother Nick Sever was elected President to succeed brother Nick Chabraja.

The following members were elected to serve on the Executive Board: Gordon Gerbick as First Vice- President; Milan Bundalo as Second Vice-President; John Jerkovich as Third Vice-President; John Nickovich as Treasurer; Emil Manjin as Financial Secretary; Savo Vrtikapa as Recording Secretary; Members of the Executive Board: Peter Zakula, Wayne Pekovich, Michael Brancic, Stanley Pavlitza, Zivotije Milojevich, and Dushan Bunjevich as School Superintendent.

After a short period of peaceful work by the newly-elected Board, there came an unexpected attack from the so-called Commission for Religious Affairs in Belgrade, against our independent Serbs and through the Council of Serbian Orthodox Bishops, which was the reason for much unpleasantness in our colony and in all Serbian Orthodox Parishes throughout America and the free World. For several months uncertainty prevailed not knowing what would happen to us, who not only defend our Serbian Orthodox Church, but through it we defend our independent country of America and our enslaved Serbia.

There was a small group of people — deceived by the slogan “for Mother Church”, who submissively accepted all decisions of the enslaved Holy Council of Bishops as handed down by the Commission for Religious Affairs. This Commission is in fact a weapon in the hands of an atheistic regime, which, for almost twenty years, has been poisoning the vigorous spirit and the vital intellect of the Serbian people, as well as the whole of Yugoslavia. In these difficult moments when love was changed into animosity — the Church Board with its President did the utmost to bring peace and good will once again into our fifty year old sacred Dwelling. Much effort was exerted to prove that this was not a question of Mother Church, whose faithful children and sincere defenders we are, nor was it a question of Church rules and regulations — known as canons, but the sole desire of the enemy of God and the Serbian people, to divide us and in that manner subjugate us more easily.

We deeply regret that our Fiftieth Anniversary is concluding with this kind of an incident, not dignified for the followers of Christ. And furthermore, we consider it our historical obligation to appraise this unpleasant incident within our Holy Church with a few chosen words.

We do not wish to judge anyone, nor to bear malice in our hearts for anyone. We believe in the words of Christ: “It is not proper to hate a sinner, but the very sin which is in him”. Thus hatred and quarrel are sins before God. After the departure of Rev. Velimir Petakovich, the position of Parish Priest was vacant, so the Church Board referred to

His Grace Bishop Dionisije their request for a new Priest. His Grace then sent the Hieromonk, Father Peter Bankerovich, from St. Sava Monastery in Libertyville to Gary as the temporary Priest for this Parish.

Thank God that the work and cooperation of the Church Board and the Priest proceeded in understanding and good-will, which helped to settle the circumstances of the newly-arisen situation.

In August of 1963, our Parish was honored with the eminent presence of His Majesty King Peter II. The Priest and the President, with the Church Board and the Serbian people in Gary, received His Majesty King Peter II with dignity and solemnity.

The Parish Priest celebrated according to Serbian tradition the Feast of St. Michael, the Archangel — his Krsna Slava — for the first time and had his parishioners as his dearly beloved guests.

At the Annual Meeting held February 9, 1964, the Church Board was re-elected as a body, with a few exceptions, and brother Nick Sever as President. The following members were elected: Gordon Gerbick as First Vice-President; Milan Bundalo as Second-Vice President; Emil Obren as Third Vice-President; John Nickovich as Treasurer; Emil Manjin as Financial Secretary; Savo Vrtikapa as Recording Secretary; Members of the Executive Board: Peter Zakula, Steve Majstorovich, Michael Brancic, Stanley Pavlitza, Zivotije Milojevich, and Dushan Bunjevich as school superintendent. Elected on the Tribunal Board were: Sam Karan, Peter Erkman, Mitch Radonovich, Milojko Galich, and Milos Radovich.

At this Annual Meeting of February 9th, the American Serbs and the Serbs of the homeland declared themselves to be in full accord with their Priest and the Church Board on the stand they took, and that is that the decisions of the Holy Bishops Council in Belgrade of May, 1963, are not recognized as they have been handed down by pressure of the Commission on Religious Affairs, the exponent of a regime which believes that: "Religion is an opium for the people". This stand of the Church Board and the Priest was in the spirit of the decisions of the Tenth Church National Assembly, which was held at St. Sava Monastery in Libertyville, Illinois, in August and November, 1963.

Thank God, our ranks have closed in harmony. Peace and order has again prevailed, and we today, with greater confidence and spiritual strength, are going forward into the future, praying to Christ the Lord and to Saint Sava that we may be as one again.

The Divine Liturgies for Christmas and Easter were solemnly served according to function. Our Church choir, "Karageorge", sang for the Glory of God, and this year, as in previous years, the Church Board arranged a radio broadcast over station WWCA to transmit the Holy Liturgies in Gary.

This year 1964 in time for Easter our Holy Church and the Parish Premises were painted and cleaned. The valuable hands of our women: Millie Zakula, Annette Karan and Helen Bogdanich made new covers for the Holy Throne in the Altar and all other "analoys". Thanks to our generous donors, especially to our worthy Serbian Sisters' Circle and their

President, and through the intercession of our Priest, our Holy Church was enriched with many new items. In addition, two Holy Gospels were purchased, one in the old Slavonic and the other in English. The Holy Gospel in English was donated by the Golub family in memory of their fifteen year old son, Tommy. With the generosity of many Parishioners, the Priest's golden vestments, two new censors, and new robes for the Altar boys (Acolytes) were purchased, and the family of the late Simo Glusac donated a beautiful "Plastanica" (Antimins). Brother Emil Obren, member of the Executive Board, made great efforts to bring everything into good order within the Church, the Parish residence and wherever it was necessary.

The departure to the hospital of our worthy pioneer and faithful chanter for the past fifty years in our Church of St. Sava was deeply felt amongst us. We pray to the Lord God that our Savo Vrtikapa recovers from this siege of illness, and that he returns to our community in which he unselfishly worked each day since he was a young man, coming from the old country. Now then, The Lord provided and supplemented the absence of Savo Vrtikapa by sending us a man who has also been active for many years in the St. Sava Parish here in Gary. The arrival of brother Steve Boljanich came at the right moment; and may the Lord grant him long life for all of his efforts and work which he invested, and especially for the work on the organization of all materials for printing in our Jubilee Book.

Our capable superintendent of the Church School, a graduate Theologian, brother Dushan Bunjevich, was ordained a deacon at St. Sava Mission in Jackson, California; and he was ordained into Holy Priesthood on August 9th, 1964, in St. Sava Church in Gary, Indiana, where he worked unselfishly for three years. Both ordinations were performed by His Grace Bishop Irinej. After the ordination in Gary, a festive banquet was prepared in honor of the newly-ordained Priest, Father Dushan Bunjevich, who then took leave of his parishioners, who loved him dearly. His appointment as Parish Priest in San Francisco, California, was demanded by the Holy Church through necessity and Father Bunjevich with his family left Gary shortly thereafter.

Upon the request of the Church Board and the Priest, Mrs. Desanka Marianov accepted the post of superintendent which was vacated by Father Dushan Bunjevich's departure. The Lord will reward her for her valuable assistance and good will toward her Church St. Sava and her people. From us — our most humble appreciation.

They will always be in the prayers of our Holy Church, which says: "Again we pray for those who bear fruitfulness, and labor for the good of our sacred and all-venerable Church, for those who perform good works and sing . . . that Thou, o All-Merciful Lord, pour over them Thy great and rich Mercies . . . Grant it, o Lord! . . . Amen! . . .

ДОСАДАШЊИ СВЕШТЕНИЦИ У ГЕРИ

Пре оснивања црквено-школске општине Св. Сава у Гери, повремено су долазили свештеници из других парохија и вршили чинодејства и богослужења у приватним становима. Није било срестава ни после оснивања црквено-школске општине да се нађе и плаћа стални свештеник.

До оснивања наше црквене администрације у Америци, српске цркве су потпадале под управу руске америчке цркве и руски су епископи рукополагали свештенике и за наш српски народ. Зато је у Гери руски свештеник о. Венијамин вршио све обреде и као руски и као српски парох. Волео је наш народ тога оца Венијамина, али је желео да има свога човека, свога Србина за свога пароха. Чим су обезбеђена сретства за покриће црквених трошкова и плаћање свештеника, одмах је пронађен парох. То је био негдашњи учитељ герске српске школе Павле Вељков.

Овде су имена и привремених и сталних свештеника наше цркве Св. Саве.

Душан Богић ступио је на дужност месеца децембра 1914 године и после два месеца напустио је нашу парохију.

Паја Вељков био је од 10 јуна 1915 до 9 марта 1916 године.

Милан Југовић, зна се да је ступио на дужност 16 марта 1916.

Филип Средановић изабран је за пароха 9 априла 1916 и служио је до 20 августа 1917 године.

Павле Вељков по други пут долази за пароха 20 августа 1917 и служи до септембра исте године.

Петар Стијачић ступа на дужност 19 септембра 1917 и служи до 1 марта 1931 године.

Богољуб Гаковић опслуживао је маја и јуна 1931 године.

Извесно време је био парох у цркви на 39 и Вашингтон Павле Марковић.

Душан Шуклетовић ступа на дужност 6 децембра 1931 и служи до 31 децембра 1941 године.

Владимир Мрвичин ступа на дужност 1 јануара 1942 и служи до 1 децембра 1947.

Никола Секулић долази 1 децембра 1947 и остаје до 14 априла 1951.

Светозар Радовановић ступа на дужност 14 априла 1951 и остаје до 30 децембра 1955.

Душан Шуклетовић по други пут долази и ступа на дужност пароха 1 јануара 1956 и остаје до 17 јануара 1960 године.

Велимир Петаковић служи од 17 јануара 1960 до 1 августа 1963, и Петар Банкеровић од 1 августа 1963 године, и још је на овој светој дужности.

PAST PARISH PRIESTS IN GARY

Before the organization of the St. Sava Serbian Church and School Parish of Gary, there came, from time to time, priests from other parishes and performed official and private services. Even after establishing the Serbian Church and School there existed no financial possibilities to pay a regular priest.

Before the administration of the Serbian Church in America was established, the churches were under the American Russian Church; Russian Bishops ordained the priests for our Serbian people. The Russian priest, Rev. Benjamin, performed his duties in Gary as a Russian Priest.

Father Benjamin was well liked by the Serbian people, but they preferred a priest of their own nationality. As soon as financial means were provided to cover Church expenses and to compensate the Priests, the Serbs in Gary immediately found a Priest, Father Paul Veljkov, a former Serbian School teacher in Gary.

Entered here are the names of the temporary and permanent Priests of our St. Sava Church:

Dushan Bogich assumed his duties in December, 1914, and left our Parish two months later;

Paul Veljkov came June 10, 1915, and stayed until March 9, 1916;

It is understood that Milan Jugovich assumed his duties on March 16, 1916;

Philip Sredanovich was selected as Parish Priest on April 9, 1916, when he assumed his duties, and remained until August 20, 1917;

Paul Veljkov once again assumed duties on August 20, 1917, to September of the same year;

Peter Stijachich assumed his duties on September 19, 1917, and officiated until March 1, 1931;

Bogoljub Gakovich served the months of May and June, 1931;

Paul Markovich was for a time Parish Priest at 39th Avenue and Washington Street;

Dushan Shoukletovich assumed duties on December 6, 1931, and served until December 31, 1941;

Vladimir Mrvichin assumed duties on January 1, 1942, and served until December 1, 1947;

Nikola Sekulich arrived December 1, 1947, and remained until April 14, 1951;

Svetozar Radovanovich assumed his duties on April 14, 1951, and remained until December 30, 1955;

Dushan Shoukletovich once again assumed duties on January 1, 1956, and served until January 17, 1960;

Velimir Petakovich served from January 17, 1960, to August 1, 1963;

Father Peter Bankerovich assumed his duties on August 1, 1963, and he is serving to this day at his sacred obligation.

УПРАВЕ ЦРКВЕНО-ШКОЛСКЕ ОПШТИНЕ Св. САВЕ У ГЕРИ ОД ОСНИВАЊА ДО ДАНАС

У првим годинама управе црквено-школске општине Св. Сава мењале су се доста често. Вероватно нису у почетку располагали довољним искуством и у то је доба долазила до изражаја више младалачка плаховитост и поноситост него права стваралачка трезвеност. Иако то није изазивало тешке последице ипак је успоравало напредак и развој.

Оно што је добро и чему треба одати признање је чињеница да се људи никада нису отимали ни за положаје ни за власт. Као да су вршене испитивања и да су проналазили начин на који ће извршити избор најбољих људи за своје претседнике и управнике.

Било је у том тражењу и лутања и пропуштања и зато често најлакше на празнине, где нема никаквих података и где нису сачуване никакве забелешке о раду. Зато се нису могла ни изнети сва имена управника у нашој црквено-школској општини и зато се овде у главном ограничило на објављивање оних имена и личности о којима постоје писани или штампани податци.

Претседници и секретари

На првој народној скупштини одржаној 24 фебруара 1914 под претседништвом Боже Трбовића и записничара Стеве Орлића одлучено је да се 8 марта исте те године изврши избор претседника и Глиша Рапаић бива изабран за првог претседника наше општине, а Стево Орлић за секретара-тајника. Глиша Рапаић води седнице до 10 септембра, а 12 новембра исте 1914 скупштина је изабрала за претседника Стеву Орлића, а за секретара Јову Кладарина. Свега неколико седница Кладарин врши ту дужност у којој га замењује Јово Х. Т. Поповић. Под претседништвом Стеве Орлића врши се куповина имања, подижу школу и просторије за вршење светих богослужења на углу 20 и Конектикут улице. На дан 1 јула 1915 године, одмах после извршеног освећења новокупљеног имања, Стева Орлић подноси оставку и на његово место долази дотадашњи потпредседник Петар Прица.

На годишњој скупштини 25 децембра 1915 изабран је за претседника Јово Т. Марић, а за секретара Сава Вртикапа, који врши ту дужност све до 12 августа 1916 када га замењује Душан Трбовић.

Годишња скупштина одржана 31 децембра 1916 бира за претседника Луку Р. Грковића, а за секретара Душана Трбовића, кога 29 априла 1917 замењује Стево Дукић.

На ванредној скупштини 15 јула 1917 Марко Лукач изабран је за претседника, Жарко — Славко Димитровић за секретара. Докле је ова управа водила општинске послове не може се утврдити, али се зна да су после били претседници за једно врло кратко време Ђукан Рапаић, па затим Стеван Орешчанин, да би опет дошао на чело Марко Лукач.

Из записника годишње скупштине одржане 3 септембра 1921 види

се да је за председника дошао Ђура Миљановић, а за секретара Лука Кристифоровић. После Ђура, претседник је био Крсто Братић. Сада опет наступа празнина. Све до 30 септембра 1923 године нема података ко је на управи, а тога дана скупштини претседава Глиша Рапайић и за претседника бива изабран Михаило Дучић, а за секретара Божо Т. Мартиновић. Докле сва управа води послове није остало забележено у записницима и чак шта више, за време од 19 марта 1924 све до априла 1930 године у записницима нема никаквог трага о раду црквено - школске управе. Сачувана су нека документа у епархијској архиви из којих се види следеће:

1 — Црквена општина под претседништвом М. Б. Михаиловића и секретара Луке Кристифоровића упућује 19 августа 1926 године позив ново-хиротонисаном епископу Мардарију да присуствује банкету који је у његову част заказан и одржан 30 августа 1926 године.

2 — Управа герске цркве под претседништвом Б. Т. Мартиновића и секретара Глише Рапайића доставља почетком августа 1929 године молбу епископу Мардарију да на дан 8 септембра изврши освећење темеља будуће цркве.

Из записника редовне месечне седнице од 1 априла 1930 године види се да је претседник Јефто Вулетић, а секретар Стево Мартиновић. Међутим, по изјави Јефта Вулетића, закључује се, да је он изабран за претседника у првој половини јануара 1929 године и да је ту дужност примио од Боже Мартиновића, који је заступао у претседничком положају Михаила Дучића, који се у то доба налазио у Европи. Секретар Стево Мартиновић 6 децембра 1936 подноси оставку и на његово место долази избором Стево Орлић.

На редовној годишњој скупштини 5 децембра 1937 дошао је за претседника Ђуро Миљановић, а за секретара Стево Орлић, који 10 маја 1939 подноси оставку и на његово место ступа 14 јуна исте године Остоја Бољанић.

24 јануара 1943 изабран је за претседника Давид Бундало који остаје на овом положају пуних 12 година, а за то време били су секретари: Остоја Бољанић, Стево Орлић, парох Никола Секулић, Марко Витковић, свештеник Ђорђе Лазић и парох Светозар Радовановић.

Раде Таталовић изабран је за претседника 1955 и остаје на тој дужности до почетка 1960 године, а за то време секретари су: Душан Лацковић, а затим Сава Вртикапа.

Од 1960 до 1963 године био је претседник Никола Чабраја, а секретар Сава Вртикапа.

Данашњи претседник Никола Шевер изабран је за претседника почетком 1963 године, а за секретара Сава Вртикапа, да би га затим кад је оболео привремено заступио у том послу данашњи секретар Остоја Бољанић.

BOARDS OF ST. SAVA CHURCH AND SCHOOL PARISH FROM BEGINNING TO DATE

During the first years of this Parish, the boards were elected and changed quite often. Lacking sufficient experience, a youthful timidity and pride was coming to an expression. There were no serious consequences, still the progress was retarded — from time to time.

One positive fact remains that those men never competed for a position or authority. It appears as if they were searching for the most capable men as its leaders. Lacking in administrative knowledge, the records therefore, are incomplete. That is the main reason why the names of all board members were not included here and for which we ask your apology.

PRESIDENTS AND SECRETARIES

At the meeting of February 24, 1914, Bozo Trbovich presided as temporary chairman. George Rapaich was elected as the first president and Steve Orlich as secretary.

Following are the presidents and secretaries that served to this date:

President — Stevo Orlich — Secretary — John Kladarin and John A. T. Popovich — Remainder of same year Petar Prica, presided with John A. T. Popovich as secretary. — Nov. 12, 1914 to July 1, 1915.

President — John T. Marich — Secretary — Savo Vrtikapa — Dusan Trbovich — Dec. 25, 1915 to Aug. 12, 1916.

President — Luka R. Grkovich — Secretary — Dusan Trbovich — Steve Dukich — Dec. 31, 1916 to July 15, 1917.

President — Marko Lukach — Secretary — Zarko-Slavko Dimitrovich — July 15, 1917 until — —

The records show Stevan Orescanin and Marko Lukach to have followed the preceding board, but no records of the termination of their service.

On September 3, 1921, George Miljanovich was elected as president while Louis C. Christopher served as secretary. Krsto Bratich served after Miljanovich.

In September of 1923, Mitchell M. Duchich becomes president and Robert T. Martin as secretary.

Records show that under the presidency of M. B. Mihailovich, a banquet was given in honor of the newly ordained Bishop Mardary, on August 30, 1926. On September 8, 1929, under R. T. Martin, Bishop Mardary blessed the grounds on 13th and Connecticut Street.

Jefto Vuletich and Steve Martin were elected as president and secretary April 1, 1930. They served during the worst economic depression the U. S. A. ever experienced and saved the church from financial catastrophe. The former served until Dec. 5, 1937. with Steve Martin and Stevo Orlich as secretaries. On Dec. 5, 1937 George Miljanovich was

again elected as president with secretaries Steve Orlich and Steve Boljanich.

Jan. 24, 1943, David Bundalo was elected as president and served until 1955. During that period, secretaries were Steve Boljanich, Steve Orlich, Rev. Nikola Sekulich, Marko Vitkovich, Rev. George Lazich and Rev. Svetozar Radovanovich. In 1955 the American born Serb, Rudy Tuttle was elected president and served until 1960 with Dusan Lackovich and Savo Vrtikapa as secretaries.

During the period of 1960-1963, Nick Chabraja was president and Savo Vrtikapa as secretary.

The Board elected in February of 1963, serves under the presidency of Nick Sever with Savo Vrtikapa as secretary while Steve Boljanich serves temporarily at present.

ДОБРОТВОРИ ЦРКВЕ СВ. САВЕ У ГЕРИ

Марко Лукач

У првим редовима на оснивању црквено-школске општине Св. Сава и њеног првог храма и школе увек је био Марко Лукач. Истиче се својим одушевљењем и радом за све оно што је српско и православно. Предњачи са својим мудрим предлозима и разумним примедбама. Народ га радо слуша и уважава његове речи. Бира га и за претседника Црквено школске општине Св. Сава 15 јула, 1917 године. Он је био оснивач и претседник добротворног друштва Косовски Осветници које се 1936 године ујединило са друштвом Краљ Петар II.

Пожртвован рад Марка Лукача био је познат и тадашњој влади у Београду и она га је на предлог министра просвете одликовала ордемом Светог Саве трећег степена.

У најлепшој успомени сачувано је име Марка Лукача. Неће се заборавити значај његовог успешног рада и његове заслуге на отплату црквеног дуга за време његовог претседниковања. При поласку 1919 године у нашу милу Србију свратио је Марко у црквену канцеларију да наплати бондове од зајма кога је дао за нашу цркву. Давид Бундало у својим успоменама и сећањима, објављеним на 10 страни Светосавља у броју 7 од 1960 године наводи: "Сећам се добро покојног Марка Лукача кад каже, ЈА ПОКЛАЊАМ МОЈЕ БОНДОВЕ ЦРКВИ, ТО ЋЕ МЕНИ БОГ НАДОКНАДИТИ".

Марко Лукач отишао је у нашу дивну поносну Босну код своје родитељске куће и код своје миле деце. Држава је овом родољубу дала имање у Славонији, где је провео остатак свога живота.

Нека је вечна слава и хвала нашем драгом Марку Лукачу, а за спас његове племените душе, моле се Срби у Гери и дају парастос свима својим добротворима сваке године приликом прославе освећења нашег храма.

BENEFACTORS OF ST. SAVA CHURCH

Marko Lukach

In the front ranks of the founders of our St. Sava Church School Parish, Marko Lukach was ever present. He distinguished himself with his enthusiastic efforts for all that was Serbian and Orthodox. He took the lead with his wise proposals and sensible suggestions. The people listened to him and respected his statements. He was elected President of the St. Sava Parish on July 15, 1917. He was also founder and President of the Serbian Benevolent Society "Kosovo Martyrs", which merged with the Society, "King Peter II", in 1936.

The devoted activities of Marko Lukach were well-known to the then government in Belgrade, and, upon the recommendation of the Ministry of Education, he was decorated with the Medal of St. Sava, III degree. The name of Marko Lukach is preserved in sweet memory. The significance of his success and endeavor to pay off the Church mortgage during his tenure of office will never be forgotten. Prior to his departure for his beloved Serbia in 1919, Marko visited the Church office and donated his bonds issued to him which were charged to the Parish. David Bundalo reminisced in the publication, "Svetosavlje", edition No. 7 page 10 of 1960, in which he stated: "I recall that the late Marko Lukach had said, I DONATE MY BONDS TO MY CHURCH, FOR THAT GOD WILL REWARD ME."

Marko Lukach departed for his beautiful and proud Bosnia to his family home and to his beloved children. The government granted him some property in Slavonia where he spent the remainder of his life.

May eternal glory and our gratitude be upon our dear Marko, and for the redemption of his noble soul the Serbs of Gary pray and hold requiem for all benefactors every year at the annual celebration of the consecration of our Church.

VLADO MEDENICA WITH HIS WIFE

ВЛАДО МЕДЕНИЦА

У великом броју трудбеника и радника наше црквено-школске општине Св. Саве у Гери, Индиана, свакако једно од најистакнутијих имена и лица је покојни Владо Меденица. Наше организације нису никада располагале огромним бројем стручних лица способних за рачуноводствене послове. Међутим, за правилан развој и напредак неопходно је водити уредно и тачно материјалне издатке, а нарочито се у томе раду Владо Меденица показао стручан и способан.

Меденица је био рачуновођа и под управом и претседништвом Јефта Вулетића и под управом Ђуре Миљановића и Давида Бундала. И, сва три претседника увек су истицала своје задовољство што им је финансиско пословање најуредније вођено и увек су на годишњим скупштинама изјављивали Влади Меденици своју најтоплију захвалност за његов одличан и бесплатан рад. Чак шта више, неколико пута је годишња скупштина решавала да награди Владу и новчано, али је он то енергично увек одбијао, истичући, да му је најмилија награда ако му се записнички исказе признање за његов рад. Неколико година је сарађивао и на рачуноводственим књигама Епархије.

Нарочито је био узбудљив тренутак када је 26 јуна 1945 године претседник Давид Бундало отварајући сузним очима црквену седницу у огромном болу и напору да не букне у плач изјавио: "Заслужни дугогодишњи рачуновођа српске светосавске цркве у Гери, Влада Меденица, лежи мртав на одру. Браћо управници, наш добри Владо умро је. Нема га више међу живима. Немамо више вредног и честитог Влада Меденице. Да ли ћемо наћи човека који ће га моћи наследити?"

Позвао сам вас вечерас да се договоримо како би на најдостојнији начин испратили свога брата Владу до његове вечне куће. Све вас молим да настојите да је овај спровод што величанственији, да буде онакав какав заслужује незаборавни брат Владо".

На седници је решено:

1. Да се тело Влада Меденице пренесе у цркву. Да остане изложено у храму у четвртак и петак и да се затим превезе у манастир у Либертивилу.

2. Црква ће купити сребрни венац и положити на одар покојника; да за покој душе црква приреди даћу после погребa.

3. Да звона са нашег храма кроз 15 дана свако вече у пола седам часова оглашују смрт његову.

4. Да се у току од три године на свакој литургији његово име спомиње, ако црквени прописи друкчије не наређују, а да се првих шест недеља на свакој литургији држи за њега заупокојена служба.

Уз огромно учешће народа сахрањен је на манастирском гробљу у Либертивилу Владо Меденица.

Влади су герски Срби захвални за његов рад и он ће остати и служити млађим поколењима за пример савршеног српског и црквеног рада. Слава ти драги Владо!

VLADO MEDENICA

In the great number of zealous workers around our Church-School Parish of St. Sava in Gary, the name of Vlado Medenica stands out as a most remarkable person. Our organizations did not have many professional and capable bookkeepers of financial affairs. In the meantime, for proper development and necessary progress the material expenditures must be carried out in good order and correctly, and Vlado Medenica in this work proved himself capably and professionally.

Medenica served as financial secretary on the Church Board under the presidency of John Wuletich and also under presidents George Miljanovich and David Bundalo. The three presidents always declared their great satisfaction on the proper handling of financial affairs by Vlado Medenica and proclaimed their warmest appreciation for his exceptional and gratuitous work. What is more, a number of times at the annual meetings, the membership moved that Vlado be compensated in money, but he always refused by emphasizing that his greatest reward would be if his efforts are given recognition in the minutes of the meeting. For some years, he was associated in the financial affairs of the Diocese.

On June 26, 1945, President David Bundalo opened the regular Church meeting with tears in his eyes and announced: "Our worthy brother, Vlado Medenica, the financial secretary of our Board for many years in Gary, lies dead in his coffin. He is no longer among the living. Gone is our worthy and respected Vlado Medenica.

I am asking you this evening to discuss the plans for the funeral of our brother Vlado, that we may accompany our brother Vlado to his eternal resting-place. I beg of you all to make this funeral a grand one which our never-to-be-forgotten brother Vlado deserves".

At the meeting the following was resolved:

1. That the body of Vlado Medenica be transferred into our Church. That he lies in state in the Church on Thursday and Friday, and afterwards be transported to the Monastery in Libertyville.
2. The Church will purchase a silver wreath and place it on the coffin; that the Church will prepare the "dacha" after the burial.
3. That the bells of our Church will ring for 15 days, announcing his death.
4. That in the course of three years, at each liturgical service his name will be mentioned, unless church rules do not dictate otherwise, and that for the first six weeks at each liturgical services will be held memorial services for him.

Vlado Medenica was buried in the Monastery cemetery at Libertyville with the attendance of great numbers of our people.

The Gary Serbs are grateful to Vlado for his work and he will remain as an example of a splendid Serbian and Church worker. Glory to you, dear Vlado!

ЦРКВЕНИ ДОБРОТВОР СТЕВАН СЛАВИЋ

У Америци се путем добровољних прилога и легата издржавају многе верске, културне и хумане организације. Оставити после своје смрти своју имовину и завештати својој цркви већи износ новца веома је чест случај и у старом крају и готово свуда на свету. Свакако се међу добротворима и онима који су завештали своју имовину црквама и просветним установама убрајају Срби у први ред. Они су познати по својој љубави за своју цркву и за своје Српство.

И у Гери је обичај да се остави завештање у корист и за добро своје цркве Свети Сава. Тако је Раде Вајагић, преко свога пријатеља Симе Цимеше оставио цркви сто долара, Стеван Славић оставио је сву своју уштеђевину у износу од \$3,770.00 за напредак и процват своје љубљене цркве Св. Саве. Умро је 28 јануара 1953 године. За време од шест недеља у нашем светом храму одржавала се заупокојена литургија нашем добротвору Стевану Славићу. У знак своје пажње према своме дародавцу црквена управа приредила је за покој душе покојног Стевана Славића и четрдесетодневни и шестомесечни и годишњи парастос. Приликом сваких задушница наш свештеник не само да окади гроб покојника, већ одржи и помен и молитву уздиже Свевишњем за рајско насеље Стеваново.

За време свога живота Стеван је служио свима својим српским савременицима у Гери као пример честитости, доброте и љубави и за своју цркву и за своје ближње.

Умирући као Христов војник осећао је снагу Божанске љубави и са лакоћом је прешао из овог света у онај вечни, духовни.

Управа цркве Свети Сава са највећим поштовањем и благодарношћу сећа се Стевана Славића и захвална је на његовом великом завештању и упућујући своје молитве за све своје добротворе моли се Господу Богу да се смиљује на свога смиреног слугу Стевана Славића.

Слава ти драги Стево.

MITCHELL M. DUCHICH

МИХАИЛО М. ДУЧИЋ

Веома млад, дошао је почетком овог столећа за старијим братом Савом у Тексас а овај десетак година раније. Иако су тамо имали своју лепу радњу, осетили су се осамљени, без свог народа. Михаило је био у Чикагу па је 1906 године дошао у Гери и 12 година доцније и Саво. Овде, у овом ново започетом граду су отворили једну од првих радњи животних намирница. Успешно су је водили, продали и онда, први, започели на велико радњу млека и млечних производа.

Доласком у слободу, активирали су се у градском социјалном и политичком животу. Брат Саво је и сувише рано напустио овај свет а Михаило до краја свога живота остао у породичној заједници са снајом Лепосавом. Као члан оснивач, активно је учествовао у свим локалним и америчким и српским организацијама. Биран је и у веће герске општине. Своју радњу је проширио и модернизовао као нико други у држави Индиани. Две трећине његових упосленика су били Срби, као и пословође Стево Мартиновић и Радован Папић.

Почетком Другог светског рата к њему је дошао и избегли му рођак, бивши југословенски амбасадор у Шпанији Јован Дучић. Црњи гласови из домовине нису могли допирати. Сви усташки и немачки пороци по примеру Тренкових пандура су се слили на српску нејач, старо и немоћно. Јовановом иницијативом, у Гери се оснива Српска Народна Одбрана, што све остале колоније следе. Михаило се бира као њен председник — ни мање ни више — осамнаест година.

Своју радњу је гледао најмање. Скоро никад. Путовао по Америци, бодрио, организовао, бранио и покушавао, да “глувим” савезницима претстави праведност и одлучну борбеност српског живља. Све то, “о своме руху и круху”. Свој дом претворио у зборно место истомишљеника и сарадника. Где год фондови подбаце, Михаило поткусурује. Ћути, никоме не прича, и данас је само Богу знано, коме се све у невољи није нашао.

Свршетак рата није његове делатности смањило, нити њему олакшао. Иако је био већ подобро закорачио у друго полустолеће, он се још са пуно воље одзива вапају обескућених и од “пријатеља” одбачених српских синова паћеника. Оснива одборе, гарантује, потписује и омогућује браћи да изнова почну живот, достојан човеку. Обнавља српске богомоље које су “браћа” претворили у коњушнице. Сам Бог зна колико их је омогућио да продуже и обогате своје школовање. Па шта? Где су? **Однародили** су се и налазе задовољство у туђој средини. То му је тешко пало на срце. Најтеже дане је преживљавао са старом, увенулом и излапелом тако званом дипломацијом која је посејала и сеје крваво семе у редове његових некадашњих бораца и дародаваца.

Телесно и душевно **оронуо**, у већ прилично поодмаклим годинама, напokon је успео, да бремене многогодишњег тешког рада, часно и чисто преда млађима. Осетио је да се крај бриближује. Отишао је с овог грешног света, без приговора, роптања, неозлојеђен, неувређен, без жаљења на овог или оног, већ задовољан, да је имао духа, снаге и могућности да своме роду послужи.

Вечан му помен!

Саво Вртикапа

MITCHELL M. DUCHICH

At the turn of this century, Mitchell M. Duchich, as a very young man, followed his brother, Savo, to this country. He came to live in Texas where his brother, Savo, had settled about ten years earlier. Although they had a profitable business, they felt the lack of companionship and loneliness without their own people. Mitchell came to Chicago, and in 1906, he came to Gary. Three years later his brother, Savo, joined him. Here in Gary, a newly-founded city, they established one of the first grocery stores, successfully operated it, and eventually sold it to start the first dairy in this city.

Upon arrival into freedom, they became very active in city, social and political affairs. Mitchell's brother, Savo, passed away at an early age, and Mitchell, to the very end of his days, made his home with his sister-in-law, Leposava Duchich. As a charter member, he was active in all local American and Serbian organizations. He also served on the City Council. He improved and modernized his dairy establishment which was equal to none in the State of Indiana. Two-thirds of his employees were of Serbian descent as were the two managers, Steve Martin and Ralph Papich.

At the beginning of World War II, his cousin, the former Yugoslav Ambassador to Spain, Mr. Jovan Duchich, came as a refugee to live with Mitchell. More deplorable news could not have come from the Homeland. For example, through "Trenk-like" terrorist police the entire Ustashi and German forces had unleashed their fury upon the helpless Serbs — the old and the weak. Therefore, upon Jovan Duchich's initiative, the Serbs in Gary organized the Serbian National Defense Council; this, in turn, was done by all other Serbian colonies in the United States. Mitchell was elected as its President for eighteen consecutive years.

His business rarely received his attention. Almost never. He traveled throughout America; encouraged, organized, defended, and tried to acquaint the Allies, who had turned a deaf ear to the Serbian cause of the sincerity and the resolute fighting spirit of the Serbian people. All this, "off of back and from his daily bread". He turned his home into a meeting-place for sympathizers and co-workers. Wherever funds were insufficient, Mitchell covered the expenses. Silent, never a word to anyone, only known to God alone, how many there were in distress whom he did not help!

The end of the war did not decrease his activities, nor lessen his burden. Although well advanced in years, he willingly responded to the call of the homeless and the suffering sons of Serbians who were cruelly rejected by their "friends". He formed committees; he vouched for,

signed for, and enabled his brothers to begin life anew, as a respectable human being. He restored Serbian Churches, which the "brethren" had transformed into stables. God alone knows how many he helped to continue and enrich their education. So what? Where are they? They have DENATIONALIZED themselves, and have found satisfaction in alien centers. This greatly burdened his soul. He re-lived the saddest days with the old, withered and senile, so-called diplomats, who had sown, and still are sowing, the bloody seeds with the ranks of his former defenders and benefactors.

Physically and spiritually weakened, in reasonably advanced years, nevertheless he succeeded to transfer, honorably and honestly, the years of burdensome toil to the younger generation. He departed from this errant world, without reproach, without complaint, without prejudice, without affront, without regret about one or the other, but satisfied, that he had the inspiration, strength and ability to serve his people.

May his Memory be Eternal!

SAVO VRTIKAPA.

ЖИВОТА ЂУРЂЕВИЋ

Велики Добротвор Српске Цркве "Св. Саве" у Гери

Српски родољуб Живота Ђурђевић рођен је 5. маја 1898. у великом селу јуначке Шумадије, Азања. Умро је (од повреда задобијених од непознатих лица на улици) на дан 19. марта 1961. у Гери, Индиана.

Пре рата био је железнички и речно-паробродарски чиновник. Као борац против комунизма дошао је у Америку у 1951, и увек давао свој допринос борби за ослобођење српског народа. Ценио је много рад и борбу једног од највећих међу слободним Србима, Др. Слободана М. Драшковића.

Својом последњом вољом оставио је својој цркви "Св. Саве" у Гери, Индиана своје животно осигурање од \$5.000, које је после његове смрти и исплате државне таксе износило и данас се води по књигама на његовом имену у износу од \$4,874.76.

Умро је у 62 години свог живота не дочекавши да види своју много вољену, поново ослобођену царску Србију. Сахрањен је у среду 22. марта 1961. уз учешће великог броја пријатеља.

Нека је лака земља великом добротвору светог храма српске православне цркве "Св. Саве" у Гери, Индиана почившем Животи Ђурђевићу и нека његовој напаћеној души Бог подари рајско насеље!

КРСМАН ОТАШЕВИЋ

MRS. MILKA RAPAICH
Born Sept. 27, 1896 — Died March 10, 1943

МИЛКА РАПАИЋ

Кад човек говори о српској жени, њему се потсвесно намеће мисао да у њој види мајку, добротворку, стуб куће и светло топлог огњишта.

Као мајка, она излива сву Богом дану љубав на своја чеда, бди над њима сва предана љубави и животу своје деце. Ретки су људи који то могу да схвате и разумеју. Нико још није успео да опише мајку у свој њеној потпуности.

Као добротворка, она се удаљује од своје уоквирене средине, и нагоном осећања, проширује своју делатност. Кроз организацију помаже своју цркву, али, и ту је она далековиднија и осетљивија од човека. Не налази се она само на варљивим говорничким педесталима, већ проширује домен своје живе цркве. Тешки ожалашћене, посећује болесне и осамљене и увек са гранчицом мира у рукама.

Као стуб куће, око ње се све креће. Муж, деца, брига и савети о њиховом здрављу и увек готова да себе за њих жртвује.

Као светло топлог огњишта, жена је схватила своју дужност. Увек у настојању да су јој и муж и деца насмејани, као што је пламен на огњишту топао. Сва је предана тој топлоти, увек мислећи, да треба још више да учини и да јој је огњиште топлије. Њени погледи на мир, разумевање мира у човечанству су до данас остали неиспуњени.

То и таква је била Милка Рапаић. Вечан јој помен!

MILKA RAPAICH

When a man speaks of a Serbian woman he is instinctively forced to think of her as a Mother, a benefactor, a pillar of home and a glow of a warm home.

As a Mother she casts her God given love upon her children, she is vigil, her entire life is meant for her children. Rare are men who could comprehend that and understand. No one yet was competent enough to describe a Mother in her entirety.

As a benefactress she broadens her horizon and by instinctiveness of feeling she also broadens her activity. She helps her church through an organization where she is more farsighted and more sensitive than a man. She is not found on deceiving pedestals of speakers but widens the domain of her living church. She consoles the bereaved, visits with those afflicted with illness and loneliness, always with a word of peace.

As a pillar of home, everything is revolving around her. Husband, children, worries and advices for their health, always ready to sacrifice for them.

As a glow of warm home, a woman understands her duty. As is the flame of hearth always warm so is she endeavoring to see her husband and children always smiling. She is all devoted to that warmth and always thinking that she should do more to make her home warmer. Her views on peace, an understanding of peace in humanity remained unfulfilled to this date.

That and such was Milka Rapaich. God rest her soul!

VLADO I TINA ZIVANOV

ВЛАДИ И ТИНА ЖИВАНОВ

Наши педесетогодишњи чланови, верни сарадници и дародавци. Има ли икога у Гери да их се не сећа? Живот им се састојао у скромности. Они су код своје куће, или у цркви или у српској дворани. Били су два српска живота а једна душа — никад се нису раздвајали. У границама своје могућности свагда су се одазивали. Њих двоје служе као пример, као симбол свих оних њихових савременика и на овом и на оном свету. Могло би се рећи, да кроз ово неколико посвећених речи овим двома покојницима, ми, живи, желимо да искажемо сва своја осећања, поштовања и захвалност и осталим Србима — православцима, који су седели и који седе у последњим редовима а дарују међу првима.

Слава им!

Црквено-Школска Општина, Св. Саве.

VLADO AND TINA ZIVANOV

Our fifty year members, loyal fellow-workers and donors. Is there anyone in Gary who does not remember them? Their lives were composed of modesty and generosity. They are in their own home, either in Church or in the Serbian Hall. They were two Serbian lives and yet one soul — they were inseparable. They always responded within their limited means with a great heart. They serve as an example, as a symbol of all their contemporaries in this and in the other world. It can be said, through these few dedicated words about these two deceased members, that we, the living, wish to demonstrate our sympathy, our respect and our gratitude to them and all Serbs — Orthodox, who always took and still take a back seat, but in their generosity are among the first. Glory to them!

SERBIAN CHURCH BOARD, ST. SAVA

ОЛГА ТРБОВИЋ - КУЈАЧИЋ

Рођена у нашем равном Срему, у веома младим годинама остала је без родитеља. Нашле су се две хришћанске душе, како Сремци кажу "Попа" и његова попадија и посвоје малу Олгу.

У тој свештеничкој кући је имала прилику да поприми све најбоље у животу, и она то није пропустила. Одгој у духу Српства и Православља ју је пратио кроз цео њен живот.

Доласком у ову земљу она је све то своје стечено знање стављала на расположење свом народу. Још као млада жена, озбиљно, правилно и свесрдно је схватила важност српског окупљања. Оснивала је и помагала оснивати. У најтежим данима кроз које је Српство пролазило за време оба рата, покретала је на борбу и помоћ. председавала је и извршавала наређења председавајућих.

У целом том вртлогу светских збивања, она је нашла времена да кроз читање оплемени своју душу, и онда исто то, да пренесе на свој народ.

Поред њених поучних активности, речју и пером, она је свуда ширила српску народну песму и музику. Њене песмице, не неког високог и нестварног стила, биле су намењене и доступне њеном роду. Кроз њих је будила и ојачавала, кад год и где год, је уздисај српске душе захтевао. Знање је црпела и из своје околине — свог народа — чије добре врлине и рђава понашања је знала усклађивати ка добром, корисном и непоколебивом исходу. Црпела га је такође из своје скромне библиотеке, у чијој средини је увек налазила одушка и окрепљења, за свој искрено стваралачки рад.

Још је много хтела да уради, имала је полета, али, оно неизбежно, је и њу снашло у њеним најјачим годинама одушевљења и зрелости за рад.

Вечан јој помен!

OLGA TRBOVICH-KUJACHICH

Born on the plains of our Srem, in her early childhood was left parentless. There were two good Christian souls, "good Father" as the people from Srem address clergyman, and his wife who adopted little Olga.

In the home of that clergyman, she had an opportunity to acquire the best in everything, and she did not miss out on anything. Through her entire life, the schooling in the spirit of Serbianism and Orthodoxy guided her.

After her arrival to this country, all her acquired knowledge was placed at the disposal of her own people. The importance of togetherness she comprehended seriously, correctly and wholeheartedly, as a young woman. She organized and helped to organize. During the most difficult days the Serbian people were going through at the time of the two Wars, she gave inspiration to fight and to assist. She presided, and she respected the orders of the presiding ones.

In the entire whirlpool of the world's events, she found enough time to ennoble her spirit through reading, and to transmit it to her people.

Adding to her educational activities in word and with pen, she spread the Serbian national song and music everywhere. Her poetry, not being of lofty and unrealistic style, was intended for and understood by her people. Through this she awakened, inspired and strengthened the Serbian spirit wherever it was in demand. She gained her knowledge through environment and her people, whose fine qualities and miserable behavior she was able to harmonize into good, beneficial and unwavering results. She also gained more insight from her modest library where she found relief and solace for her sincere and creative work.

She wished to do so much more, she had the ambition, but the inevitable came in her most forceful years of enthusiasm and maturity for creative work.

To her Memory Eternal!

ЛУКА Р. ГРКОВИЋ

Рођен, одрастао и нижу трговачку школу завршио у српском Требињу. Своју прву трговину отворио у Бањој Луци, где се и оженио. По завршеном војном отслужењу у Бечу, дошао у Чикаго и убрзо у Гери. Радио је и физичке послове док нису он и Трипо Спасојевић основали своју радњу угља и леда на велико. Поред тога, у овом новом граду све се упрегло у оснивању српских организација. председавао је и Црквеној општини и друштвима. Био је први старешина Соколске жупе за Америку и потпредседник Савеза Слога. Делегат на многим конвенцијама наших савеза.

За време Првог светског рата га је гувернер државе Индиана поставио за члана Америчког Црвеног Крста за Индиану. У овом граду је био активан и у трговачком и у социјалном свету.

Кад је 1917 године у Америку дошла Српска Војна Мисија да регрутује добровољце, Лука је запоставио своју породицу и радњу. Путовао по целој Америци са Мисијом, агитовао, говорио и бодрио младе Србе, предочавајући им пропаст Србије. Пратио их, и у вези са том мисијом и професором Пупином руководио њиховим одашиљањем. Захтевао је да и он иде на Солунски фронт али му шеф Војне мисије, пуковник Милан Прибићевић пише: "Не слажем се са вашим предлогом да и ви идете на Солунски фронт, ви нама више користите овде". Сачувана документа о томе сведоче. Краљ Петар I га је одликовао, орденом св. Саве V степена.

Преписка, са из Русије, избеглим архимандритом а каснијим овде првим српским архиепископом Мардаријем и конзулом Радојем Јанковићем, сведочи, да је веома живо сарађивао на оснивању Српске Архиепископије и манастира у Либертивилу. Све своје активности и сва своја путовања је подносио из сопствених средстава. Његова кућа на 417 Ист Риџ Род у Гери је била збориште свих договора за српство.

Међу својим народом као и међу Американцима је био познат по високом моралу и побожности. Породице и политичких противника је увек ценио и обожавао. Зато су га поштовали, то му је била неупоредиво велика одлика. Своју урођену довитљивост је увек испољавао, кад су то интереси Српства захтевали.

Поболевао је последњих месеци свога живота и 1928 године, тек у својој 47-ој години, напустио овај свет, оставивши иза себе супругу Мару и једино дете, ћерку Љубицу.

Вечан му помен!

LOUIS R. GRKOVICH

Born, raised and graduated from Business School in Serbian Trebinje. He established his first business in Banja Luka where he married. After completion of his military duty in Venna, he migrated to Chicago and soon to Gary. Worked as manual laborer until he and Tripo Spasojevich established their wholesale business, Gary Ice and Coal Co. In addition, Louis availed himself to organize the Serbians in this new city. He served as president in parish and other organizations. He was the first Elder of Falcons in U. S. A. and vice president of Serbian Federation Unity. A delegate to many conventions of our Benevolent Federations.

During the First World War, the Governor of State of Indiana appointed him as member of American Red Cross for the state. Here in city he was active in civic and social functions.

When Serbian Military Mission arrived in 1917 to America to recruit Volunteers, Louis neglected his own business. He travelled all over the country with that Mission, agitating, speaking and encouraging young Serbs, pointing out to them the Serbia in ruins. In cooperation with Professor Pupin, he managed and escorted them on their journey. He wanted to go with them to Salonica front, but the Chief of Serbian Military Mission, Colonel Milan Pribichevich writes to him. "I do not agree with your proposal, you are of more benefit here." Documents saved to this date verify that King Peter I ordained him with decoration of St. Sava, fifth degree.

Correspondence with newly arrived Monk from Russia Archimandrite Mardary who later became first Serbian Bishop in America, and former Yugoslav Consul General Radoje Yankovich, proves, that, he actively participated in organizing Serbian Diocese in Libertyville. All his activities and travelings were on his own expense. His home on 417 East Ridge was turned into a meeting place for Serbianism.

Among Serbians as well as Americans he was known for his high moral of life and piety. Families of his political adversaries he always respected and held in high esteem. For that he was known, that was his big, and incomparable quality. His inborn cleverness was always used when Serbianism demanded.

He was ailing for last few months of his life and in 1928, when only 47 years old passed on, leaving his wife Mary and the only child daughter Violet.

God rest his soul.

Горњи Храм и Дом "Светога Саве" у Гери, Инд.
најлепши и највећи у Српству ван Домовине,
подигнут је са свесрдним пожртвовањем и искре-
ном Хришћанском љубављу његових припадника.
Међу онима, који су допринели подизању ове куле
Светиље и показали своју дубоку верско-народну
свест јест и

ДОМ МАРКА ВИТКОВИЋА

Као видан знак признања, издаје се ова

ДИПЛОМА

Нека му је част и хвала!

За Српску Православну Црквено Школску Општину "Св. Саве"
у Гери, Инд. на дан Нове 1942 године.

Православна Црква
Лукаша Муклеговит
Саво
Олимпијо Босажић
Милош
Милорад Вејновић
Саво
Броје Милошевић
Броје
Владимир Раденковић
Радоје

DIPLOMA — issued to Marko Vitkovich and his family in 1942 by the St. Sava Parish Board, which is reproduced here and which was sent to all members of our parish to show the Board's appreciation for their moral, physical, and financial help in the construction of our present St. Sava Church.

ЦРКВЕНИ ПОЈЦИ

Веома мали број стручних појаца је био у герској цркви до данас. Али је било аматера чија је топла љубав и ревносно посећивање црквених богослужења достојно замењивала стручност. Они су славили Бога својим срцем и љубављу. Народ и свештенство били су задовољни својим појцима.

Први појак је био Александар Надлачки или Чика Шандор, како су га из милоште звали. После њега је појао Јездимир Предраг.

Народ се сећа да је за певницом певао и Лука Грковић, Јевто Вулетих, Васо Чоловић и други. Својим редовним појањем највише су задужили свештенике и српску колонију САВО ВРТИКАПА, Симо Домазет, и Марко Марјановић.

И досадањи пароси и народ умели су да цене ове људе и увек су им били благодарни. Тако ће вероватно бити и у будућности.

Од свих ових појаца, најдуже и најревносније дужност појца је вршио и врши САВО ВРТИКАПА без кога се ниједан обред није вршио. Његова љубав и добра воља, да својим стеченим знањем, послужи Богу и своме народу, никада не малаксава, он зато живи, то му је део живота. Њега његов народ зато цени и поштује и он се том "платом" задовољава. Наша захвалност припада Божидару Радовићу, бив. учитељу, који својим дивним појањем сада још више уздижу лепоту светих богослужења.

CHURCH CHANTERS

Very small number of qualified chanters were in Gary's church, to this date. But the warm love and regular attendance of church services by amateur chanters replaced the professionals. These amateurs freed the church of additional expenses. They prayed with their humbleness — but with heart and love.

Anyhow, Gary's church always had the volunteer chanters. The clergy and the people were satisfied with them.

The first chanter was Alexander Nadlachki, or as they loved to call him "Uncle Shandor".

People remember that Luka Grkovich, Jevta Vuletich, Vaso Colovch and others chanted.

With their regular attendance to chant and respond to services were Savo Vrtikapa, Simo Domazet and Marko Marjanovich.

Both the clergy and people respected these men and were always grateful to them. No doubt it will remain the same in the future.

Of all these chanters, the longest and most faithful service was, and still is that of SAVO VRTIKAPA without whom a single service was not performed. His love and good will, to, with his acquired knowledge, serve God and his people. He never tires, he lives for his church, that is the God of his life. People respect and love him, he satisfies himself with that "pay".

We also must acknowledge the fine responses of Mr. Bozidar B. Radovich, a school teacher from Yugoslavia. He volunteered just when he is needed the most, which is appreciated by the entire congregation.

НАШИ ВРЕДНИ ТУТОРИ

У недостатку забележака из прошлости, нама ће бити немогуће да се и по овом делу наше историје изјаснимо, онако као што ми желимо. Ипак, ми знамо и треба да разумемо њихову дужност — на први поглед, не од велике важности. И то је света дужност, пуна воље и одажности, без обзира на своје обавезе, проводе или непогодно време. Они су на свом месту, увек готови да послуже. У ред ових су спадали наши покојници: Исо Грбић, Симо Домазет, Васо Мрђеновић, Васо Чоловић, Пајо Дангубић, Симо Цимеша, и Раде Ресановић.

Данас ту дужност ревносно врше браћа: Петар Секуловић, Љубо Дакић, Андрија Мулин, Ђуро Прица и Миле Пилиповић који се већ подуже налази у болници, и који је заслужио нашу пажњу и посету.

Слава покојницима, и хвала нашим живим трудбеницима!

OUR CHURCH ELDERS

Due to lack of historical records, it will be impossible to expound this part of our history as well as we would like to. Still, we know and must understand these obligations which, at first glance, do not seem of great importance. This, also, is a sacred obligation, endowed by good will and devotion, disregarding personal duties, enjoyment and inclement weather. They are at their post, always ready to serve. Among these elders are our deceased brothers: Iso Gerbick, Simo Domazet, Vaso Colovich, Pajo Dangubich, Simo Cimesa, and Rade Resanovich.

Today, this duty is faithfully performed by: Peter Sekulovich, Ljubo Dakich, Andrija Mulin, George Price and Mile Pilipovich, who is confined at present in a hospital and deserves our attention and respect.

Glory to our dearly departed, and deep gratitude to our living workers!

“МОЈА РЕЧ ИЗ ПРВИХ ДАНА”

Док је наша Гера била још у свом најранијем зачетку ја сам у њу дошао 6 октобра 1906. Као и ја и други наши Срби досељеници, у потрази за радом, су пристизали а неки већ и били овде.

Дивљина терена, тешки физички послови као и непознавање језика и обичаја, су сачињавали наш свакидашњи мукотрпни живот. Време се мењало, напреднији и лакши животни проблеми су ишли упоредо са тим временом. У нама Србима су се појавиле и оживеле укоренење жеље да на ову Герску пржину пренесемо бар једно мало острвце вољене Србије где би наши верски и народни обичаји дошли до свог изражаја.

Није ишло лако, као све друго, у животу. Ипак, нисмо дозволили обесхрабрењу да нас победи. Десетог фебруара, 1910, састали смо се нас седморца . . . Лука Р. Грковић, Мато Ђук, Душан Ђеловић, Јово Т. Марић, Танасије Настић, Михаило Дучић, и Стево Орлић . . . и заверили се један другом да ћемо своју заветну мисао — подизање Српске Цркве — помоћу Бога и народа, остварити. Бог и судбина су хтели да сам ја, од ових горе поменутих неимара, још једини у животу. Сан нас седморице се остварио.

Отада, па до данас, пратио сам и учествовао у сваком раду око овога што данас имамо. Осећам да је моје перо сувише слабо да то све опише, али зато историја је неумитна и не заборавља. У предвечерје свог живота, моје су жеље, а и убеђење, да ћете ви, наша овде — рође-на децо, наставити путем својих отаца. Школовани сте, све могућности су пред вама, чврсти темељи су постављени да продужите путем Светосавља. Чувајте се страпцутице, дела ваших дедова и отаца су часна и никоме не дугују извињење. Радите договорно! Правило нека вам буде . . . Ко не воли своје, не поштује ни туђе. Бог и св. Сава нека вас прате.

Јово Т. Марић

First Serbian children born in Gary, Indiana:

MILAN PUSHKAR

JOHN DEJANOVICH DAVIS

MARY VUKADINOVICH BADOVINAC

A PIONEER RECOLLECTS NOSTALGICALLY

"Lest We Forget"

While the City of Gary was still in its early infancy, I laid eyes, for the first time, on its tar paper shacks October 6, 1906. Another "boom town" was born again on the shores of Lake Michigan. Thus, many of my fellow compatriots, like myself, were arriving here to join others who had come for the same purpose of working in the steel mills.

The sandy, rugged terrain, long hours of hard physical work, with little, if any, knowledge of the language and customs, comprised our daily living and struggle for a better life.

Over the years economic conditions of the working man had improved enough to allow us, the early pioneers of this growing community, to bring to reality a long-cherished dream of a "little Serbia", in which we could fully express our spiritual devotions and homespun customs.

Things did not run smoothly at all times. However, we refused to become discouraged and give in to defeat. On February 10, 1910, seven members of our small community convened in common trust and bond . . . Louis R. Grkovich, Matt Chuk, Dushan Chelovich, John T. Marich, Tanasije Nastich, Mitchell M. Duchich and Steve Orlich . . . pledging ourselves to establish a Serbian Church with the help of Almighty God and our parishioners. Fate and Divine Providence, it appears, so intended that I remain the only living member of the original founders of our Church. The common pledge of all seven has been fulfilled, thank God.

From that time on, I actively participated and followed with deep interest the affairs of our church community. My skill in writing is far too weak to give a true description of my reminiscings in the twilight years of my life. However, history is persevering in the events of man, never failing to forget his good deeds, no matter how small they may seem in the face of national crises and world tribulations.

At the threshold of a long and fruitful life, I wish only to point out my nurtured hopes and thoughts that you, the younger generation born here, continue the work laid down for you by your fathers and forefathers. You are educated, and have all the opportunities before you of continuing in the spirit and tradition of your patron Saint Sava. Beware of devious short cuts or byways. The deeds of your fathers are honorable and need no explanation or justification. Work in harmony! Let your motto be: "He who does not love his own, does not respect others".

Our Lord and Saint Sava watch over you.

JOHN T. MARICH

НАША 'ПЕПА' И ЊЕНЕ САРАДНИЦЕ

Немогуће је замислити, ма какав рад у овој општини, без вредних чланица Кола Српских Сестара, те и овом приликом управа ове општине им изјављује своју захвалност. Све су свесрдно радиле, која више, која мање, али као у сваком раду, једне се безприговорно жртвују. Тако и у овом случају, сестра ЈОЗЕФИНА САМАРЦИЈА, "Пепа", је ту, ко био, ко не био. Може ли ико да замисли, за колико душа је она спремала за последњих 50 или више година? Она се сва предала раду за своју цркву. Још никоме није рекла да не може, све до данас, иако је и њено време за општи рад, давно прошло, али она се одазива, као да је најмлађа од свих својих сестара у Колу.

Скоро исто се може да каже и за њене најверније и највредније сараднице — нешто млађе. Међу тима су, увек, као на званичну дужност, готове да се одазову, сестре БОСИЉКА ВРТИКАПА, АНКА ДОТЛИЋ, МИЛИЦА МИЛОЈЕВИЋ, МИЛИЦА ДЕЛИЋ, АНЂА ДОМАЗЕТ, и до скоро КАТА МЕАНЦИЈА, и многе друге које мало или нимало не заостају иза њих, чија сва имена је немогуће овде навести и које молимо да нам то опросте.

Ово кратко признање је бледа слика према оном што су све вредне чланице Кола Српских Сестара радиле и постигле, а чији рад је осветљен кроз пожртвованост ових горе наведених.

Ваш рад, драге сестре, је немогуће на папир ставити и нашу благодарност изнети — Бог је с вама, и он ће вас благословити и дати снаге да припремите и научите наше млађе сестре и ћерке да вас оне замене у вашем тешком раду.

Почасти захтевају они који очекују да се на тај начин уздигну, јер то не могу постићи сопственим врлинама.

OUR PERPETUAL WORKERS: (Front) Pepa Samardžija, Ruža S. Radovanovich, Anka Dotlich; standing: Milica Milojevich, Bosiljka Vrtikapa and Milica Delich

OUR 'PEPA' AND HER CO-WORKERS

It is impossible to imagine any work in this Parish without our industrious members of the Serbian Sisters' Circle, and at this time, the Church Board of this Parish expresses its gratefulness to these women. They have worked wholeheartedly, some more — some less, but as in all other endeavors, have devoted themselves without reproach. So it is in this instance; sister JOSEPHINE SAMARDZIJA, affectionately nicknamed "PEPA", is on the job, regardless of who is or is not there. Can anyone imagine how many people she has served in the past fifty or more years? She completely devoted herself in this work for her church. She has never said to anyone that she could not help; even to this day, when we know that her retirement is long overdue, she responds to the call for help, just as though she is the youngest of all the sisters in the Circle.

Almost the same statement can be made about her most loyal and most industrious co-workers, somewhat younger than she. Amongst them are: BOSILJKA VRTIKAPA, ANNA DOTLICH, MILICA DELICH, MILICA MILOJEVICH, ANDJA DOMAZET, and until recently, KATA MEANDZIJA, who were always ready to report for work, as though it were an act of official obligation. And many more sisters should not be overlooked, but their names can not be entered here, for which we hope and pray they will forgive us.

This brief recognition is a pale depiction of the worthy accomplishments of our sister-members, whose efforts are distinguished by their unselfish devotion through the members mentioned above.

Your work and our gratitude, dear sisters, is impossible to put down on paper. — God is with you, and He will bless you as you welcome your younger sisters and daughters, who can replace you.

Glory seekers are those who expect to promote themselves through it because they can not achieve it through their own virtues.

ST. SAVA SCHOOL BOARD

Left to right: Dan Kuruzovich, Andrija Mulin, Alex Bozich, Eli Kirby, Rev. Peter Bankerovich, Peter Zakula, Sam Karan, Jerry Dusich, Steve Majstorovich, and Dan Orlich.

THE HISTORY OF SUNDAY SCHOOL IN GARY

Although this is the 50th anniversary of the dedication of this Church, our Sunday School has been in existence only 15 years. The reason for this is as follows:

When our parents and grandparents first migrated to this country, they brought with them their Faith in God, their love of Jesus Christ, their deep seated teachings of Orthodoxy, and their memories and customs of their home land. As they settled into different areas of the new land, like all other alien groups, mostly because of the language barrier, they automatically settled among their own people wherever there was work for them. Thus were born the great Serbian colonies of this country, the biggest of all Gary, Indiana.

Because of the deep and great love of these people, they began to build Churches to preserve Orthodoxy for their children. But with little money, a lot of hard work, sacrifices, and very little help, if any, from the seat of Orthodoxy in Belgrade, the Churches did begin to rise. All of our Churches' are titles, 'Church and School Community', and all Church boards have a School board. In most cases, this was just a title given to the 'runners-up' in the annual Church board election.

Yes, we used to have Serbian school on Saturdays, to teach us language, religion, culture and customs. This class was conducted by the local Parish Priest who had all he could do to hold his colony together, just performing his regular Church duties.

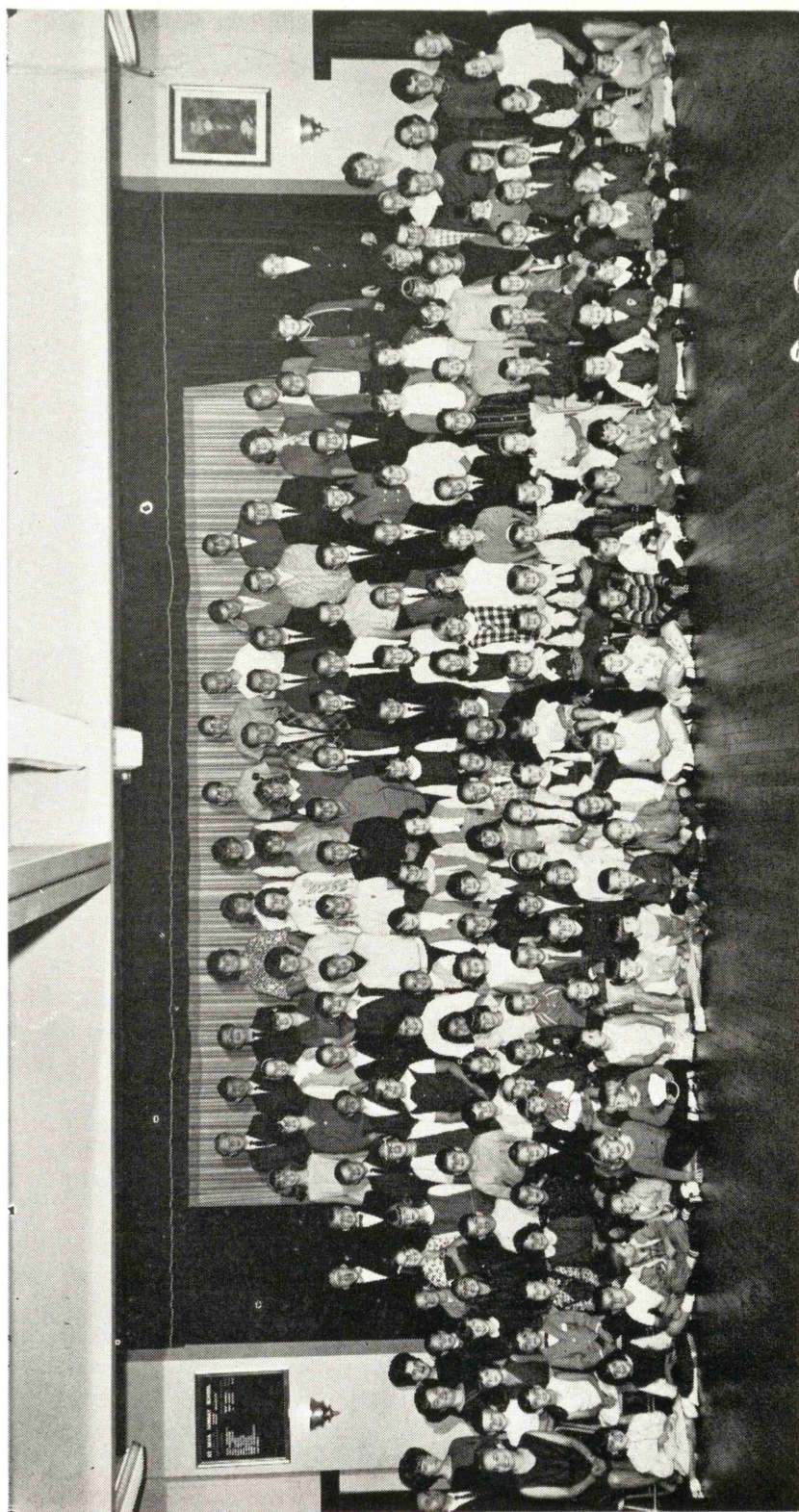
At the time, this was sufficient religious education for our youngsters, since they spoke Serbian at home, and most of the family social life revolved around the Church.

But as the children grew older and entered public schools, they began to socialize with outsiders, and English became the predominant speaking language. Serbian school attendance fell off, as outside social and sports interests became more of an every day part of the Serbian child's life. Soon just a few of the children were attending classes.

Consequently, as the years passed, a great many of our youngsters drifted away from the Church, and began to marry into different faiths. Even some of those that had attended Serbian school were being lost.

This was the situation that prevailed in Gary, in 1949 when Mr. Nick Sever, our present Church President, confronted the Church board with the idea of starting an English speaking Sunday school with laymen teachers, under the guidance of the Church Priest.

The School Board at that time consisted of only five members, as compared to today's 22 member board. The original board members were Mr. Nick Sever, President and members: Mr. Emil Manjin, Mr. George Jaksich, Mr. Steve Baroevich, Mr. Dan Kuruzovich and Mr. Jovo Orlich.

ST. SAVA PARISH SCHOOL. — Rev. Peter Bankerovich and Teachers.

Mr. Dan Kuruzovch has served consecutively on every School Board since the original one, and his wife Rose has been one of our teachers from the beginning. Many thanks.

The Church and School Board received permission from our Bishop Dionisije in Libertyville, to proceed with the new 'school program' in the Gary church. Immediately, the attendance increased from 30 to 150 students, and has been increasing steadily through the years, and had reached 318 last year.

School Board presidents that have served us through the years have been Nick Sever, Gordon Sibich, Milo Sekulovich, Steve Baroevich, Robert Goykovich, Gordon Gerbick and Peter Zakula.

In 1960 the School Board realizing the need for help to our school system, asked Gordon Gerbick to organize a Parent Teachers Association. The purpose of the P. T. A. was to help the School Board in their fund raising ventures and to create social and recreational facilities for our youngsters, within our Church. This organization has proven to be a tremendous success, and the P. T. A. has become the backbone of our Sunday School Board.

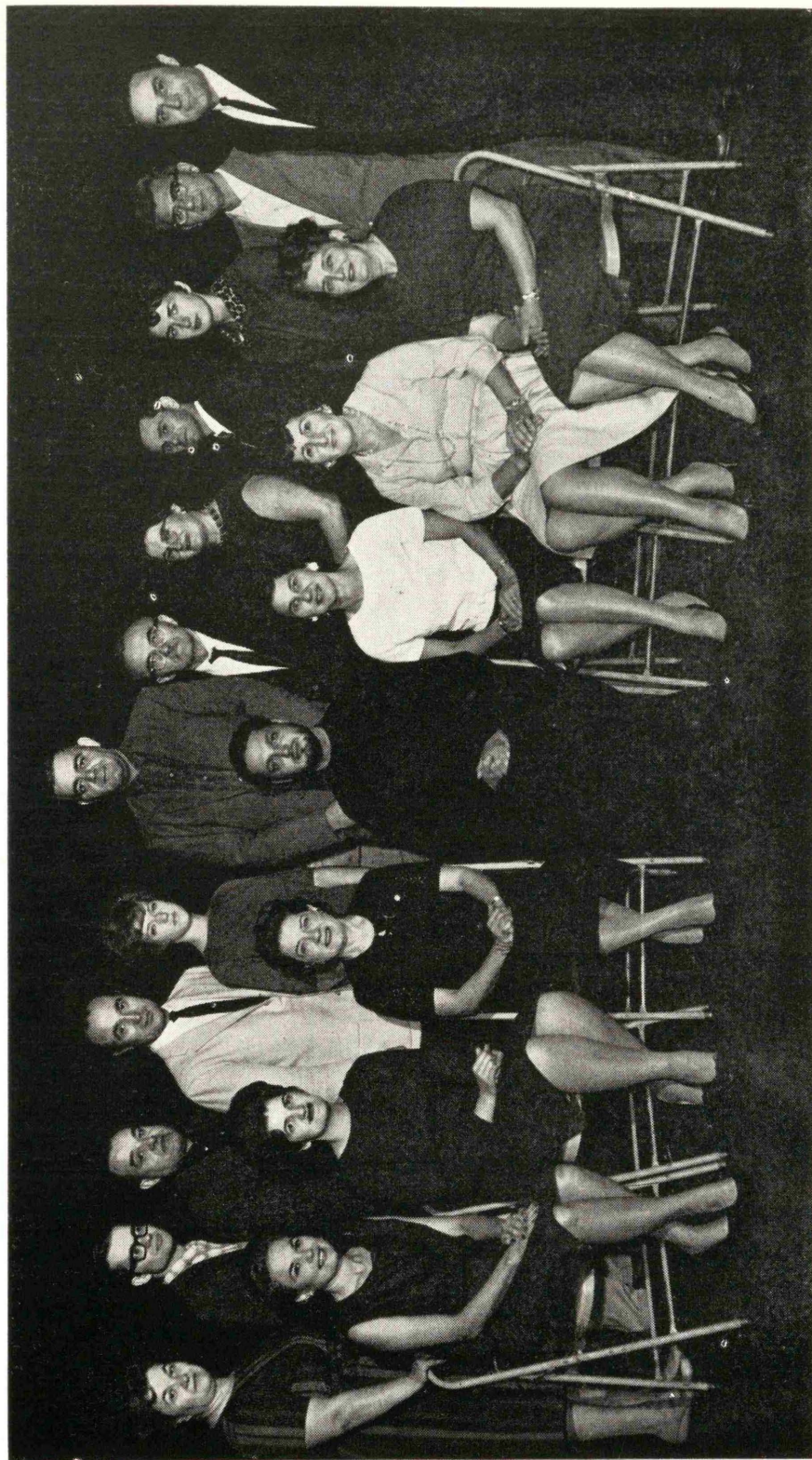
In 1961, the Church and School board, recognizing their responsibilities with the growth of the Sunday School, hired Mr. Dusan Bunjevich, a theological student, as the School Superintendent to direct the school curriculum together with the Parish Priest. Gary has become the only Serbian colony in this country with a fully paid qualified School Superintendent.

Your School Board, in keeping with its practice of striving for more efficient religious education for our youngsters, has set upon a new program for this year.

On the recommendation of our Parish Priest, and our Diocesan Bishop in Libertyville, we are going to hold our Sunday school on Saturdays. Three major factors have contributed to this decision. First, as good Orthodox Christians, our children and teachers should be attending the Holy Liturgy every Sunday. This was not possible, under the program we were following, as the school was conducted during the Holy Liturgy. Secondly, and for the same reason, the Parish Priest, who is the spiritual leader and official head of school, was not able to be with the children during the school hour. Finally, the teachers will have more time (one hour more) to present the lessons to the children, whereby the students will receive a well rounded Orthodox education, including Liturgical responses and folk-lore dancing.

Of course, we realize the changeover to Saturday, would present a few problems, such as transportation for those youngsters whose parents work on Saturday. But through our registration survey, we received a tremendous response in answer to voluntary car pools. The co-operation of these parents has not necessitated a bus rental that we had anticipated.

This changeover is not something that was done on the spur of the moment. As a matter of fact, the advantages and disadvantages have been discussed at our meetings for the past three years. But, only after

ST. SAVA PARISH SCHOOL TEACHERS

Left to right, front: Annette Karen, Millie Zakula, Bessie Marianov, School Superintendent; Rev. Peter Bankerovich, Mary Milanovich, Jagoda Sever, Ann Delich.

Back row: Violet Golub, Tom Kazich, Nikola Knezevich, Chedo Radovich, Eva Simich, Alex Bozich, Andrija Mulin, Ann Pamuchina, Dan Zorich, Zorine Vitkovich, Jerry Dusich, Milan Petrich.

receiving the blessings of the Diocese the School Board decided to institute the Saturday program this year.

As you know our past school superintendent, Mr. Dusan Bunjevich, was ordained into the ranks of the priest-hood, this past summer, and Rev. Father Bunjevich has been assigned to the parish in San Francisco, California. We have worked closely with Fr. Dusan these past 3½ years, and we shall miss him dearly. We wish Fr. Dusan and his family much happiness and success in his service of our Lord, in his parish in California.

In the meantime your School Board, in conjunction with your Church Board, has hired Mrs. Bessie Marianov, past president of our Gary Sisters Circle, and chief translator of our church for many years, as our new school superintendent and assistant to the Church Board.

Mrs. Marianov will find the following School Board members willing and capable helpers in the continued success of our religious church school: Peter Zakula, president; Alex Bozich, secretary; Sam Karan, treasurer; Board Members — Dan Kuruzovich, Dan Orlich, George Jaksich, Andrija Mulin, Eli Kirby, Steve Majstorovich, Milan Perich, Chedo Radovich, Nikola Knezevich, Mike Petrich and Jerry Dusich, who is also our P. T. A. president.

Our teachers for the year will be: Mrs. Rose Kuruzovich, and Mrs. Helen Nestorovich, kindergarten; Mrs. Millie Zakula, Grade I; Mrs. Helen Mandich, Grade II; Miss Eva Simich, Grade III; Mrs. Violet Golub, Grade IV; Mr. Tom Kazich, Grade V; Mrs. Mary Milanovich, Grade VI; Mrs. Dan Zorich, Grade VII; Mrs. Ann Delich, Grade VIII; Mrs. Anette Karan, teen-agers; Mrs. Ann Pamachena, singing and music teacher, and young Peter Delich in charge of slides and movie projector.

Unable to return again this year because they are working Saturdays, or are starting into college, are the following teachers to whom we owe a debt of gratitude — they are: Miss Daisy Wuletich, Mrs. Marlene Kosanovich, Miss Barbara Sever and Mike Svilar.

On behalf of all the aforementioned dedicated teachers and school board members, we offer our congratulations on this, the 50th anniversary of our St. Sava Church. For we shall have continued success and growth through these youngsters, whom we guide today.

On behalf of all the members of the St. Sava Serbian Orthodox Church of Gary, Indiana, we wish to express our appreciation to the many Sunday School teachers and to the many School Board members that have served through all the years. To these unheralded workers who have given unselfishly of themselves toward the religious education of our children, we acknowledge our indebtedness and gratitude.

YOUR ST. SAVA SCHOOL BOARD

Reasons for calamity should be looked for in one's self first, and then in others. It is usually the other way around.

PARENT TEACHERS ASSOCIATION

PARENT-TEACHERS ASSOCIATION

The formulation of a St. Sava PTA was first discussed at meetings of the St. Sava School Board and teachers in the latter part of 1958. Mr. Robert Gojkovich, President of the School Board, had put this on the agenda after many requests from parents and teachers that we should investigate the possibility of forming this worth-while organization. Everyone agreed that the PTA had done a fine job in our Public Schools.

The first pre-organization meeting was scheduled for September 10, 1958, in our Church Hall; and sixteen individuals were present. Here plans were begun to form our St. Sava PTA, an organization of Parents and Teachers that would cooperate with our School Board in their main goal of better religious and cultural education for our children through the PTA's moral, physical, and financial help.

An organizational meeting was scheduled for September 24, 1958. Twenty-four individuals attended this meeting, which was presided over by Mr. Robert Gojkovich. Elected as the first officers of our PTA were President Gordon Gerbick, Secretary Mrs. Mary (Nick) Glumac, and Treasurer Mrs. Carrie (Dan) Ziza. Mr. Peter Zakula was elected Vice President at a later date. Our first year's membership totaled 73 active families. Our presidents in the succeeding years were as follows: 1959-1960 — Gordon Gerbick, 1960-1961 — Peter Zakula, 1961-1962 — Peter Zakula, 1962-1963 — Robert Gojkovich and Phil Vudis, 1963-1964 — Eli Kirby and 1964-1965 — Present Officers: President Jerry Dusich, Vice-President Mrs. Lillian (George) Ostoich, Secretary Mrs. Mary (Peter) Milanovich, Treasurer Mrs. Ann (George) Domazet.

Through the years, since its founding, the PTA has worked closely with the School Board and teachers in providing better facilities and recreation for our children. Here are some of their accomplishments; (1) The first Open House of our Saturday and Sunday Schools was sponsored jointly with the School Board on February 14, 1960; (2) inaugurated the first Halloween Party (3) introduced Fun Fairs and Auctions to our church (4) sold the beautiful St. Sava Souvenir Church Plates under the chairmanship of Mrs. Mary (Nick) Glumac (5) sponsored Children's Style Show (6) each year jointly sponsored the fast breakfast for children taking communion (7) held hayrides and dances for teenagers (8) re-activated the Serbian Youth Organization under the co-chairmanship of Mrs. Emily (Bill) Slepceovich and Mr. Sam Karan (9) held picnics on our 49th Avenue grounds (10) sponsored Biddy Basketball teams, entered teams in Serbian National Basketball Tournament and did whatever was requested of the organization.

They have had an outstanding record of contributing money to the Annual Christmas Parties, Libertyville Camp Trips, Church Donations and buying much-needed items like the teachers steel cabinet and a hospital bed for Libertyville Camp.

The PTA has certainly lived up to its goal — cooperation with School Board with their moral, physical and financial help — from its inception. In the next 50 years they hope to do more for our valuable assets — OUR CHILDREN, the leaders of tomorrow.

ST. SAVA MEN'S CLUB

Gligor Damjanovich, Financial Secretary, George Makivich, Vice President, Miso Nahod, President, Joe Sever, Treasurer. Not in picture is Milan Tisma, Secretary.

ST. SAVA MEN'S CLUB

In the early summer of 1944 the St. Sava Men's Club was organized under the sponsorship of Father Vladimir Mrvichin, parish priest of the St. Sava Church. Nick Chabraja served as the first president of the new organization, known at that time as the St. Sava Young Men's Club.

The purpose of this organization has always been to maintain and strengthen the principles of Eastern Orthodoxy. Also, to cultivate Serbian traditions and culture among the American-Serbs. In order to achieve these noble aims, the following program was adopted:

(A) Full co-operation with the St. Sava Church Board and with all organizations affiliated with the St. Sava Parish.

(B) Promoting a well-balanced program of religious education and cultural development as well as sponsoring social functions and athletic activities.

Shortly after organizing, the members of the Club began sponsoring an annual Christmas party for the school children of St. Sava. It was through the Club's efforts and urging that pews were installed in the Church. The Club also sponsors and supports the basketball and bowling teams representing the Gary Church in the Serbian National Federation Tournaments.

In 1955 the Club promoted the candidacy of the Late Rudy Tuttle for President of the Church Executive Board; he being the first American born Serb to be elected President of the St. Sava Parish.

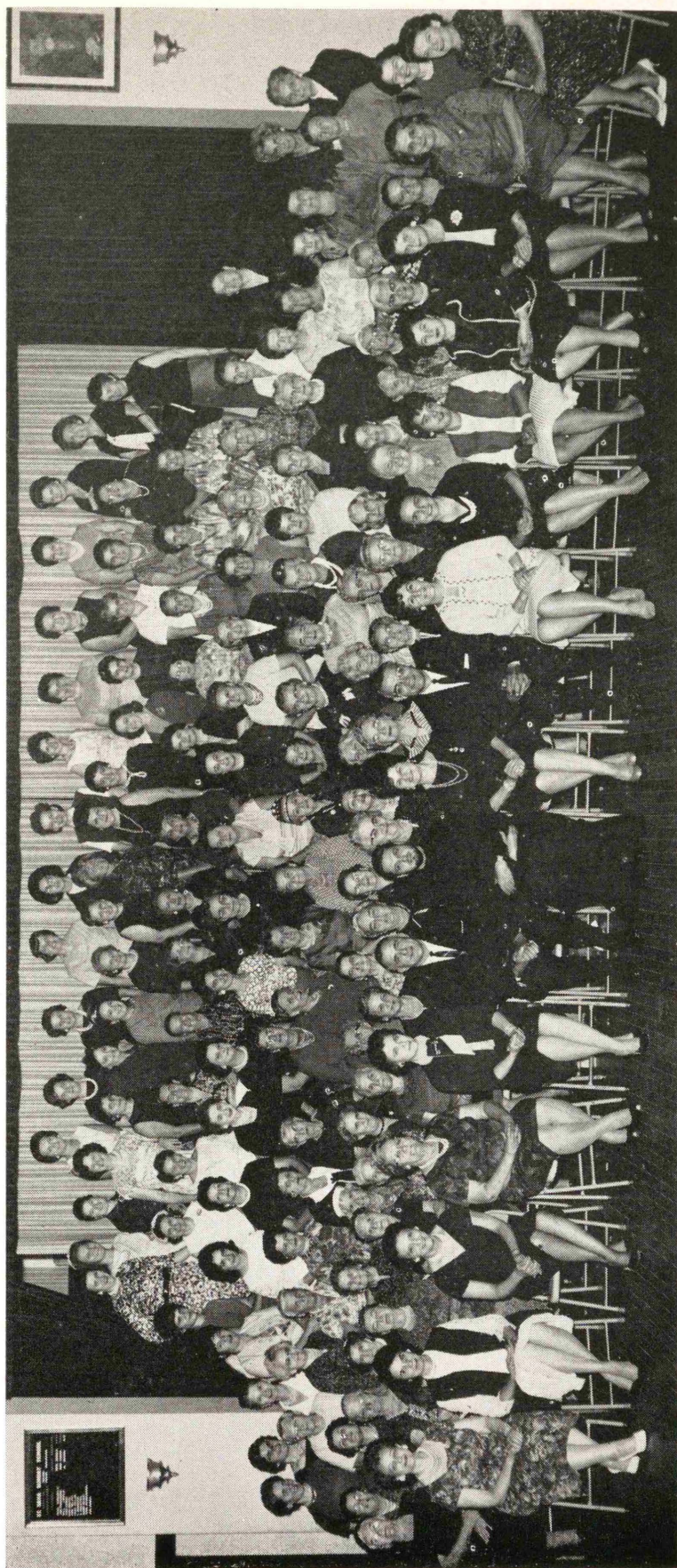
Club activities in the past have included plays, dances, Church socials and picnics. An original play, "Ingia's Boarding House", written and directed by Nick Chabraja, depicted American-Serbian life in the early days of Gary. It was a tremendous hit; bringing nostalgic remembrances to the settlers of our Serbian colony in Gary.

Past presidents of the Club include Nick Chabraja, George Platisha, Michael Phillips, John Tone, Nick Sever, Mitchell Radanovich, Phil Vudis and Joe Sever. The president for this year is Michael Nahod.

The St. Sava Men's Club congratulates Father Peter Bankerovich, the Church Executive Board, the Serbian Pioneer Club and all other organizations affiliated with the Parish on this memorable Golden Anniversary of the founding of the St. Sava Church in Gary. It is our fervent wish and sincere prayer that in the next 50 years our St. Sava Temple in Gary will continue to grow in the glory of its founder, Jesus Christ.

Glory and eternal memory to our beloved brothers and sisters who have passed on to their heavenly resting place.

God bless our St. Sava Church in Gary. May He grant to its members the power to carry on in the spirit of St. Sava, our Patron Saint and founder of the Serbian Orthodox Church.

SERBIAN SISTERS CIRCLE OF ST. SAVA, GARY, INDIANA

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦА НАШЕ СВЕТЕ БОГОМОЉЕ

Нама је част да имамо ову ретку прилику да можемо честитати српском народу на успеху и мени се дала ова прилика да могу и ја претседница Кола Српских Сестара да честитам славље и Православље.

Почетком овог века, ми Срби смо у овој драгој нам земљи, били скоро непознати. Али, доласком наше прве браће досељеника овамо, почело је и на овом континенту да ниче семе Српства. Захваљујући и одајући дужну пошту вама првим незаборавним зачетницима, ви сте, иако мучно, али сигурно почели да на ову њиву пресађујете део по део наше верске и националне културе.

Када су наши мили и драги родитељи који дођоше из Старога Краја и оставише своје домове и миле и драге богомоље где српски народ дише ту се Светога Саве име на храмовима пише.

Тако Српски народ дође до идеје да подигне своју цркву у сред Гери, ту су почели и Богу се помолише у Светога Саве храму.

Истина је да сте ви браћо почели и радили, ипак се осећао неки недостатак, негде је запињало, није било мајчине нежне руке, њеног нежног савета и учешћа. Током година и то је отклоњено и пуна плодоносна сарадња је почела. И тако је ишло све до дана данашњег са урођеном одлуком и да се настави. Беспрекорна, никад не уздрмана ваша и наша сарадња је корачала упоредо. Једно без другог се не може ни замислити.

Данас, браћо, ми који смо још у животу, радујемо се да смо доживели ову ретку, једном у животу, прославу. Али, данас видимо прекретницу у нашем општем животу. Пре педесет година се оскудевало у способностима — данас, ви, синови и кћери оних зачетника сте стекли способност, примили дужност, одговорност и вођство. Значи, испунила нам се жеља. Ви сте млади, способни, наследили сте започето, обрађено, и ми ваше мајке се радујемо да смо доживеле ово славље. Увек се сетите нас, сетите се оних многих сарадника, дародаваца, који почивају у вечном миру. Ми, ваше мајке и сестре, удружене и чврсто повезане у Колу Српских Сестара остајемо са вама у сарадњи као што смо и у прошлости, на истом путу — путу Светосавља. Ваш рад је честит и ваљан.

Родитељи мили, родитељи драги, ви сте тако добри били, па сте нам лепу успомену оставили, српску Славу, име, Светога Немањића Саву.

Ваша
РУЖА ШЕВЕР - РАДОВАНОВИЋ
Претседница Кола Српских Сестара

Mrs. RUŽA SEVER RADOVANOVICH

Jagoda and Nikola Sever, kumovi of the Church Banner, Ruza S. Radovanich, President of the Serb. Sisters Circle, Rev. Peter Bankerovich and St. Sava Altar Ladies Guild: Millie Zakula, Helen Bogdanich and Annette Karan.

“КАРАЂОРЂЕ” СВОЈОЈ ЦРКВИ

Ми смо прошле године достојанствено прославили оно што ви славите ове године, и наше жеље су да вам честитамо ваш предани и часни 50 годишњи рад.

Ви, као и ми, смо били млади и неискусни у оно доба, али нас је Божија провидност водила ка оном, у овој доброј земљи, што нам је на рођеној груди било ускраћивано и забрањивано. Упркос те младости и неискуства ми смо овде још више осетили празнину. Та празнина је на први поглед изгледала неизводива, у помањкању нашег школског образовања. Ипак, ми смо у себи имали Светосавског духа и људске куражи да почнемо да попуњавамо и овде, оно што су нам наши родитељи и просветитељи у душу засадили.

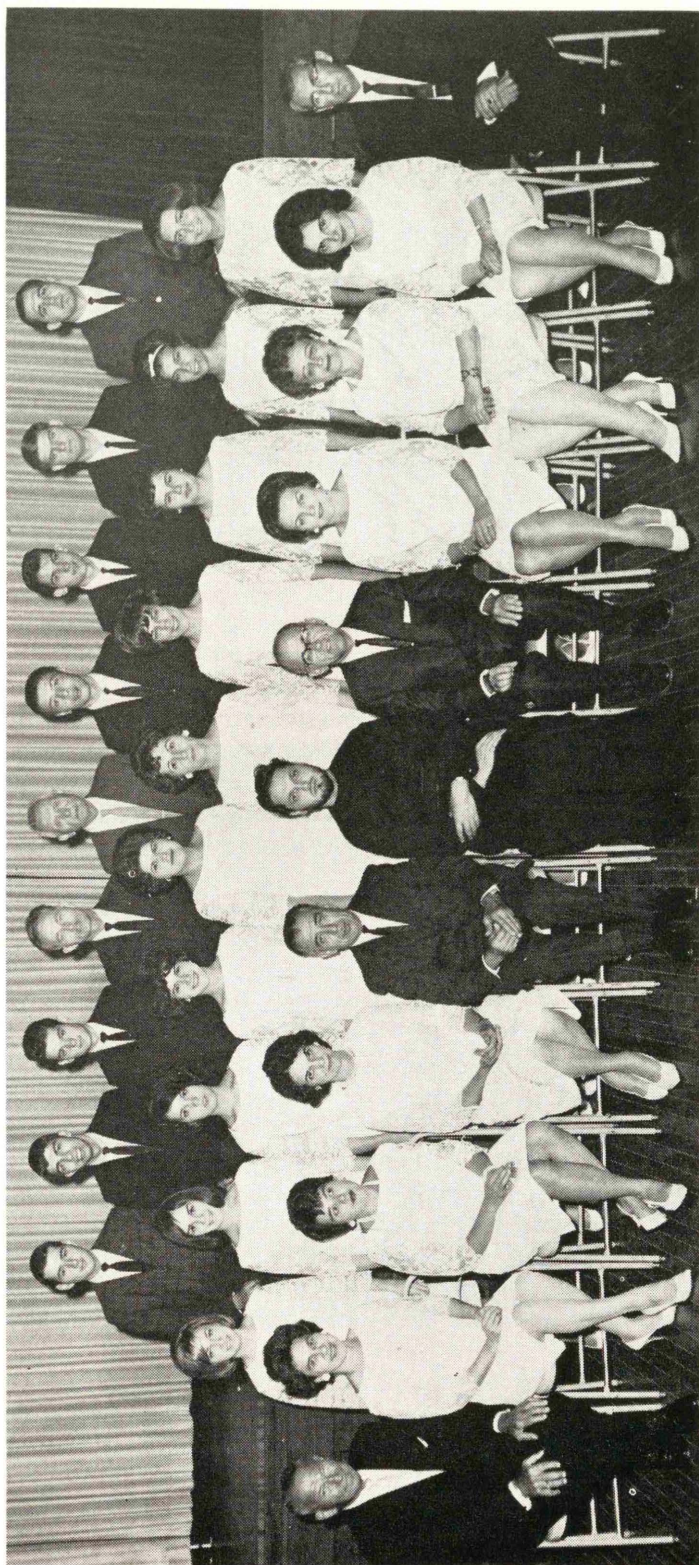
Из неког још необјашњеног разлога, рад људи се обично састоји из размимоилажења, да би се дошло до једнодушности. Међутим, овај појам се не би могао применити у раду, вашем и нашем. Јер није ни био ваш ни наш — него заједнички. Овде у Гери говорити о цркви Св. Саве, а потсвесно не подразумевати и Карађорђа, оставило би нас у некој двосмислици. Зашто је то баш тако? Зато, што су и у једно и у друго тело усађени исти идеали, исте молитве и исте тежње. Једно без другога би нам изгледало као нека недовршена књига.

Ваш рад, и рад ваших ранијих оснивача, је увек био на завидној висини. Глас Св. Саве у овом нашем граду се чује равних педесет година. Тај исти глас, служи, не само нама као потстрек, већ и нашим суграђанима других народности. Углед ове општине је неуздрман, он је цењен саставни део верског и друштвеног постојања и планског рада у овом граду. Тим можете да се поносите, као што су се и ваши очеви поносили својим радом, који је био, и остаје доследан и праведан па и онда кад му је та доследност шкодила. Данашња ваша управа иде вашим светосавским путем — путем Ђорђа Вашингтона и Абрахама Линколна. Онај први пут сте им ви дали а овај други — ова света, праведна и слободна земља.

Вама су они благодарни да им остављате у наслеђе свој труд — частан и ни једним случајем окаљан. Они ће следити — а и треба да следе вашом уравњеном стазом, јер, кад негде постоји успех, он отвара врата за своје повећање.

Овом ретком приликом, ваш Карађорђе вам честита педесетогодишњицу и обећава да ће са вашом децом и унучади продужити тим путем и на тај начин доживети и срећну стогодишњицу.

СРПСКО ПЕВАЧКО ДРУШТВО
“КАРАЂОРЂЕ”

SERBIAN SING. SOC. "KARADJORDJE"

SERBIAN SINGING SOCIETY "KARAGEORGE" TO THE CHURCH OF 'ST. SAVA'

We celebrated our Fiftieth Anniversary last year just as you are celebrating yours this year and we wish to extend our congratulations for your devoted and honorable deeds of fifty years.

Both you and we were young and inexperienced in those days, but God's Providence, in this blessed country has bestowed upon us what we were denied and banned from in our country of birth. Notwithstanding, due to our youthfulness and inexperience we felt the emptiness. At first, that emptiness appeared as if it could not be realized due to lack of higher education. Still, the St. Sava's spirit was with us and we had enough courage to begin to revive here, what has been implanted into our souls by our parents and our teachers.

For some unexplained reason, the work of men consists of misunderstandings in order to arrive to a unanimity. On the other hand, this conception should not be applied to your and our cooperative work. Because the work was not yours or ours — it was mutual. Here in Gary to speak of St. Sava and unconscientiously not to think of Karageorge, would leave us in an uncertainty. Why is that just exactly so? Because the same ideals, same prayers and same aspirations were implanted in both bodies and one without the other would look like some unfinished book.

Your work and that of your earlier founders remain at an enviable height. The voice of St. Sava parish in this dear city of ours has been heard for the last fifty years. That very same voice serves as an inspiration not only to us Serbs but to citizens of other nationalities here also. The reputation of this parish remains unshaken; it is a component part of religious, social existence and planned work in this city. You can be proud of that work the same as your fathers were of their work which was and still remains consistent even when that consistency hurts.

Your present Board is following the path of St. Sava, the path of George Washington and Abraham Lincoln. You have given them the first one, but the latter — this blessed, just and free country. They are grateful to you that they are inheriting the fruits of your work — honorable and, in no case — marred. They should follow you straight, unbroken line, because when the success exists — it opens the door for its further increase.

On this rare occasion, your Karageorge congratulates you on your Fiftieth Anniversary and makes a pledge to follow that path together with your children and grandchildren — and in that way celebrate a happy hundred years.

SERBIAN SINGING SOCIETY "KARAGEORGE"

SERBIAN SINGING SOCIETY "KARAGEORGE" — MALE CHOIR IN 1919

Left to right, first row: Gjuro Rognich, Petar Paich, Mišo Vučetić, Jovo Popovich, Prof. Jozef Pavelka, Petar Sekulovich, Jovo Covich, Glišo Rapaich. 2nd row: Risto Baltich, Mile Ulemek, Krsto Gerunovich, George Miljanovich, Obren Ilinkovich, Mitar Moskaljevich, Obren Rašovich. 3rd row: Risto Jelich, Savo Vrtikapa, Simo Mischevich, Tripo Spasojevich unknown. 4th row: Radovan Papich, Gaso Aleksich, and Steve Martinovich.

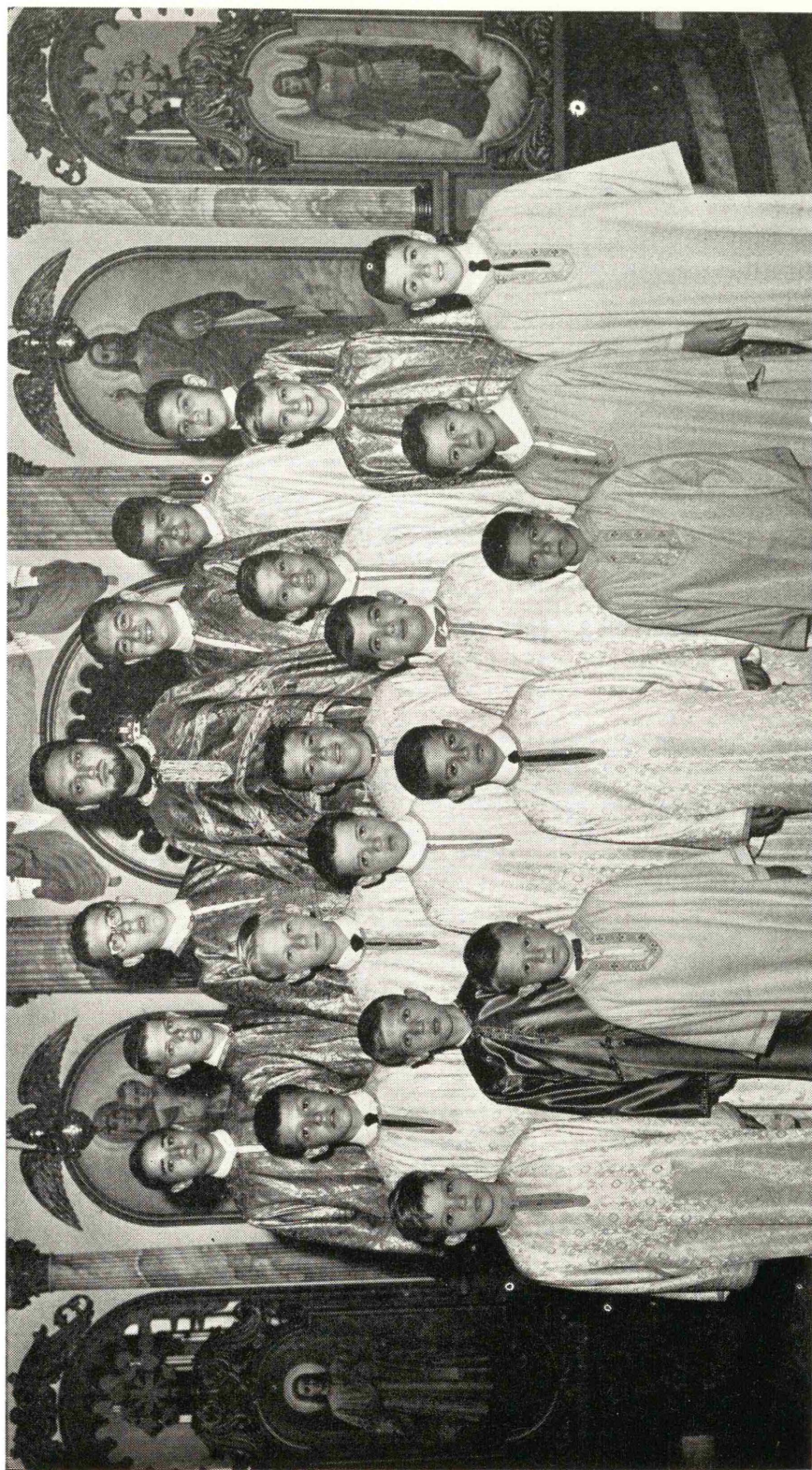

THE SERBIAN SINGING SOCIETY "KARAGEORGE" IN 1923

First row: Marija Borjan-Durakovich, Unknown, Bojana Delich Pamucina, Petar Galich, Professor Jozef Pavelka, Luka Kristiforovich, Ljubica Grkovich-Boljanich, Danica Mischevich, Milka Koncar. 2nd row: Ana Vojnovich, Olga Baltich, Milka Mandich O'Connor, Savo Vrtikapa, Milka Vujnovich-Komlenich, Marija Bozanich-Huminsky, Marija Pilipovich, Petar Sekulovich. Third row: Radovan Papich, Gjuro Papich, Risto Baltich, Risto Jelich, Unknown, Rade Gaich, Mitar Moskaljevich, Pavle Gojkovich. 4th row: Tripo Spasojevich, Mišo Vucetić, Miroslav Nikolic, Milovan Jovovich, Živa Josimov, Stevo Martinovich

HISTORIC — HEROIC PLAY "KNEZ ARVANIT"

FATHER PETER WITH ALTAR BOYS

ST. SAVA ENGLISH SERVICE CHOIR

In March of 1956, about twenty-five devoted members of the St. Sava Orthodox church were among the first American born Serbian children who took the first step to use the English language in our church services. It was time, they thought, to make known our beautiful religious services to young people who do not understand Serbian or church Slavonic and to those on inter-marriage groups.

An English service choir was voluntarily organized to respond to the short services held from 9:00 AM to 10:00 AM each Sunday morning. This marked the beginning of the new church services. The group met regularly, rehearsing music from our Slavonic and from the Russian church. There were parishioners who were opposed to this service but which did not stop this devoted group from furthering their work. Church attendance progressed. This service also attracted the stray members who have been away for some time.

Participating in the short English Service was the first phase in the plans of the so called "English Group". Their main goal was the performance of a Divine Liturgy, our most important service, in the English language. At long last, after many delays, they are realizing their dream. Today, most of the original group together with new members are taking part in the English liturgy which began in January and is served on the last Sunday of each month. This progressive step was accomplished through the determined efforts of our Father Peter Bankerovich to whom all give their sincere thanks.

Serving the English service as faithful elders from the start are Gojko Sibich and Steve Baroevich. Young Ned (Nedjelko) Sibich served as the first altar boy. He served each Sunday together with Steve Golub, and his late brother Tommy, Robert Nikovich and Teddy Chabraja.

Greatly appreciated is the encouragement and moral support from the inception generously given by Mr. and Mrs. Peter Sekulovich who are still staunch supporters of this group.

A shining example of unselfish loyalty has been set by Michael Brancic who missed only three Sundays in church during all this period of almost nine years.

An example, indeed, for all of us!

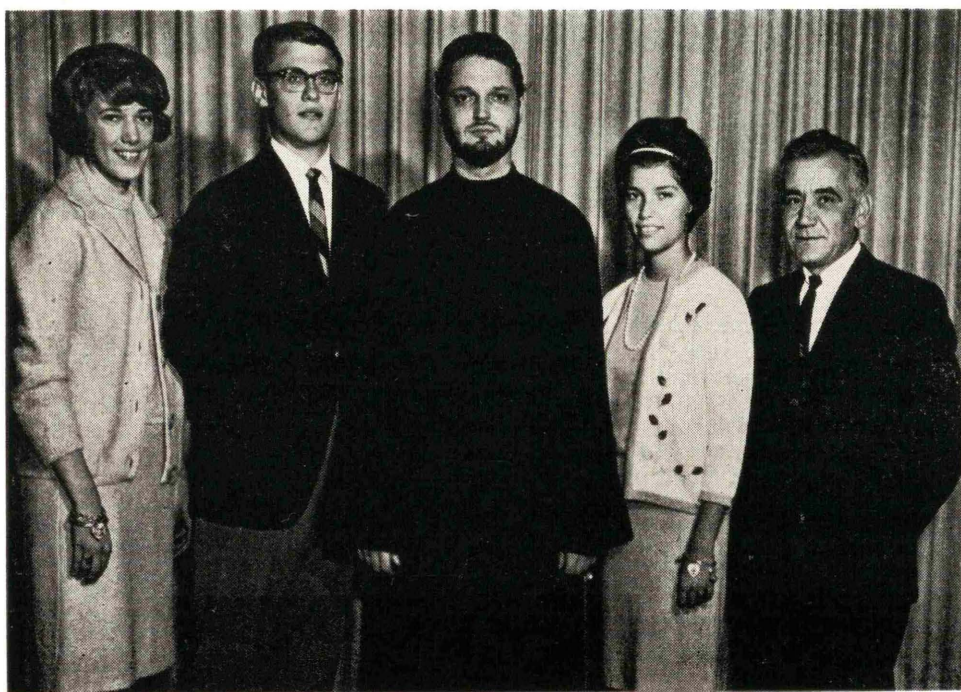
Every Sunday at 9:00 AM, the English group is in church ready to sing the responses, be it the short service or Divine Liturgy. Won't you join them next Sunday?

They want you.

ANN PAMACHENA

WORKING COMMITTEE WITH REV. PETER BANKEROVICH

ST. SAVA YOUTH CLUB

Radmila Sever, Theodore Cabraja, Rev. Peter Bankerovich, Jovanka Kosanovich,
Sam Karan, sponsor.

ST. SAVA TAMBURITZA ORCHESTRA

Front row left to right: Nick Lacanski, Steven Baroevich,, Mike Nickovich,, Robert Djokovich, and Wayne Isailovich.

2nd row left to right: Diane Baroevich, Karen Gojkovich, Linda Taneff, Charles Crnoevich, Karin Opacich, Lori Nickovich, Stephanie Barich.

Top row left to right: Robert Mandich, Steve Barich assist. director, Dan Vance, Nick Tarailo, Bob Trbovich, Paul Gojkovich, Bob Nickovich, Mary Ann Ziza, Steve Lacanski — Director, and Ned Sibich.

Not present: Sam Vudis, Director Milan Opacich.

III

КУЛТУРНИ, ПРОСВЕТНИ, НАУЧНИ И ЗАБАВНИ ДЕО

III

CULTURAL, EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND ENTERTAINMENT SECTION

Јован Дучић

У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

Једног раног јутра пошао сам за пустињу Јудејску. Путем сам мислио да је мој српски народ, по самој својој изградњи духа и идеала, највећи хришћанин међу народима. Пре свега, он је највећма од свих обожавао херојство и мучеништво, — један идеал грчки, а други идеал аријски, а обоје оличено у Христу. Он је ово двоје и опевао са подједнаким заносом и дивљењем у своја два епоса. Његови краљеви и цареви су у европској историји међу онима који су највише сазидали хришћанских задужбина. Две хиљаде, што до данас сачуваних цркава, што храмова у развалинама, налази се на српском тлу тако дубоко оданом Христу. Двадесет хиљада фрески из кичице немањићских сјајних сликара, налази се и данас очувано по српским богомољама наше старе царевине и старог господства... Где овако нешто слично постоји још игде око нас, источно или западно?... Немањићи су потрошили све своје “куле гроша и дуката” да узвисе име Господње, и да украсе славу хероја, и да изнесу мученика са Голготе.

Српски Свети Сава, велики печат наше историје, јесте, по чистоти и непорочности његове личности, и по лепоти и обимности мисије, и по државничкој продорности и стварању, једна од највећих фигура европског XII века, богатог у мистицима, века светог Бонавентуре и Дантеа. Зато сам, поред Христа, мислио често овуда и на овог његовог српског изванредног светитеља. Он ме је пратио целим путем. Био је можда први од свих Срба који је овуд прошао својом краљевском ногом. Све што данас овде блиста на сунцу вечности, огледало се у правим немањићским очима, очима тог нашег мудраца и писца, политичара и светитеља, без којег вероватно наша херојска нација или не би данас уопште постојала, или бар не са њеним данашњим овако изразито расним одликама.

Ни један народ није имао заслужнијег човека. А потпуније, отменије, чистије и поноситије личности мислиоца, и мистика, не налазим нигде другде. Наша средњевековна житија, која су потекла из пера Краљева и првосвештеника, и која се читају и данас са толико радости и користи, доказују дубоко хришћанство српског средњег века. А та су дивна житија писана све по угледу на светитељево ремек дело. Та житија су понос наше укупне националне културе. Одиста, изгледа да је и све друго што се стварало у нашем сјајном средњем веку, било урађено у знаку овог изванредног духа и творца, — што је урађено и верски, и политички, и културно. Зато, омађијан његовим споменом, нисам се овуд одвајао од његове личности као извандерног светитеља којег сам стављао одмах после Христа.

Смисао и укус за величину коју су носили Немањићи у својој крви, дошли су и овамо до Палестине. Милош у Латинима је набројао неверницима сјајне српске задужбине поред река и планина у нашим земљама. Али је био изоставио да помене како је и у Палестини у то доба постојала и то пре свих других словенских цркава, једна дивна задужбина краља Милутина, за кога знамо да је и сам долазио овамо као поклоник; манастир светих Архангела, и то у самој средини Јерусалима, наслоњен на патријаршију. По забелешкама страних поклоника, пише један српски научник, тај манастир је био пример у богатству књига латинских, грчких и словенских. Затим са много зграда и за поклонике осталих словенских земаља, Руса и Бугара, који још нису имали овде своје манастире; и са пуно ћелија за саме његове калуђере. Према истом извору, шеф руске мисије у Палестини, Порфирије Успенски, назива ову српску задужбину: “најлепши манастир Светог Града”. И сам цар Душан, као доцније и син му цар Урош, наменили су овом манастиру и сав доходак који су примили продавши Дубровнику своје полуострво Пељешац и Стон, ову приморску малу српску престоницу побочне линије династије Немањића, синова Мирослава брата Немањиног. Овакву побожну везу са Палестином није имао у то време ни један други словенски народ. Добро је ову чињеницу подвући као крупни докуменат за моралну историју српског народа.

За хришћанство смо ми Срби тукли и највеће битке које је икад Балкан дотле видео. Ми смо водили два потпуна крсташка рата, можда најимпозантнија, и то само о свом трошку и у својој крви. На Марици код Черномена је изгинула цела наша јужна војска, коју неки

писци цене на осамдесет хиљада, а на њеном челу је погинуо и њен краљ Вукашин. На Косову је изгинула затим и наша северна војска, коју цене на шездесет хиљада, а на њеном челу је погинуо други српски владар. кнез Лазар, због тога назван царем!... Нема у историји света сличних примера да на челу својих војски, са мачем у руци, овако погину и сами њихови краљеви. У свему смо увек били тотални и апсолутни. Битка Косовска је тако исто безпримеран случај по томе што су у њој погинули истовремено и српски и турски цар! Нешто, одиста, опет никад невиђено. Додајте томе и оно што је најважније: На Марици и на Косову се нису биле две војске и две амбиције. Напротив: у та два крсташка рата су се бориле Европа против Азије, сила против насиља, култура против варварства, хришћанство против нехришћанства... То су биле истовремено две идеје битке које спадају у културну историју Европе. А идеје у толико више што је Балкан, који се туде једино српском крвљу бранио, био у то време средште цивилизације: *ex Oriente LUX!*

Бугарска је пала под Турке без своје Марице и без свога Косова. Срби су, међутим, у тим двама биткама извршили историјски подвиг на Истоку, какав су само Франци извршили у XIII веку код Поатје, а Пољаци у XVII веку код Беча, на западу. Поменимо ово са највећом гордошћу.

Срби и Турци су у једном тренутку били једини претенденти на византијски Цариград; а Турци су зато морали оборити Србију пре него што сами пођу на Цариград. Срби, уосталом, нису чекали да буду нападнути, него су сами први изишли пред непријатеља хришћанства, до на Марицу! Ондашњи запад је добро знао величину побожног српског оружја. Није чудо што је Флорентијска република честитала једном српском владару прву вест да је на Косову побеђен непријатељ еванђеља, и благословила мишицу српског властелина Обилића што је убио Антихриста... Најзад, додајемо овде да наша улога у повести просвећеног хришћанства бележи још и ову једну завидну славу: да је последњи цар Византије, који је као архангел погинуо бранећи хришћанске зидове Цариграда, Константин Х. Драгаш, био по мајци Србин, син једне Српкиње из династије Дејановића, Ирине, нећаке цара Душана!

Осећање хришћанског идеала који су имали Срби, види се и по том што су, по примеру Светог Саве, скоро сви српски архиепископи из редова највише властеле. Затим скоро сви владари који су били ктитори задужбина, били су од народа награђени проглашењем за светитеље. Срби су тако исто својим мученицима дали венац светитеља хришћанских. Ово нико други од Словена није радио. У средњем веку је Српство и хришћанство било дакле исти појам. Као докуменат за моралну садржину српског народа ови случајеви су несравњива и ненадмашна сведочанства.

Зато се нисам одвајао у Палестини од блажене успомене Светог Саве. У његовом малом књижевном ремек-делу, житију свога оца Немање, творца и ујединитеља наше старе државе, тај мистик записује ове слатке речи: "Продаде све што имађаше да купи бисер драгоце-

ног Христа". Одиста, Немањићи су сазидали и Хилендар и мраморне Дечане, које нема нико око нас! Срби су затим дали у истој великој инспирацији и два величанствена епоса, који, када би нестали, ничег више не би други балкански народи и хришћански Словени могли показати као достојан писмени докуменат о хришћанској трагедији тих векова! Срби су дакле, били мач и слово Христово на овој страни Европе. Све је ово укупно величанствена афирмација Србина у његовом значењу европског грађанина и Христовог војника.

Са оваквим историјским наслеђем хришћанства, ми смо живели, војевали и трпели. Православље су изграђивали грчки оци који су у њега унели ведрину грчке мудрости и животну радост старе хеленске идеје о односима неба и земље; а светосавље је у њега унело чистоту односа између верника и држављанина, између националне државе и државне нације, и најзад између општег и личног: а обоје заједно је дало Србину да остане у духовном животу ослобођен од странаца. И да увек буде са Богом насамо! Требало је неизмерне мудрости и хришћанске силе Светом Сави да између Цариграда и Рима, који су нас подједнако притискивали, пробије пут за спасење моралног интегритета и духовног јединства свом народу. У једном доцнијем моменту је, по наредби из Рима, шест година вођен у Босни против "шизматика" крсташки рат до истребљења! Српски народ је имао против себе две најстрашније монархије, једну са истока а другу са запада, отоманску и аустријску; и две најискључивије религије, муслиманску и римску. Али је грађевина Светог Саве остала ипак и даље моћна. Није чудо, дакле, што Срби који су на Балкану пали последњи, поново су се дигли први.

Силазећи са велике висине на којој се налази Јерусалим, доле на Јудејској пустињи, сунце ме је данас срело пред Јерихоном. Ја се овде опет сетих једне странице из побожног житија Симеуна Мироточивог.

Свети Сава пише за свог оца да је био "диван и страшан, као владалац оним који владају, и као господар оним који господаре..." И помиње; "Кад би јутро, и започе црквено појање, намах се осветли лице блаженом старцу; и подигав руке к небу: "Хвалите Бога на светих јего, хвалите јего и на утвржденије силе јего..." На ово му Свети Сава каже ове своје речи пуне еванђеоског меда: "Оче, кога виде кад тако говориш?" — Према томе опису, Немања је по сопственој жељи сахрањен тако да је положен на голу земљу и са хладним каменом под главом... Тај творац једне државе и једне династије!

Тај чести победилац Византије! Тај силни владар орођен са императором Алексијем, царем Истока...

* * *

(Преписао Саво Вртикапа, и са одобрењем управног одбора цркве Св. Саве у Гери, Инд. унео у 50 годишњу Споменицу, Црквене општине.)

EXCERPTS FROM THE BOOK OF "THE LIFE OF ST. SAVA"

By BISHOP NICHOLAI

It was appropriate to take these excerpts from the late Serbian Bishop Nicholai's book: "The Life of St. Sava", for our 50th Anniversary book. We hope these few pages will illustrate the most important moment in the life of St. Sava, with such spiritual grandeur, Bishop Nicholai was talented to describe.

"The Life of Saint Sava" by Bishop Nicholai reveals to the Western World a true story based on the fascinating personality and dramatic life of the eastern Saint.

In the face of insurmountable hardships at the beginning of the thirteenth century, Saint Sava succeeded in democratizing the medieval Serbian aristocracy and at the same time aristocratizing the masses of people.

No drama could successfully begin to portray the strange and unforgettable events in the life of this wonderful saint; the spiritual father of the Orthodox Serbians. At present, there are eight million Serbs in Yugoslavia and the United States.

The Bible states "Thou makest them princes on earth." Saint Sava, a worldly prince, became the spiritual prince of the Serbian nation, respected by the Mohammedans and the Catholics, comparable to Ireland's St. Patrick, Armenia's St. Gregory, France's St. Denis and Russia's St. Antonius.

A monastery and seven churches in the United States are dedicated to Saint Sava of Serbia."

The father of the hero of this story was called Nemanja. According to chroniclers Nemanja was born in 1113, and he died in 1199. His life filled almost a whole century. And nearly half a century he worked and fought for the unity of the Serbian race and for its corresponding state. His internal struggle was against his narrowminded brothers and relatives and the external against almost all his neighbors, big and small. With both these foes of his ideal he fought with changeable luck. Now Nemanja turned against his external enemies. He fought against Byzantium, Hungary, Dubrovnik, Bulgaria and the Crusaders. Nemanja was a warrior of the first rank. And like many great warriors he was a very religious man. His generosity toward the poor and destitute was well known in the East and in the West. What personal impression did Nemanja make on his contemporaries? He was a very wise man. When the Byzantine Emperor Manuel for the first time met Nemanja in Nish "he was astonished by the wisdom of the young man."

Nemanja and his wife Anna had two sons and several daughters. Thus they began to pray most fervently to God to gladden them with a third son "who will be a consolation to our souls, the heir of our dominion, and the scepter of our old age." The Lord God in His boundless mercy bestowed upon them a male child. It was indeed a wonder child, fair looking and bright. At the baptism they gave him the name Rastislav, shortened — Rastko. As a boy, Rastko was educated by the best teachers his loving parents could procure for him. When he was fifteen, Nemanja gave him a province to get experience in ruling and administering. Rastko eagerly and obediently followed the instructions of his elders. He regularly attended church services, prayed, fasted and gave charities to the poor. He was admired by all because of his purity, and loved because of his generosity without an equal. The rich gifts he used to receive from his parents and from the people, he quickly gave to his officers, instructors and friends, keeping nothing for himself. He meditated on the great problems of human life and destiny. There is a saying of the Chinese wizard Confucius: "It is easy to work but difficult to think." Therefore, there are more workers than thinkers among the sons of men. The Serbian prince was always alert to work and prone to meditate. Such was prince Rastko, the son of Nemanja, a tender branch of a great oak tree.

A special reason for Nemanja's and Anna's desire to see Rastko married at his seventeen was their declining age. As usual, the mother was the first to speak to Rastko of his marriage, then the other close relatives, and the father last. Finally, they spoke to Rastko more firmly, stressing to him the value of conjugal life for his own personal happiness and also the need of the State. They presented for his choice the names of the best girls, some of the Serbian noblemen's daughters and some of the foreign princesses. Among other people then in Ras, there was also a group of black garbed monks from Sveta Gora. All of them were Serbs but one who was Russian. As usual they came to offer prayers and to ask help for their monasteries. Nemanja needed very much Serbian monks for his own monasteries and he might have asked them to take some of the young and willing Serbs with them to Sveta Gora and train them for service in their native country.

Rastko spent hours and hours talking with those monks. Hungrily, he asked and listened. They spoke of the vanity of the worldly life and of Sveta Gora as the most wonderful refuge from that vanity and as the very threshold of the kingdom of heaven. Rastko was very much moved by the reasonable pleadings of his parents, and with innermost love he kissed their hands and sleeves, reluctant to say either yea or nay. Their hope revived however when one day he asked his father for permission to go with his friends to the mountains for hunting. They blessed him and kissed him caressingly without a scantiest idea what that moment meant, or it meant not only a shattered plan of theirs, and a foiled wedding for them, but also a definite separation.

"Vanity of vanities, all is vanity."

Rastko in his seventeenth year had already perceived the vanities

of this quickly changing world. Such a world was disappointing to Rastko. Therefore, Rastko wanted to betroth his soul with this Lord of Life. The hunting was only a pretense. A dark night was covering the sleeping Balkans. With a throbbing heart Prince Rastko Nemanjin, a fugitive from all the flickering brilliance of this world, hurried into a future shrouded in darkness.

In this world, love is inseparable from pain. The greater love the greater pain at separation. The hunting companions in vain sought Rastko all of the following day. Frightened by the absence of their lord, they reluctantly returned to Ras. The Grand Zupan, overcoming his own grief, consoled Anna by saying: "The Lord who gave him to me, will help me to see him again." And now, lo and behold, a new group of the Serbian noblemen on their chargers hastened without a respite over the mountains and the valleys of the Balkans in pursuit of Rastko. After a wearisome travel from Salonika, the Serbian troopers reached Sveta Gora. There they found Rastko at last. Sava appeared at the small window of the Tower Chapel, called the Voyevoda, threw at his feet the bundle of his nobleman's robe together with his shorn hair, and said: "Take this to my parents and tell them that thou hast seen me as a monk, with the name Sava." He gave him also a letter for his parents, informing them about what he had done and asking them to forgive and to forget him. On that memorable morning, Prince Rastko was gone forever, and Sava stepped on the stage of the dramatic history of Sveta Gora, Serbia, and Orthodoxy.

Несрећа је за државу када се прави државници замењују лажним, који обећавају много, а сем невоља не дају ништа.

WE ARE PROUD

By: COL. NICK STEPANOVICH

In celebrating the Fiftieth Anniversary of the St. Sava Serbian Orthodox Church in Gary, we join with our many Serbian friends in exhibiting our pride in our Serbian heritage.

Why should we be so proud of our Serb heritage? In so doing we but follow the example of other Americans of Dutch, Irish, English, Scotch and others of foreign descent. Certainly, our late President was always proud of his Irish heritage.

We do so in order to impress on others that we, too, have a background of culture and other traits of which we can be justly proud — that we of Serb descent have also made innumerable contributions to the progress of the United States which is today the greatest nation on the face of the earth.

Long before America was discovered, Serbians had their civilization and history which played a major role in Europe. The great English historian, Temperly, said, "There is no race which has shown a more heroic desire for freedom than the Serbs, or achieved it with less aid from others — or at more sacrifice to itself."

There are certain qualities which account for the vitality of the Serbian people. They have always been adherents of the Serbian Orthodox Church which was founded by St. Sava, the first Archbishop of the Serbian Orthodox Church in 1217.

The second reason for the vitality of the Serbian people lies in their deep regard for justice, equality and democracy. In the Middle ages, the Serbian Empire had its Sabor or Assembly — this shows the high degree of political and judicial mindedness of the Serbs at that time.

Dushan Silni, The Powerful, the most notable of all the Serbian sovereigns, wrote the Zakonik — the Code of Dushan, early in the 14th century. It was a code of customs, ordinances and laws of the Serbian empire in which Dushan sought to secure the life, freedom and property of all his subjects and to favor the development of learning and trade.

The document proves that Serbia was little, if anything, behind the foremost states in Europe.

The institution of slavery, as then practiced in Europe was wholly unknown in Serbia. The Code of Dushan, art. 21, provided that "whoever sells a Christian shall lose his hand and have his nose slit."

In 1354, at a time when the will of feudal princes everywhere in Europe was the Supreme Law, the Code of Czar Dushan forbade the judges to carry out the Emperor's own orders if his orders were contrary to law.

At a time when everywhere in Europe only noblemen enjoyed all rights and privileges while the serfs had no rights at all, the Code of Dushan allowed the Serfs to take legal action against the Emperor himself.

When Stephan Dushan ascended the throne, in taking the oath of allegiance to his Code, he took the original text in his hands, ascended the throne and raised the Code over his head to impress the Sabor that the Emperor stood above its members, but the Code was above the Emperor.

Over a century ago in Serbia, Knez Milan by decree ordered that all gypsies be considered as citizens, that their rights could not be injured, or abridged.

The third reason for the vitality of the Serbs is to be found in their greatest achievement which Goethe compared to the Iliad and the Odyssey of Homer. Sir Walter Scott, Tennyson and other imminent literary men commented on the beauty of Serbian folk poetry.

Every people has its great poets, but Serbian folk poetry is not the work of a few individual poets, it is the expression of a whole people with a poetic soul.

The fourth reason for the vitality of the Serbs is reflected in their medieval art and architecture. Many art critics have written numerous works on Serbian Architecture and painting. U. N. ESCO, in one of its first projects, made recordings and pictures of the outstanding frescoes in the beautiful monasteries throughout the land of our parents.

Printing was discovered by Gutenberg in Germany in 1436, but the first Serbian press was founded as early as 1493, when the first Serbian book was published. This was only eleven years after the foundation of the first printing press at Westminster.

Another reason for the vitality of the Serbian people lies in their uprightness and loyalty — they've never been found wanting in these qualities. We are all familiar with their struggle against Turkish infiltration — the fact that they saved Christianity in Europe is known to all.

Since before Karageorge's time, Serbs have never failed to support the cause of the Western democracies — their loyalty has never faltered. As the pages of history are unfolded and we look back to the early days of World War II, one of history's greatest patriots and guerillas, Gen. Draza Mihailovich, led the Serbian people against the overwhelming enemy, upset Hitler's timetable and helped turn the tide of the war. For a long period of time, General Mihailovich led the only guerillas actively engaged with the enemy in all of Europe.

Serbia's continuous struggle and sufferance, her conceptions of justice, fairness and democracy, her National Church, her folk poetry, art and literature, and her integrity are some of her contributions to European civilizations.

**WE, THEIR DIRECT DESCENDANTS, ARE JUSTLY PROUD OF
THESE EFFORTS AND CONTRIBUTIONS!**

Serbians in America have brought great wealth to the United States,

not so much in monetary value as in riches of far greater significance, in cultural traditions, in scientific inventions and in the development of American industries, and institutions.

In the past century, Serbians and Americans of Serbian descent have made innumerable contributions to the progress of our country, their sons and daughters have had their names imprinted on the pages of the history of the United States. Undoubtedly, it will be in order to recall some of these great Americans and their contributions and accomplishments.

Men of our race were sailors on Columbus' ships when they arrived on this continent. A record exists of a Dalmation ship arriving in America by way of India at the beginning of the 18th Century. Several years ago my wife and I visited Boka Kotarska, where they had previously completed the 1000th Anniversary celebration of the Boka Seaman's Guild. Their men were brave sailors, explorers and adventurers who sailed their ships to all parts of the Globe.

Serbian were old timers in California when the first Yankee pushed his way to the Pacific shores. Men of our race joined in the famous Gold Rush of 1849. They became the pioneers in the grape, apple and fishing industries along the Pacific coast.

In 1847, Ilija Chelovic, from Boka came into San Francisco and after a few years, opened the first general commercial store in that city. The first white child born in San Francisco after the admission of California into the Union, was born to a Serbian family in that city. In accordance with our custom, the parents wanted to have their child baptized by an Orthodox priest. They waited until 1850 when a Russian cruiser came into the port of San Francisco. There was an Orthodox priest aboard the cruiser who performed the baptismal rites. The grateful parents named the little girl "Slavia", after the name of the Russian cruiser.

The earliest pioneers came to California from Dalmatia, Montenegro and Hercegovina. During the makings of San Francisco, a number of fraternal societies were formed — the Slavonic Mutual Benefit Society was organized in 1857 and is still in existence. The first Serbian Benevolent Society was formed in 1880, and is still active in San Francisco.

Many Serbian church parishes were founded by an American Serb who was born in San Francisco in 1863, a century ago. He became a Serbian clergyman who loved and admired the Serbian people from whom he descended. This great American of Serbian parents made contributions in the field of theology to match those of Pupin and Tesla in the fields of science.

As a Missionary Father Dabovich built many churches in America, in Los Angeles, Jackson, Chicago, Sitka, Juneau, and Douglas, Alaska. He started many schools and cultural societies in the United States. In his missionary work he crossed the American continent many times, in stage coaches and on wooden trains. He crossed the Atlantic 15 times, the Pacific 9 times, all without organized financial support.

Father Dabovich contributed to numerous publications. He translated the Orthodox liturgy in English. He was a loyal and patriotic American

THEATRICAL NATIONAL PLAY "DJIDO"

citizen who loved his country and the tradition of the land of his parents. He has been an inspiration to many of our young men who have entered the clergy.

The Serbian race has given America two of the outstanding geniuses of Science and Industry — Prof. Michael Pupin and Nikola Tesla. We have also produced other great forces in the field of education, art, culture and business.

About six years ago, the Scientific world celebrated the 100th anniversary of the birth of Nikola Tesla, an American citizen who was proud of his Serbian heritage. Tesla was successful in harnessing the power of Niagra Falls through the invention of his alternating current motor. He was the father of Radar, as we know it today, of neon lites, wirelessly controlled mechanisms used in guided missiles today, and many other scientific inventions which changed the course of history.

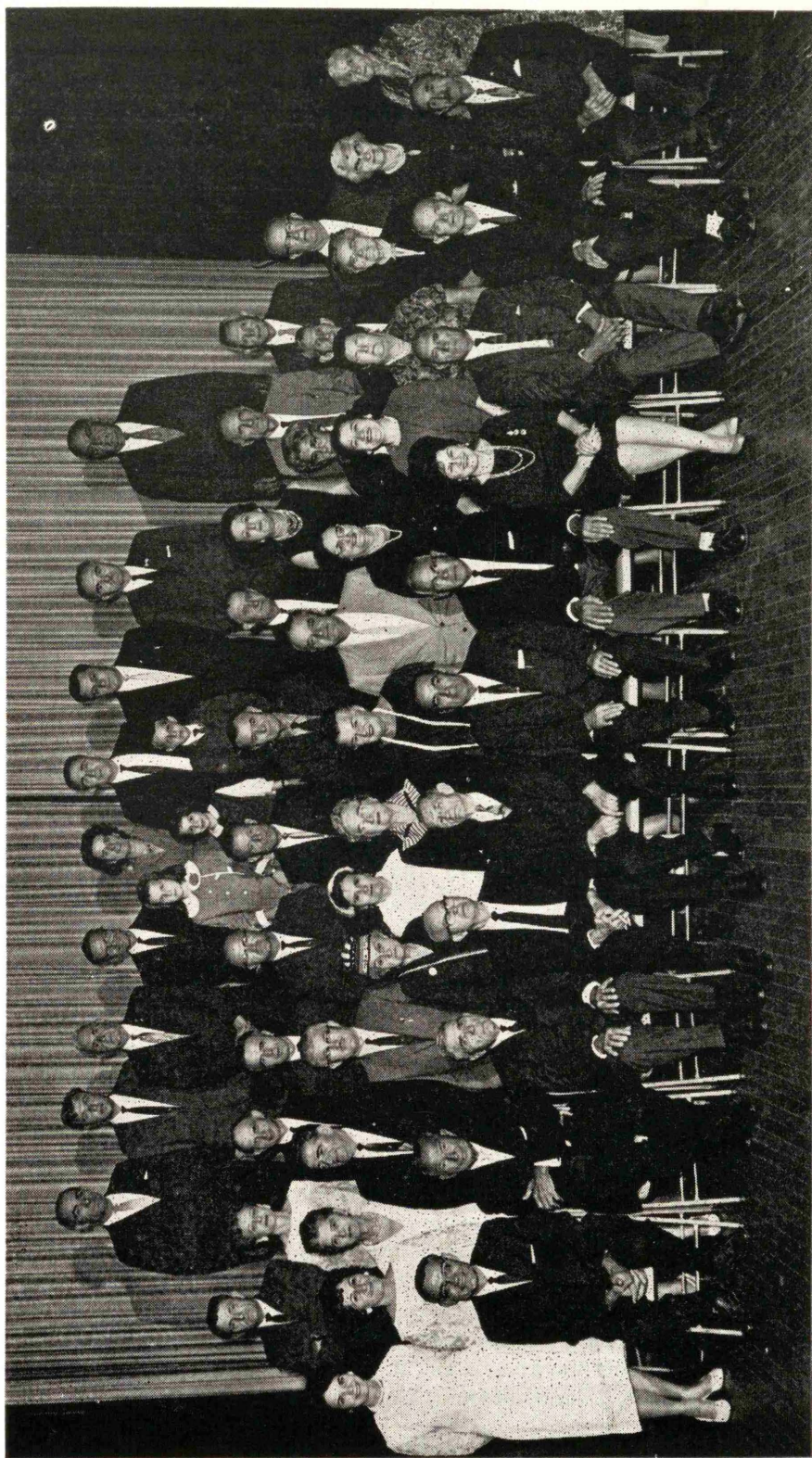
Some years ago we celebrated the 100th Anniversary of another great American of Serbian extraction — Michael Pupin. Pupin was the inventor of the Pupin coil which made long distance telephone possible, and like Tesla, held hundreds of patents in his own name. At Columbia University in New York City there are retained many of the inventions of this great scientist in Pupin Hall. Dr. Pupin wrote several books, the most famous of which was "From Immigrant to Inventor". One can now purchase a paperback edition on the book stands.

Michael Pupin took an active part in the affairs of the Serbian people in the United States — during World War I he was Serbian consul in the United States. He served as president of the largest Serbian fraternal society and was ever proud of his heritage and people.

Throughout our colleges and universities today, in our research laboratories, in our space program in our national defense, men of our race are taking a leading and active role. Just last week, a guest at my home was a recent arrival to those shores as a refugee, a Serbian professor at Purdue University, who has already had 30 scientific papers published in the field of aviation and space. Within four years he was promoted as full professor in the School of Aeronautical Sciences and Engineering.

In the steel mills, in the mines, in automotive industry, for many years, American Serbs have played a leading role and have made improvements and innovations in those fields.

The late Dr. Henry Suzzallo, until his death, President of the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, an American born of parents from Hercegovina was one of the outstanding educators of our time. A few years ago, Dr. Paul Radosavljevich, Professor of Experimental Pedagogy at New York University died in Florida. He had written numerous works which were outstanding in his field, many of which were published in Serbian, Russian, German, and English. A great number of the foremost faculty members of our leading Universities and colleges throughout the land are Americans of Serbian descent. It is gratifying to see the number of former refugees who are presently assuming leading roles in this field. Today, many hundreds of our school teachers are from second and third generation families.

Gary's Chapter SERBIAN NATIONAL DEFENSE

John Brein of Chicago, Professor Tanasko Milovich of Washington University in St. Louis and Nikola Drakulich of San Francisco are among our many sons and daughters whose work in the Arts has made a definite contribution to our progress. In the modern art of the cinema we find a number of outstanding young men and women — the caliber of Gary's Karl Malden (Mladen Sekulovich) who recently won one of the coveted oscars in Hollywood — John Vivyan — (Mr. Lucky of T. V. fame), and many others.

Time does not permit me to even begin to name those fine musicians — composers like Alexander Savine, opera singers and Choral organizations which have added considerably to make America the peer in the field of music today. We were honored to have the Serbian Singing Society Sloboda of South Chicago, selected to sing at President Eisenhower's Inaugural Banquet in Washington. Their program was acclaimed by all the critics in attendance.

It is not only in the finer arts and sciences that the American Serbians have excelled. Almost daily one reads of outstanding accomplishments and services rendered by many of our professional men and women in the United States in private and governmental fields. Many are active in law enforcement with the F. B. I., State and local police in position of great responsibility.

Young men and women of our race have assumed the leadership in modern athletics. Every roster or program in boxing, track, baseball, football, wrestling, basketball and golf has imprinted thereon the names of young men and women of Serbian extraction.

The battlefields of the Civil War, the Spanish American War, both World Wars and Korea have absorbed the blood of many sons of Serbian descent who gave up their lives that we here today may live to enjoy the liberties which we so proudly possess and which are the envy of the people of all other nations of the world. Many Serbian families like the Dokmans in Kansas City and the Grbich family of Reno had as many as 6 and 7 sons in the military service at the same time, during World War II.

I need not recount the noble deeds of our individual war heroes, their names are known to all of us. In 1905. a young Serbian lad from South Chicago, Rade Grba, was awarded the Congressional Medal of Honor by the United States Navy, for heroic action on the Pacific Coast. Many of you have had the pleasure of meeting Sgt. Jake Alex Mandusich, and Lt. Mitchel Paige Congressional Medal of Honor winners who were one of the outstanding World War I heroes.

Several years ago funeral services at Arlington Cemetery in Washington were held for one of the greatest marine heroes of World War I. Major Louis Cukela, a young Serbian boy from Dalmatia who made the Marines his career, the last living holder of TWO Congressional Medals of Honor, was buried with full military honors, in the presence of General Randolph Pate, Commandant of the Marine Corps and other military leaders. Major Cukela held the highest decorations of France (Medaille Militaire) Belgium, Serbia and other allied countries.

In a letter to a friend, Major Cukela's widow stated that "until his

death, Major Cukela was always proud of his people and their contributions to America".

Today in all our Armed services, young men and women of Serbian descent are in positions of great responsibility in our military establishment, both in the United States and overseas.

In fraternal life, we have a number of fraternal and cultural organizations and our Serbian National Defense Council which has continued to function since the past century. Our organizations have continued to be of help in the U. S. and overseas to their people. In Pittsburgh, the Serb National Federation maintains its organizational headquarters. With a membership of over 25,000, with over 180 Senior lodges throughout the United States, this fine organization is making its contributions to our country. Its militant stand against communism through the American Srbobran, its official organ, has set an example for other American groups to follow.

In summary, might not one ask — Is it any wonder that we Americans of Serbian extraction, with a splendid background and heritage, and having made so many contributions to our beloved country should not be joyous and give vent to our feelings on occasions such as at this 50th Anniversary celebration — where we can recall our past — and our Youth can be given an incentive for their future conduct to guide them to follow in the footsteps of great Americans of Serbian extraction of whose accomplishments — all Americans are justly proud.

It is unfortunate for the state when the real statesmen are replaced by fictitious ones who promise much, but, except for misery, they can not give anything.

ВУК СТЕФАНОВИЋ - КАРАЦИЋ

Родио се 26 октобра, 1787, у малом селу Тршићу, у северо-западној Србији. Родитељи су му били неписмени. На крштењу је добио име Вук, пошто су његови родитељи изгубили петоро деце и сујеверно веровали, да одсада вештице неће смети да се усуде да нападну "вука" и да га одведу.

Као мали дечко, азбуку је научио од свога рођака, пишући размућеним барутом на папиру за умотавање, док је чувао овце у пашњаку. Отац га је одвео у Манастир Троношу да учи и постане калуђер. Тамо је провео само годину дана, јер је радио исто посао, као и код куће. Кад му је било 17 година постављен је за писара. Следеће године, (1805), Вук је отишао у Сремске Карловце да се упише у гимназију, али пошто није имао никаквих докумената о својем ранијем школовању, није био примљен. Ипак, он је студирао под туторством познатог владике и песника, Лукијана Мушицког.

Вук није био тип момчета, које се лако помири са одлуком људи, за које је он мислио да припадају старој школи. Опет је био упослен, као писар у разним државним и војним установама. Пошто је био нежног здравља, оболео је и лево колено му је остало осакаћено. Отада па до краја свога живота, он је морао да употребљава дрвену ногу и штап. Упркос свега тога, он је служио као учитељ, цариник, и судија.

Жељан да продужи своје школовање, Вук је отишао у Беч. Тамо је издао једну малу књигу о пропасти Србије и послао је Карађорђу Петровићу, вођи Првог Српског устанка, против Турака. Али, многи тврде, да књига није дошла у руке Карађорђу. Овде, у Бечу, словеначки научник, Јернеј Копитар, је чуо о Вуку. Увидевши редак таленат у Вуку, Копитар му је препоручио да сакупља српску поезију, песме и да напише српску граматику која још уопште није постојала, за српски говорни језик. То није био лак посао, јер нити је било новчаних средстава, а ни књига којима би се служио. Како, то је само Вук знао, његова је прва граматика оштампана 1714 године. Убрзо, после овог посла, почео је да прикупља српске песме, поезију, приче и пословице, са намером на увођењу говорног српског језика у српску књижевност. Овде је потребно да се каже, да језик онда, није био онакав, какав је данас. Али, кад су његови радови били обелодањени, не само да су му се супротставиле државне власти, него и црквене, јер је у то време, и за једне и за друге, Српско-Славјански језик био званични језик.

Да се кратко удаљимо од ове веома кратке и једноставно написане биографије највећег српског лингвисте и литерата, вредно је напоменути да је он оженио девојку аустријанку, по имену Ана, која га је верно пратила кроз цео његов трновити живот и много допринела његовом успеху. Изродили су тринаесторо деце, која су скоро сва умрла

у веома раним годинама, углавном, због недостатка лекарске помоћи а и сиромаштва у којем су живели родитељи. Само двоје његове деце су надживели оца. Али, сав предан својем послу, народном говорном језику, којег су разумели сви шири народни слојеви, па и у најзабаченијим колибама, Вук је продужио својим добро планираним радом.

На једном месту Вук је рекао: “Од почетка Доситејева једнако се налази паметних људи који желе да се управо пише српски (као што народ говори) и пишу колико ко зна и може. Који човек не зна ни за какву граматику, нити за какав други језик осим свога, он може писати и без своје граматике и управо онако као што треба, зашто му не може пасти на ум да пише друкчије него онако као што се говори; гако је, н. пр., Омир (Хомер) могао спјевати Илијаду и Одисеју не знајући ни писати; као и наши старци слијепци што су спјевали толику силу пјесама. Али људи који су шта учинили и знаду да језик има некаква правила, они већ не могу писати без граматике (већ ако да је који сам граматик), зашто би (као учени људи) све ради да пишу боље него што се говори, па зато језик по својој памети поправљају, а управо кваре и грде”.

Опет Вук каже: “Понајвише наших књижевника и веће госпoде српске по Маџарској кажу — да је славенски језик (што имамо данас на њему Библију и остале црквене књиге) прави српски језик, а онај што њим говори народ (и они) да је само свињарски и говедарски језик, и да је покварен од првога”.

Обилазећи од села до села, слушајући народ да говори, сељаке у пољима, на крштењима, свадбама, погребима и црквеним славама, посматрајући њихове обичаје, слушајући старе и слепе гусларе, Вук је прибележио све што је видео и чуо. Потом би се вратио у Беч својој породици, од које је месецима био одвојен, сложио би и ставио у ред све што је собом донео.

Велике препреке су му биле на путу, јер није имао новчаних средстава, да осигура живот породице и да штампа све што је прикупио. Молио је и преклињао људе на власти, људе финансијских могућности, па и црквене власти, да му позајме новац у ту сврху. Али, они су му стално окретали леђа. Не само то, него су му забранили и слање књига у домовину, на продају. Не задовољавајући се само тим бојкотом, многи су га извргавали погрдним примедбама о његовој дрвеној нози. Обративши се својим пријатељима, позајмљивао је и десно и лево, јер је имао неограничено поверење у своје прикупљене радове. Последњу “куну” би уложио за штампање књига. Ево, шта он каже: “Сутра је Божић, али, моја жена, деца и ја немамо ни парче хлеба у кући а ни дрва да је загрејемо”.

Његова лозинка је била: **“Читај и пиши као што говориш”!** Заговарајући и оснивајући најстрожију научну основу, кроз коју није прошао ниједан други језик, он је поништио сва сувишна слова у азбуци, која се уопште не изговарају. Упорном смелошћу, стекао је признање свих светских признатих научника. Али, за чудо Божије, не у својој рођеној земљи. Кад је био претстављен Гетеу, овај га је топло поздравио и рекао: “Ми се познајемо”, показујући на Вукову песмарицу на својем столу, коју је Гете доцније превео на немачки језик. Од све српске интелигенције у оно време, Ђуро Даничић и Бранко Радичевић,

са неколико студената, су били непоколебљиви Вукови пријатељи и помагачи. Највећи руски, немачки, италијански, и неки други универзитети су одиковали Вука највишим научним ордењем и дипломама.

О Вуку и његовој решености да упрости српски језик, постоје многе приче. Кад је Његош 1846 био у Бечу и писао свој вечни Горски Вијенац, често би читао Вуку оно што је дан раније написао. Једно вече, он рече: “Вуче, овај наш језик је збиља сиромашан. На пример, немамо реч за ‘идеју, ера’ и још неке друге. Вук му одговори: “Господару, кад је народ могао да нађе речи и за најмање делове у колима, нашао би и те речи које си ти споменуо, да су му требале”. У ствари, сам Његош се бојао, да би овај народни језик, могао да доведе до одвајања Срба од других православних Славена.

Овде је веома потребно напоменути да су, народни говорни језик и језик администрације и цркве, били различити у многеме. Ове две последње су се служиле језиком српско-славјанског корена, којег шире народни слојеви нису разумевали. “Црквене власти, као и писци, су се у свом свакодневном говору служили тим српкославјанским језиком. Тако су, такозване више класе на Балкану говорили застарелим језиком, а обични народ, својим народним”, каже Вук. Баш у томе лежи Вукова одлучност да посвети свој живот, прикупљању и састављању језика, којег обични човек говори. И зато, Вук је тај човек, који нам је омогућио, да се поносимо језиком, којем ниједан други није раван у чистоћи своје једноставности. Вук каже: “Једина савршена азбука је она, која се састоји из онолико простих слова, колико има једноставних звукова, које сваки обични човек може да научи да чита и пише, за неколико дана”. Зато су његови многобројни радови и књиге били намењени свима и свако их добро разуме.

Не сме остати незапажено да смо ми и пре Вука имали писце. Али, они су скоро сви упознавали наш народ са радовима људи са запада. Вук је био тај, који је упознао запад и друге народе, српском литературом. Божјом помоћи и својим тешким радом, Вук ју је изнео на површину и претставио свету и своме народу. Опет он каже: “Ја сам преузео на себе да, ма по коју цену, покажем вањском свету српски језик, у свој његовој чистоти — као што он стварно јесте”.

Првобитно, ћирилицу су изумели и свету дали, два славенска апостола, браћа Св. Ћирило и Методије, са 38 славенских знакова. То је било за време друге половине деветог века. Отада, преуређивања азбуке су чињена. Али, коначна и најједноставнија ћирилска фонетска азбука од 30 слова се први пут појављује у Вуковом “Српском Речнику”, обелодањеном 1818. Он је задржао 24 српско-славјанска знака и додао својих 6 слова, која је он увео. Природно, Срби, или боље речено, већина српске интелигенције, није примила ову Вукову азбуку, као што ни Ћирилова није била примљена — у почетку. Назвали су је “јеретичком азбуком”, највише због тога, што је Вук превео Свето Писмо на српски језик и штампао га 1847, али му је слање у домовину било забрањено, равних 40 година.

У вези са овим нужно је нешто рећи и о стварању латинске азбуке.

Мишо Петровић, професор на универзитету у држави Висконсин, пише: "Тек касније су свештеници крсташких војни Римске Цркве наметнули вештачку латинску азбуку, пуну непотребних додатака словима, да им даду чисто славенске звукове. Ово наметање латинске азбуке међу Словене је чисто политичко!"

Вуково упрошћавање српског језика је имало одјека и у вањском свету. Ирски драматичар и критичар, покојни Ђорђе Бернард Шо је провео много времена у свом животу, покушавајући да упрости енглески језик, а нарочито да поништи мучно срицање које захтева и простора и времена. Он је донекле и успео да створи азбуку за своју сопствену употребу; "азбуку која захтева мање у времену и да се сваки знак сриче својим непроменљивим звуком".

Његов тестамент, у којем је он завештао замашну суму новца, да се енглески језик преуреди, садржи став за нову предложену енглеску азбуку — предмет, у који се он увек много интересовао. Он је тражио, "да се енглески пише без изговарања једног гласа а који се састоји из више слова, као и без непотребних знакова и додатака словима". Таква азбука, као што овај тестамент предвиђа још није пронађена и усвојена, иако је у самој 1958 години било предложено 450 планова, из целог света. Баш овде, човек мора да стане и узме у обзир околности под којим ови британски научници раде и околности под којим је радио сиромашни, осакаћени и руглу извргнути српски "чувар оваца".

Док је Вук имао својих непријатеља, он је имао и пријатеља — лојалних пријатеља.

Као што је већ наведено, два најлојалнија његова пријатеља су били Ђуро Даничић и Бранко Радичевић. Чињеница је, да је онај први много допринео даљој ревизији Вукове граматике, док је Бранко зачетник српске поезије на Вуковом народном језику, која одушевљава интелектуалну омладину Српства, чији полет лепотом народне речи утире пут новом језику. Његош такође, је усвојио Вуков језик и објавио свој "Горски Вијенац". Коначна победа Вукове азбуке, кад су власти дозволиле њену употребу и увеле је у државну администрацију, уследила је 1868 године, четири године после његове смрти. Највећи таленат српске књижевности је живео и умро у материјалном сиромаштву, али су зато његова дела остала, да живе за све векове.

Неумрли Вук се преселио у вечност 1864 године, у Бечу, далеко од своје вољене Србије. Године 1897, српска влада је пренела његове земне остатке и сахранила их с леве стране на улазу у Саборну Цркву, у Београду. Са десне стране тога улаза је сахрањен његов учитељ Доситеј Обрадовић, који је Србе упознао са литературом западних народа.

Ма колико, ових неколико редака, било сажето, надамо се, да ће послужити српској омладини, бар као увид, у језик њихових предака, који је једноставан и лако може да се научи.

Герски учитељи Српске Школе би требали да покрену питање и да се обрате одговорним ауторитетима Српске Цркве, да им се напише уџбеник, који би послужио и њима, учитељима, и њиховим ђацима —

како у Гери, тако и у свим српским колонијама, кроз целу ову земљу. Широм света познати верски беседник, почивши Владика Николај, је написао — “Српски народ у Америци често управља своје погледе у српску Геру, да види њена постигнућа, да сазна њена стремљења, да чује њене уздахе, да се зарадује њеној песми и осети њен родољубиви пулс”. Потреба знања страних језика у овој земљи је очевидна. Америчка влада, да образује своје цивилно и војно особље у страним језицима, троши грдне суме новца. У Америци има на стотине њених синова и кћери свих професија у служи своје земље који говоре српски, тачно. Зашто ми лишавамо нашу омладину, која има све магућности, те користи? Језик је схватљив, богат и према последњим лингвистичким анализама, лако може да се научи, кад се прикаже у правом светлу, и методички.

То би био гранитни споменик, који бисте могли да подигнете неумрлом Вуку, својим родитељима и својем Српству.

О. С. Бољанић

Узроке несреће треба прво тражити у себи самом, а после код околине. Обично бива обротно.

VUK STEFANOVICH-KARADZICH

(Short biography of father of Serbian Language)

Born October 26, 1787 in small village called Trsich, north-west Serbia, of illiterate parents. His given name was Vuk (wolf) because his parents lost five children and they superstitiously believed that now the nymphs will not dare to attack the wolf and take him away.

As a small boy he learned the alphabet from his cousin, writing on wrapping paper with deluded gun powder, while watching goats in pasture. After that his father took him to monastery Tronosa to become a monk. There he stayed only a year because he did the very same duty he did at home. When 17 years old he was hired as a clerk. Following year (1804) Vuk went to Sremski Karlovci to enroll in high school, but, not having any documents of his previous education, he was not accepted. But, he studied under tutorship of famous bishop and poet Lukijan Musicki.

Vuk was not the type of a boy who would easily accept the decision of the people whom he considered to be of an old school. Again he served as a clerk in various government or military offices. In the meantime, being of delicate health he became ill and cripple in his left knee. From that time on he was compelled to use the wooden leg and cane for rest of his life. In spite of that he still served as teacher, custom man and judge.

Desirous of furthering his education he moved to Vienna. There he issued the small book on downfall of Serbia and sent it to Karadjordje Petrovich, the leader of first Serbian uprising against the Turks. But, many Vuk's students claim that it never reached Karadjordje. Here, for his scholastic work he was spotted by Slovene scholar Yerney Kopitar. Seeing a great talent in Vuk, Kopitar urged him to commence to collect Serbian poetry, songs and to write Serbian grammar as there was none written for Serbian spoken language. It was not an easy task because of no funds available and no books for research work. Somehow, known only to him, his first grammar was printed in 1814. Soon afterward, he began to collect Serbian songs, poems, stories and proverbs with intentions in his mind to begin to work on the introduction of spoken Serbian language into Serbian literature. The reason for that was because the language itself was not as it is today. Once his works were published, not only that he came in conflict with the entire administration but also the church hierarchy because of the old church Slavonic language being in use.

To briefly interrupt this extremely short and plainly written biography of the greatest Serbian literate, it is very appropriate to note, that he married the Austrian girl by name of Ana who faithfully followed

him through his thornsome life, and contributed her share towards his success. They had thirteen children who almost all died in their teen age, mainly due to a lack of medical assistance in those days and to poverty he lived in. Only two of his children outlived him. But, dedicated to his work, in peoples language, spoken and understood by wide masses off all walks of life and in most remote huts, he pursued his well planned work.

Traveling from village to village, listening to people speak, to peasants in fields, christenings, weddings, funerals and church festivals, observing their customs, paying close attention to old and blind bards, he made a note of everything he had seen and heard. Accomplishing all this he would go back to Vienna to his family from whom he was separated for months and months at a time, and tirelessly compiled everything he had brought with him.

At one place Vuk stated: "Ever since Dositey's beginning, there were educated and sensible men who wanted to write in pure Serbian (as the people speak), and to write as much as one understands. Any man that does not know any grammar and exactly as it should be, because it can not come to his mind to write any other way but, as it is spoken; for instance: Homer did not know how to write, still he created the Iliad and the Odyssey, same as our own old and blind men, who recited any number of poems and songs. But, the men who were studying a little and know that the language has some rules, cannot write without grammar, because, as learned men, they would like to write better than it is spoken; consequently, they try to correct the language in their own mind — and it results in ruining the language". At another place Vuk said: "Most of our Serbian learned men in Hungary, and the men of higher standings, say that the Slavonic language is the real Serbian, and the one that the people speak is the language of shepherds and contorted from the former one".

The biggest drawback was that he did not have the financial means to secure his family and to publish all he had collected. He begged the people in power, the people of financial means, the church authorities, to lend him the money for that purpose but, invariably, they turned their deaf ear to him. Not only that, they banned his books to be sent into the country for sale. Not satisfied with that boycott, some of them made derogatory remarks about him and his wooden leg. Turning to his friends he borrowed right and left, because the confidence he had had in his collections, had not left him. The last "Kruna" (50c) he had in his pocket was invested to publish the books. He wrote: "Tomorrow is Christmas, but my wife, children and I have not a piece of bread in our home nor any wood to heat the place." His motto was: "READ AND WRITE AS YOU SPEAK". Advocating and creating one of the most scientific revisions that any language had undergone, he eliminated all superfluous and non-pronounceable characters in the existing alphabet. His audacity persisted and gained the recognition by all world's renown scholars. But, strangely enough, not in his own country. When introduced to Goethe, the latter warmly greeted him and remarked: "We know

each other", motioning to Vuk's song book on his desk which Goethe translated into German language, later. Of all Serbian intelligentsia at that time, Vuk's two most staunch supporters were Djuro Danichich and Branko Radichevich, with few more students. Leading Russian, German, and Italian and some other universities honored Vuk with their highest degrees in halls of science.

There are many anecdotes about Vuk and his determination to simplify the language. In 1846, Njegosh was in Vienna writing his immortal "Mountain Wreath", and would often read to Vuk what he had written the day before. One evening he remarked to him: "Vuk, really this language of our is very poor. For instance, there are no words for 'idea', 'era', and many others". Vuk replied: "Gospodaru (Master), since people were able to find words for the smallest part on a vehicle, they would have found the words you mentioned had they needed them". The background of it was that even Njegosh was afraid this people's language may lead to a separation of Serbs from other Slavs.

It is very appropriate to note here that the people's spoken language, and the language of the administration and church used, were different in many aspects, before Vuk. They used the language of Serbian-Slavonic stem, not understood by the masses. The church authorities and the writers kept the Serbian-Slavonic language even in their every day conversation, so that the higher classes in the Balkans spoke an archaic language, and the people spoke the popular tongue. Actually, this is what prompted Vuk to dedicate his life to collect and compile the language which the common man spoke. It is to him we are indebted for our great pride in our language, which has no equal in its simplicity. Again, here is what Vuk said: "The only perfect alphabet is the one which consists of as many simple letters as there are simple sounds, so that any common man may learn to read and write correctly within a few days". Therefore, all his writings and books were meant for the people, and to be understood by the people.

We should not overlook the fact that we had literary men before Vuk. But, all of them introduced mostly the literary works of the Western writers to the Serbs. Vuk was the one who introduced Serbian literature to the West and other nations. It is he, who with God's help and his own labor, knew how to bring this to the surface and present it to the world and his people. Again he said: "I took it upon myself to show, regardless of the consequences, to the outside world the Serbian language in its original purity — as it actually is".

Originally, the Cyrillic alphabet was devised and introduced by two Slav apostles, Sts. Cyril and Methodius, with 38 phonemes. That was during the last half of the ninth century. Since then, revisions took place, but the definite and most simple Cyrillic phonetic alphabet of thirty letters appeared for the first time in Vuk's "Serbian Dictionary", printed in 1818. He retained 24 old Slavic letters, but the additional 6 letters he created himself. Naturally, the Serbs, or better said, the Serbian intelligentsia, did not accept Vuk's alphabet, just as St. Cyril's was not accepted at

first. Vuk's alphabet was called "heretic alphabet", mainly because he translated the New Testament into Serbian language and printed it in 1847, but banned until 40 years later.

It is well to note here the time of the creation of the Latinic alphabet. Here is what Misho Petrovich, professor at University of Wisconsin, had to say: : "It was not until later that the priests and crusading armies of the Roman church imposed an artificial Latinic alphabet, full of unwiedly diacritical marks over certain letters to give them purely Slavic sounds. The reason for imposition of the Latinic alphabet among the Slavs is purely a political one."

Vuk's simplification of the Serbian language had its echo in an outside world. Irish dramatist and critic, the late George Bernard Shaw, had spent a great deal of time in his life to simplify the English language; particularly, to abolish the painful time and space consuming spelling. He succeeded to a certain extent, creating an alphabet for his own use. He wanted "a time-saving alphabet, if each distinct sound of the language were spelt with its own unvarying character".

Shaw's Will, in which he bequeathed quite a considerable amount of money to revise the English language, contained provisions for a new "Proposed British Alphabet", a subject in which he always had a great interest. He wanted "the English language to be written without indicating single sounds by groups of letters or by diacritical marks". The best possible alphabet, as envisaged by Shaw's Will, has not been fully realized as yet; even though, in 1958 alone, 450 designs were submitted from all parts of the world. This is only one of the examples where we must stop and consider all circumstances under which the British educators are working, and the circumstances under which the poor, crippled, penniless and ridiculed Serbian "shepherd" worked.

While Vuk had some enemies, he also had some friends, loyal friends. Two of his most loyal enthusiasts, as previously mentioned, were Djuro Danichich and Branko Radichevich. As a matter of fact, the former had contributed greatly to an additional revision of Vuk's grammar. The poetry of the latter was the first poetry written and published in Vuk's revised language. Njegosh also affirmed himself with Vuk, publishing his "Mountain Wreath" in Vuk's language, while Branko was the originator of Serbian poetry in the people's language which inspired the intellectual youth, who, by impetus of the people's beautiful expression paved the way to this new language. Actual victory of Vuk's' new alphabet and grammar, when authorities permitted the use of it and introduced it into government apparatus, came in 1868, four years after his death. The greatest Serbian talent in literature lived and died in virtual poverty, but his literary works will remain and continue to live forever.

The immortal Vuk passed on to eternity in Vienna, 1864, far from his beloved Serbia. In 1897, Serbian government transferred his earthly remains and buried them on the left side of the entrance to the Serbian Cathedral in Belgrade. To the right of the entrance are buried the remains of his teacher, Dositey Obradovich, who, more than anyone else, acquainted the Serbs with Western literature.

As concise as they are, I hope that these few lines will give the Serbian youth at least some insight into their forefather's most simple and easily learned language.

The Serbian School teachers in Gary should institute a movement and ask the proper Church authorities to print a uniform lesson-book which could serve for their benefit, as well as for their pupils and students and for all Serbian parishes through the country. The world's recognized religious lecturer, the late Bishop Nikolai, wrote: "Serbian people in America direct their attention to Gary, to note their achievements, to know their eagerness, to feel their sights, to rejoice in song and feel the patriotic pulse". The need for foreign languages in this country is obvious. United States government is spending enormous sums of money, to educate its civilian and military personel in foreign languages. There are hundreds of American boys and girls of all origins and all professions who, in the service of our country, speak Serbian fluently. Why do we deprive our youth, who possess these potentialities, of that opportunity? The language is very comprehensive, prolific, and according to the latest linguistic analysis, easily learned when presented in proper light and method.

That would be a monument in granite which you could erect to the immortal Vuk, to your parents, and to your Serbian culture.

STEVE O. BOLJANICH

PRINCE MARKO AND BEY KOSTADIN

(A BALLAD)

Prince Marko and Bey Kostadin,
Brother in God were they;
They rode their steeds together.
Out spoke Kostadin the Bey;

"Prince Marko, now I pray,
Thou art my brother sworn;
Come to me in the autumn,
On St. Demetrius' morn,
The feast day of my patron saint.
Much honor will thou see,
And a fair feast and a welcome
Becoming my degree."

Said Marko: "Boast not of thy
feast!

When I sought for my brother
born,
Andriya, I dwelt in autumn with
thee.

On St. Demetrius' morn,
The feast day of thy patron saint,
I saw the feast of thy pride,
And also in the selfsame hour
Three cruel deeds beside."

Said Bey Kostadin: "Marko,
My brother sworn art thou;
Say to me of what cruel deeds
Thou speakest to me now."

"Said Marko: The first cruel deed
At this time befell.

There came two orphans to you
That you might feed them well
With the white bread, and give
them

The ruddy wine to drain.

But you said: "Ye mere scum of
the earth,

Now get you hence away!

You shall not defile the wint

Before my gentle folk this day."

Bey, I pitied the orphans

And with them went away
And I took them to the market
And fed them on white bread,
And gave them to drink of the
ruddy wine,

And clad them in satin red,
And in green silk moreover.
Unto thy house again I sent them,
And looked to see thee

How them thou would entertain.
One thou took on either hand;
To the table thou lead them then:
"Eat and drink", thou saidst,
"Ye sons of gentlemen!"

Thy second cruel deed was this.
When ancient squires forlorn
Came there, who had lost their
money,

And whose scarlet was outworn,
Thou evermore did set them
At the foot of the table there;
But whose of the younger squires
At thy festival that were,
Who had gained new hordes of
money,

And whose scarlet was fresh and
new,

Evermore thou brought them
The head of the table unto;
Thou dido your the wine and
brandy

Before them fast and free;
There was a feast and welcome,
Befitting thy decree.

"This is your third cruel deed,
O Bey.

Father and Mother art thine,
Neither is ever at thy table,
Nor do they drinketh first the
wine!"

PETER II PETROVICH - NJEGOSH

ПЕТАР II. ПЕТРОВИЋ - ЊЕГОШ

Година 1813 била је трагична и болна за Карађорђеву Србију. Српско небо су били прекрили црни и крвави облаци ропства, огња и крви. Тековине деветогодишњег крвљења са Турцима, извојеване слободе и културни полет потонули су поново у мрачно ропство и тиранију азијатску. Турци су загосподарили Србијом. Баш те године, на Његушима под Ловћеном, рађа се 21 новембра будући највећи српски геније, песник, филозоф, владика и господар Црне Горе — Раде Томов Петровић.

Петар I, владика и владар Црне Горе, који је у својим рукама држао духовну и световну власт свога по материјалном благу више него убогог народа, а по херојству невиђеном и нечувеном, родољубљу, етици хришћанској, богатом и пребогатом, био је стриц будућег горостаса Његоса. На малог Рада у детињству нико није полагао неку нарочиту пажњу, па ни неку особиту наду. Он је растао као и сва остала деца малених Његоша, прикачених уз Ловћен као орловско гнездо. Петар I, којег је народ још за живота због његовог беспорочног живота сматрао светитељем и Божјим угодником, одредио је себи за живота да га наследи на двојном престолу Ђорђије, син његовог брата Саве и зато га је послао у Русију на школовање. Овај, кад је дошао у Русију, место да оде у богословију — отишао је у војну академију са жељом да се посвети официрском позиву.

После свога владика и владар Петар I довео је у манастир сина свога млађег брата Тома, по имену Рада, а можда, како неки тврде, право име на крштењу је добио, Радивоје. Раде се учио писмености у манастиру, као и остали његови вршњаци, затим код калуђера Троповића у Топлој код манастира Савине, у Боки. Тамо је провео две године, од 1825 - 1827. Те године је на Цетињу дошао Сима Милутиновић-Сарајлија, онда чувени српски песник и књижевник. Он је постао лични секретар владике Петра I и учитељ будућег владике и владара Рада, по смрти стрицевој назван Петар II. Милутиновић је био "човек који се чудно носио, чудно говорио и чудно изгледао", како га описују неки савременици. Ипак, иако несрећеног знања, човек великих емоција, у многome је помогао своме ученику да у доба зрелости допре до "небеских висина својим богоданим генијем". Милутиновић је младог Рада увео у класичне науке, историју, књижевност и филозофију, распаљујући у њему циноски песнички дар.

Истог дана кад је умро његов стриц Петар I, црногорски главари утврђују младог Рада за поглавар Цркве и владара државе иако још није био ни монах. Тек после годину дана рукоположен је за архимандрита. У почетку његове владавине, још премладог и неискусног, помажу га отац Томо, Симо Милутиновић и неколико пријатеља његовог упокојеног стрица. У то време долази из Русије Иван Вукотић и доноси руску помоћ.

Млади Раде, сад Петар II, ускоро је превазишао својим огромним генијем све своје саветнике, и савременике уопште. Он почиње да с планом уређује земљу унутра, истрошену непрекидним борбама и ратовима са Турцима, којима су били управљене све снаге једног више него мученичког народа, који је своју слободу заснивао на каменом огњишту и врху од ханџара. Вековима дајући најкитнију младост својих генерација да сагори у борбама “за крст часни и слободу златну”,

Петар II, у народу познат под обичним именом Владика Раде, уређује земљу, са најумнијим људима доноси писане законе, а које је и сам највише писао, организује сенат и суд, отвара основне школе за просвећивање широких народних маса. Његове планове унутрашњег уређења и духовног уздицања народа, често су реметили Турци својим завојевачким нападима. Он их је са успехом у више махова одбијао, а кад је долазило до неиздрживих невоља, позивао је словенску Русију у помоћ, која је у више махова са успехом интервенисала код Турске.

Године 1833 пошао је преко Трста за Русију. У Трсту је био дочекан од тршћанских Срба са незапамћеним одушевењем. У њему су Срби Трста, под туђинском влашћу млетачке републике, гледали један зрачак сунца поробљеног српског народа, један крајичак земље који је слободан и који живи својим животом у мору азијатског ропства. Тада је још само од српских земаља њен мали део, који се звао Србија, био слободан и у изграђивању. У Русији је дочекан са почастима владара, примљен од цара. Његош је био врло високог раста и један од најлепших људи свога времена. Ко га је видео дивео се његовој мушкој лепоти, висини и статусу. Сам руски цар Никола I који је био необично висок, задивио се Његошу и узвикнуо: “Па ви сте већи од мене”. “Ваше царско Величанство”, додао је Његош у истом тренутку, “само је Бог већи од руског цара”. Цар је лично присуствовао свечаном чину хиротонисања Његоша за владика, о чему је издата специјална повеља, рађена на свили. Затим је цар у његову част приредио свечани банкет и пријем.

Његош се вратио у Црну Гору са богатом руском помоћу и обећаном заштитом, што му је много подигло углед код његових поданика, суседних и словенских племена, а и код самих Турака. Ово га је охрабрило да настави са својим реформама на унутрашњем уређењу, мада је наилазио и на тешкоће а нарочито у погледу завођења пореза. Отворио је у манастиру цетињском прву основну школу, а онда у Добрском селу, па постепено и у друга места. Из Русије је донео штампарију у којој је штампан први буквар за омладину, српска граматика, а доцније прокламација народу, прогласи и књижевна дела. На Цетињу је подигао велику зграду за оно доба, са око 25 одељења, којој се народ дивео и у својој машти замишљао је још већом него што је. Народ ју је прозвао “биљардом” зато што је у њој био смештен први билијар у Црној Гори, на коме се Његош у слободном времену са гостима забављао. У тој згради била је смештена владичанска резиденција, сенат, оружница, библиотека и друге државне установе, као и одељење за странце.

Код Његоша се појавио песнички дар још пре доласка Симе Ми-

лутинићи на Цетиње. Прича се да је у манастирском конаку, поред огњишта на коме су буктале церове главње, Раде забављао манастирску чељад јуначким и шаљивим песмама које је сам певао и певао их уз гусле. Једна од првих његових шаљивих песама била је песма о неким сватовима, да се једном и стари владика светитељ и исповедник Петар I слатко смејао док га је слушао.

Милутиновић је осетио Његошев песнички дар и тамо је будио и упућивао амбиције младог ученика, како својим личним песничким даром, још много више својим необузданим темпераментом и необично бујном маштом. У тим првим годинама свога песничког стварања, он пише по угледу на народну поезију, а прво његово дело је “Лијек јарости турске”, а затим “Пустинак цетињски”, кад своме имену додаје и име Његош, по племену Његоши у Херцеговини, одакле су његови преци дошли под Ловћен, које је по њима названо Његушима. Његош се све више уздиже кроз своје стихове, нарочито у песми: “Црногорац свемогућем Богу”, затим “Лучи микрокозми”, “Лажном цару Шћепану Малом”, док није генијем окрунисана његова глава спевом “Горским Вијенцем”. Његова су дела, а нарочито “Горски Вијенац”, преведена на све културне језике света. “Горски Вијенац” је до последњег рата код нас доживео 25 издања.

Славна српска прошлост, Косово, кнез Лазар, косовски јунаци, Милош Обилић, одушевљавали су у току векова Српство Црне Горе. “Горски Вијенац” је одраз тога схватања српске борбе кроз векове, српског родољубља и несагориве жеље за ослобођење српског народа. Изнад свих и свакога Његош уздиже Милоша Обилића. Он је у његовим стиховима синоним српског херојства “са којим плане покољења”. Он му пева:

“Величанство витешке ти душе,
надмашује бесмртне подвиге,
дивне Спарте и великог Рима:
Сва витештва њина блистателна,

твоја горда миш'ца помрачује.
Шта Леонид хоће и Сцевола,
кад Обилић стане на поприште?
Ова миш'ца једнијем ударом,
престол сруши а Тартар уздрма”.

Његош се дописивао с Вуком Караџићем, био поборник његовог новог схватања о правопису и књижевној реформи. Помагао га и у прикупљању народних песама по Црној Гори и Херцеговини, а неке и сам прикупио и слао. Дописивао се с кнезом Милошем Обреновићем, преклињао да заједнички нападну Турску са фаталистичким повицима “сад или никад”. Али, кнез Милош је био човек другог кова. Није он гледао на Турке као његов брат “цетињски пустинак” и ненадмашни филозоф и песник. Милош је био колико реалан, толико и лукав политичар, који је желео да од Турске извуче све што се може извући, не на леп, него на притворан и лукав начин, па ако друге нема, а има наде на успех тек тада се упушта у ратове.

Много је био ближи по духу кнезу Александру Карађорђевићу, чи-

ја је веза толико тесна да велики песник у екстази узвикује да ће бити срећан онога дана кад се две српске државе уједине, да Александар буде на српском престолу а он у Пећкој патријаршији као патријарх српски, ИЛИ ТО ШТО ЈЕ ВЕЋ БИО — духовни вођа српског народа. Његош схвата невоље Вука Караџића око штампања његових књижевних радова, док сам Вук, велики реформатор српског језика и српске књижевности, гладује са својом породицом. Он моли брата на престолу Србије, сина војда Карађорђа, да помогне материјално сиромашног Вука и овај то несебично чини.

Фанатични српски родољуб, још од првих дана своје владавине, залаже се и ради на све стране за ослобођење Српства. Устанак Хусеина Градашчевића против Турске одушевљава га и ступа у преписку с њим, нудећи му и помоћ. О томе одушевљењу Његош узвикује: “Не пита се ко се како крсти, већ чија му крвца грије прси” и “Брат је мио које вјере био!” Поред Градашчевића, дописује се и побратими са Алипашом Сточевићем 1848 године.

Његош се одушевљава са борбом коју воде устаници у Хрватској под баном Јелачићем и у Војводини под војводом Стевом Книћанином и тада нуди устаницима 5,000 Црногораца у помоћ. Али, нажалост све се то свршило друкчије него што је Његош желео и очекивао. Јелачић је послужио интересима Аустрије а не своје земље.

Разочаран у Европу, нарочито Енглеску “која и мртву турску руку држи Србима под грлом”, како је казао једном њиховом лорду у Напуљу предајући му, на његову молбу, своју слику, јадиковао је, немоћан, како је сам говорио, да би се до неба чуло. И никад нису могли да се односе његови стихови ни на кога као њега самога у којима каже:

“А ја јадан што ћу и с киме ћу,
Једна сламка међу вихорове,
Сирак тужан без нигђе никога.

.....
Да би игђе брата у свијету,
Да пожали ка' да би помога”.

Међутим, горди Албион, онда и данас, гледао је цео свет проз призмом својих интереса. Енглезима је више конвенирала слаба Турска него јака Русија, јер је слабењем Турске видела снажење Русије. А што су народи Балкана у ропству, то за њих није било од велике важности.

Разочаран у Европу, Његош је већ наслућивао огромну снагу младе Америке. Он предвиђа Америци огромну будућност у вођству света. Намерава да посети Америку, али његова болест је узимала све већег маха. Ипак излаже у једној својој посланици Вашингтону патње његовог херојског и мученичкиског народа, коме с једне стране Турска, а с друге стране Аустрија, нису дале мира да би се у њему развијао. Председник Линколн га није разумео. Он предлаже да се једноставно Црногорци преселе у Америку, о чему Његош није ни мислио. Његови Црногорци су волели онај свој сури камен који су својом крвљу бојили кроз дуге векове, бранили га, али га нису напуштали.

Са пољуљаним здрављем одлази у Италију да бољчи нађе лека. Онамо га прати “племић” и писац Љуба Ненадовић, који је обожавао њега лично као генија, а волео и њега и његове Црногорце, колико

због заједничке српске крви која их је везивала у сродству, толико и због херојског духа народа коме је био на челу. Његош се у Италији упознао и спријатељио са многим знаменитим људима онога доба, који су му се дивили, као и његов сународник Љуба Ненадовић.

Плућна болест је све више сламала овога умног и физичког ђина. Кад је увидео да му се ближи крај, враћа се у Црну Гору и умире 1851 године у исти дан кад је примио престо пре двадесет и једну годину. Обукли су га у владичанско одјејање које му је поклонио руски цар. Народ је са свих страна хитао да се поклони владици и владару у својој великом болу. Поред њега су били и његови отац и мајка, чије је груди раздирао бол за изгубљеним сином. Али, нико им није видео сузе. Умели су и имали снаге да се савладају и да и на тај начин покажу своју храброст.

Умирући, ловћенски геније је испрекидано говорио присутнима: “Умирем, браћо . . . умирем. Али вам остављам аманет: љубите Црну Гору и сиротињи чините правду. . .

“Не заборавите на нашу браћу која робују. . . И њима ће једног дана сванути зора. . .

“Слобода је вјечни аманет овог камена. . . Чувајте је, браните је. . .

“Слобода је најлепши украс. Слобода је највеће богатство. У слободи је човек све, а у ропству ништа. . .

“Турска се спрема у походе. Дочекајте је као што су је Црногорци увек дочекивали. Нека види грешна Европа, а с њом и Русија, како ми без ичије помоћи бранимо слободу. . .

“Слобода је право сваког човека и сваког народа. Не дајте своју слободу ником, ником . . . ни душманину ни тирјанину, чак ни пријатељу. . .

“Човек без слободе није човек. Народ без слободе није народ. Борите се и умирите за слободу. Гробове, име и солбоду оставите потомству. . .

“Вашом борбом за слободу и величином слободе биће овенчана и надахнута будућност нашега народа. . .

“У борби за слободу нек’ брат брата никад не издаде. . .”

Настао је тајац. . . Његош је плакао. . . Плакали су сви. А затим је језиву тишину прекинула скромна молитва и једва чујни мучеников глас: “Преблагих Господе Боже, надо и утехо свих несрећника . . . дај снаге моме јадном српском народу да се ропства ослободи и уједини. . . Помози мојој црногорској сиротињи, која без Тебе никог више нема . . . помози . . . и . . .” Глас ловћенског горостаса умукао је. Манастирска звона објавила су крај.

Сахрањен је на врху Ловћена, где и данас почива у маузолеју који му је подигла захвална нација.

Божидар Н. Радовић

PETER II PETROVICH - NJEGOSH

The year 1813 was a tragic and painful year for Karageorge's Serbia. Serbian skies were dark with black clouds of slavery, fire and blood. During nine long years of bloody struggles with the Turks, the liberty gained and cultural development achieved earlier succumbed to the oppressive slavery of Asiatic tyranny. The Turks had conquered Serbia. That very year, on November 21st, in a small hamlet called Njegushi, located at the foot of Mount Lovchen, a boy, named Rade Petrovich Njegosh, was born. He was to become the greatest Serbian genius, poet, philosopher, and prince-bishop of Montenegro.

Peter I, an uncle of the great Rade, was the bishop and ruler of Montenegro. In his hands he held both the spiritual and secular powers of his people, who, though extremely poor in material goods, were uniquely rich in heroism, patriotism Christian ethics. No one paid much attention to, or had any great expectation for little Rade, during his childhood. He grew up like other children in the hamlet of Njegushi, which was nestled like an eagle's nest on Mount Lovchen. Peter I who, because of his virtuous life, was looked upon by the people as a saint; and designated that George, the son of his brother Sava, was to succeed him on the dual throne. For that reason, he sent George to Russia for schooling. However, when George arrived in Russia, instead of enrolling in a seminary, he entered a military academy with the intention of becoming a commissioned officer.

After this, the Bishop and ruler, Peter I, brought another relative, the son of his younger brother, Toma, to the monastery. His name was Rade, or perhaps Radivoje, as some people claim he was baptised. Rade learned to read and write at the monastery, just as did the other children of his age. Later he studied under Monk Tropovich, and shortly thereafter, he journeyed to Topla, near Savina Monastery, in Boka. There he spent two years, from 1825 to 1827. During that time, Simo Milutinovich-Sarajlija, the distinguished poet and writer, came to Cetinje and became the personal secretary to Bishop Peter I. Peter I appointed Simo tutor to Rade who, upon his uncle's death, succeeded him as Peter II. As described by his contemporaries, Milutinovich was a man "of strange dress, strange speech and strange appearance". Even though he was a man of undisciplined learning and capable of violent emotions, he helped his student obtain the spiritual maturity essential to reaching the "heavenly heights with his God-given genius". Milutinovich introduced young Rade to the classical studies, history, literature and philosophy; setting fire to his tremendous poetic talent.

On the day that his Uncle Peter I died, Montenegrin chieftans confirmed young Rade as the ruler of the State, even though he had not

yet become a monk. A year later, he was consecrated an archmandrite. Young and inexperienced, the new sovereign was helped at first by his father, Tomo, Simo Milutinovich, and a few friends of his deceased uncle. It was at this time that Ivan Vukotich came from Russia, bringing with him urgent financial aid. The young Rade, now Peter II, soon surpassed his advisors and contemporaries. He made plans for the reconstruction of his war-torn country, ruined by an endless and costly struggle with the Turks. To this struggle was devoted the entire energy of a martyred people, who founded their liberty on the stone-hearth and saber's edge. The finest youth of every generation was sacrificed in fighting "for the Sacred Cross and Golden Liberty".

Peter II, affectionately called by his people Bishop Rade, put the country in order. Assisted by the most capable minds of the State, he inaugurated written laws, many of which he originated. He organized the Senate and the lawcourt. He built schools, needed to educate the masses. However, his plans for internal improvements of the country and hopes for the spiritual development of the people were impaired by Turkish attacks. At first, he withstood these attacks, but whenever he found himself unable to cope with the situation, he would appeal to Slavonic Russia to intercede on his behalf. This Russia did on several occasions.

In 1833, he went to Russia by way of Trieste. The Trieste Serbs welcomed him with immemorable enthusiasm. These Serbs, living under the foreign rule of Venice, saw in him a ray of hope for the pillaged Serbian people, and recognized his country as an island of freedom in the sea of Asiatic slavery. At the time, it was only other area of Serbian lands known as Serbia proper, which was free and undergoing reconstruction.

In Russia, Njegosh was received by the Czar, and accorded full honors reserved for a head of State. Everybody who saw this virile, handsome and tall man was favorably and deeply impressed. Russian Czar Nikola I, exceptionally tall himself, was amazed at the height of Njegosh, and exclaimed in friendly surprise: "My, you are even bigger than I!" "Your Majesty", Njegosh instantly replied, "Only God is bigger than the Russian Czar."

The Czar, himself deeply impressed, attended the solemn ceremony at which Njegosh was consecrated bishop. In honor of this sacred occasion, a special document was issued, inscribed on silk. The Czar, later, gave a State banquet and a formal reception in his honor.

Njegosh returned to Montenegro, bringing with him a generous amount of Russian financial aid and a solemn promise of military protection. He, thereby, won additional respect, not only from his subjects and neighboring Serbian and Slavonic peoples, but even from the Turks themselves.

Encouraged, he decided to renew the earlier reforms designed to improve the economic conditions of his country. He was faced with many unforeseen problems, particularly, when attempting to establish taxes. He founded the first elementary school in a monastery at Cetinje; the second

in the village of Dobrska; and, gradually, new schools were opened elsewhere.

From Russia, he brought the printing press, which produced the first children's reading primer, a Serbian grammar, and it was later used to print public proclamations, official announcements and literary works. In Cetinje he erected a twenty-five room building; a structure so huge, for those times, that the people in their admiration fancied it to be even larger than it was. People called this building "the Billiard-house", because it included the first billiard hall in Montenegro. Here Njegosh entertained his visitors in rare leisure moments. Situated in this building were the bishop's residence, the senate, armory, library, and other state agencies, including an office to serve foreign visitors.

Njegosh's poetic talent became apparent long before Simo Milutinovich came to Cetinje. The tale is told of how Njegosh would entertain the monks around the heart of crackling oak logs, chanting the heroic and humorous poems of his own creation to the accompaniment of his 'gusle'. One of his first humorous poems described a wedding party. It was so successful that it evoked a hearty laugh even from his gray-haired uncle, the ascetic and saintly Bishop Peter II.

Milutinovich, recognizing Njegosh's poetic gift, employed his own writing talents to encourage and inspire the young writer. Njegosh also benefitted immensely from the unbridled temperament and rich imagination of his teacher. The youth's initial efforts were modeled after the popular folk poems. His first work, "Lijek Jarosti Turske" (Remedy for the Turkish Fury) was followed by "Hermit of Cetinje".

It was at this period in his life that he added the name of Njegosh to his own, after the village Njegoshi, where he was born. This village was named for Mount Njegosh in Hercegovina, the birthplace of his ancestors.

Njegosh soon soared to new heights, enjoying well deserved fame with the poem, "The Montenegrin to Omnipotent God", "The Light of the Microcosm", and "Stephen, the Pretender". But the crowning glory of his poetry was "The Mountain Wreath". His works, particularly, "The Mountain Wreath", have been translated in all major languages of the world. "The Mountain Wreath" had twenty-five editions in Yugoslavia before the last World War.

The glory of Serbian past — the tragedy of Kosovo and its heroes, namely Prince Lazar and Milosh Oblich — inspired the Montenegrin Serbs through the centuries. "The Mountain Wreath" is a mirror, reflecting the long centuries of Serbian struggles, unequalled patriotism and the irrepressible desire of the Serbian people for liberation. Njegosh esteemed Milosh Obilich above everyone else. To him this martyr of Kossovo is the synonym for Serbian heroism. He wrote of him:

"The deeds thy knightly soul hath wrought,
Outshine all the luster of the Past, —
The fame of Sparta and of mighty Rome!

Their valiant and heroic feats
Are all surpass'd by thy proud arm.

Where is Leonidas, where Scaevola,
When Obilich doth enter the arena?
That arm of thine with but one only stroke
Brought down a throne and made all Hell to quake!

Njegosh corresponded with Vuk Karadzich, sharing his views on current orthography and literary reforms. He helped Karadzich collect folk poems of Montenegro and Hercegovina, several of which he collected himself and sent to Vuk.

He also wrote to Prince Milos Obrenovich asking him to unite with the Montenegrin forces in a joint attack against the Turks. He exclaimed in desperation: "Now or never!" But Milosh was a man of a different mold. He did not regard the Turks in the same light as did his brother, "The Hermit of Cetinje". Milosh was both a realistic and a cunning politician, who tried to extract all he could from Turkey, not in a forthright but in a sly manner, and only if there were no other way, he would turn to war.

Njegosh was more akin in spirit to Prince Alexander Karageorgevich. Their ties were so close that the great poet, in a moment of elation, cried out that he will be happy only when the two Serbian states become united — with Alexander on the Serbian throne and he on the Seat of the Serbian Patriarchate at Pech, or remain as he was — the spiritual leader of the Serbian people. Njegosh felt keen sympathy toward Vuk Karadzich, the great reformer of the Serbian language and Serbian literature, who went hungry with his family while trying to publish his works. Njegosh asked his brother on the throne of Serbia, the son of the great Karageorge, to aid the destitute Vuk. This Alexander did generously.

From the very start of his rule, this fanatic Serbian patriot worked for the liberation of Serbs everywhere. He was over-joyed by the uprising of Hussein Gradashевич against Turkey. He started corresponding with him and offered him aid. Enthusiastically, he wrote: "Ask not how one crosses himself, but whose blood warms his heart", and "a brother is dear regardless of his faith".

Njegosh was delighted about the fighting that rebels were carrying on in Croatia under Ban Jelachich, and in Voivodina under Voivoda Knicanin, offering to help with five thousand Montenegrins.

Disappointed with Europe — especially, with England — Njegosh once told an English lord in Naples, when the lord asked for his photograph, "You are strengthening the Turk's hand of death, which clutches at the Serbian throat". Powerless, Njegosh grieved; his lamentations knew no bounds; his soul was disturbed. It is his own emotions he reveals when he says:

"We are as wisps of straw tossed on the wind;
As orphan'd sad, forsaken of the world . . .

Oh, had we brethren somewhere in the world
To weep for us, 'twould be some kindly aid" . . .

However, proud Albion, as always, looked at the world through the prism of its own interests. It was more advantageous to England to have a weak Turkey, than a strong Russia. The fact that the Balkan nations were in slavery did not concern England.

Disgusted with Europe, Njegosh turned to young America, anticipating her becoming a great world power. He saw America as a great future leader of the world. He planned to visit America, but his illness took a turn for the worse. So he sent a message to Washington, explaining the sufferings of his heroic and martyred people. With Turkey on one side and Austria on the other, Serbia was allowed no peace. Therefore, there could be no development or progress.

But, President Lincoln misunderstood. He suggested that the Montenegrins leave their bleak rock, colored by their own blood. Having defended it for centuries, they never considered leaving it. In a weakened state, he went to Italy seeking to improve his health. He was accompanied by Ljuba Nenadovich, writer and nobleman, who, personally, regarded Njegosh a genius. He, also, admired the Montenegrin people for the common Serbian blood they shared, and for the heroic spirit they displayed under Njegosh. In Italy, Njegosh met and made friends with many famous people of that period. They admired him as much as his compatriot, Ljuba Nenadovich, did. The lung ailment was rapidly taking its toll. The mental and physical giant was worse. When he realized the end was near, he returned to Montenegro, where he died in 1851. On the same day he ascended the throne twenty-one years earlier. His body was clothed in Bishop's robes, given to him by the Russian czar. In great sorrow, the people from everywhere came to bow to their dead bishop and ruler. Grieving over him were his parents. Their hearts were torn with sorrow for lost son, but no one saw them shed a tear. They found the spiritual strength to suppress their feelings. Just before he died, the Genius from Lovchen hesitatingly spoke to those present: "I am dying, brothers . . . I am dying. But I leave this bequest Love your Montenegro, and to the poor be just . . .

"Forget not our brothers in slavery . . . They, too, will one day see the dawn . . .

"Liberty is the eternal creed of this rock . . . Treasure it and defend it . . .

"Freedom is the most beautiful jewel . . . Freedom is the greatest wealth. In freedom, man is everything; in slavery, he is nothing.

"Turkey is preparing to attack. Face them, Montenegrins have always faced them before. Let guilty Europe, along with Russia, see how we defend freedom without help from anyone . . .

"Freedom is the right of every man and of every nation. Give not your freedom to anyone, no one . . . nor to the enemy or the tyrant . . . not even to a friend . . .

"A man without freedom is not a man . . . A nation without freedom is not a nation. Fight and die for freedom. Your graves, your names and liberty leave to your descendants.

"With your struggle for liberty and greatness, the future of our people will be wreathed with inspiration.

"In your struggle, let no brother betray a brother . . . "

There was silence . . . Njegosh wept . . . Everyone wept. Then the eerie silence was broken by a simple prayer of the Martyr, in an almost inaudible voice: "Kind Heavenly Father, the Hope and Comfort of the wretched . . . give strength to my poor Sebian people, to liberate themselves from slavery and to unite . . . Help my poor Montenegrin people, who have no one but You . . . help . . . and . . . ". The voice of the giant of Lovchen was stilled. The monastery bell tolled mournfully.

Njegosh was buried on the peak of Lovchen, where his body rests today in a mausoleum, built for him by a grateful nation .

BOZIDAR N. RADOVICH

ЊЕГОШ И ЛАНЦИ

Подмукла болест је све више и више узимала маха у грудима овог Српског Мислиоца из Црне Горе. По савету лекара је отишао у јужну Италију ради промене климе и опоравка здравља.

На путу, пешке, из Немачке, прота Матија Ненадовић се састане са Његошем у Напуљу. Тај састанак је пријао Владици јер је имао некога да са њим прича о српским невољама. Мало су и путовали и тако их пут доведе у Рим.

У Ватикану су дознали да је Његош у Риму и сам ондашњи Папа је захтевао да га Његош посети. Овај се дуго нећкао, из њему познатих разлога. Ипак је пристао и најавио своју посету.

На путу на састанак, хтео је да види и цркву Св. Петра. У тој цркви је намештен један свештеник, чија је дужност, само, да посетиоцима покаже ланце, у које је св. Петар био окован и да их исти целивају. Овај свештеник их покаже и Његошу и опомене га да их целива. Његош одговори: "Црногорци не љубе ланце него их кидају", и продужи на састанак.

С. О. Бољанић

NJEGOSH AND THE CHAINS

The great Serbian Thinker from Montenegro was forced, upon the advice of his doctor, to go to southern Italy in hopes that the change of climate would improve his health which was greatly impaired by the spreading lung ailment.

On his journey, by foot, from Germany the Very Rev. Mateja Nenadovich met up with the Bishop Njegosh in Naples. This chance meeting pleased the Bishop because it meant someone with whom he could exchange his views on the critical problems of the Serbian people.

Their short journey together brought them to Rome, and while there the Vatican authorities found out that Bishop Njegosh was in Rome. The then reigning Pope requested that Bishop Njegosh visit him. For reasons, best known to himself, Bishop Njegosh was reluctant to do so, but in the end consented and announced that he would visit the Pope.

On the way to his audience with the Pope, he wanted to see the Church dedicated to St. Peter. Within that Church there is, at all times, a priest in attendance and whose sole duty it is to point out the chains with which St. Peter was shackled, and to tell the visitors to kiss them. Thus, the priest pointed out the chains to Njegosh and reminded him to kiss them. Njegosh replied: "Montenegrins do not kiss chains . . . They break them."* And with that, he continued on his way for his audience with the Pope.

S. O. BOLJANICH

*—Chains of the Turkish yoke of enslavement.

СТЕВАН СТ. МОКРАЊАЦ

Не само српски музички свет, већ Српство уопште, заједно са својом Црквом, ове године, одају заслужно признање највећем Српском композитору, наставнику, диригенту и музикологу, Стевану Ст. Мокрањцу.

Рођен је у Хајдук Вељковом Неготину где је и школу похађао. Остао је без оца у веома раним годинама. Сем Неготина, школовао се у Зајечару и Београду где је и завршио гимназију. Музика га је интересовала још из раног детињства. Због неодољиве љубави према музици, у школи је занемаривао све друге предмете. По завршеној шестој гимназији, био је хоровађа и компоновао без инструмената. Студирао је на филозофском факултету. Једно време му је државном стипендијом било омогућено да продужи науку у Немачкој. Али, смицалицама, само својствено политичарима и тако званим државницима и то му је било ускраћено. Упркос свих подметања, његови музички успеси су се рађали и тако он опет добија државну стипендију да оде у иностранство, на даље студије. Од завршетка ових студија, па скоро до краја његовог живота, у његовим рукама је било музичко вођство чувеног Београдског Певачког Друштва. За све то време, његови музички радови наилазе на запажен одзив у свету. Компоновао је 16 руковети — последња оставши недовршена.

Мокрањац се није ограничио само на фолклор. Мајсторска дела данашње наше црквене музике су продукат његовог пера. Компонујући црквену музику — 8 гласова, тропаре — базирао је свој рад на традиционално византиско православно црквено пјеније. У тим његовим композицијама, осећају се мотиви српског народног певања. Он је стварни стваралац данашњег православног црквеног појања а које је он одухотворио и дао му данашњу целину. Његово ремек дело је Плач Матере Божије. Са својим друштвом је путовао и по целој земљи и по иностранству, постављајући српску песму међу прве у свету. Његовим прикупљањем, слушајући појединце да поју, обогатила се наша данашња црквена музика. Мокрањчеве црквене песме су бесмртно духовно благо. Његово префињено чуло је увек било окренуто према цркви и народу. Отуда и његова надахнућа да се одужи и свом народу и својој цркви. Мокрањац је у ствари био музички педагог.

Махинацијама светских протува дипломата, Српски Београд је 1914 године бомбардован и претворен у згариште. Већ у познијим годинама, Мокрањац је био присиљен да напусти свој Београд, своју школу и своје друштво. Скршеног и тела и душе, преселио се у Душаново Скопље где је убрзо исте године и умро, а то је сада равно пола столећа. После првог рата, његови посмртни остаци су пренешени и сахрањени у Београду.

Вечан му помен!

О. С. Бољанић

STEVAN ST. MOKRANJAC

Not only the musically-inspired Serbs, but the Serbs in general, together with their Church, are this year paying their respects to the most eminent composer, professor, choir director, and musicologist, Stevan St. Mokranjac.

He was born in Hajduk Veljko's Negotin where he attended school. In his very early age he was left fatherless. Besides Negotin, he attended higher schools in Zajechar and Belgrade where he graduated from Gymnasium. He was interested in music ever since his early childhood and because of his fervent love for music, he neglected his other subjects in school. Upon completion of his sixth year in Gymnasium, he became a choir director and composed without instruments. He also studied at the Faculty of Philosophy. At one time he enjoyed the benefits of a government scholarship to continue his studies in Germany. But, due to manipulations of some politicians and so-called statesmen, the poor student was deprived of that benefit. Still, in spite of all the imputations, his successes were multiplying, and again was the recipient of government scholarships to continue his studies. After concluding his studies, and almost to the end of his days, he had under his control the directorship of the famous Belgrade Singing Society. During all this time, his musical compositions were noticed by the musical world, as they still are noted. His most famous compositions were 16 rhapsodies — the last one unfinished.

Mokranjac did not limit his music to folklore only. Masterpieces of our present Church music are products of his pen. In composing Church music — 8 voices, troparions — his works were based on traditional Byzantine Orthodox Church chanting. In these compositions, the motives of Serbian folklore is felt. He is the true creator of the present Orthodox Church chanting, to which he gave spiritualism and entity. His most famous masterpiece is the Lamentation of the Holy Mother of God. He traveled with his choir extensively in and out of the country, placing Serbian song among the first in the world. His collections of our contemporary religious music were enriched by listening to individual cantors. The Church music of Mokranjac is our immortal wealth. His great talent was devoted always to his Church and his people. Mokranjac was in fact a musician-pedagogue.

Through manipulations of power-hungry diplomats, Serbian Belgrade in 1914 was bombarded and devastated into charred ruins. In the twilight of his life, Mokranjac was forced to leave his Belgrade, his school, and his choir. Broken in body and in spirit, he arrived in Czar Dushan's Skoplje and within the same year died suddenly. After the end of the First World War, his remains were transferred and buried in the City of Belgrade. God rest his soul!

STEVE O. BOLJANICH

ПЕСНИК ЈОВАН ДУЧИЋ

Рођен у српском националном и кршном Требињу, у патријархалној породици Дучића. Поред породичног одгоја, своје школско образовање је стекао на вишим школама, у и ван домовине.

О Дучићу писати је ствар млађих и будућих генерација. Оно што се о њему до данас рекло, није покрило ни прву страницу само једне књиге. Оно што је он рекао, исповедао и написао, захтева људе академске способности, песника, познавалаца српске душе, ученика светске литературе, па и мистика, да би могли да протумаче његове мисли, осећања, намере, жеље и свега онога што је из његове душе и пера изашло. Ето, баш због тога, не смемо се ни упуштати у та тумачења, јер знамо, да би Јовану учинили неправду — немајући ни једну од ових горе способности за његове дубоке мисли.

Срећом овде нашом, а по несрећи српског народа у домовини, њега је тешки пут довео у нашу средину. Несрећа српског народа, сручена на њега варварским методама “народића измешане крви” и одгоја — допрла је до Јовановог срца и ставља пред њега тешки задатак.

Доласком у ову земљу, није ни једног часка оклевао да пружи руку нејачи, која се нашла под чизмом “кукастог крста” и слова “У”. Његовим потстреком, преко ноћи се увређено и ожалошћено српство у Америци нашло на једној стази. То је Јовану олакшало јаде, и дало полета, да своје старе дане упрегне у кола терета. Његови дани од 24 сата су били прекратки, за све оно што је он хтео да учини. Говорио је, писао, путовао, доказивао у каквом покору се српски народ налази. Америчко српство пошло за њим као за Христом. Вољни и вредни стари раденици нудили су му се, српске мајке и сестре, даноноћно даривале, плеле, шиле и паковале за изгнане у сужањству — намењење пакленим пећима. Овде су се његови планови остварили, јер није наишао на подметања, препреке, подвале и смицалице, већ напротив.

Али, која корист од свега тога. Кукавички избегли партијаши, наставише своје политичко коктелско оргијање под палмама, поред базена египатских паша, са лепезама у десници, да се одбране од навале “непријатеља”. Интриге, доушкавања и додворавања упропаститељу — старцу са Темзе, су цвали. Сва странчарска политика се сместила у луксузне арапске виле, закупљене златом српског народа. Путовања и мисије по свету су им биле драге, само не тамо, где на барут мирише. Надмудривања око зеленог стола под златним шенделирима су им се свиђали. Опортунистичко уцењивање “небраће” је дневно повећавало своје незаситне, отровом поткрепљене захтеве, не обазирајући се на вапај српске деце, живе бачене у бездан гудура. Шићарење српском кожом и очима им је био стари занат — сада плански обновљен.

Иако цела земаљска кугла, под црним велом рата, почеше допи-

рати вапај и крик незаштићеног и у другу веру натераног српског живља. Јован, са својим народом, у срце погођен, не малаксава. Он не спава, упућује на нове могуће изворе помоћи, али, прикривено у души својој наслућује и пред очима му се показује вашар, и његов народ изведен на погодбу великих. Далеко од своје земље, са мичиганског језера, у својем "Врбасу", он види српску крв и српски цвет младости, да у неповратном стању плива и труне.

Народ каже да нема већег издајника од кућног. Тако и овај пут. Лични интереси и планови ондашњих југословенских влада и министара, избеглих у Лондон, су без срца и душе крили од српског исељеништва, шта се све у одмовини збива. Они су још онда, кад је домовина била у пламену, маштали и правили нестварне планове о свом будућем животу политичке снаге, раскоша и изобиља. Они тако, а противна страна је наводила воду на свој млин.

Све ове нечасне махинације нису могле да избегну Јовановом оку и уху. Упозоравао је, молио и преклињао, да им рад иде на штету ојађеног српског народа. Критиковао их је, оштро им приговарао и живом и писаном речи.

Увидевши у њему јак стуб противљења њиховим пакленим плановима, почели су да га нападају. Ниско су се спустили и подло га оговарали у Вашингтону који је и онако већ био пошао стрампутицом. Тражили су његову главу. Тражили су да га ова земља, протера у Мексико.

Радам и бригом непроспаване ноћи су потајно али сигурно нарушавале онај диновски стуб и душу. Подлегао је терету на души и свом старачком телу. Није дочекао да доживи јадну судбину свог толико вољеног народа. Тај исти народ га је оплакао, опојао, достојно се његовој сени одужио и одужује, идући стазом његових мудрих и несегичних савета. Сахрањен је уз све заслужене почести код српског манастира у Либертивилу, одакле ће се његове кости једног дана пренети у његово Требиње, под његов вечни споменик — Леотар. Слава му и вечан помен!

Саво Вртикапа

THE POET JOVAN DUCHICH

The Serbian nationalistic and mountainous city of Trebinje was the birthplace of Jovan Duchich who was born into the patriarchal Duchich family. In addition to the education he received at home, he continued his studies in his own country, and out of the country.

To date, very little has been written about him. Not even enough to fill a full page of any book. He is a subject about whom the youth and future generations, will have to write. All he has said, acknowledged and written about, will require men of higher learning such as poets, those who understand the spirit of the Serbians, students of world literature and even the mystics to explain his thoughts, his feelings, his intentions and desires, and all that has come from his soul through his pen. It is because of this, that we dare not attempt to interpret his works because we know we could not do justice to Jovan Duchich — — realizing, that we lack many of the above qualifications for interpreting his profound thoughts.

Unfortunately for the Serbian people in his homeland, but, to our great fortune he travelled a difficult road to come into our midst. The barbaric manner, in which the disaster was brought upon the Serbian people by "a mixed minority nationality group", touched Jovan's heart and placed a heavy burden upon him.

Upon his arrival into this country he lost no time in extending a helping hand to the helpless who found themselves under the heel of the "swastika" and the letter "U". Upon his urging, the offended and saddened Serbian people, here in the U. S. A., overnight, found themselves going along with him in this. This eased Jovan's grief and gave him ambition, to harness his old age to the heavy load. The twenty four hours of his day were too short for him to do everything he wanted to do. He wrote, lectured, and travelled to prove the holocaust which had befallen the Serbian people. The American Serbs followed him as they would have Christ. Willing and diligent old workers offered their help to him. The Serbian mothers and sisters daily brought gifts that they had knitted, sewn and packed for those who were exiled into captivity — destined for the infernal furnaces. Contrary to all else, here his plans were realized, because he was not confronted with underlying oppressiveness, frauds and machinations.

But what benefits did he gain from all of this? Cowardly political escapees continued their political cocktail orgies beneath the palm trees along side the pools of the Egyptians pashas with fans in their right hands to protect themselves of any "unfriendly attacks". Intrigues, sneaking, spying for the "old destroyer from the Thames", blossomed. Politicians from all parties were accommodated in luxurious Arabian villas — leased and paid for by the hard toil and gold of the Serbian people.

Their travels and missions all over the world were very costly but they did not lead them to the area where the smell of gunsmoke prevailed. Clever bargaining around the green table, under golden chandeliers, appealed to them. The opportune blackmailing of the "non-brethern" daily increased its insatiable poisonous demands which disregarded the cries of Serbian children who were cast alive into bottomless ravines. Their favorite trick of trading with the lives and souls of the Serbian people was now, according to plans, repeated.

In spite of the entire world being enveloped in the darkness of war, the cries and agonies of the unprotected Serbian people, as well as those who were forced to relinquish their religion and accept another, were beginning to trickle out of the country. Jovan Duchich and his followers were heart-sick but did not lose their vigor. He was alert and advised them about possible new sources of aid but secretly in his heart he had a premonition that clearly showed that the Serbian people would only be delivered upon the conditions set by the greater powers. Far from his homeland while in his poem "Vrbas", on the shores of Lake Michigan, he sees the flow of Serbian blood and the flower of Serbian youth swimming into oblivion and crumbling into dust.

There is a saying that "there is no greater traitor than a domestic one." This time it also holds true. Personal interests and plans of the exiled Yugoslav cabinet, ministers and government personnel living in London, at that time, are blamed for heartlessly hiding from the Serbian immigrants, in this country, what was happening in the fatherland. Even then, when their homeland was in flames, they were painting and making imaginary plans for the future strenght of their political life and its luxury and abundance as well. They planned it one way but the opposition had plans of their own.

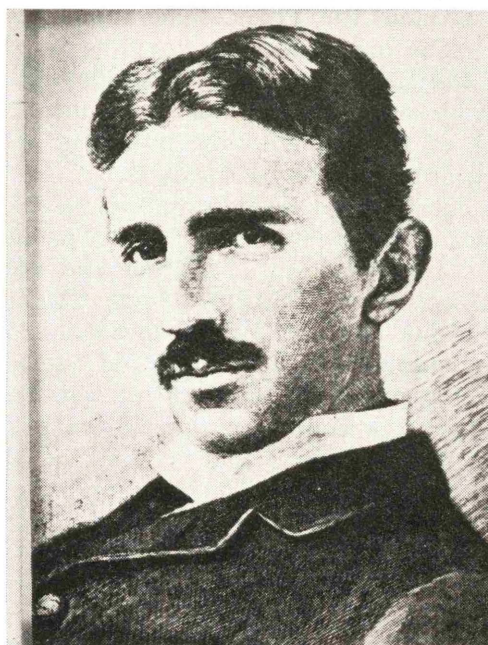
All of this dishonest blustering did not escape Jovan's eye or ear. He cautioned, implored and attested that their work was to the detriment of the distressed Serbian people. He criticized them, he sharply rebuked them orally and by the written word.

Seeing that Jovan Duchich represented a pillar of opposition for their diabolic plans they began to attack him stooping so low as to denounce him to Washington, which had already been led astray. They wanted him removed and sought to have this country deport him to Mexico.

The work, the worries and sleepless nights took their secret toll of the heart and soul of this gigantic pillar of strength. He succumbed under the strain of the heavy load which burdened his heart and tired body. He didn't live to see the unfortunate fate of his beloved people. These same people mourned him and prayed and paid homage, and still are, to his spirit and follow the wise and altruistic advise he had given. He was buried with all deserved honors and due respect in the cemetery at the Serbian Monastery in Libertyville, Illinois. Some day his remains will be removed to Trebinje under his permanent monument — Leotar — of his final resting place.

God grant him rest and may his memory be eternal.

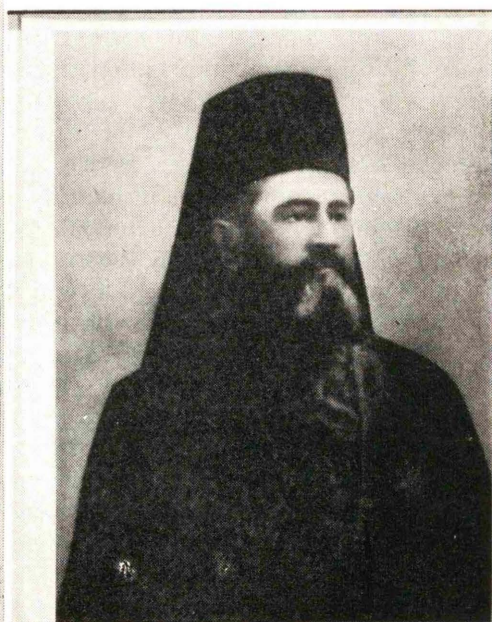
SAVO VRTIKAPA

Year 1884, NIKOLA TESLA at the age of 28

TOMA BUDISAVLJEVICH (Portrait)
Very Rev., Great Grand Father of Nikola
Tesla (on Mother's side).

NIKOLA MANDICH, Metropolitan of
Tuzla-Zvornik and Debar, Bosnia. His
Uncle Nikola Tesla.

NIKOLA TESLA

INVENTOR, HUMANITARIAN OF MANKIND – OF TOMORROW

(BORN JULY 10, 1856 — DIED JANUARY 7, 1943)

Distinguishing the celebration of the Fiftieth Anniversary of the St. Sava Serbian Orthodox Church in Gary, Indiana, on November 14 and 15, 1964, all living people of Serbian origin belonging to the church parish wish to express their warmest memories and respect to their brother and fellow countryman, NIKOLA TESLA, who with his achievements aggrandized the reputation of the Serbs throughout the world. With his ingenious discoveries and inventions in the field of science, deposited an enormous treasure for the human race and all mankind.

In gratitude to our fellow countryman, NIKOLA TESLA, we wish to dedicate these pages of our Souvenir Book in remembrance of his life and his virtue of the amazing discoveries and inventions which he showered on the world with most resplendent flashes that have ever brightened advancement of the humanities.

NIKOLA TESLA lived and labored for all of us. He dedicated his life to lift the burden from our shoulders, and from the shoulders of all mankind.

With these few modestly written pages, we wish to contribute a valuable heritage of culture, developed by NIKOLA TESLA, and pass it on to the future Serbian generations and their friends.

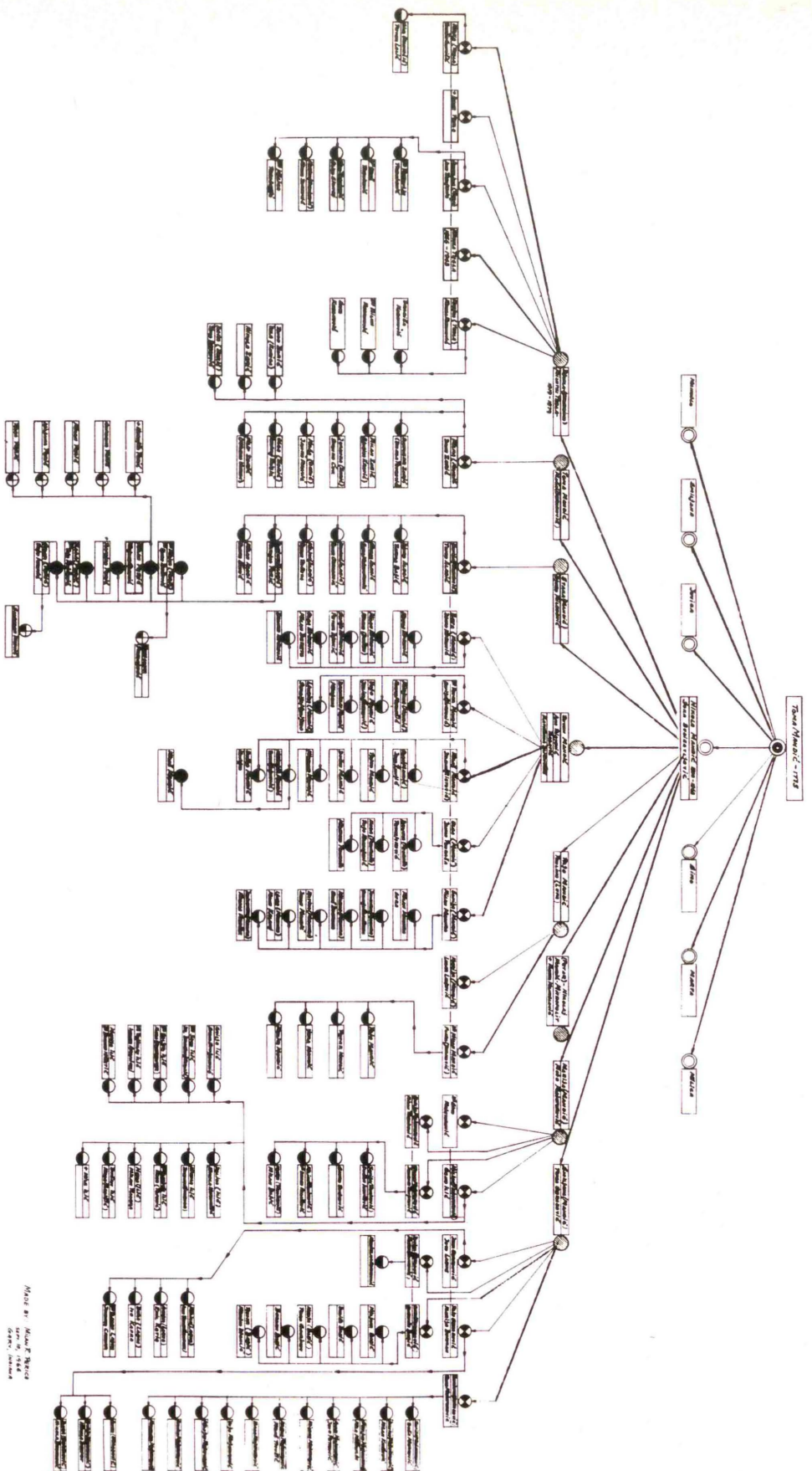
We, of Serbian descent, are proud and esteemed that he was our brother countryman and citizen of this country of ours, The United States of America.

NIKOLA TESLA'S heart and native land was the province of Lika, a small country placed in a high plateau near the shores of the northern part of the Adriatic Sea and surrounded by mountains, Kapela, Pljesevica and Velebit.

At the time of Tesla's birth, this was a dependent province, held by the Austro-Hungarian Empire

After the victory of the heroic Serbian Army in World War I. over the Austro-Hungarian Empire and under the reign of King Alexander I., Serbia embraced Croatia, Slovenia and Serbian provinces occupied by the enemy, — Montenegro, Bosnia, Hercegovina and Dalmatia, into the "Land of the Southern Slavs", Yugoslavia.

Serbs from the province of Lika originally came from the western part of Serbia, Montenegro, and a majority from the province of Hercegovina emigrating from their homeland under the invasion and pres-

Map of State of Tennessee
 1990-1991
 1990-1991

sure of Turkish hordes. Departing from their homes, they carried with them deep love and affection for their homeland and unforgotten hate toward the Turks.

The new land, province of Lika, was very poor land, inadequate in good crops necessary for the sustenance of large Serbian families.

This poor and destitute country developed a hard and strong type of man, called by the Serbs in other Serbian provinces "Likota" which meant, strong, tall, very bright, firm and determined individual with the possession of lively spirit, strong convictions, desire for the continuance and better existence.

Austro-Hungarian authorities, knowing the courage and the attributes of the Serbs, used them as the vanguards in defense from the Turkish attacks, organizing them in the special military zones, so called, military province (in Serbian, "Vojna Krajina").

For their services, the Austro-Hungarians gave them in return very poor privileges, planned in such a way to keep their progress and prosperity under the level of other subjects. This period of time destituted and impoverished the province of Lika greatly.

The living conditions in Lika were improved in the beginning of the 19th century with the victory of Napoleon over the Austro-Hungarian Empire.

This period of time, under the rule of Napoleon, was the era of cultural advancement, liberty, intellectual and economical prosperity of the Serbs in the province, in Lika.

Napoleon gave to the Serbs freedom to teach in the schools in their own language and to pray to God freely in their Eastern Orthodox Churches.

Educational programs, national up-bringing, national, spiritual advancement and all cultural progress was conducted by, traditionally known thru the generations, the Serbian Eastern Orthodox pastors, highly admired and trusted by the Serbian people.

During the Napoleon's era, one of the Serbian pastors, Very Rev. Toma Budisavljevich (1750-1825) was considered most outstanding among them and highly respected among the Serbs and authorities of Napoleon. For his outstanding accomplishments in the field of cultural advancement of the Serbian People in "Lika", he was awarded by Napoleon the French Medal "Legion of Honor".

This honorable pastor, Very Rev. Toma Budisavljevich, was the great grandfather of NIKOLA TESLA (on his mother's side).

After Napoleon's downfall, 1815, Province of Lika became, again, dependent and held by the Austro-Hungarians until 1871, when danger of the Turkish attacks ceased. This was the time when the "Military Zone" (Vojna Krajina) was dismissed and Serbs released to their homes. This also was the time when Serbs had seen and realized a difference between Napoleon's prosperous reign and Austro-Hungarian cruelty, depriving the people of their lively needs.

Experiencing an economical and cultural decadence in the past, the Serbs of Lika began to concentrate all of their efforts toward the social,

economical and cultural advancement, and the progress of their beloved land. With the help of the Serbian pastors, known by generations as spiritual and social leaders, the outlook "for tomorrow" became brighter and brighter.

With the progress and with the dedication toward the betterment of the future of Lika, the national pride and hope for freedom was inflamed. The necessity for closer contact with the Serbs in Serbia and other Serbian provinces became livelier and livelier, resulting later in the participation of the Serbs from Lika in all important events for the liberation and unification of all Serbian provinces with Serbia.

Due to these described circumstances, no big cities existed. Gospić, a little town, was at that time the center of the economical, social and cultural life of Lika.

At the western portion of the Gospić Plain there was a little humble village, Smiljan, with its Eastern Orthodox Church and a modest pastor's home with gentle and tamely surroundings.

On July 10, 1856, to this little parish home a son, NIKOLA, was born to the Reverend Milutin Tesla and Djuka, his wife, daughter of the Very Reverend Nikola Mandich (1800-1863), a member of the Mandich family whose sons for generations without number had, with very few exceptions, became ministers of the Serbian Orthodox Church, and whose daughters were chosen as wives by pastors.

NIKOLA TESLA immensely loved and respected his parents. Speaking about his mother, he always characterized her remarkable abilities and talents in making of many household labor-saving devices and instruments. He always credited his mother with being the source from which he inherited his inventive ability.

To NIKOLA, both father and mother contributed a valuable heritage of culture, passed on by ancestral families that had been community leaders for many generations. NIKOLA TESLA'S father, Milutin, also came from a family that contributed sons in equal numbers to the church.

Tesla's parents had four other children besides NIKOLA — Milka, Dane and Angelina were older than Nikola and Marica was the youngest one. Nikola's brother Dane died early by an accident.

In his early childhood, Nikola Tesla lived close to the natural surroundings of his parents' home and church in Smiljan. As a boy, he was always different in his thoughts and amusements from the other boys. Making toys differently than others, he already stood out as a "small inventor".

Nikola Tesla received his elementary education in his village, Smiljan, from 1862-1866, high school education in Gospić and Karlovac from 1866-1874. His high school education displayed unusual abilities in mathematics and science. After recuperation of a very bad illness, he entered in 1875 the Polytechnic at Gratz, graduating in 1878 and proceeding to the University of Prague for graduate work which he completed in 1880.

After graduation in Prague, he went to Budapest to see his Uncle, Pajo Mandich. Thru his uncle's friend. Teodor Puškaš, he was employed

as an engineer in the Telephone Company and had soon patented a telephone repeater for use there.

In the autumn of 1882, with the recommendation of Engineer Teodor Puškaš, Tesla went to Paris where he worked until 1884 for the Edison Continental Company.

During his work with Edison Continental Co., besides his regular work, he constructed the first model of his induction motor.

In the summer of 1884, with the letter of recommendation from Mr. Batchellor (Manager of the Edison Co., — Paris) he departed to the United States.

In his letter to Thomas Edison, Mr. Batchellor said, "I know two great men and you are one of them; and the other is this young man".

This kind of introduction by Batchellor gave him ready access to Edison, who was deeply engaged in problems with his generating stations and electric light system.

For a time, Tesla worked with Thomas A. Edison, designing electrical machinery. Edison favored direct current for all electrical applications and Tesla favored his new theory of alternating current. This difference forced Tesla to leave Edison after one year of work together. The two men, great men, spoke an entirely different technical language. Tesla calculated everything mentally and solved his problems before doing any work. Edison was an inventor, who obtained his results by trial and error methods.

When Tesla described his polyphase system and expressed his belief in alternating current as the practical kind to be used in a power and lighting system, Thomas Edison laughed and bluntly told Tesla that he is not interested.

In 1888, Tesla left Edison and went to Pittsburgh where he received an offer from George Westinghouse (inventor of the air brake), who as a rival of Edison was interested in the possibility of alternating current. It was here that Tesla's Theory of Alternating Current became a reality. In June of 1888, Tesla sold 40 patents to George Westinghouse, all in the field of the polyphase system and alternating current.

Following this, Tesla opened a private laboratory in which he carried out research in a variety of aspects of electrical fields, including generating of high-frequency currents, transmission of energy over single wires without return, methods of conversion, oscillatory charge and mechanical vibration.

The only field outside electrical research, in which Tesla actively engaged, was in his development of a steam turbine.

Tesla was invited many times to address learned societies in the United States and Europe, such as Institutions of Electrical Engineers in U. S. A., London and Paris.

He was awarded with many doctor's diplomas from various universities in the United States and Europe.

Tesla represents an outstanding figure in electrical engineering world. Undoubtedly, his greatest contribution was his development of alternating current as witnessed by the pioneer station at Niagara Falls in 1896.

International acclaim came to Tesla as result of his work on alternating current.

Tesla was a prolific writer, although he left many of his ideas unpublished, he was a holder of many patents. (See list of patents registered in the Patent Department of United States).

Two of his books on high-frequency currents and on his other researches reveal his stature as a scientist, for here he describes complex phenomena that have only recently become to be understood.

Tesla said in London, 1892, at the Institution of Electrical Engineers: " — TO ADVANCE IDEAS WHICH I AM HOPEFUL WILL SERVE AS STARTING POINTS FOR NEW DEPARTURES".

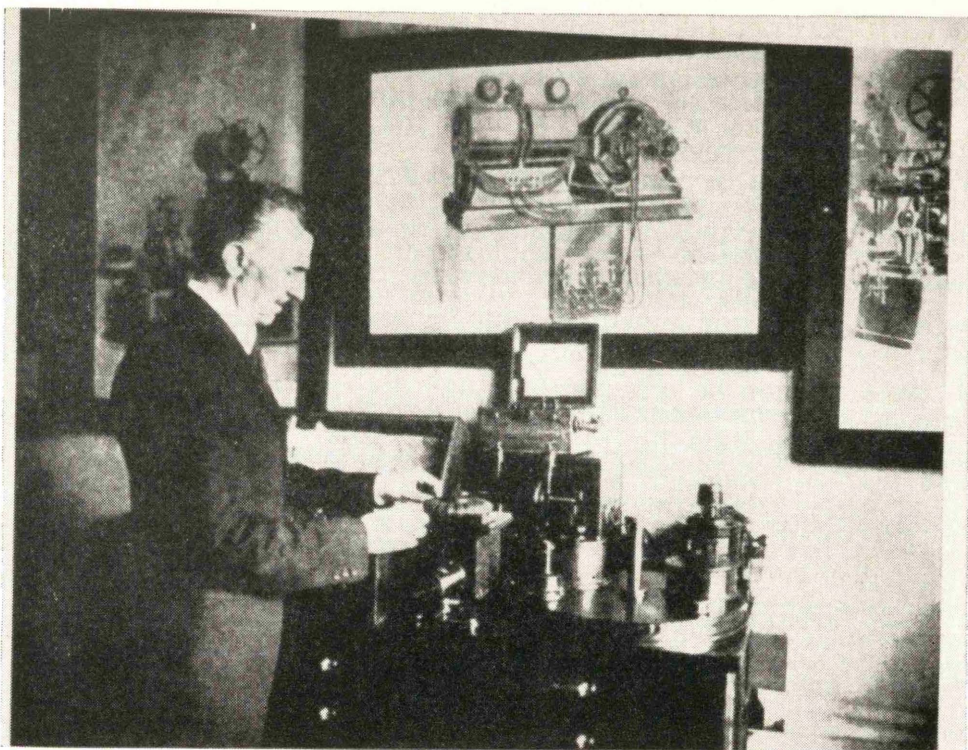
The partial list of the Tesla's patents, registered and legalized in the United States, is giving him a clear title to the honor of being the greatest pioneer discoverer and inventor of the principles and machines that created the modern electrical system, which demonstrates a monument which symbolizes the United States as a land of fortunate era.

NIKOLA TESLA'S PATENTS REGISTERED IN U. S. A.

No. 334823	COMMUTATOR FOR DYNAMO-ELECTRIC MACHINES*
	Reg. 26. I. 1886 Pr. 6. V. 1885
No. 335786	ELECTRIC ARC LAMP*
	Reg. 9. II. 1886 Pr. 30. II. 1885
No. 335787	ELECTRIC ARC LAMP*
	Reg. 9. II. 1886 Pr. 13. VII. 1885
No. 336961	REGULATOR FOR DYNAMO-ELECTRIC MACHINES*
	Reg. 2. III. 1886 Pr. 18. V. 1885
No. 336962	REGULATOR FOR DYNAMO-ELECTRIC MACHINES*
	Reg. 2. III. 1886 Pr. 1. VI. 1885
No. 350954	REGULATOR FOR DYNAMO-ELECTRIC MACHINES*
	Reg. 19. X.. 1886 Pr. 14. I. 1886
No. 359748	DYNAMO-ELECTRIC MACHINE*
	Reg. 22. III. 1887 Pr. 14. I. 1886
No. 381968	ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
	Reg. 1. V. 1888 Pr. 12. X. 1887
No. 381969	ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
	Reg. 1. V. 1888 Pr. 30. XI. 1887
No. 381970	SYSTEM OF ELECTRICAL DISTRIBUTION*
	Reg. 1. V. 1888 Pr. 23. XII. 1887
No. 382279	ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
	Reg. 1. V. 1888 Pr. 30. XI. 1887
No. 382280	ELECTRIC TRANSMISSION OF POWER*
	Reg. 1. V. 1888 Pr. 12. X. 1887
No. 382281	ELECTRICAL TRANSMISSION OF POWER*
	Reg. 1. V. 1888 Pr. 30. XI. 1887
No. 382845	COMMUTATOR FOR DYNAMO-ELECTRIC MACHINES*
	Reg. 15. V. 1888 Pr. 30. IV. 1887
No. 390413	SYSTEM OF ELECTRICAL DISTRIBUTION*
	Reg. 2. X. 1888 Pr. 10. IV. 1888
No. 390414	DYNAMO-ELECTRIC MACHINE*
	Reg. 2. X. 1888 Pr. 23. IV. 1888
No. 390415	DYNAMO-ELECTRIC MACHINE FOR MOTOR*
	Reg. 2. X. 1888 Pr. 15. V. 1888
No. 390721	DYNAMO-ELECTRIC MACHINE*
	Reg. 9. X. 1888 Pr. 28. IV. 1888
No. 390820	REGULATOR FOR ALTERNATE CURRENT MOTORS*
	Reg. 9. X. 1888 Pr. 24. IV. 1888
No. 396121	THERMO-MAGNETIC MOTOR
	Reg. 15. I. 1889 Pr. 30. III. 1886
No. 401520	METHOD OF OPERATING ELECTRO-MAGNETIC MOTORS*
	Reg. 16. IV. 1899 Pr. 18. II. 1889

- No. 405858 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 25. VI. 1889 Pr. 8. I. 1889
- No. 405859 METHOD OF ELECTRICAL POWER TRANSMISSION*
Reg. 25. VI. 1889 Pr. 14. III. 1889
- No. 406968 DYNAMO-ELECTRIC MACHINE*
Reg. 16. VII. 1889 Pr. 23. III. 1889
- No. 413353 METHOD OF OBTAINING DIRECT FROM ALTERNATING CURRENTS*
Reg. 22. X. 1889 Pr. 12. VI. 1889
- No. 416191 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 3. XII. 1889 Pr. 20. V. 1889
- No. 416192 METHOD OF OPERATING ELECTRO-MAGNETIC MOTORS*
Reg. 3. XII. 1889 Pr. 20. V. 1889
- No. 416193 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 3. XII. 1889 Pr. 20. V. 1889
- No. 416194 ELECTRIC MOTOR*
Reg. 3. XII. 1889 Pr. 20. V. 1889
- No. 416195 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 3. XII. 1889 Pr. 20. V. 1889
- No. 417794 ARMATURE FOR ELECTRIC MACHINES*
Reg. 24. XII. 1889 Pr. 23. VI. 1889
- No. 418248 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 31. XII. 1889 Pr. 20. V. 1889
- No. 424036 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 25. III. 1890 Pr. 20. V. 1889
- No. 428057 PYROMAGNETO-ELECTRIC GENERATOR
Reg. 13. V. 1890 Pr. 26. V. 1887
- No. 433700 ALTERNATING-CURRENT ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 5. VIII. 1890 Pr. 26. III. 1890
- No. 433701 ALTERNATING-CURRENT MOTOR*
Reg. 5. VIII. 1890 Pr. 26. III. 1890
- No. 433702 ELECTRICAL TRANSFORMER OR INDUCTION DEVICE*
Reg. 5. VIII. 1890 Pr. 28. III. 1890
- No. 433703 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 5. VIII. 1890 Pr. 4. IV. 1890
- No. 445207 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 27. I. 1891 Pr. 20. V. 1889
- No. 447920 METHOD OF OPERATING ARC LAMPS*
Reg. 10. III. 1891 Pr. 1. X. 1890
- No. 447921 ALTERNATING-ELECTRIC-CURRENT GENERATOR*
Reg. 10. III. 1891 Pr. 15. XI. 1890
- No. 454623 SYSTEM OF ELECTRIC LIGHTING*
Reg. 23. VI. 1891 Pr. 26. IV. 1891
- No. 455067 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 30. VI. 1891 Pr. 27. I. 1891
- No. 455068 ELECTRIC METER*
Reg. 30. VI. 1891 Pr. 27. III. 1891
- No. 455069 ELECTRIC INCANDESCENT LAMP*
Reg. 30. VI. 1891 Pr. 14. V. 1891
- No. 459772 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 22. IX. 1891 Pr. 6. IV. 1889
- No. 462418 METHOD OF AND APPARATUS FOR ELECTRICAL CONVERSION AND DISTRIBUTION*
Reg. 3. XI. 1891 Pr. 4. II. 1891
- No. 464666 ELECTRO-MAGNETIC MOTOR*
Reg. 8. XII. 1891 Pr. 13. VII. 1891
- No. 464667 ELECTRICAL CONDENSER*
Reg. 8. XII. 1891 Pr. 1. VIII. 1891
- No. 487796 SYSTEM OF ELECTRICAL TRANSMISSION OF POWER*
Reg. 13. XII. 1892 Pr. 15. V. 1888
- No. 511559 ELECTRICAL TRANSMISSION OF POWER*
Reg. 26. XII. 1893 Pr. 8. XII. 1888
- No. 511560 SYSTEM OF ELECTRICAL POWER TRANSMISSION*
Reg. 26. XII. 1893 Pr. 8. XII. 1888
- No. 511915 ELECTRICAL TRANSMISSION OF POWER*
Reg. 2. I. 1894 Pr. 15. V. 1888

- No. 511916 ELECTRIC GENERATOR*
Reg. 2. I. 1884 Pr. 19. VIII. 1893
- No. 512340 COIL FOR ELECTRO-MAGNETS*
Reg. 9. I. 1894 Pr. 7. VII. 1893
- No. 514167 ELECTRIC CONDUCTOR*
Reg. 6. II. 1894 Pr. 2. I. 1892
- No. 514168 MEANS FOR GENERATING ELECTRIC CURRENTS*
Reg. 6. II. 1894 Pr. 2. VIII. 1893
- No. 514169 RECIPROCATING ENGINE
Reg. 6. II. 1894 Pr. 19. VIII. 1893
- No. 514170 INCANDESCENT ELECTRIC LIGHT*
Reg. 6. II. 1894 Pr. 2. I. 1892
- No. 514972 ELECTRIC RAILWAY SYSTEM
Reg. 20. II. 1894 Pr. 2. I. 1892
- No. 514973 ELECTRIC METER
Reg. 20. II. 1894 Pr. 15. XII. 1893
- No. 517903 STEAM ENGINE
Reg. 10. IV. 1894 Pr. 29. XII. 1893
- No. 524426 ELECTROMAGNETIC MOTOR*
Reg. 14. VIII. 1894 Pr. 20. X. 1888
- No. 555190 ALTERNATING MOTOR*
Reg. 25. II. 1896 Pr. 15. V. 1888
- No. 567818 ELECTRIC CONDENSER
Reg. 15. IX. 1896 Pr. 17. VI. 1896
- No. 568176 APPARATUS FOR PRODUCING ELECTRIC CURRENTS OF HIGH
FREQUENCY AND POTENTIAL*
Reg. 22. IX. 1896 Pr. 22. IV. 1896
- No. 5568117 APPARATUS FOR PRODUCING OZONE*
Reg. 22. IX. 1896 Pr. 17. VI. 1896
- No. 568178 METHOD OF REGULATING APPARATUS FOR PRODUCING CURRENTS
OF HIGH FREQUENCY*
Reg. 22. IX. 1896 Pr. 20. VI. 1896
- No. 568179 METHOD OF AND APPARATUS FOR PRODUCING CURRENTS OF
HIGH FREQUENCY*
Reg. 22. IX. 1896 Pr. 6. VII. 1896
- No. 568180 APPARATUS FOR PRODUCING ELECTRICAL CURRENTS OF HIGH
FREQUENCY*
Reg. 22. IX. 1896 Pr. 9. VII. 1896
- No. 576770 APPARATUS FOR PRODUCING ELECTRIC CURRENTS OF HIGH
FREQUENCY*
Reg. 23. II. 1897 Pr. 3. IIX. 1896
- No. 577671 MANUFACTURE OF ELECTRICAL CONDENSERS, COILS & C.*
Reg. 23. II. 1897 Pr. 5. XI. 1896
- No. 583953 APPARATUS FOR PRODUCING CURRENTS OF HIGH FREQUENCY*
Reg. 8. VI. 1897 Pr. 10. X. 1896
- No. 593138 ELECTRICAL TRANSFORMER*
fReg. 2. XI. 1897 Pr. 20. III. 1897
- No. 609245 ELECTRICAL-CIRCUIT CONTROLLER*
Reg. 16. VIII. 1898 Pr. 2. XII. 1897
- No. 609246 ELECTRIC-CIRCUIT CONTROLLER*
Reg. 16. VIII. 1898 Pr. 28. II. 1898
- No. 609247 ELECTRIC-CIRCUIT CONTROLLER*
Reg. 16. VIII. 1898 Pr. 12. III. 1893
- No. 609248 ELECTRIC-CIRCUIT CONTROLLER*
Reg. 16. VIII. 1898 Pr. 12. III. 1898
- No. 609249 ELECTRIC-CIRCUIT CONTROLLER*
Reg. 16. VIII. 1898 Pr. 12. III. 1898
- No. 609249 ELECTRIC-CIRCUIT CONTROLLER*
Reg. 16. VIII. 1898 Pr. 12. III. 1898
- No. 609250 ELECTRIC IGNITER FOR GAS-ENGINES*
Reg. 16. VIII. 1898 Pr. 17. II. 1897
- No. 609251 ELECTRIC CIRCUIT CONTROLLER*
Reg. 16. VIII. 1898 Pr. 3. VI. 1897
- No. 611719 ELECTRICAL CIRCUIT CONTROLLER*
Reg. 4. X. 1898 Pr. 10. XII. 1897

NIKOLA TESLA 60 YEARS OLD, AT WORK IN HIS LABORATORY

NIKOLA TESLA'S PLACE OF BIRTH, VILLAGE SMILJAN
Picture shows church and pastors home in which Tesla was born, year 1856.

- No. 613735 ELECTRIC CIRCUIT CONTROLLER*
Reg. 8. XI. 1898 Pr. 19. IV. 1898
- No. 613809 METHOD OF AND APPARATUS FOR CONTROLLING MECHANISM OF
MOVING VESSELS OR VEHICLES*
Reg. 8. XI. 1898 Pr. 1. VII. 1898
- No. 613819 FILINGS TUBE
- No. 645576 SYSTEM OF TRANSMISSION OF ELECTRICAL ENERGY
Reg. 20. III. 1900 Pr. 2. IX. 1897
- No. 649621 APPARATUS FOR TRANSMISSION OF ELECTRICAL ENERGY*
Reg. 15. V. 1900 Pr. 2. IX. 1897
- No. 655878 METHOD OF INSULATING ELECTRIC CONDUCTORS
Reg. 14. VIII. 1900 Pr. 15. VI. 1900
- No. 685012 MEANS FOR INCREASING THE INTENSITY OF ELECTRICAL
OSCILLATIONS*
Reg. 22. X. 1901 Pr. 21. III. 1900
- No. 685953 METHOD OF INTENSIFYING AND UTILIZING EFFECTS
TRANSMITTED THROUGH NATURAL MEDIA*
Reg. 5. XI. 1901 Pr. 24. VI. 1899
- No. 685954 METHOD OF UTILIZING EFFECTS TRANSMITTED THROUGH
NATURAL MEDIA*
Reg. 5. XI. 1901 Pr. 1. VIII. 1899
- No. 685955 APPARATUS FOR UTILIZING EFFECTS TRANSMITTED FROM A
DISTANCE TO A RECEIVING DEVICE THROUGH NATURAL
MEDIA*
Reg. 5. XI. 1901 Pr. 24. VI. 1899
- No. 685956 APPARATUS FOR UTILIZING EFFECTS TRANSMITTED THROUGH
NATURAL MEDIA*
Reg. 5. XI. 1901 Pr. 1. VIII. 1899
- No. 685957 APPARATUS FOR THE UTILIZATION OF RADIANT ENERGY*
Reg. 5. XI. 1901 Pr. 21. III. 1901
- No. 685958 METHOD OF UTILIZING RADIANT ENERGY*
Reg. 5. XI. 1901 Pr. 21. III. 1901
- No. 723188 METHOD OF SIGNALING*
Reg. 17. III. 1903 Pr. 16. VII. 1900
- No. 725605 SYSTEM OF SIGNALING*
Reg. 14. IV. 1903 Pr. 16. VII. 1900
- No. 787412 ART OF TRANSMITTING ELECTRICAL ENERGY THROUGH THE
NATURAL MEDIUMS*
Reg. 18. IV. 1905 Pr. 16. V. 1900
- No. 1061142 FLUID PROPULSION*
Reg. 6. V. 1913 Pr. 21. X. 1909
- No. 1061206 TURBINE*
Reg. 6. V. 1913 Pr. 21. X. 1909
- No. 1113716 FOUNTAIN*
Reg. 13. X. 1914 Pr. 28. X. 1913
- No. 1119732 APPARATUS FOR TRANSMITTING ELECTRICAL ENERGY*
Reg. 1. XII. 1914 Pr. 18. I. 1902
- No. 1209359 SPEED INDICATOR*
Reg. 19. XII. 1916 Pr. 29. V. 1914
- No. 1266175 LIGHTNING PROTECTOR*
Reg. 14. V. 1918 Pr. 6. V. 1916
- No. 1274816 SPEED INDICATOR*
Reg. 6. VIII. 1918 Pr. 18. XII. 1916
- No. 1314718 SHIP'S LOG*
Reg. 2. IX. 1919 Pr. 18. XII. 1916
- No. 1329559 VALVULAR CONDUIT*
Reg. 3. II. 1920 Pr. 21. II. 1916
- No. 1365547 FLOW-METER*
Reg. 11. I. 1921 Pr. 18. XII. 1916
- No. 1402025 FREQUENCY METER*
Reg. 3. I. 1922 Pr. 18. XII. 1916
- No. 1655113 METHOD OF AERIAL TRANSPORTATION
Reg. 3. I. 1928 Pr. 9. IX. 1921
- No. 16555114 APPARATUS FOR AERIAL TRANSPORTATION
Reg. 3. I. 1928 Pr. 4. X. 1927

Undoubtedly, Nikola Tesla stands without a rival as the Genius who gave the world the electrical power age that made industrial systems and our mass-production possible.

The name, TESLA, should in all right and justice, be the most famous name in the Engineering world today.

Serbs can never think of NIKOLA TESLA without condemning the injustice and ingratitude of the public, and of the engineering profession. There is something deeply wrong, unjust and melancholy, in the whole expectation.

Tesla's life and labor for mankind is the sole example in history of science and the world's humanity.

Freedom and solitude were more important than money and splendid laboratories. He constantly lived in the world of fantasy and new ideas, reachable only to his genius mind, which was always working like "Human Dynamomachine" — for happiness and progress of mankind.

Nikola Tesla came to the world in the nineteenth century like a wind carrying clouds, showering the 19th and 20th century with his brilliant discoveries and inventions with the retrospection on those who could not understand him and follow him — leaving behind him decorum of his genius to be explored by the future generations, and used for the progress of culture, civilization and humanity.

NIKOLA TESLA died January 7, 1943, poor and lonely, leaving to the world enormous treasures and fruits of his genius and master mind — to us Serbs, a brilliant name to be proud of and carried on to our future generations.

MILAN R. PERICH
Gary, Indiana

MICHAEL I. PUPIN

Pupin was born on October 4, 1858, in a small village of Idvor, province of Banat, north of the Danube river, about thirty miles north-east of Belgrade.

"My father and mother could neither read nor write." "The cultivation of old traditions (this is important) was the principal element in the spiritual life of the village people. The knowledge of these traditions was necessary and sufficient to them, in order to understand their position in the world and in the Austrian Empire."

"The treacherous act of the Austrian Emperor in 1869 (in which he retracted the privileges of the Serb peasants in Vojvodina which were in force for 300 years) was the beginning of the end of the Austrian Empire." "The love of the people for the country in which they lived began to languish and finally died. When that love dies, the country must die also. This was the lesson which I learned from the illiterate peasants of Idvor."

In elementary school, the teacher predicted a great future for him. His mother thought that the boy was guided by the spirit of St. Sava, the patron Saint of the Pupin family.

Pupin delivered his first public speech at the age of 10. The speech a great success, and his parents decided to put the boy through schools.

1869 — age 11, Pupin hears about Benjamin Franklin and his kite. During summer vacations, he was guarding oxen and stayed out in the open all night, every night. Discovers that sound spreads faster and better through earth than through the air. Learns to find the planets, Mars and Venus, in the sky. Memorizes poem written by Russian poet, Lermontov. Learns to play Serbian flute. Interests in bagpipes and, particularly, in the tuning.

1872 — age 14. Pupin leaves school in Pancevo and moves to Prague. In moving from Pancevo to Prague, a distance of about 400 miles, two peculiar incidents happened which probably affected the course of his subsequent life. First, on the passenger boat, in which he took the first lap of the trip, he got in conversation with some playful theological students, who stole his roast goose (which his mother had roasted for him for the trip) from his valise while he was not looking. He felt keenly about that. Next, on the train from Budapest to Prague, he overslept and in the morning he found himself in Vienna instead of Prague. He got into an argument with the station master and other officials, because he would not pay for another railroad ticket to Prague. Pupin could speak German fluently, even at that early age. It appeared that the railroad men were just on the point of starting to beat him up when a pair of American tourists, a man and wife, rescued him and offered

to take him to Prague where they were going, also, and asked that he accompany them in their first class compartment, free of charge. The two Americans took a keen interest in the handsome and vivacious boy, and advised him to come to the United States on the first chance he got. Pupin remembered that.

1874 — age 16. Pupin still in Prague, in school but did not like it. He read a newspaper ad in which the Hamburg Line offered a "special" in steerage from Hamburg to New York for 28 Florins (\$11.20 in American money). So Pupin sold all his clothes, books, watch, overcoat, and even his hat; took the boat in Hamburg and landed in New York with exactly five cents in his pocket, a shabby suit on his back, no overcoat, and a battered red Turkish cap with tassel (fez) on his head. There was some talk about deporting him back to Hamburg, but it is characteristic of Pupin that, throughout his life, no man or woman, young or old, could resist his personal charm and magnetism, and he could always talk himself out of any kind of trouble.

1874 — In New York. For his last five cents, he bought a piece of prune pie which, however, contained seeds only and no prunes. He went for a walk, and a street urchin knocked his red fez off his head. He got into a fist fight and was somewhat surprised that no one hit him from behind, and that even a policeman was watching the fight without interfering. Pupin won the fight, knocked his assailant down and picked up his fez from the gutter. Believe it or not, two spectators stepped up to him and asked him if he wanted a job. One job was to milk cows; the other to drive mules on a farm. He selected the mules.

1874-1879 — age 21. Pupin passes examination for Columbia University with an "excellent" mark in every subject, and gets free tuition at Columbia. In these five years a penniless boy, who could not speak a word of English, is transformed into a cultured gentleman and scholar, and honored by dozens of outstanding scientists, preachers, professors, and others equally prominent. This is one of the greatest miracles of its kind in all human history. How it is possible that such an amount of courage, talent, strength, and any other desirable quality can be concentrated in a single human being; in Pupin's case, truth is decidedly stranger than fiction. Here is how it was done:

He, first, goes to a farm to drive mules. The farmer's wife and daughter love him on first sight, feed him well, and teach him English. Saves ten dollars, and leaves the farm. Goes to Philadelphia; gets a job on a nearby tobacco farm. Goes back to New York City, and in Hoboken, New Jersey, paints a ship. He is there encircled by strikers, and becomes a strike-breaker for thirty dollars. Gets out and paints a wagon for five dollars. Goes to paint and paper the walls of a house. Moves to New York's East side. Depression sets in. He follows coal carts and offers to shovel coal for fifty cents a ton. In shoveling coal into basements, he would suggest to the owner of the house that the basement needed calcimining badly. Could not make enough money to eat on; eats five cents lunches in a mission, but quits in disgust when they try to preach to him about his sins.

1875 — age 17. Goes back to another farm. The farmer (an ardent Baptist) tries to convert him and compels him to listen to his reading of the Bible one hour every night and all day Sundays. He runs away. Says Pupin: "He (the farmer) thought of heaven because he had no terrestrial problems to solve."

Sits in front of Princeton University, eating a loaf of bread, and decides to study and become a scientist. Gets a job in a biscuit factory. Could not work fast enough to stamp the biscuits, so they made him a foreman. Pupin never forgot that. Would assist (free of charge) the boiler-room engineer in running the furnaces and steam engine. Engineer became sick; Pupin saved the day running the boiler-room and engine.

Entered night school to study mechanical drawing. Got the habit of carrying a dictionary in his pocket all the time. Makes the acquaintance of Bilharz. This is important. It appears that this man, Bilharz, was a former German scientist, who turned out to be a "bum" and half insane. However, he was a scientist just the same, and he taught Pupin many things, such as Latin, Greek, history, literature, and the like. Pupin absorbed, eagerly, all that strange knowledge, and asked for more of the same. He started to work earnestly in preparation for entrance to Columbia. He bought new clothes and had one-hundred dollars in a bank account. He attended dances and parties; worked at his job and did his studying at night. Pupin remarked, "Mathematics was always my strong point while a good memory is a characteristic virtue of the Serbian race".

Pupin then enters the Adelphi Academy. Here he wins a ten-mile (running) race for Adelphi without any previous training. This was important as his popularity and fame as an athlete spread throughout athletic circles.

In 1879 at the age of 21 he passed an entrance examination to Columbia. The professors were amazed when he recited two books of Iliad in Greek and four orations of Cicero in Latin without an error.

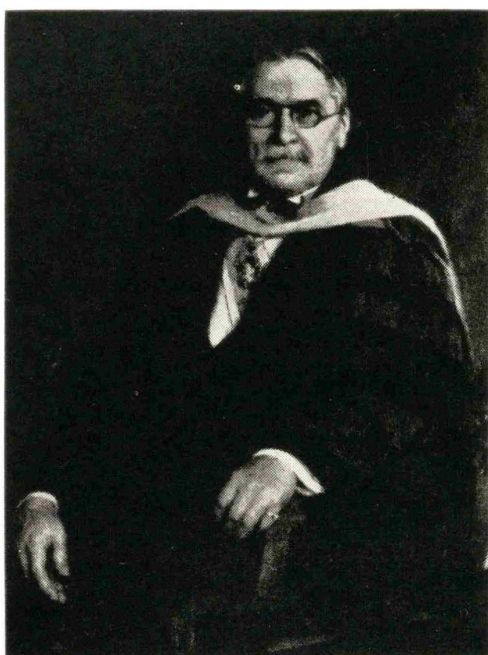
At this time he had three-hundred and eleven dollars in the bank. Another two-hundred dollars was added to his bank account due to his proficiency in Greek and mathematics.

In 1880 at the age of 22, he wins a wrestling match. Becomes a tutor to eight wealthy students in mathematics. Due to his great love for sports he took up boxing, tennis and horseback riding. He also gave lessons in wrestling.

In 1881 at the age of 23, he was elected president of the Junior class at Columbia University.

In 1883 at the age of 25, he graduated from Columbia and won a scholarship for Cambridge, England. At this time he also became a United States citizen.

In 1884 at the age of 26, he returned to Idvor to visit his mother. His father had been dead for some years. Pupin and his mother loved each other with almost pathological attachment. He was the only son and the rest of the family consisted of three sisters, older than himself.

MICHAEL I. PUPIN

Here is how Pupin spoke of his mother. "Everything in Idvor looked the same, but my mother had changed; she looked much older and much more beautiful. There was a saintly light in her eyes which disclosed to me the serene firmament of the spiritual world in which she lived. Raphael and Tizian, I thought, never painted a more beautiful saint. I gazed and worshipped and felt most humble".

While studying at Cambridge, England, he found to his great surprise that the English were much better mathematicians than the Americans. He had put in 18 months of hard work to catch up with the British. During his vacations he learned to speak French. He read LaGrange in original French and obtained the idea here for his forthcoming invention. He studied dynamics at Cambridge. He compares science with religion.

"Dynamics is not a mere collection of inexorable physical laws which sound like dry scientific facts and mute formulae. It is a record of the lifework of men who lived and became what my mother called — 'saints of science,' "

"Maxwell called them the fathers of the science like Copernicus, Galileo, Newton, Darwin, Helmholtz".

"The Greeks of old sacrificed to their gods a hecatomb of oxen whenever one of their philosophers discovered a new theorem in geometry and the philosopher's name was praised forever. The modern nations should not remain indifferent to the 'saints of science' whose discoveries have advanced so much the physical and spiritual welfare of man" . . .

"Inventions grow old are superseded by other inventions and, being the creation of the constructive schemes of mortal man, are themselves mortal. But the laws which the stars and planets obey and have always obeyed in their path through heavens are unchangable; they ever grow old, and therefore they are immortal; they are part of the eternal truth,"

"In very creative physicist there is hidden a metaphysicist and poet."

In 1885, at the age of 27, Pupin moves from Cambridge to Berlin to study under Holmholtz. Pupin forms, what proved to be a lifelong friendship with Holmholtz.

Said Holmholtz to Pupin: "A few experiments successfully carried out usually lead to results more important than all mathematical theories".

In 1889, at the age of 31, Pupin leaves Berlin suddenly and not even waiting to receive his doctor's degree and marries an American girl, Miss Jackson.

He became an instructor of mathematical physics at Columbia College.

In 1890, at the age of 32, he obtained a doctor's degree from Berlin.

In 1894, at the age of 36, Pupin made his first invention.. He added a new word to the English language, "tuning", i. e., electrical tuning, as applied to radio.

In 1885, at the age of 37, he heard about the discovery of X-rays.

In 1896, at the age of 38, he made an invention in X-ray photography by interposing a fluorescent screen whereby the time of exposure was shortened from one hour down to a few seconds.

In 1899, at the age of 41, he applied for a patent on "high inductance wave conductors", his principal invention. Pupin conceived the idea in the summer of 1894 while walking with his wife at Furka Pass, Switzerland. Pupin's invention was too complicated for explanation here, but it was roughly imagined to consist of this; suppose that you wanted to build a telephone line from New York to Gary, you would need a copper wire — maybe more than one-inch in diameter, which means hundreds of tons of copper. Pupin discovered by calculation that the wire could be thinned down to about less than one-twentieth inch diameter if he put certain coils, the so-called Pupin coils in the line, about 4 to 5 miles apart in overhead wires and about one to two miles apart in cables.

The invention worked like a "charm" on the first trial. The American Telephone and Telegraph Company bought out Pupin's patent rights. Later on, most of the countries in the world adopted the Pupin system of telephony. It was estimated that Pupin's invention resulted in a saving of copper worth over 100 million dollars in the United States alone during only the first twenty-two years of the invention. Pupin's system is still being used more than ever all over the world and will probably be used for centuries to come. Pupin was collecting royalties from all parts of the world and became a very rich man. Pupin once said "It is funny that I am collecting royalties from all civilized countries in the world except two — Hungary, where I was born as an Orthodox Serb and Serbia, THE MOTHER OF ALL SERBS.

Pupin died in 1935 at the age of 77.

Compiled from Pupin's autobiography, "From Immigrant to the Inventor".

I wish that all Serbian youth would read the entire book of our beloved Michael I. Pupin.

Submitted by GEORGE (GLISHO) RAPAICH,

First President (3-8-1914) of the Serbian Orthodox Church, "St. Sava",
Gary, Indiana

ЛИНКОЛНОВ ГОВОР НА ПОСВЕТИ ГРОБЉА У ГЕТИСБУРГУ

Пре осамдесет седам година наши очеви су на овом континенту створили нову државу засновану на Слободи и посвећену претпоставци да су сви људи створени једнако.

Сада смо заузети великим Грађанским ратом, истражујући, да ли та држава или ма која друга тако замишљена и посвећена, може да потраје дуго. Нас су срили на том великом бојном пољу тога рата. Ми смо дошли да посветимо један део тога поља, као последње место почивања у миру оних који су положили своје животе да та држава може да живи. Ово што радимо је оправдано и на своме месту.

Али, опширније протумачено, ми не можемо посветити — ми не можемо прогласити светим — ми не можемо благословити — ово поље. Храбри људи, живи и мртви, који су се овде борили, објавили су га светим, далеко изнад наше слабе снаге, да додамо или одбијемо.

Свет ће мало приметити, нити ће се дуго сећати шта ми кажемо овде, али нкада неће заборавити шта су они урадили овде. Нама живима претстоји да се овде заветујемо несвршеном послу који су они борећи се овде досада тако часно унапредили. На нама је овде да се заветујемо великом претстојећем послу, да нам ови часни гробови послуже за увећање своје оданости томе принципу за којег су они дали пуну преданост, да ми овде тврдо одлучимо да ови људи нису умрли бескорисно, да ће се ова земља, Божјом вољом, препородити Слободом — и да влада народа, из народа, и за народ, неће пропасти с овог света.

Абрахам Линколн

Новембар 19, 1863.

ADDRESS DELIVERED AT THE DEDICATION OF THE CEMETERY AT GETTYSBURG

Four score and seven years ago our fathers brought forth on this continent, a new nation, conceived in Liberty, and dedicated to the proposition that all men are created equal.

Now we are engaged in a great civil war, testing whether that nation, or any so conceived and so dedicated, can long endure. We are met on a great battlefield of that war. We have come to dedicate a portion of that field, as a final resting place for those who here gave their lives that that nation might live. It is altogether fitting and proper that we should do this.

But, in a larger sense, we can not hallow — — this ground. The brave men, living and dead, who struggled here, have consecrated it, far above our poor power to add or detract. The world will little note, nor long remember what we say here, but it can never forget what they did here. It is for us the living, rather, to be dedicated here to the unfinished work which they who fought here have thus far so nobly advanced. It is rather for us to be here dedicated to the great task remaining before us — — that from these honored dead we take increased devotion to that cause for which they gave the last full measure of devotion — — that we are here highly resolve that these dead shall not have died in vain — — that this nation, under God, shall have a new birth of freedom — — and that government of the people, by the people, for the people, shall not perish from the earth.

ABRAHAM LINCOLN.

November 19, 1863.

ПРАВИЛО ГЕНЕРАЛА МАКАРТУРА ЗА СВОГА СИНА

* Подигни ми сина, О Господе, који ће бити доста јак да зна кад је немоћан, и храбрости да призна себи кад је у страху; сина који ће бити поносан и неповит кад је постао побеђен а скроман и племенит у победи.

* Подигни ми сина чија дела неће бити замењена жељама; сина који ће доћи до Твоје спознаје — а познавати себе је камен темељац знања.

* Води га, ја Ти се молим, не стазом благостања и удобности, већ под притиском и побудом тешкоћа и смелости. Нека научи да се одупре олуји; овде га поучи да има сажаљења за оне који не успеју.

* Подигни ми сина чије срце ће бити светло, чији циљ ће бити висок, сина који ће господарити себи пре него што тражи да господари другим људима, сина који ће видети будућност али никада заборавити прошлост.

* И, кад су све ове врлине његове, подари га, ја Ти се молим, даром расположења, да увек буде озбиљан, ипак да о себи не мисли сувише озбиљно. * Подари га понизношћу да би увек могао да се сети да је права величина у искрености, непристрасности праве снаге. Онда ћу ја, његов отац, имати снаге да рекнем: “Ја нисам живео узалуд”.

MacARTHUR'S CODE FOR HIS SON

* Build me a son, O Lord, who will be strong enough to know when he is weak, and brave enough to face himself when he is afraid; one who will be proud and unbending in honest defeat, and humble and gentle in victory.

* Build me a son whose wishes will not take the place of deeds; a son who will know Thee — — and that to know himself is the foundation stone of knowledge.

* Lead him, I pray, not in the path of ease and comfort, but under the stress and spur of difficulties and challenge. * Here let him learn to stand up in the storm; here let him learn compassion for those who fail.

* Build me a son whose heart will be clear, whose goal will be high; a son who will master himself before he seeks to master other men, one who will reach into the future, yet never forget the past.

* And, after all these things are his, give him, I pray, enough of a sense of humor, so that he may always be serious, yet never take himself too seriously. * Give him humility, so that he may always remember the simplicity of true greatness, the open mind of true strength. Then I, his father, will dare to whisper, 'I have not lived in vain.'

Српска Герска Песникиња

ЉУБИЦА ГРКОВИЋ - БОЉАНИЋ

Једна од одлика Срба је да, ма у како и малој групи или јединици буду комплетни, а шта опет произлази из изванредне особине — државности.

Прелиставајући историју ма које наше колоније у овој земљи, видећемо да су наши досељени домаћини стварали мале државе — са свим потребним установама за један у границама редован живот — црква и хор, Савез, Соко, Народна Одбрана, итд. — и сав се њихов друштвени живот око тога и креће.

Овакав један организован живот Срба, у овој благословеној земљи мешавине и неограничених могућности, неминовно је водио ка једном културном стандарду, чији је најефикаснији израз била — РЕЧ И ПЕСМА.

Непобитно је, да је сваки догађај народа и државе у старој отаџбини имао свога одјека и овде.

Један од најзначајнијих примера овог нашег досељеничког живота и развоја је неоспорно Гера.

И не само да је расла, већ и активно стварала ову снажну Српску Државицу у Гери, ова наша једина песникиња ван отаџбине.

Расте уз оца, изразитог динарског горштака из Херцеговине, како по изразу тако и по карактеру, који је члан оснивач свих ових наших институција. И у оној првој генерацији наше омладине овде рођене и доведене, ничим помућене и измешане, којима прво искуство “НОВОГ СВЕТА” дође кроз школу, да би се у кући и затвореном националном кругу опет губило и тако наизменично из дана у дан живела у два света.

Родитељи је одводе као девојчицу по првом рату опет натраг у ослобођену отаџбину — настанујући се у Бањој Луци — месту њене мајке, романтичном и питомом делу Босне.

Враћа се у Геру зрелија, али још не оформљена, да би се сва посветила националном, културном животу нашег живља — као члан хора, дилетантске позоришне групе, српске школе, итд. Ускоро остаје без оца и прима-бреме домаћице, које носи поносно и жилаво храбра, остајући тесно везана уз једину рођену јој особу — мајку, коју негује као цвет до смрти — да би се тек по томе посветила себи и ступила у брак са својим изабраником, који, будући, и сам један од стубова јавног живота српског Пијемонта у Америци — Гери, продужује удруженим снагама започети рад од детињства.

Други Светски рат доноси јој два значајна искуства — сазнање и бол о трагичним догађајима њеног народа у Отаџбини, који постаје бедем јединства и снажне акције свих Срба Америке, и познанство са Јованом Дучићем, највећим и онда живим Српским песником.

По рату одлази са супругом у Калифорнију, на његову нову дуж-

ност — Учитеља Српског језика Америчким војним лицима, где му је десна рука. Организује културни живот ученика у Српском духу, учи их кола, песме и рецитације. Затим организује неколико врло запажених изложби Српског фолклора, обичаја и културе.

Рано оставља овај свет у полету сазреле стваралачке снаге, после краћег боловања. По њеној жељи супруг јој преноси земне остатке у њену Геру, поред родитеља.

Песник је неоспорно продукат средине у форми и изразу, али недослућеност у свеобухватној мисли је дар неба. Што песник и јесте и мора бити — небо и земља.

И српкиња из Гере — Љубица, сав свој стваралачки таленат стидљиво износи у многим песмама меко и сањалачки, као и сећањима вечерње измаглице из питоме Босне или тихе умируће јесени пуне шара и прелива богате јој Индиане, да би пак у појединима загрмела као Динарац Кршним крашовима, уздигнутог погледа у небо увек у потрази вечне истине, или пуне чежње и распламтана у жудњи претворила се у бол и затим једноставно постала рационална, као и стечена јој култура и љубав у новој јој домовини.

Збирка њених песама — “ПЕСМЕ ЛАБУДОВА” — је пријатан доживљај — за разумевање свега оног недочараног и неслућеног — а у животу исељеничком, српском, Герском толико важног.

Мајсторски предговор гос. Пурића овој збирци је дело и студија за себе.

Нека јој је вечна слава и помен!

Герском Српском Песнику — Љубици Грковић-Бољанић

О. Душан Буњевић

HISTORIC PLAY “KNEZ IVO OD SEMBERIJE”
with Peter Sekulovich and Violet Grkovich-Boljanich

GARY'S SERBIAN POETESS

VIOLET GRKOVICH-BOLJANICH

One of the distinctions of the Serb is that, regardless of how small a group or a unit — they are complete, and this issues from their extraordinary characteristic — statecraft.

Leafing through the pages of history of any of our colonies in this country, we will note that our immigrants were creating small statehoods — with all the necessary organizations for a normal life within the boundaries of Church and choir, Federation, Sokol, National Defense, etc. — and around these revolves their whole social life.

Such an organized life of the Serbs, in this blessed and heterogenic country of limitless opportunities, inevitably led to a certain cultural standard, whose most effective expression was — WORD AND SONG.

It is evident that every event of the people and the government in the native land had its reverberation here.

One of the most significant examples of our immigrants' way of life and development is in Gary, unquestionably.

Not only that she was growing up, but was actively helping to create this forceful Serbian statehood in Gary, this one — our only poetess outside the fatherland.

She grew up alongside of her father, an expressive Dinaric mountaineer from Hercegovina; as in expression thus in character, he was a charter member of all the organizations.

And this first generation of our youth, born here and brought here, in no way confused or troubled, experienced its first impressions of "The New World" in the schools, and then in the sphere of the home and limited to nationalism, in that way she lived alternately from day to day in two worlds.

The parents had taken her as a young girl, right after the First World War, back again to the liberated fatherland — settling in Banja Luka — her mother's birthplace, a romantic and genial section of Bosnia.

She returns to Gary more mature, but not as yet fully conformed, in order to become dedicated completely to the nationalistic and cultural life of our people — as a choir member, a dilettante of the theatrical group, in Serbian school, etc. Suddenly she is left without her father, and assumes the burden of breadwinner, which she proudly and courageously performs, closely bound to her mother, whom she cherishes as a flower until her death, — only by then become self-devoted and enter into marriage with her chosen mate, a man who was also active in the public life of the Serbians in America. With this combined strength, they continue the work they had begun in the earlier days.

World War II brought her two important experiences, the knowledge and the anguish of the tragedy of her people in the fatherland. This anguish became the rampart for unity and strong action of the Serbs in America, and she became acquainted with the contemporary Serbian poet, Jovan Duchich.

At the end of the war, she and her husband move to California, to his new position — Serbian language instructor for the American military personnel, where she becomes his right arm. She organized the cultural life of the students in the Serbian spirit, teaching kolo dancing, songs and recitations. Later she organized some notable exhibits of Serbian folklore, tradition and culture.

Prematurely, she leaves this world, in the mature moments of her aspirations for creative strength, after a brief illness. According to her wishes, her husband brought the remains to her own Gary, and laid to rest alongside of her parents.

A poet is the indisputable product of the intermediate in form and expression, but the unpredictable in the all-embracing thought is a gift from Heaven. That is a poet and he must be — heaven and earth.

And the Serbian woman from Gary — Violet, her entire creative talent she shyly brings out in many of the poems, softly and dreamily, like the memories of an evening mist from her gentle Bosnia; or the silently dying autumn, full of many colors and brilliance, in her Indiana; on the other hand, in particular ones she rumbles like the craggy paramounts of the Dinara mountains, eyes uplifted toward heaven every searching for the eternal truths; or full of passion and vehement in yearning, she transforms herself into anguish; and hereafter merely becomes rational, like her acquired culture and the people in her new country.

Her collection of poems — "SONGS OF THE SWANS" — is a pleasant experience — for the understanding of everything left unsaid and anticipated — but very important in the life of the immigrant, of the Serbian, of Gary.

The masterly foreword of Mr. Purich to this collection is a mandate and a study in itself.

May her glory and memory be eternal!

Gary's Serbian Poetess — Violet Grkovich-Boljanich.

Rev. DUSHAN BUNJEVICH.

(Literal translation by Bessie Marianov.)

МОЈА ЗЕМЉА

Реци ми, о реци моја земљо родна
докле ће те на крст распињати људи?
Докле ће твој крш и твоја њива плодна
доносити плод кржави и худи?

Докле ће над тобом орлушина пуста
вребати свој плен и заклањати светлост?
Докле ће муком распуцана уста
шаптати само молитву и светлост?

Докле ће гавран крвав до рамена
над пустим дворима да кружи?
Докле ће Косовка ко крвава семена
јунаке подизати да над њима тужи?

Докле ће твоје Југовића Мајке
кржаве руке на крилу превртати?
Ко ће да разбије покоље и хајке,
ко ће да утеши и страдања позлати?

Свуда је мрак а збуњена су твоја стада бела
Пуст сад стоји твој крш и твоја њива плодна
пресахли остају твоји извори и врела
О земљо несретна, о земљо моја родна.

6 април 1944

ЉУБИЦА ГРКОВИЋ-БАЉАНИЋ

MY FATHERLAND

Tell me, o tell me, land of my birth
How long will people crucify you?
How long will your cliffs and fertile fields
Yield bloody and worthless fruit?

How long will the predatory eagle above you
Prey on his victims and obstruct the light?
How long will the lips in agony parched
Whisper only the prayer and the light?

How long will the raven bloody to his shoulders
Circle above the barren castles?
How long will the Kossovo maiden, like bloody seeds,
Lift up the heroes, and over them mourn?

How long will your Yugovich mothers
Their bloody hands twist in their laps?
Who will crush the massacre and the pursuit,
Who will console and gild the sufferings?

Everywhere is darkness and confused is the white flock
Barren are your cliffs and your fertile fields
Drained are your wells and your springs
O unfortunate land, land of my birth.

April 6, 1944.

VIOLET GRKOVICH-BOLJANICH

ПРЕТСЕДНИК ЛИНКОЛН И ВОЈНИК

За време Грађанског рата, на молбу својих генерала, дође на ратиште председник Линколн. Циљ његове појаве, разуме се, је био окуражавање ратника. Познато је да је Линколн био необично висок и танак човек. Али, пролазећи кроз редове и разговарајући са војницима, наиђе на једног, просто неприродно високог војника. Погледа горе уза њ, није веровао својим рођеним очима да се нашао толико виши човек од њега. Погледа низ њега, да овај војник можда не стоји на нечему. Кад је видео да војник стоји на истој равнини на којој и он, рече, "Је ли, мсмче, зна ли твоја глава кад ти ноге озебу?"

PRESIDENT LINCOLN AND A SOLDIER

During the Civil War, upon the request of his generals, President Lincoln arrived in person at the front. The purpose of this appearance, of course, was to raise the morale of the soldiers. It is well known that President Lincoln was an unusually tall and thin man. But, while passing through the trenches and conversing with the soldiers, he came upon an unnaturally and an unusually tall soldier. He looked up at this soldier, and could not believe his eyes that there stood a much taller man than he. He looked down to see if this soldier was standing on an elevation. After he noticed that the soldier was on the same level, he asked, "Say, soldier, does your head know when your feet get cold?"

STEVE O. BOLJANICH

АМАНЕТ

На раскршћу путева, којима стреме од векова многи народи моћни,
крвљу, дедова стекоше нашу Србију: земљу, огњиште, лучу слободе —
или њено згариште.

Сава — у темеље дух је ставио; Силни — границе мачем опис'о; а
кад Европа задрхта од гласа Османових ратника — Лазар — на вечери
Косовских бесмртника, објави свети аманет нашега спаса:

Србине,
Презри царство земаљско,
Живи
И
Мри
За царство небеско,
Царство једино
Вечно,
Светло.

И данас, након векова многих, кад поглед ил' мис'о упутиш ка рас-
кршћу истом — видиш

Чичу —
Човека —
Народ један,
Где
Издан
Хунима новог века,
У заједничкој борби
Мучен као Христос,
Распет —

Поколењима који долазе предаде аманет:

Србине,
Презри царство земаљско,
Живи
И
Мри
За царство небеско,
Царство једино
Вечно,
Светло.

Ђорђе Ц. Ђорђевић

БЕЗ НАСЛОВА

Негде у септембру, 1889 године, дође писмо из Америке, из Њу Јорка, на адресу Његовог Краљевског Височанства Принца Николе Црногорског. У писму беше слика лепог умиљатог детета од својих два-наест година са овом наменом позади:

Најхрабријем Принцу најхрабрије земље

Од малог дечка који га воли

18 — 14 улица, западно

Њу Јорк, Њ. Ј.

5. јули 1889

Са сликом у писму, он је молио, да му Његово Краљевско Височанство пошаље своју слику коју би он ставио у своје новине које он уређује. Господар се милостиво одазвао овој безазленој молби премладог американског новинара и послао му своју слику уз коју је приложио следеће стихове:

МЛАДОМ НОВИНАРУ ИЗА МОРА

Што дијете иза мора
Тражиш да ти пошље слику,
Вођ горштака самодржац
У слободну Америку,
Ево ти је дјете драго
У листу је твоме стави
И слободним земљацима
Твојијема у њој објави,
Да је на глас у нас амо
Њина мудрост, величина
А у љубав за слободу
Да можемо бити дружина.

Остоја С. Бољанић

WITHOUT TITLE

Sometime in September of 1889, a letter came from America, from New York, to the address of His Royal Highness, Prince Nicholas of Montenegro. In that letter there was a picture of a cute and darling boy about 12 years of age. In back of this letter was this note:

To the bravest Prince of the bravest land,
From the little boy who loves him.

18 West 14th Street

New York, N. Y.

July 5, 1889.

Attached to the picture was the letter in which he beseeched His Royal Highness to kindly send His picture for publication in the newspaper he was editing. Master (Gospodar) was kind enough to respond to this innocent plea of so young an American newspaperman, and sent him the picture to which he enclosed the following stanzas:

TO A YOUNG NEWSPAPERMAN BEYOND THE SEA

Why are you, o child beyond the sea,
Asking for a picture to be sent to you
Of the Leader of a mountainous sovereignty,
To your free and independent America.
Here it is, o child so dear,
Print it in your publication,
Proclaim to your independent countrymen
That over here we are aware of
Their wisdom and their magnitude,
But in the Love for Freedom
We are Comrades!

STEVE O. BOLJANICH

ЂЕНЕРАЛУ ДРАЖИ-ДРАГОЉУБУ МИХАИЛОВИЋУ

Ти разви крила као змај љути
и поста Држави к'о бедем крути,
са оштрим мачем к'о херој стану
за српски народ пушка ти плану,

И свет се томе задиви страху
Немачке силе кад диже у праху
кад српски народ почеше давит
херој се Дража к'о Вожд јави,

Немачке на путу дочека силе
хиљада мртвих направи гомиле,
у ватри горе моторна кола
и јекну Берлин од тешког бола

И сину луча са неба земљи
јави се Вођа народној жељи,
као Цар гора у густој шуми
сазида темељ идеји двора,

За Српство како борит се ваља
за своју круну и свога краља,
јунаштвом свијет задиви цијо
немачку силу када си срио.

Запад те Вођом Балкана прогласи
звекну се по свету радио талас
а Хитлер дава хиљада марке
ко сруши Теби твоје јунаке

И крену сила два Царства јака
да тражи Дражу горског јунака,
у Црној Гори у малом граду,
ђе бјеше горску основа' владу,

Отвори с њима свукуда боја
хиљада горских паде хероја,
ал' Дражу не могу ухватит жива
јер Црне Горе спаси га вила.

У Солуну дана 27 нов. 1943 год.

Никола М. Ђинових

“МОЈЕ ИМЕ ЈЕ ОГОВАРАЊЕ”

Ја не поштујем правичност. Ја уништавам без убиства. Ја разваљујем домове. Ја вређам у срца и уништавам животе. Ја сам препреден, лукав, пакостан и моја снага долази са старењем. Ја себи крчим пут тамо где су похлепа, неповерење и непоштење непознати. За мене су подједнаки и зло и добро. Моје жртве, иако често невине, су безбројне колико и песак у мору. Ја никада не опраштам и врло ретко заборављам. Моје име је ОГОВАРАЊЕ.

Они који се служе оговарањем штете и себи и другима. По самој природи коју му је Бог доделио, човек треба да помаже свога брата а не да га вређа; да окупља људе у љубави, а не да их дели раздором.

Ако човек настоји да усредсреди своју уљудност на оно што је најбоље у другима а не на најгоре, он се никада неће упустити у оговарање. На тај начин ће опонашати Учитеља који је рекао — “Ако исповедате љубав један према другом, по томе ће сви људи знати да си Мој присталица”. (Јован 13:35).

Почуи ме, о Спаситељу, да о другима увек говорим лепо, никада зло”.

О. С. Бољанић

“MY NAME IS GOSSIP”

I have no respect for justice; I ruin without killing; I tear down homes; I break hearts and wreck lives. I am wily, cunning, malicious, and I gather strength with age. I make my way where greed, mistrust and dishonor are unknown. I feed on good and bad alike. My victims are as numerous as the sands of the sea, and often as innocent. I never forgive and seldom forget. My name is GOSSIP.

Those who resort to gossip harm themselves as well as others. Man by the very nature God gave him is meant to help his fellow man, not hurt him; to build up, not to tear down; to draw people together in love, not to separate them by strife.

You will seldom be tempted to gossip, if you strive to focus attention on the best in others, not the worst. You will thus be imitating the Master, Who said: “By this will all men know that you are My disciples, if you have love for one another”.

(John 13:35)

Teach me, O Savior, always to speak well of others, never ill.

S. O. BOLJANICH

(Unknown author.)

ВАЈО, СИМО И СТЕВАН

Дугогодишњи чланови ове општине, браћа Вајо Божанић и Симо Мишчевић, обојица покојни, имали су сваки своју бензинску станицу. Први на 14-тој и Вашингтон, а други на 10-тој и Вашингтон улици.

Разуме се да су скоро сви наши ондашњи људи подмиривали своје аутомобилске потребе код ове двојице. Стеван Мијановић, на око увек хладан и резервисан али ретко духовит, док је Ваја био старији и човек озбиљне нарави.

Једнога дана дође Стеван код Ваје и рече, "Молим те, Вајо, наспи ми мало воде у хладњак, прегледај батерију и стави ваздуха у гуме". Вајо, човек у трговини, да задовољи свог повременог муштерију, уради све по Стевановој жељи. Кад је све било готсво, Стеван седне у кола, упали мотор и рече, "Хвала, Вајо, идем доле код Симе да напуним резервоар бензином".

Шта му је Вајо рекао, остављам читасцу да створи сам свој закључак.

О. С. Бољанић

WALTER, SAM AND STEVE

Old time members of this Parish, our brothers — Walter Bozanich, and Sam Misceovich, both deceased, each owned and operated his own gasoline station. The former was located at 14th Ave. and Washington, the latter at 10th and Washington.

Of course, most of our people had their autos' needs taken care of at either of the two places. Steve Mijanovich, always in appearance cool and reserved but at times quite witty, while Walter was an elderly gentleman and of a more serious nature.

One day Steve came to Walter and said, "Walt, please check the radiator, battery and put some air in my tires." The businessman, Walter, wishing to satisfy his occasional customer, did everything that Steve wanted done. When the job was finished, Steve came for his car, started the motor and then said to Walter, "Thank you, Walt, now I'm going down to Sam's to fill my tank with gasoline."

What Walter said to Steve then, I'll have to leave to the reader and let him draw his own conclusion.

STEVE O. BOLJANICH

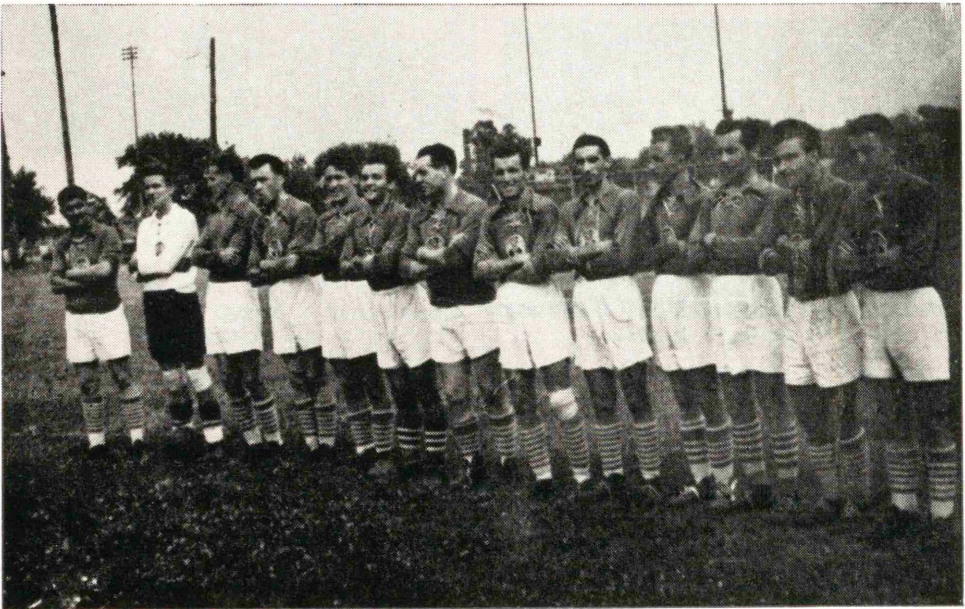

1940-1941 ST. SAVA TEAM, representing S. N. F.

HISTORY OF ATHLETIC ACTIVITIES IN ST. SAVA CHURCH PARISH

by NICK CHABRAJA

The first recollection of organized Basketball and Baseball Teams, representing our Church Parish, was in the early thirties. A group of young men organized The St. George Club at the old Church on 20th

THE SERBIAN SOCCER BALL TEAM "WHITE EAGLES" (BELI ORLOVI)

MRS. VIOLET BUNDALO

1937 S. N. F. CHAMP

Members of St. Sava P.T.A. team, which won Gary Optimist Biddy basketball title are (bottom, left to right) Mike Ninkovich, Mickey Radovich, Rickey Galic, David Bundalo, and John Maximovich; (standing, left to right) Coach Joe Sever, Bob Anvrevovich, Neal Maximovich, Dana Sever, Larry Kosanovich, Bob Buha, Rickey Bozich, and Bob Radosevich, assistant coach. Team completed 18-0 record.

1963 CHAMP

Left to right, top row: Steve Manoski, Don Druskovich, Jerry Bardeson, John Crnokrak, Pete Lakich, Rod Pujo. 2nd row: Mrs. Peter Parker and daughter. Bottom row: Terry Tcheckoloff, Joe Massa, Joe Parker, Peter Parker Jr., Stan Marovich, Joe Sever.

and Connecticut Street, playing basketball and softball at a local level. There are no records available, but one recalls names like Chalich, Obren, Brancic, Wuletich, Delich, Bokich and Puskar as participants.

In 1936 two boys from our Parish, Peter Mandich and Nick Grubar, played for the South Bend Serbian team in the first Serbian National Federation Tournament in Cleveland, Ohio. The following year 1937,

Dick Obren, Emil Obren and Dan Bokich organized the first St. Sava basketball team and won the S. N. F. Tourney at Aliquippa, Pennsylvania. Nick Grubar won the Most Valuable Player trophy of that tourney. Coach Lippe of Aliquippa High School caled him one of the best floor and play makers he was privileged to see perform.

In 1938, Gary St. Sava Team hosted the S. N. F. Tourney and lost the champonship in the final game to Johnstown, Pa. Serbs before a capacity house in the Memorial Auditorium. The 1939 team, coached by Steve Divich, was defeated by Pittsburgh, 28-26, in a major upset of the first round.

In 1940, the St. Sava five lost in a disputed semifinals to Weirton, in which all five regulars were whistled out of the game. Weirton won the tourney, but St. Sava was selected to represent the S. N. F. in the All Slav Fraternal tournament at Youngstown, Ohio. In a sensational game, St. Sava beat Farrell, Pa., Russian team in the last second of a 3/4 floor length basket by Freddie (Cigan) Milosevich, and went on to the Championship.

In 1941, St. Sava team journeyed to Detroit and won the S. N. F. Tourney, revenging their defeat on Weirton, winning by a lopsided score and beating Hibbing, Minn., in the final 71-45. Milo Komenich of our team was selected the Most Valuable Player. Again the St. Sava team was chosen to represent the S. N. F. in All Slav Tourney in Gary. St. Sava team defeated the Croatian Fraternal Union 41-32 in the Championship Game before a capacity house in the Memorial Auditorium. The 1941 St. Sava Team was called by Milan Karlo, sports editor of the Srbo-bran, the greatest team to participate in the S. N. F. tournaments. The team boasted such players as Milo Komenich, All-American from Wyoming University; Willie Komenich, All Mid-West Guard at Marquette University; Nick Grubar, all-time Serb great; "Mitch" Divich, Pete Vorkapich, Peter Mandich, Freddie (Cigan) Milosevich. Mike Majstorovich, Steve Yoko, Nick Hrnjak, and Nick Garapich. This team was coached by Dan Bokich, and managed by Nick Chabraja. There were no teams during the war years, and in 1946, St. Sava Parish was represented by a new group of young players. In 1948, the St. Sava team won the Night School Championship of Gary. In 1961, the St. Sava Peter Parker's Juniors won the Junior S. N. F. Trophy at Pittsburgh, Pa.

The 1963 St. Sava team again won the S. N. F. Championship trophy at Chicago, Illinois. John Crnokrak was selected the Most Valuable Player, and Don Druskovich scored the most points in the tourney. The team was coached by Joe Sever. The Juniors were runner-ups in their division.

In 1964, the St. Sava team won the Biddy League Championship of Gary, going undefeated in 18 games. The 1964 St. Sava team won the Consolation Prize in the S. N. F. tourney at Detroit.

The St. Sava teams won the Best Dressed Team trophy 5 different times in S. N. F. competition!

GOLF

In Golf tournaments, John 'Butch' Orlich won the S. N. F. tourney trophies in 1938 and 1939. His brother, Eli Orlich, won the 1946 tourney. Dick Pelinovich won the Junior S. N. F. tourney trophy at Akron.

The following St. Sava members brought home to Gary their trophies: Ralph Kalember, Junior runnerup championship in 1961; Nick Chabraja, Jr., Junior runnerup 1960 at Detroit; Paul Gojkovich, Mike Mandich, Nick Chabraja Sr., Branko Samardzija and Alex Dragovich participated in the S. N. F. Golf Tournaments during most of the annual events.

BOWLING

Bowlers from St. Sava Church Parish, participating in the S. N. F. tournaments, in the Men's Division were: Mickey Crnoevich, Ray Chelovich, Steve Baroevich, Milan Bundalo, Milan Durakovich, Emil Mrkelja, George Mrkelja, George Ostoich, Paul Mandich, Mike Mandich, Jimmy Mijanovich, Emil Mandich, George Jaksich, Mirko Herceg, and Stan Galich.

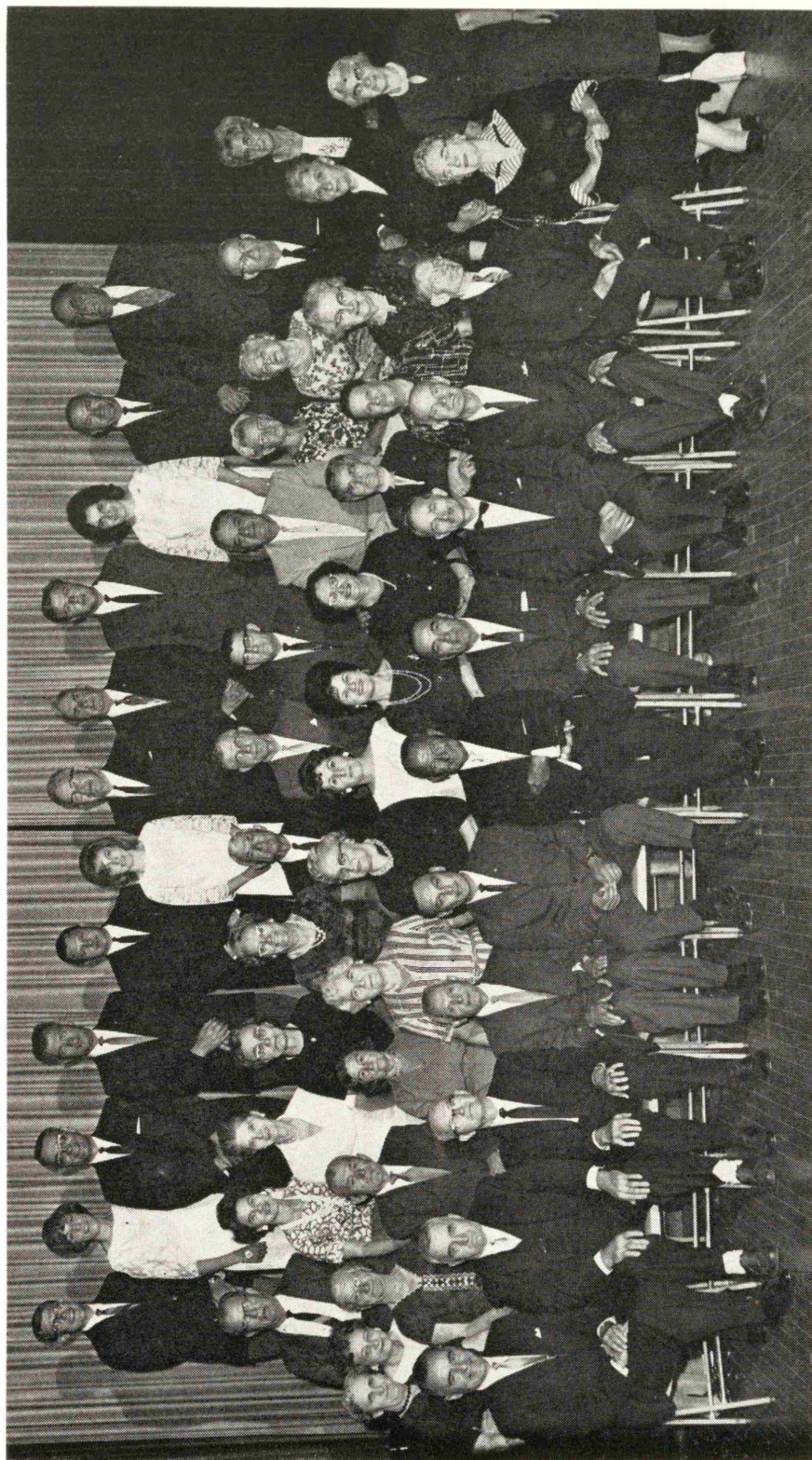
In the Women's Division were: Violet Bundalo, Dorothy Erceg, Donna Orlich, Mary Uzelac, Joyce Erkman, and Olga Vrtikapa, bowling in the S. N. F. tourneys. Olga Vrtikapa won the single's Championship in 1960. Violet Bundalo won trophies as follows: 1951 — Team Championship; 1954 — Singles and All Events; 1955 — Singles; 1956 — Doubles and All Events; 1957 — All Events; 1958 — Doubles and All Events; 1960 — Doubles and All Events; 1961 — Doubles and All Events; 1963 — Doubles and Team Championship.

ST. SAVA BOWLING LEAGUE

The first St. Sava Church League was formed during the 1961 — 1962 season with 46 bowlers. Milan Svetovich, the first President of the League, was the prime mover in its formation. His Vice-President was Sam Karan, Secretary was Marion Vudis, and Momchilo Isailovich served as Treasurer. These officers served throughout the 1962-1963 season.

For the 1963-1964 season, Bob Nickovich was elected President of the League, with Sam Karan as Treasurer and Loretta Nickovich as Secretary.

During each season, active participants at bowlers ranged from 35 to 46 members in the League. This League was formed primarily for fellowship, with trophies given only for outstanding performances. Each Bowling Season was capped with a gala banquet.

SERBIAN BENEVOLENT SOCIETY "SRBADIJA", LODGE 31 S. N. FEDERATION

ПОЗДРАВ НАШОЈ ЦРКВЕНО-ШКОЛСКОЈ ОПШТИНИ СВ. САВЕ

Један саставни део овог друштва пише своју историју још од 1908 године. Други саставни делови су се показали нешто доцније. Дакле, рад је почео на нешто ужој основи да би касније увидео важност уједињења. Али, оно што је важно, а то је, да се види да је у нашој Гери било организованог живота скоро пре шездесет година.

Циљ наших друштава је познат. Њихова правила прописују помоћ у потреби и болести. Али, наши људи су тај циљ проширили, дали му један опште-српски карактер. А да је то тако, сведоче нам све данашње српске тековине. У њима се родила мисао о цркви, певачким друштвима, купљење добровољаца у Првом Светском рату, помоћ Србији, Коло Српских сестара, дилетантске групе, српска школа, Српски Соко, па и све оне друге групе, чији циљ је истоветан са оним зачетним.

Није наше друштво Србадија увек било највеће друштво у Српском Народном Савезу, или у његовим претходницима, као што је то случај данас. Ипак, ми смо се упуштали и усуђивали да предузмемо активности и изнад наше способности. Један од небројених примера — приређивање и упознавање нашег живља са нашом историјом — кроз нашу аматерску глуму. Веома мали број српских позоришних представа је остао а да се ми нисмо потрудили да их прикажемо. То није било само код нас у Гери већ смо путовали од колоније до колоније и свој народ бодрили да очува своје. И тако даље, и тако даље.

Не удаљујући се од онога чему је овај поздрав намењен, жеља нам је да истакнемо да смо одувек били тесно повезани са нашом Светосавском црквом. Њен глас и њен позив смо увек чули. Божија милост је хтела да нам нема великог броја наших верних сарадника и сарадница данас међу нама. Ми их се свих веома често сећамо у својим душама, у својим разговорима и пригодним молитвама. Нека им је вечан помен!

Али, колико год се ми осећали потиштени и ожалошћени, ми смо захвални Богу и њима, да су нам оставили свој пород — своју децу. Ми се из душе радујемо, кад видимо њихову и нашу децу данас да иду њиховим и нашим стазама — стазама Српства и Светосавља. Ова деца, ови млади људи су заслужни сваке пажње и похвале јер им је рад поштен, несебичан, частан и веран српским традицијама — поносе се оним што су, и од кога су.

Ова Педесетогодишњица нашег храма Светог Саве је крупан корак напред у нашој младој историји у овој земљи, али је њен саставни део. Зато вам, драга децо, честитамо славу Педесетогодишњице са жељама да вас Бог прати и чува у вашем будућем конструктивном раду.

УПРАВА И ЧЛАНСТВО

С. Д. Д. "СРБАДИЈА" бр. 31, С. Н. С.

Претседник, ГЛИША РАПАИЋ

Serbian Benevolent Society "KING PETER II, Lodge No. 16 S. N. F.

НАШОЈ ЦРКВИ СВ. САВЕ

По примеру других народности у овој земљи, а који су далеко раније дошли у ову земљу, и Срби су се почели окупљати у своје јединице. Није ишло лако. Дуги часови на тешким пословима су им ометали жеље, намере и остварења. Ипак, чежња за домом и младалачки полет су их почели окупљати.

Много времена је прошло да се данашње постигне. Прочишћавање појмова је захтевало отклањање, и незнања и себичности. Незнање, јер су то били људи ограничени у школовању и тамо и овде, али, зато, великог срца. Себичност; људи кажу да је то са нама дошло на овај свет, код некога више, код некога мање.

Људима таквог кова, човек мора да се диви, да су умели да се снађу у средини свега страног. Али, урођена бистрина је била на њиховој страни. Најпре су се појавили покрајински покрети — оснивање разних организација српског карактера, међу које спадају и добротворна друштва. Било их је, скоро колико и покрајина у домовини. Ипак, било је, и још има људи који су израсли из те средине и проширили своје видике.

У томе се налази и корен данашњег нашег моћног и добро организованог добротворног друштва Краљ Петар II, које је произашло уједињењем пет мањих друштава исте сврхе — 1936 године. Од онда па до данас, нема српског покрета у којем оно није активно и видно учествовало. Све што се градило и унапређивало, они су му били саставни део. У многоструком, и покретачи! Тако и око наше цркве, има их који су из најранијег времена почели, и још и данас у њој раде. У Грађевинском Одбору се нарочито истакло, и у помоћ притекло, кад је негде запело. Многи његови чврсти стубови нису више међу нама. Преселили су се у вечност, али их се ми угодно сећамо, и веома често споменемо њихов, од срца рад и удео у свему оном што Срби данас у Гери имају. Било их је, и још има и на врховима нашег општег живовања. Паметно вођство и сарадња чланства то омогућује.

Ми ћемо наставити и даље, као и у прошлости, да пружимо руку својој цркви. То нам је и дужност коју ми с добром вољом испуњавамо. Тим више, што је наша жеља да нам деца, унучад и праунучад продуже овим путем и да они, на исти, а и још бољи начин прославе — Стогодишницу своје Цркве.

УПРАВА И ЧЛАНСТВО
С.Д.Д. КРАЉ ПЕТАР II, бр. 16, С.Н.С.
Претседник, ДАВИД БУНДАЛО

TO OUR ST. SAVA'S CHURCH

Prompted by the example set by other nationalities, who preceeded the Serbs into this country by quite a number of years, the Serbs began to assemble into their own groups. It wasn't easy because of the long hours on back breaking jobs, which had interrupted their plans and the realization of their desires. However, the longing for their homes and youthful vigor caused them to assemble in their own groups.

A considerable length of time was to elapse before we could achieve and attain all we own and have today. To prevent egotism and ignorance, it was necessary to clarify and understand the terms. Ignorance, which meant that these men were limited in their education both here and over there. But, they were big-hearted. Egotism, as explained by some, is inherent within us when we arrive into this world, and is more pronounced in some than in others.

The men of this mettle must be admired because they were able to adjust themselves in foreign surroundings. However, their indigenous cleverness was in their favor. In the beginning, provincial movements were the first to appear — the founding of various organizations with Serbian characteristics under which the benevolent societies belong. These were almost as numerous as the provinces in the homeland. However, there were and still are, men who outgrew that medium and widened their horizons.

In these can be found the roots of today's strong and well organized Benevolent Society, King Peter II. This Benevolent Society was originated by combining five smaller societies, with similar goals, in 1937. From then on until the present day, there was no Serbian undertaking in which it has not taken an active and conspicuous part. It has always been on the constructive end of any advancement made, or building plans . . . actually, starting many of them. It is the same with our church. There are those, who, from its earliest existence, began to work and even today are still active within it. Especially the building committee. It has been set an example by its willingness to work, to get things started, and to keep things going whenever there is a threat of any kind of trouble or stoppage. Many of their solid and dependable workers are not with them today. . . They have passed on into eternity, but they are often remembered, and quite frequently, mention is made of their wholehearted work and their share in everything that the Serbs in Gary have today. We had then, and still have those who were leaders of our prevalent way of life. Intelligent leadership and cooperation of the members of this organization makes this possible.

We will further continue, as in the past, to extend a helping hand to our church. That is our duty and one which we have wholeheartedly fulfilled. Even more so because it is our desire that our children, our grandchildren, and great grandchildren continue in this way so that they may in the same manner and perhaps a better way celebrate the centennial of their church.

S. B. S. King Peter II, Lodge No. 16
President, DABID BUNDALO

МЕСНИ ОДБОР СРПСКЕ НАРОДНЕ ОДБРАНЕ У ГЕРИ

Дубоко верујем да честитајући ову јубиларну годишњицу нашој Православној српској општини Светога Саве, ја изражавам искрену радост и најлепше жеље целокупног чланства Српске Народне Одбране у Америци, а нарочито њеног Месног одбора у Гери; да изражавам и нашу дубоку захвалност и на најбратскијој сарадњи и потпори коју је свака црквена упарва пружала Српској народној одбрани од првог дана њеног оснивања овде.

Историјат Српске народне одбране у Америци је тесно везан за живот српске колоније у Гери. Може слободно да се каже, да је постојање једног јаког, родољубивог српског насеља и једне вредне, организоване црквено школске општине овде у Гери и био главни мотив да се дође на помисао стварања Српске народне одбране у Америци. Зато је Гера била место у коме је С. Н. Одбрана први пут организована на овоме континенту, у време Првог светског рата.

Пред њене осниваче ставили су се врло тешки задаци: поред моралне и материјалне помоћи Мајци Србији били су потребни добровољци за Српску војску на Солунском фронту.

Када се данас баци поглед на те задатке, на успешан рад и на одушевљење којим је цео тај посао обављен, у сваком Србину ствара се осећање дивљења и захвалности према Гери. Као круна тога и таквог рада герских Срба остаће светла чињеница да је из саме Гере, у томе периоду отишло на Солунски фронт преко 430 Срба добровољаца, од којих су деветорица били браћа Вајагићи.

У времену између два рата, активност Српске народне одбране у Америци била је прекинута. Само је једно родољубиво друштво овде у Гери носило њено име.

Онда је дошла 1941 година; Други светски рат; рат о коме ни историја неће моћи лако да каже ко је, за време његовог трајања, наишло више зла српском народу: његови вековни спољни непријатељи, његови унутрашњи издајници или они који су, по слову свега што је објављено као крајњи циљ те заједничке борбе, требало да буду његови савезници.

Али оно што ће историја несумњиво констатовати, биће то, да амерички Срби нису били ничим поколебани у својој вери да је борба коју је препорођени српски народ у Отаџбини под вођством бесмртног Чиче водио, била борба за идеале вечне Србије. ЗА КРСТ ЧАСНИ — БОЖЈУ ПРАВДУ И СЛОБОДУ ЗЛАТНУ — ПА МАКАР И НА ГОЛГОТУ!

Са препородом који се догодио у души српскога народа у Отаџбини — дошло је до препорода Српске народне одбране у Америци. Задатак је био огроман, али је и овога пута извршен: време и догађаји показали су, коме је стало до истине. Обмана која је Западне савезнице одвела у најкобнију заблуду по савремено човечанство; заблуда, за коју све јасније постаје да тешки греси учињени према српском народу у Другом светском рату, немогу бити откупљени без тешких жртава.

На томе послу одбране српске части, српског имена и свих српских

идеала сагорео је песник — бесмртник Јован Дучић: сагорела је елита српске Гере: сагорео је Лука Кристифоровић, сагорео је Стево Орлић, сагорео је Михаило Дучић, сагорео је Лука Пејовић.

Сагорели су и многи мање знани Срби из Гере сагорела је и сагорева цела српска Гера.

За нас Србе рат није завршен. Борба за слободу српског народа ушла је само у једну нову фазу: комунистичка перфидија ће учинити све да разбије јединство и сложан рад оних који су највише допринели да се разоткрију грозоте усташких злочина у нашој отаџбини и разголити монструозност комунистичке светске завере. То се најбоље види из најновијих напада на слободу наше Америчко-Канадске Епархије и напада на нашег Архипастира Његово Преосвештенство Господина Дионисија. И у овој борби црквено школска општина храма Св. Саве и Месни одбор Српске народне одбране иду раме уз раме. Гера предњачи својим родољубљем, својом верношћу, правој слободи, својом љубављу за истину. Данас она је жариште из кога се јасно и гласно чује наше: Ми настављамо борбу.

За нас борба српскога народа мора да буде крунисана победом потпуне слободе — васкрсом мајке Србије. Тако нам Бог помогао.

Онима који су својим личним пожртвовањем омогућили рад, па и животе своје жртвовали и жртвују за остварење ових идеала Српске Народне Одбране, и оним првим прегеоцима на овоме пољу рада овде у Гери ми кажемо: и хвала и свака част прво вама. Исто тако хвала и свима родољубивим организацијама на свој сарадњи а нарочито Колу Српских Сестара и певачком друштву “Карађорђе”.

То је наша захвалност и наш завет. Остајући верни овоме завету до крајње победе ми ћемо се нараштајима који долазе најбоље одужити и као Срби и као Американци.

ПРЕТСЕДНИК МЕСНОГ ОДБОРА
СРПСКЕ НАРОДНЕ ОДБРАНЕ

Тихомир Стефановић

СРПСКО ИСТОРИЈСКО-КУЛТУРНО ДРУШТВО “ЊЕГОШ”

са радошћу и поштовањем честита педесетогодишњицу верско-националног рада српској православној цркви Светог Саве у Гери, Индиана.

Срби и Српкиње Гере кроз пола века, окупљени око своје српске цркве и осталих националних и хуманих организација, својим светосавским и обилићевским радом и напорима, били су путоказ осталим Србима на америчком континенту којим путем треба ићи и служити Богу и српском роду. Ни једна српска насеобина у Америци није дала у исти мах толико народних првака, колико их је дала Гера.

Због тога и свега другог, Српско историјско - културно друштво “Његош” које већ скоро једну деценију спасава од заборава историјску грађу крвљу писану под бесмртним Дражом Михаиловићем, одаје своје пуно признање Србима и Српкињама наше драге Гере. У чегрнаест књига које је Друштво издало на светлост дана до краја 1964 године за наше млађе и генерације које ће доћи после нас, има уздаха и суза и наше браће герских Срба и Српкиња. Зато смо једно и остајемо једно.

Место слике наше месне друштвене управе СИКД “Његош” у Гери, објављујемо слику нашег скоро преминулог председника Централне управе

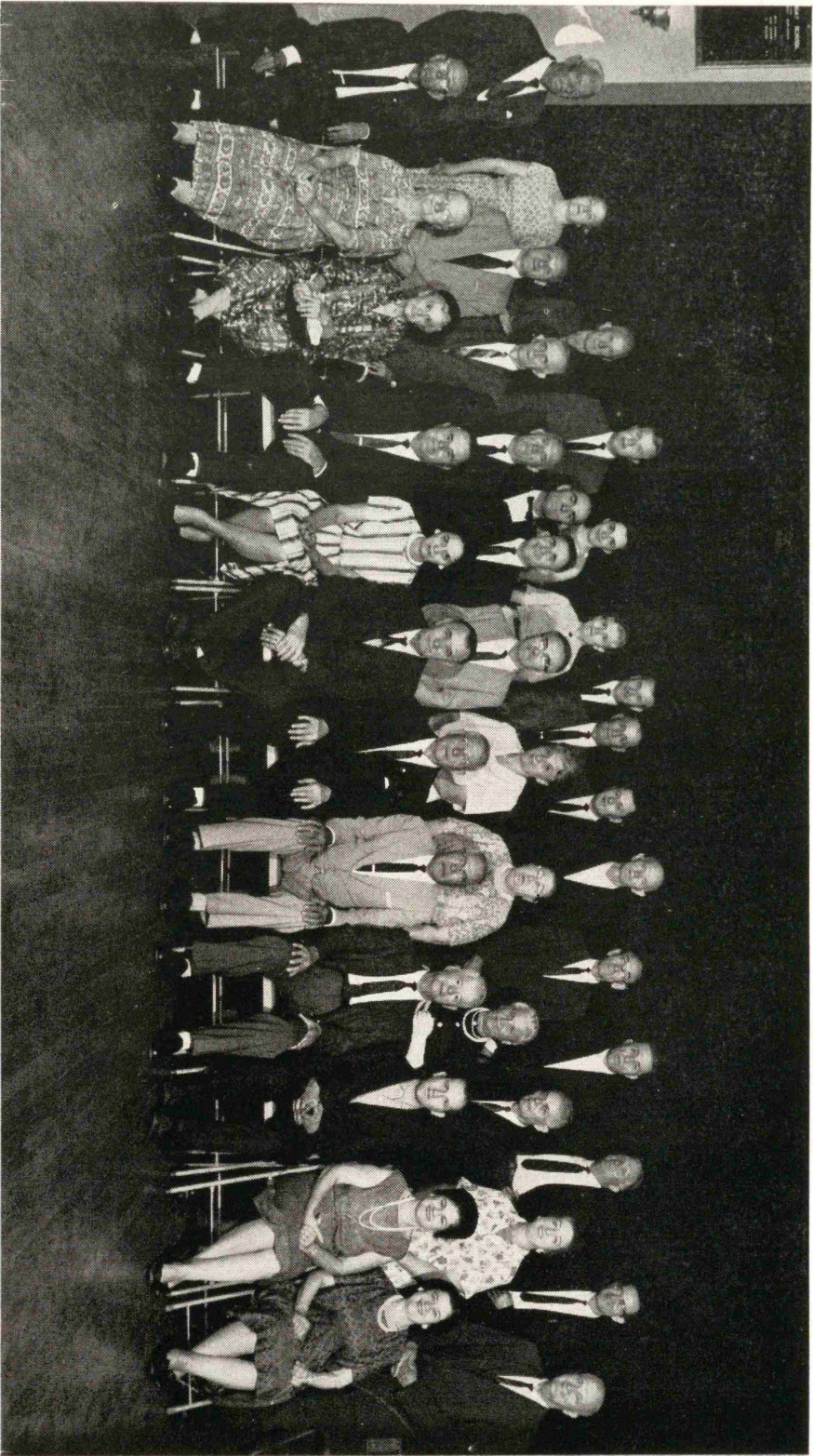
НОВИЦЕ ПОПОВИЋА,

Нека Вам је срећна слава браћо наша герски Срби и Српкиње!
МЕСНИ ОДБОР СИКД “ЊЕГОШ” У ГЕРИ, ИНДИНАНА

Секретар,
Анђелко Јакшић

Благајник,
Милица Милојевић

Председник,
Тодор Стањевић

LOYAL AMERICAN SERBIAN DEMOCRATIC CLUB, GARY, INDIANA

THE LOYAL AMERICAN SERBIAN DEMOCRATIC CLUB

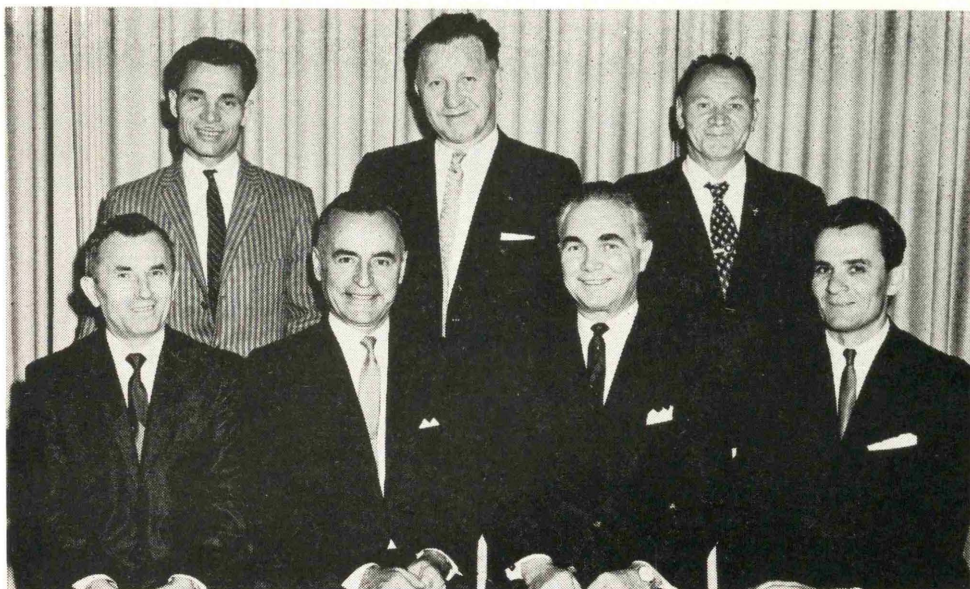
Gary, Indiana

The major aim of the Loyal American Serbian Democratic club is to demonstrate to the general public that the Gary Serbian Democrats have achieved recognition in Gary's civic affairs. Formed as a social and political club, the organization among other activities supports the St. Sava church. Some of its members have obtained employment through this political organization as well as helped to promote Serbian candidates during elections.

The club was formed in 1950 and its charter members consist of M. S. Kalember, it's first president; George Barach, Miss Sonya Kalember and Chedo Mandich, now deceased.

The entire membership expresses its best wishes and congratulates the St. Sava church on its Golden Jubilee.

PETER DEMONJA, President
SONYA KALEMBER, Secretary

ST. SAVA SERBIAN CULTURAL CLUB

Executive Board of Serbian Cultural Club St. Sava — Gary Chapter. Front row: Left to right: Sima Stankovich, Krsman Otasevich, Lubisa Jugovich, President and Živojin Chokich. Standing, Left to right: Ljubo Djurich, Radomir Radojichich, Uros Jankovich.

Not in picture: Radovan Cubich, Miroslav Djordjevich, Ilija Bursach.

СРПСКИ КУЛТУРНИ КЛУБ “СВ. САВА”

и сви његови чланови, заједно са претседником Др. Слободаном М. Драшковићем на челу јесу наследници Св. Саве, цара Душана, косовског цара Лазара, Карађорђа, Милоша, Драже Михаиловића, као и свих градитеља српских и просветитеља светосавских.

Св. Сава је духовни отац српског народа. Он је правац показао, мерила одредио, садржину дао, примером охрабрио, путем повео. Зато Српства нема без Светосавља. Ни пре седам векова, ни у двадесетом веку, никад. Он је био јачи и од отоманске и од аустријске силе. Јачи је и од комунистичке. Зато се његовом науком напајамо и његовим путем идемо. У ЊЕГОВОМ ЗНАКУ ЋЕМО ПОБЕДИТИ.

Чланови Српског Културног Клуба с поносом носе име Св. Саве и са њим они су носиоци и будни чувари српске свести и свих српских националних и верских наслеђа.

Они су такође темељ и залога српске борбе за неотступне животне интересе целокупног Српства: од Српских Моравица до Дојранског и Скадарског језера, и од плавог Јадрана до Суботице и Тимока.

У овом српском свечаном духу и у овим стремљењима сви чланови герског Пододбора Српског Културног Клуба "Св. Сава" срдечно честитају ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦУ славног рада Српској Православној Цркви "Св. Сава" у Гери, Индиана, — и са Божјом помоћи желе и у будуће да иста настави свој рад, српски рад, а све за добро и слободу Српске Православне Цркве и Америчко - Канадске Епархије као и целокупног српског народа.

Крсман ОТАШЕВИЋ
Секретар,

Љубиша ЈУГОВИЋ
Претседник

ST. SAVA SERBIAN CULTURAL CLUB

and all its members, together with the president, Dr. Slobodan M. Draskovich, are the HEIRS of St. Sava, the emperor Dusan, czar Lazar of Kossovo, Karageorge, Milosh, Draza Mihailovich, and all positive architects of Serbianism and St. Sava's spirit.

They are promoters and preservers of all those values which all true Serbians of the past, present and future cherish.

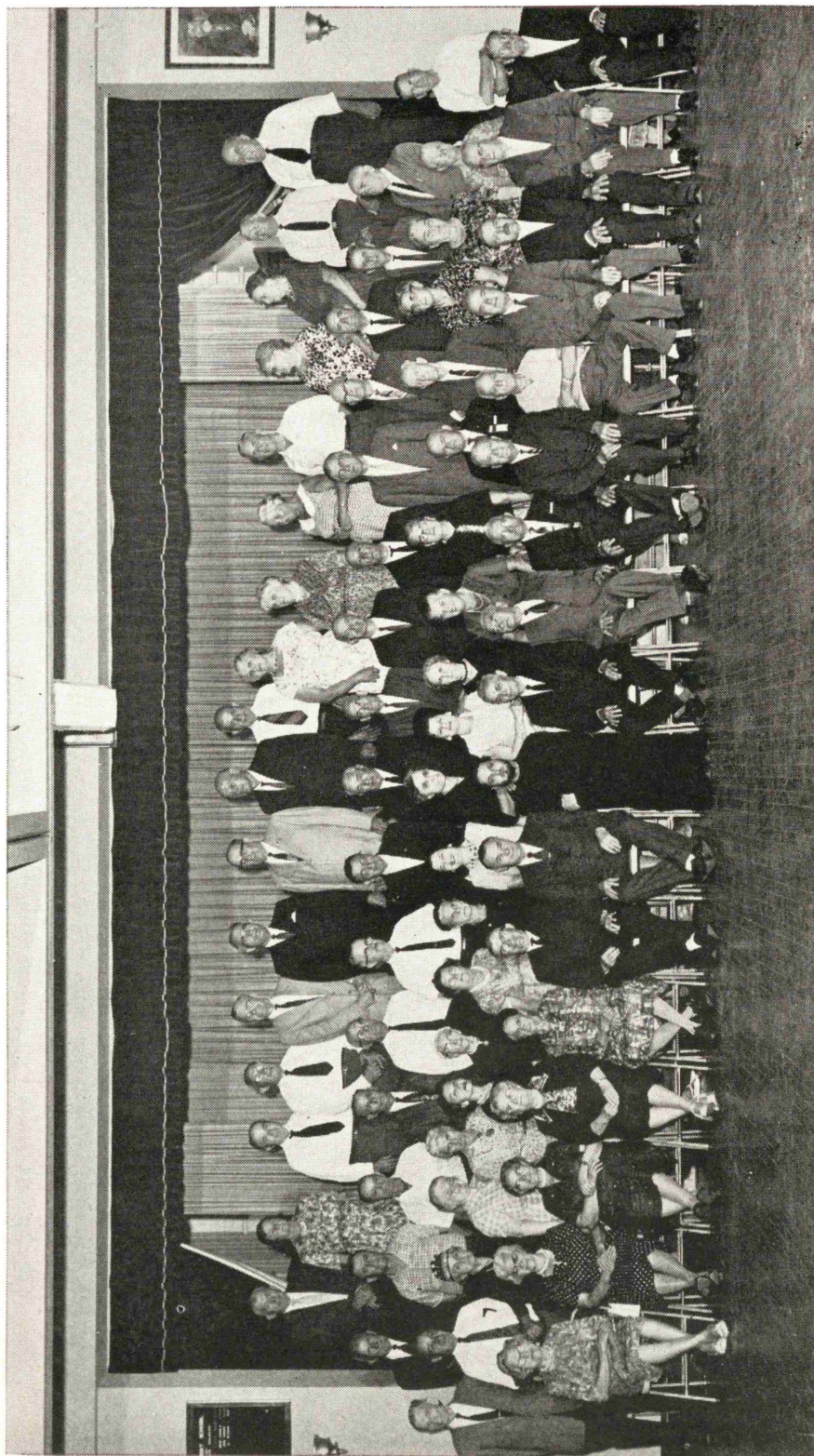
They are torch bearers of the Serbian Conscience and the Serbian national and religious heritage.

They are guarantors of the Serbian struggle for uncompromised vital interests of all Serbian people: from Serbian Moravice (Lika), to Dojran and Skadar Lake, and from the blue Adriatic Sea to Subotica and Timok.

In this inspiration and guidance all members of St. Sava Serbian Cultural Club, — Gary Chapter cordially congratulate the glorious Fiftieth Anniversary of St. Sava Serbian Orthodox Church and their members, who in time of joy and sorrow have carried on the work of our church.

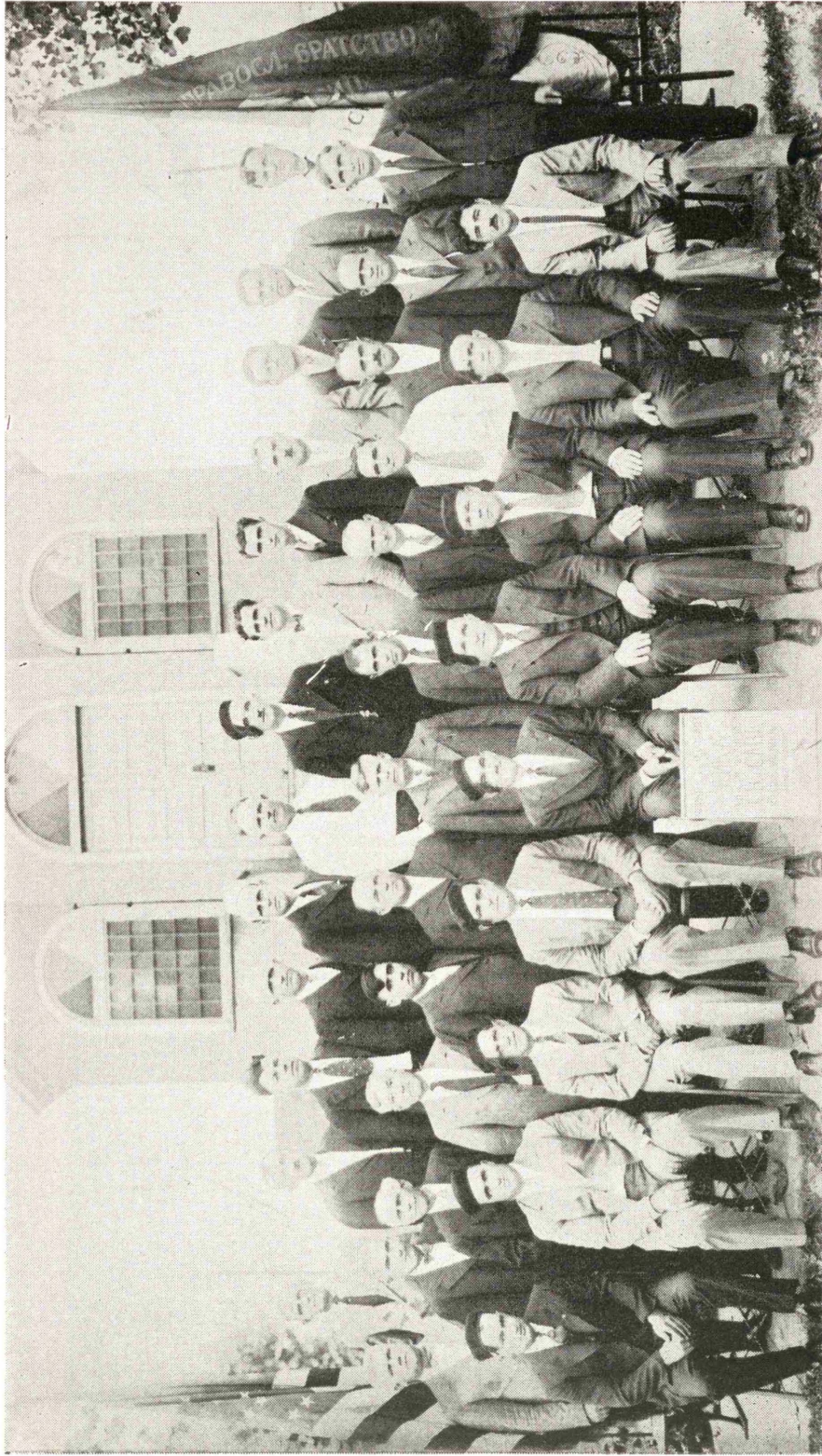
We wish freedom and liberty to our Serbian Orthodox Church, our Serbian Orthodox American-Canadian Diocese and all Serbian people, to be soon free and united.

KRSMAN OTASEVICH, Secretary
LJUBISA JUGOVICH, President

SERBIAN PIONEER CLUB

A club formed by these stout hearted Serbians who devoted their time and energy to their beloved St. Sava Church during the past 50 years. To them we owe the very existence of our communal life as American Serbs in the city of Gary.

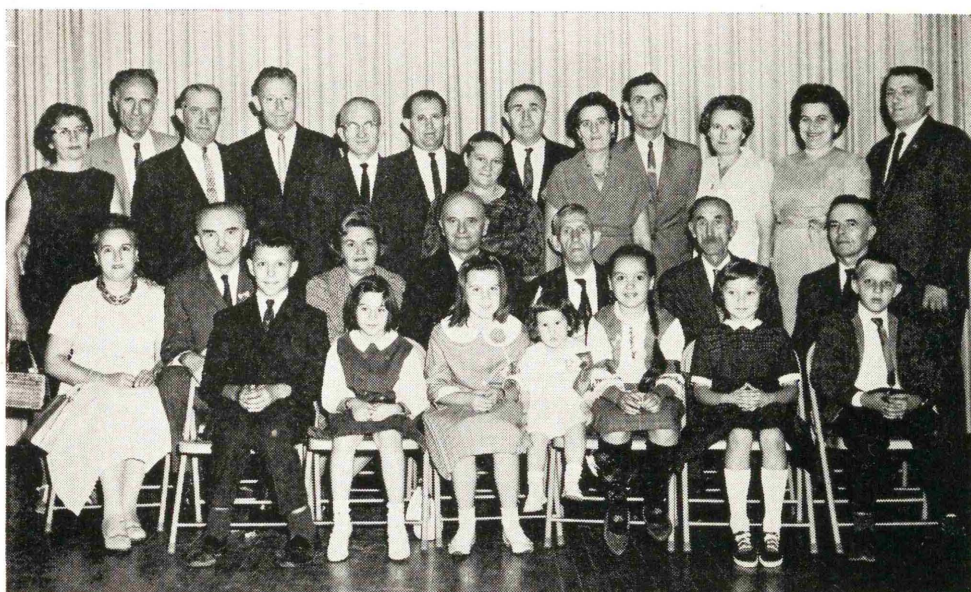
THE BOARD AND MEMBERS OF CLUB "LIKA"

Background for this group is the 1st. St. Sava Church, located at 20th and Connecticut Street, Gary, Indiana

Congratulations and Best Wishes
ON YOUR FIFTIETH ANNIVERSARY

from

SERBIAN BROTHERS' HELP
GARY, INDIANA

Група чланова Српске Братске Помоћи — Гери, Инд. Најмлађи члан г-ца Дина Галић, 2 године, најстарији г. Бошко Зиндовић, 76 година.

The group of members of Serbian Brothers' Help in Gary, Indiana. The youngest member Dina Galich, two years; the oldest Mr. Bosko Zindovich, 76 years.

Српска Братска Помоћ основана је 17 јуна 1950 године у Чикагу — Илиноис. Она је српска хумана организација у слободном свету за помоћ: ратним инвалидима, старим, болесним, и сиромашним Србима у слободном свету. Од јуна 1950 до јуна 1964 помогли смо наш народ са 640.000.00 долара и, такође смо оправили једну зграду на Шејдланду, за смештај наших старих, са накнадним трошком од \$12.000.00.

Serbian Brothers' Help was organized June 17, 1950 at Chicago, Illinois. This is a Serbian human organization in the free world to help: war invalids, the aged, sick and poor Serbian people in the free world. From June 1950 to June 1964 we spent 640,000.00 dollars to help our people, and also we repaired a building at Shadeland farm to house our old aged people at additional cost of 12,000.00 dollars.

Congratulations and Best Wishes
ON THE FIFTIETH ANNIVERSARY

from

Royal Yugoslav Army Combatant Association
“DRAZA MIHAILOVICH”

GARY CHAPTER

The Board of this Chapter with a number of members are. left to right —(seated) George Rodich, Božidar Radovich, Miljko Galich - president, Blažo Dragich, Nikola Ajdar, Stevo Rodich. Second row: (standing) Dragoljub Petrovich, Tihomir Stefanovich, Milenko Stojnich, Rade Tica, Nikola Guzijan. Third row: Vojislav Rajkovich, Obrad Savich, Vlajko Andrich, Simo Štrbac i Mile Simich.

Удружење бораца Краљевске Југословенске Војске “Дража Михаиловић” је носилац идеја Равногорског Покрета у борби противу фашизма и комунизма и за слободну Краљевину Југославију на принципима Резолуције Светосавског Конгреса донетој у селу Ба 1944 године.

Royal Yugoslav Army Combatants' Association “Draza Mihailovich” is the bearer of ideas of Ravna Gora Movement in fighting fascism and communism and for a free Royal Yugoslavia on the principles of Resolution at the Saint Sava Congress at the village Ba in 1944.

**Организација
Српских Четника
“РАВНА ГОРА”**

Гери, Индиана

**Organization of
Serbian Chetniks**

“RAVNA GORA”

Gary, Indiana

**МИЛАН ШОРМАЗ, претседник; ТОДОР СТАЊЕВИЋ, секретар
РАДЕ ТАНОВИЋ, благајник (отсутан)**

**Честита Педесетогодишњицу Српској Православној
Црквено-Школској Општини Св. Саве у Гери, Инд.**

С Вером у Бога за Краља и Отаџбину

— СЛОБОДА ИЛИ СМРТ —

LAKE COUNTY PUBLIC LIBRARY

3 3113 02807 8576

The Public Libraries of Lake County

Copy

Please Do Not Remove Cards
in the Book Pocket.

To Renew, Please Give All
Information Shown Above.

GEN 281.9 SAIN
St. Sava Serbian Orthodox
Church (Gary, Ind.)
Our religious heritage in
America. 1914-1964 *copy 2*

INDIANA COLLECTION

X

LAKE COUNTY PUBLIC LIBRARY
INDIANA

INDIANA COLLECTION

AD
AV
BO
CL
DY

FF
GR
HI
HO
LS

MU
NC
SC
SJ
CN L

OCT 9 1998

THIS BOOK IS RENEWABLE BY PHONE OR IN PERSON IF THERE IS NO RESERVE
WAITING OR FINE DUE.

LCP #0390

